

ለአዲስ

ሰለምቴዎች መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሸሪዎች
ማብራሪያዎችና ቀለል ያሉ ህግጋት ለአዲስ ሰለምቴዎች

ፈህድ ቢንሣሊም ባህማም

ኢንፎርሜሽን

ለአዲስ ሰለምቴዎች መመሪያ

ፈህድ ቢንሣሊም ባህማም

ለአዲስ ስለምቴዎች መመሪያ

እምነትህ

ንፅህናህ

ሠላትህ

ጾምህ

ምጽዋትህ
(ዘካህ)

ሐጅህ

የንግድ ግንኙነትህ

ምግብህና መጠጥህ

ልብስህ

ቤተሰብህ

ስነ-ምግባርህ በኢስላም

አዲሱ ሕይወትህ

ይህ በስዕል የተደገፈው መመሪያ፣ መፅሐፍ አዲስ ለስለምከው ወገን፣ ለሰዎች የተቸረ ፀጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት እስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨብጥሃል። ዘወትር በምትናኗረውና አስፈላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል።

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል። በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እንዴት መኖር እንዳለብህም ግልፅና ቀለል ባለ አኳኋን ያብራራልሃል። መፅሐፉ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውሱን፣ የሰነድ ማስረጃ ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርዓንና የነብዩ /ሰ.ዐ.ወ./ ሐዲሶች ናቸው።

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረብ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አኳኋን ከመዘጋጀቱ ጎን ለጎን አንዳንድ በዕለቱ የሚገጥሙህ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመሳከሪያ እንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል።

www.newmuslimguide.com

9 660000 012062
ISBN. 978-603-00-9103-4

Tel: +441214399144 uk@modern-guide.com

ለአዲስ ሰለምቴ መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሽሪዓዊ ማብራሪያዎችና
ቀለል ያሉ ህግጋት ለአዲስ ሰለምቴዎች

ፈህድ ሣሊም ባህማም

© **Fahd Salim Bahmmam , 1433**
King Fahd National Library Cataloging-in-Publication Data

Bahammam, Fahd Salim

The new muslim guide. / Fahd Salim Bahammam ; Larabi

Ben Rezzouk - Riyadh , 1433

246 p ; 16.7X23.7 cm

ISBN: 978-603-00-9103-4

(Amharc Language text)

1-Islamic preaching I-Larab Ben

Rezzouk(translator) II-Title

210.7 dc 1433/853

L.D. no. 1433/853

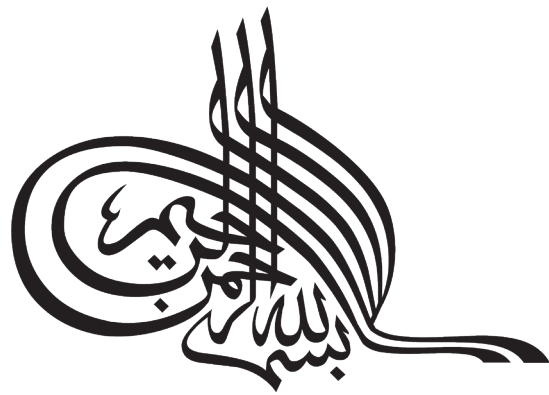
ISBN: 978-603-00-9103-4

Second Edition

1440/2019
All rights reserved for
Modern Guide

For charitable printing and distribution of the book
Please contact
Modern Guide

Kingdom of Saudi Arabia-Riyadh
Tel: + 966112922240
Fax: + 966112922205

AUTHOR	FAHD SALEM BAHAMMAM
TRANSLATOR	MUSTAFA HAMID YOUSSEF
PROJECT MANAGER	KHALED AHMED AL-AHMADI
EDITOR	HUSSEN KEDIR MOHAMMED ABDULRAHEEM MUSA HUSSAN
DESIGN AND PRODUCTION	MODERN GUIDE
PHOTOGRAPHY	DPI STUDIO ET AL.
PUBLISHING AND DISTRIBUTION	DAAR SAMAA' AL-KUTUB PUBLISHING AND DISTRIBUTION
ELECTRONIC PUBLISHING	MODERN GUIDE IT

ያሳታሚው መቅደም

የእስልምና ሃይማኖት እጅግ በፍጥነት በመስፋፋቱ ረገድ ከሁሉም ሃይማኖቶች እንደሚበልጥ ስታትስቲካዊ መረጃዎች ሁሉ የሚስማሙበት ጉዳይ ነው። በየዕለቱ ወደ እምነቱ የሚገቡት ሰዎች ቁጥር በአግድሞሽ ከፍ እያለ ነው። እነዚህ ሰዎች ይህን የሚያደርጉት ሐይማኖቱ በራሱ ስለሚያሳምናቸውና አዲስ የሰለሙ ሰዎችን ሕይወት ስር ነቀል በሆነ መልኩ ሲለውጥ ስለሚመለከቱ ነው።

በእርግጥ የዚህ ሁሉ ዋናው ምክንያት የእስልምና ሃይማኖት ዘላለማዊ የሆነ የአላህ ሃይማኖት በመሆኑ እንዲሁም ከአዕምሮ፣ ከነፍስና ከሰው አፈጣጠር ጋር ተስማምቶ የሚጓዝ ሃይማኖት በመሆኑ ነው።

ከዚህ በተጨማሪም ዘመኑ ያፈራቸው የተለያዩ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን ተጠቅመው ሙስሊም ያልሆኑ ወገኖችን ወደ ኢስላም የሚጋብዙ የተለያዩ የዳዕዋ ማዕከሎች የሚያደርጉት የተባረከና የተቀደሰ ትግልም የራሱን አስተዋፅዖ እያበረከተ ነው።

ሆኖም ግን ይህ የተባረከና የተቀደሰ የዳዕዋ ትግል አዳዲስ ሰዎች ወደ እስልምና እንዲገቡ በማድረግ ተግባር ላይ ብቻ ተገድቧል። የምስክርነትን ቃል በአንደበታቸው ገልፀው ወደ ኢስላም ለገቡት አዳዲስ ሰዎች እጃቸውን ይዞ በቀጥተኛው ጎዳና ላይ እስከ መጨረሻው ሊያስገዙቸው የሚችል ግልፅ የሆነ መንገድ፣ መዳረሻና ግብ በወጉ አያቀርብላቸውም። ወደ እስልምና የገባ አዲስ ሰው ደግሞ በሁሉም የህይወት ዘርፍ አምኖ ሊቀበለው፣ ሊማረውና ሊተገብረው የሚገባ በርካታ ነገር ከፊት ለፊቱ ይጠብቀዋል።

ዳሩ ሰማእ የመፅሐፍት ማዕከል የተጠቀሰውን ክፍተት ሊሞላ በሚችል መልኩ በሁሉም የዓለም ሃገራት ላይ ለሚገኙ አዲስ ሰለምቴዎች በሁሉም ዓይነት ቋንቋ ይህን የመመሪያ መፅሐፍ ሲያቀርቡ ከፍተኛ ክብር ይሰማቸዋል። መፅሐፉ አስተማማኝ የሆነ ዕውቀትንና ብቃት ያላቸው ባለሙያዎችን መሠረት ያደረገ ልዩ ሥራ ነው።

ለክቡራትና ለክቡራን አንባቢያን የምናቀርበው ይህ መፅሐፍ ዋናው መነሻና መሠረት ከመሆኑ በተጓዳኝ በሁሉም ሃገራት ውስጥ ለሚኖሩ አዳዲስ ሰለምቴዎች ሁሉ የአላህን ሐይማኖት በማስተዋወቅ ረገድ አገልግሎቱን ለማዳረስ በሚል ፕሮግራሙን በኢንተርኔት፣ በማህበራዊ ድረ-ገጾች፣ በማስተማሪያ ቪዲዮዎችና በመሳሰሉት አሰራጭቷል።

በንግግርና በተግባራችን ቀናጧነትን የእንዲለግሰን አላህን (ሱ.ወ.) እንጠይቃለን።

አሳታሚው

የማንዋሉ ማውጫ

መቅደ-ሞች

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ	24	የእስልምና ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል፡-	35
ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?	25	እስልምና ሁሉንም የህይወት ዘርፍ የሚመለከት የተሟላ መመሪያ ነው	35
በህይወት የመኖራችን ዓላማ፡-	25	እስልምና የሚለካው፣ በአንዳንድ ሙስሊሞች ተግባር ሳይሆን በሃይማኖቱ ምንነትና ምንጭ ነው፡፡	36
ኢስላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት፡-	26	አምስቱ እጅግ አስፈላጊ ነገሮች፡-	37
ለዚህ ነው የእስልምና ሃይማኖት የማንኛውንም ሕዝብ ባህልና ልምድ የሚያከብረው፡፡	26	ሃይማኖት	37
መሬት ሁሉ አላህን የማምለኪያ ቦታ ነው፡-	26	አካል	37
በእስልምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃል አማላጅ የለም፡-	27	አዕምሮ	38
ነገርግን ኢስላም ብርሃኑን ፈነጠቀና ለሰው ልጅ ከብርን አጎናፀፈው፡	27	ዘር	38
የእስልምና ሃይማኖት የሙስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል፡፡	28	ገንዘብ	39
ኢስላም የህይወት ሃይማኖት	29		
ምድርን ማልማት	29		
ከሰዎች ጋር መኖር	29		
የዕውቀት ሃይማኖት	29		
ኢስላማዊ ሕግጋትን ተማር	30		
የሸሪዔ ሕግጋት፡-	31		
አልቆራይ (ግዴታ) - ሐራም (ክልክል) - አስሱና ወአል ሙስተሐብ (ተወዳጅ ተግባር) - የሚጠላ (ከርሃ) ነገር ማለት - የተፈቀደ (ሙባሕ) ማለት ደግሞ	31		
አምስቱ የእስልምና መሠረቶች፡-	31		
የሃይማኖቱን ሕግጋት እንዴት አውቃለሁ?	33		
የእስልምና ሃይማኖት ዕውታዎችን በማብራራቱ ረገድ ታማኝ የሆነውን ተጨማሪ ድረ	33		
እስልምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው፡-	34		

ማውጫ	ገጽ
ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው	42
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የምንለው ለምንድ ነው?	42
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም	42
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች	43
ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን መመስከር	44
ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ.) ማወቅ፡-	44
ልደታቸው፡-	44
ሀይወታቸውና እድገታቸው፡-	44
ተልዕኳቸው፡-	44
የዳዕዋ (የሰበካ) መጀመር፡-	44
ስደት፡-	46
እስልምናን ማሰራጨት፡-	46
ሀልፊታቸው፡-	47
«ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው» የሚለው ቃል ትርጉም	48
ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን እውነት ብሎ መቀበል ያስፈልጋል፡፡	48
ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ያዘዟቸውን ነገሮች መተግበርና ከከለከሉት ተግባራት መታቀብም ያስፈልጋል፡፡	48
አላህን ማምለክ የሚኖርብን ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) በደነገጉት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል፡፡	49
ስድስቱ የእምነት መሠረቶች	49
በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-	49
በአላህ መኖር ማመን፡-	51
የአላህ ፍጥረት	51
አላህ መኖሩ እጅግ ግልፅ የሆነ ነገር ነው፡ መረጃዎችን መዘርዘርም አያስፈልግም፡፡	51
በኃይሉ አላህ ጌትነት ማመን	52
በአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ዘመን የነበሩ አረብ አጋሪዎች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር፡-	54

ማውጫ	ገጽ
በአላህ ጌትነት ማመን ቀልብን ያረጋጋል፡-	54
በነፍስ ውስጥ የሚላወሱ መሰረት የለሽ ነገሮችን መዋጋት	55
ድግምትና አስማተኝነትን መዋጋት	55
መጥቀምና መጉዳት በአላህ እጅ ነው፡፡	56
ስውርንና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማንም አያውቅም፡፡	56
ኢስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን እርም አድርጓል፡፡	56
በአላህ አምላክነት ማመን	56
በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነት፡-	57
አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?	58
በሁሉም የሀይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-	58
አምልኮ (ዒባዳ) ሰው የተፈጠረበት ዓላማ ነው፡-	58
የአምልኮ (ዒባዳ) መሠረቶች	59
የአምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች፡-	59
የመጀመሪያው አምልኮን ያለ ምንም ተጋራ ለአላህ ብቻ ማዋል ሲሆን	59
ሌላው ደግሞ የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ከአከናወኑት የአምልኮ ተግባር ጋር የሚጣጣምና የሚስማማ መሆን ይኖርበታል፡፡	59
ሺርክ (የአምልኮ ተግባርን ከአላህ ዉጪ ላለ አካል ማጋራት	60
ታላቁ ሺርክ፡-	60
ትንሹ ሺርክ፡-	60
ከሰው መፈለግና ሰውን አንዳንድ ነገር መጠየቅ የሺርክ ተግባር ነውን?	61
በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን፡-	63
ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-	64
በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-	64
ከፍ ያሉ የእምነት ደረጃዎች፡-	65
አላህን የማመን ፍሬዎች፡-	65

ማውጫ	ገጽ
በመላእክት ማመን	66
በመላእክት የማመን ትርጓሜ	66
በመላእክት ማመን ምንን ያካትታል?	66
በመላእክት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም፡፡	67
በመጽሐፍት ማመን	68
በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ	68
በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?	68
የቁርኣን ልዩ መገለጫዎች	68
ቁርኣንን አስመልክቶ ያሉብን ግዴታ ምንድን ነው?	70
በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ስላለ ነገር ሊኖረን የሚገባ አቋም ምንድን ነው?	71
በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	72
በመልዕክተኞች ማመን	73
የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል፡፡	73
በመልዕክተኞች ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው፡፡	73
በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ	74
በመልዕክተኞች ማመን ምንን ያካትታል?	74
የመልዕክተኞች መገለጫ	75
የመልዕክተኞች ምልክቶችና ታዓምራታቸው	76
በዒሳ(ዐ.ሰ) ዙሪያ ያለው የሙስሊም እምነት	76
እርሱ ዒሳ(ዐ.ሰ) ከታላላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው፡፡	76
ነቡዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) የአደም ዝርያ ሰው ነው፡፡	76
እሱ የመርየም ልጅ ዒሳ ነው፡፡	76
በርሱ በዒሳ(ዐ.ሰ) እና በነቡዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መሐከል የተላከ መልዕክተኛ የለም፡፡	76
አላህ (ሱ.ወ) በእርሱ እጅ እንዲፈፀሙ ባደረጋቸው ታዓምራት እናምናለን፡፡	76
ዒሳ(ዐ.ሰ) የአላህ ባሪያና መልክተኛ ነው ብሎ እስከ ሚያምን ድረስ የአንድም ሰው ኢማን የተሟላ ሊሆን አይችልም፡፡	76
አላህ (ሱ.ወ) አይሁዶች ዒሳን(ዐ.ሰ) ሊገድሉት በፈለጉ ጊዜ ወደ ሰማይ ከፍ አደረገውና አሳረገው እንጂ እሱ አልተገደለም አልተሰቀለምም፡፡	77
በነቡዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ነብይነትና መልዕክተኝነት ማመን	78

ማውጫ	ገጽ
የነቡዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት ልዩ ይዘት	78
የነቡዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት የቀደምት መልዕክቶችን መልዕክት የሚቋጭ መሆኑ፡፡	78
የነቡዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት ቀደምት መልዕክቶችን የተካ መሆኑ፡፡	78
የነቡዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት ሁለቱንም ፍጡሮች ማለትም ኢጋንነትንም ሰውንም የሚመለከት መሆኑ፡፡	78
በመልዕክተኞች የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	79
በመጨረሻው ቀን ማመን	80
በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ	80
ቁርኣን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?	80
በመጨረሻው ቀን ማመን ምንን ያካትታል?	81
በመቀስቀስና በመሰብሰብ ማመን	81
በምርመራና በሚዛን ማመን	81
ጃነትና እሳት	82
የቀብር ስቃይና ድሎቱ	82
በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	83
በአላህ ውሳኔ (በቀደር) ማመን	84
በአላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ	84
በአላህ ውሳኔ ማመን ምንን ያካትታል?	84
የሰው ልጅ ምርጫ፣ ችሎታና ፍላጎት አለው፡፡	84
በአላህ ውሳኔ ማመካኘት	86
በአላህ ውሳኔ የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	87

2

ንፅህናት

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የንጽህናት ትርጉም	90	ትንሹ ሐደስና ውዱ	93
ለሠላት አስፈላጊ የሆነው መፀዳዳት እንዴት ሳይነት ነው?	90	ውዱእ የማደርገው እንዴት ነው?	94
ከነጃሳ(ግልፅ ቆሻሻ) መጥራት	91	ትልቁ ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) እና ትጥብቱ	96
ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደና ንጹህ ነው::	91	ትጥብትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች	96
ነጃሳ ነገሮች	91	አንድ ሙስሊም ከጀናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?	97
ከነጃሳ መጽዳት	91	በካልሲ ላይ ማበስ	97
የኢስቲንጃእ(ሀፍረተ ገላንና አካባቢውን ማጠብ) እና የመጻዳዳት ስርዓት	92	ውሃን መጠቀም ያቃተው ወይም ያልቻለ ሰው	97
ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)	93		

3

ሠላትህ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ሠላት	100	ማሰብ (ኒያ)	107
የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ	100	ለሠላት እንደቆመ አላሁ አክበር (አላሁ ትልቅ ነው::) ይላል::	107
የሠላት ደረጃና ትሩፋት	100	የመከፈቺያ ዱዓ ቢል የተወደደ ነው::	107
የሠላት ትሩፋት	101	የፋቲሐን ምዕራፍ ያነባል::	108
ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	101	ፋቲሐን፣ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና ሙገሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደረ ሰው ምን ማድረግ አለበት?	108
ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መስፈርቶች ምንድን ናቸው?	102	የፋቲሐ ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ	109
ከሐደስና ከነጃሳ መጥራት::	102	በመዳፎቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቁብላ እንደተቅጣጩ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ፋቲሐ ያደርጋል፤	110
ሀፍረተ ገላን መሸፈን	102	በማስከተል፣ በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል::	111
ለሴት - ለሕፃን - ወንድ	102	ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፣ በመጨረሻ ሻም ወደ ቀኙ በመዞር	113
ወደ ቁብላ መቅጣጩት ወይም መዞር	103	የምሰግደው እንዴት ነው?	114
የሠላት ወቅት መግባት	103		
አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው	104		
የሠላት ቦታ (ስፍራ)	105		
የሠላት ገጽታ	107		

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች	118	የአዛንና የኢቃም መገለጫ	124
የሠላት ውስጥ ሱናዎች	118	ሙአዚኑን ተከትሎ መድገም	125
ሱጁደ ሰህው	118	በሠላት ውስጥ መመሰገጥ	126
ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች	119	በሠላት ውስጥ ለመመሰገጥ የሚረዱ መንገዶች	126
በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች፡፡	119	የጁምዓ ሠላት	128
የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?	120	የጁምዓ ዕለት ትፋፋት	128
በፈቃደኝነት የሚሰገዱ ሠላቶች የሚከለከሉ ሱባት ወቅት፡	121	ጁምዓ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	128
ሠላተል ጀማዓ (በሕብረት መሰገድ)	122	የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድንጋጌዎች	130
የመከተል ትርጉም፡	122	ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?	130
ለኢማምነት የሚቀደመው ማን ነው?	122	በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት እንደ ህጋዊ ምክንያት ይታያል?	130
ኢማምና ተከታዮቹ የሙቆሙት የት ነው?	122	ስራ፡ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?	130
ኢማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት እንዴት ይሞላዋል?	123	የመንገደኛ ሰላት	131
ረከዓ በምን ትገኛለች?	123	የታማሚ ሰው ሰላት	131
አዛን	124		

4

ጁምዓ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የረመዳን ጁምዓ	134	አውቆ ማስታወክ፡፡	136
የጁም ትርጉም	134	የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ፡፡	136
የረመዳን ወር	134	አላህ እንዳይጸሙ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች	137
የረመዳን ወር በላጭነት	134	በመጸሙ የሚጎዳ ታማሚ	137
የጁም ሚስጥር	135	በሽምግልና ወይም ይድናል ተብሎ በማይከጀል በሽታ ምክንያት መጸም የማይችል ደካማ ማፍጠር ይፈቀድለታል፡፡	137
የጁም ትፋፋት	135	ተጻፍ መንገደኛ በጉዞው ላይ እያለ ከአራት ቀን ለማይበልጥ ጊዜ ሲያርፍ ማፍጠር ይችላል፡፡	137
ጁምን የሚያበላሹ ነገሮች	136	የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሱቶች፡፡	137
ሙብላትና መጠጣት	136	እርጉዝና አጥቢ፡፡	137
ለህመምተኛ የሚሰጥ ደም፡፡	136	በረመዳን ጁምዓ ያበላሸ ሰው ፍርዱ ምንድን ነው?	138
የፍቶት ጠብታ ቢፈሰም ባይፈሰም፡ በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሻት	136		

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የውዴታ ጾም	138	በኢስላማዊው ሕግ የተደነገጉና በዲዲ ዕለት የሚከናወኑ ነገሮች እንዴት ያሉት ናቸው?	140
የዐቡራን ቀንና ከርሱ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።	138	የበዓል ሠላት (የዲዲ ሠላት)፡	140
የዐረፋ ቀን፡	138	የጾም ፍች ምጽዋት(ዘካተል ፊጥር)፡	140
ስድስቱ የሸዋል ቀኖች፡	138	በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጠቀም፡ በተቻለ መጠን፡	141
የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል	139	በኢድ ዋዜማ ሌሊቱን፣ እንዲሁም ወደ ዲዲ ሠላት ሲወጣ፡	141

5 ምጽዋትህ (ዘካህ)

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የምጽዋት ዓላማዎች	144	ምጽዋት የሚሰጠው ለኮማን ነው?	147
ምጽዋት ሊወጣለት ግዴታ የሚሆን ንብረት የትኛው ነው?	145	ዘካ የሚገባቸው ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው፡	147
ለጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር	145	የእንሰሳት ሃብት ዘካ	148
ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ የመገበያዪ ፍቶች እንደ	145	የእንሰሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች	148
ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች	146	የጋማ ከብቶች የዘካ አወጣጥ	149
ከምድር የሚበቅሉ፡ አዝመራ፣ ፍራፎዎችና የእህል አይነቶች	146	ግመል	149
እንደ ላም፣ ግመልና ፍየል ያሉ የእንሰሳት ሃብት፡ ባለሃብቱ፣	146	ከብት	150
		በግና ፍየል	150
		የአዝርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ	151
		ግዴታ የሚሆነው የዘካ መጠን	151

6 ሐጅህ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የመካ እና የመስጊዱ ሐራም ትሩፋት	154	አንድ ሙስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መገለጫዎች፡	157
የሐጅ ትርጉም	156	አንዲት ሴት ሐጅ ለማድረግ መሕረም (የቅርብ ተጠሪዋ) አብሯት መኖሩ መስፈርት ነው።	158
የሐጅ ወቅት	156		
ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	156		

ማውጫ	ገጽ
የሐጅ ትሩፋቶች	158
የሐጅ ዓላማዎች	159
ዑምራ	160
የተባረከው የእርድ በዓል	161
በእርድ ቀን(የውመ ነሐር) የሚሠሩ ሥራዎች	161
እርድ(አዲሲያ):	161

ማውጫ	ገጽ
ለእርድ የሚቀርበው እንሰሳ ማሟላት ያለበት መስፈርት	161
የበዓል እርድ ምን ይደርጋል?	162
የኑብዩን(ሲ.ዐ.ወ) ከተማ (መዲናን) መጎብኘት	163
በመዲና ውስጥ ሊጎበኙ የሚገቡ ነገሮች ማናቸው?	163

7 የንግድ ግንኙነት

ማውጫ	ገጽ
አላህ (ሱ.ወ) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይን ለመፈለግ መልፋትን ደንግጓል፡ አበረታቷል፡፡	168
በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ	168
በቀጥታ በራሱ እርም የተደረገ፡	168
የሚከተሉት ኢሰላም በቀጥታ አካላቸውን አርም ያደረጋቸው ነገሮች ናቸው፡፡	168
ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርም የተደረጉ ነገሮች	169
ወለድ	169
የእዳ ወለድ	169
የብድር ወለድ	169
የወለድ ፍርድ	170
የወለድ ቅጣት	170
ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያ ስከትለው ጉዳት	170
በሀብት መከፋፈል ተግባር ላይ በሀብታሞችና በድሆች መካከል ልዩነትን ይፈጥራል	170
ገንዘብን አለመቆጠብና የአባካኝነት ልማድ	170
ወለድ፡ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚጠቅም ነገር ላይ እንዳይሳተፉ የሚከለክል እንቅፋት ነው፡፡	171
ወለድ የገንዘብ በረከት እንዲወገድ፡ የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል፡፡	171

ማውጫ	ገጽ
አንድ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገለገል የነበረ ቢሆንና ኢሰላምን ቢቀበል፤ የሚሰጠው ብይን ወይም ፍርድ ምንድን ነው?	171
ሰውን ማታለልና አለማወቅ	171
ማታለልና ግልጽ አልባነት ያለበት ሽያጭ ምሳሌ	172
የአንድ እቃ ምንነት አለመታወቅ በግብይቱ ውስጥ ታሳቢነት የሚያገኘው መች ነው?	172
በደልና የሰዎችን ገንዘብ አላግባብ መውሰድ	173
ማስገደድ፡	173
የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማጭበርበር፡	173
የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብና በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀላድ፡	173
ጉቦ፡	174
በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አግባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው ኢሰላምን ሲቀበል ፍርዱ ምንድን ነው?	174
ቁማር	174
ቁማር ማለት ምንድን ነው?	174
የቁማር ሽሪዓዊ ፍርድ፡	174
ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያ ስከትላቸው ጉዳቶች፡	175

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
በሰዎች መካከል ጠብንና ጥላቻን ይፈጥራል።	175	ኢስላም፣ ልዩ ትኩረት የቸራቸው በገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ ያሉ ስነምግባሮች	176
ቁማር ገንዘብ የሚያሟጥጥ፣ ሃብትንም የሚያከስም ነው።	175	ታማኝነት፡	176
ቁማርን የሚያዘወትር ሰው በሱሱ ይጠመዳል።	175	እውነተኝነት	177
የቁማር ዓይነቶች	175	ሥራን፣ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት	177

8 ምግብህና መጠጥህ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች	180	የሚፈቀዱ እንሰሳት የትኞቹ ናቸው?	183
አዝርዕቶችና ፍሬዎች	180	ከእንሰሳት መካከል ስጋቸውን መብላት የተከለከሉ	183
እስካሪ መጠጥና አልኮል	181	ኢስላማዊ አስተራረድ	184
አዕምሮን መጠበቅ	181	የስጋ ዓይነቶች በምግብ ቤትና በልኳንዳዎች የሚገኝ ስጋ	184
የኸምር ፍርድ	181	ሸሪዓዊው አደን	185
አደንዛዥ እጽ	182	ለአደን መስፈርቶች አሉት።	185
የባሕር ምግቦች	182	የመብላትና የመጠጣት ስርዓት	186
የዩብስ እንሰሳት	183		

9 ልብስህ

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ልብስ በኢስላም	190	ከካሃዲያን ልዩ መገለጫ ጋር የሚመሳሰለል ልብስ	192
ልብስ ብዙ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል፡	190	ኩራትና መኮፈስን የሚያንጸባርቅ አለባበስ	192
የሙስሊም አለባበስና የተፈቀዱ መቆነኞች ዎች	191	ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለውን ዶች የተከለከለ ነው።	195
የተከለከሉ አልባሳት	191	ማባከንና ማዘረከረክ ያለበት፡	195
ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ	191		
በሁለቱ ጾታዎች መሐል መመሳሰልን የሚፈጥር	192		

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ	196	የኸልዋ (ለብቻ መገመል) እርምጃ	202
ኢስላም በጋብቻ ጅምርና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ እይታ አለው።	196	አል ሒዲቫ (የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ) የሂጃብ ይዘት	202
ኢስላም ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል።	196	የሒዲቫ ስርዓተ ደንብ	202
ኢስላም ለአባቶችና ለእናቶች ክብር በመስጠትና ደረጃቸውን በመጠበቅ፣ እንዲሁም እስከ ህልፈተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዛቸውን መፈፀምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ችሯል።	196	ጋብቻ በኢስላም	203
ኢስላም የወንድም ሆነ የሴት ልጆችን መብት እንድንጠብቅ አዟል።	197	ኢስላም ለሚስትነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡	203
ኢስላም በአንድ ሙስሊም ላይ ዘመድናን የመቀጠል ግዴታ ጥሎበታል።	197	ኢስላም ለባልነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡	203
ሴት በኢስላም ውስጥ ያላት ስፍራ	197	የባልና የሚስት መብቶች	204
ከሴት ልጅ ክብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።	197	የሚስት መብቶች	204
ኢስላም ልዩ ትኩረት እንዲቸራቸው ያደረጋቸው ሴቶች	198	ቀለብና መጠለያ	204
እናት	198	መልካም አኗኗር ወይም ግንኙነት	204
ሴት ልጅ	198	መቻቻል	205
ሚስት	198	አብሮ ማደር ወይም መተኛት	205
በሁለቱ ይታዩ መካከል ሽኩቻ የሚፈጥር ነገር የለም።	198	ክብርህና ሞገስህ ስለሆነች ልትከላከላት ይገባል።	206
ከወንድ አንጻር ሴቶች ያላቸው ስፍራ	198	የሚስትን ሚስጥር አለማባከን	206
ሴቷ ለወንዱ ሚስት መሆኗ	198	በሴት ላይ ድንበር ማለፍ አይፈቀድም	206
የቅርብ ዘመዱ (መሕረም) ከሆነች	199	ማስተማርና መምከር	206
ሴቷ ለርሱ ባዕድ ከሆነች	201	ሚስቱ ያስገባቸውን ቃል መጠበቅ	206
በወንድና በባዕድ ሴት መካከል የሚኖር ግንኙነት ስርዓት	201	የባል መብቶች	207
ዓይንን መሰበር	201	በመልካም ነገር ላይ እሱን የመታዘዝ ግዴታ አለባት	207
በስርዓትና በመልካም ስነምግባር አብሮ መኖር	201	ባል እንዲረከባት መዘገጃጀት ወይም መመቻቸት	207
		ባል ወደቤቱ እንዲገቡ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲገቡ አለመፍቀድ	207
		በባል ፈቃድ ካልሆነ በስተቀር ከቤት አለመውጣት	207
		ሚስት ባልን መንከባከብ	207
		ከአንድ በላይ ሚስት ማግባት	208
		እንደውም ሴቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ የሚያደርጉ መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችንና በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስቀምጧል።	208
		ፍትሃዊነት	208

ማውጫ	ገጽ
የሚስቶችን ወጪ መሸፈን መቻል	208
ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር	208
ቤተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅና ዝምድናን ላለማበ ላሸት አንዳንድ ሴቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግ ባትም አይፈቀድም፡፡	208
ፍቺ	209
ኢስላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆን እንዳለበት ይመክራል፡፡	209
ከእንዲህ ዓይነቱ ሁኔታ ለመውጣት ሲባል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው፡፡	209
ፍቺ እራሱን የቻለ ስርዓት አለው፡	209
የወላጆች መብት	210
ለወላጆች በጎ መዋል ከመልካም ስራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንዳን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሲሆን፤	210
በወላጆች ላይ የማመፅና ለነርሱ ክፉ የመሆን አደገኝነት	210

ማውጫ	ገጽ
በአላህ ላይ ከማመፅ ውጭ ባለ ጉዳይ እነርሱን መታዘዝ	210
ለነርሱ በጎ መዋል በተለይም ሲሸመግሉ	210
ከሃይማኖት ወላጆች	210
የልጆች መብት	211
ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልካም ሚስት ሊጋብቻ	211
ስም ከነርሱ የማይለይ የሆነ መገለጫቸው በመሆኑ፤	211
በመልካም ስነ ምግባር አንጻር ማሳደግ፣ መሰረታዊ የሃማናት ጉዳዮችን ማስተማርና ሃይማኖታቸውን እንዲወዱ ማድረግ፡፡	211
ወጪ	211
ወንዶችም ሆኑ ሴቶች በሁሉም ልጆች መካከል ፍትሃዊ መሆን፡፡	211

11

ስነ-ምግባርና በኢስላም

ማውጫ	ገጽ
ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ	214
ስነ-ምግባር፣ክብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ወደ ሰው ዘር ከተላኩበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው፡፡	214
ስነ-ምግባር ዋነኛ የእምነት ክፍል ነው	214
ስነ-ምግባር ከእያንዳንዱ የአምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው	214
አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንዳ	215
በኢስላም ውስጥ የስነ ምግባር ልዩ መገለጫዎች	216
የላቀ ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም፡፡	216
ሙስሊም ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖር ስነምግባር	216

ማውጫ	ገጽ
የላቀ ስነ ምግባሮች በሰዎች ብቻ የተገደቡ አይደሉም፡፡	217
ስነ ምግባር ከእንሰሳት ጋር	217
ስነ ምግባርና የአካባቢ ጥበቃ	217
መልካም ስነ ምግባር በሕይወት ዘርፎች ሁሉ	218
በቤተሰብ ውስጥ፡	218
በንግድ ውስጥ፡	218
በሥራ ውስጥ፡	219
በጦርነት ላይ ያለው የኢስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ	219
ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ አስተምህሮት መካከል፡	220

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?	226	መረጃና ዕውቀት	231
አንድ ሰው ሁለቱን የእምነት የምስክርነት ቃል ትርጉማቸውን አውቆ፤	226	በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም	231
አዲስ ሙስሊም ገላውን ይታጠባል	226	ቤተሰብን መጣራት	232
ንሠሐ	227	አካባቢህና ቤተሰብህ	233
የትክክለኛ ንሠሐ መስፈርት ምንድነው?	227	ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያው ቤተሰባዊ ሕይወት	233
ወንጀሉን ማቆም	227	ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ	233
ላሳለፈው ወንጀል መጸጸትና መቆጫት	227	እርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የሚኖረው ድንጋጌስ ምንድነው?	234
ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ቁርጠኛ ውሳኔ ማድረግ	227	የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆነች ሚስት	234
ውሳኔ ላይ ለመድረስ የሚረዱ እርምጃዎች:	227	የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ያልሆነች ሚስት	234
ከንሠሐ በኋላስ?	228	የተፈታች ሴት ዒዳ (ፍች የሚፀናበት ጊዜ)	235
የኢማን ጣዕም ወይም ጥፍጥፍ	228	የጋብቻ ውል ፈፅሞ፣ ይዘት ያልገባት- ግብረ ስጋ ግንኙነት አብሯት ያልፈፀሙ	235
ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የመመራትንና የንሠሐን ጸጋ ማመስገን	229	የእርጉዝ ሴት ዒዳ	235
ሃይማኖትን አጥብቆ መያዝና ለሚያጋጥሙ ችግሮች ታጋሽ መሆን	229	እርጉዝ ያልሆነችና የወር አበባ የምታይ ሴት ዒዳዋ ከተፈታች	235
በጥበብና በመልካም ግሳዜ ወደ ኢስላም በመጣራት ላይ መታገል	229	ያልደረሰች ሕፃን በመሆኗ	235
ወደ ኢስላም መጣራት	230	ሴቷ ስለማ ባሏ ባይሰልም ፍርዱ ምንድን ነው?	237
ወደ አላህ መጣራት ያለው ትሩፋት	230	የሕፃናት መስለም	238
ወደ አላህ መጣራት በቅርቡት ዓለምም ሆነ በወዲያኛው ዓለም የመዳኛና የስኬት መንገድ ነው።	230	ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነው?	240
የአንድ ወደ ኢስላም ጥሪ አድራጊ ሰው ንግግር አላህ ዘንድ በላጭና ተወዳጅ ነው።	230	በሚከተሉት ሁኔታዎች ስምን መቀየር ግዴታ ይሆናል:	240
ጥሪ ማድረግ(ዳዕዋ)፣ የአላህን ትዕዛዝ መፈፀምም ነው።	230	ተፈጥሯዊ ፈለጎች	242
ወደ አላህ መጣራት የመልከተኞች ሁሉ፣ በተለይ የነቢያችን የሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ተግባር ነው።	230	ግርዛት	242
ጥሪ ማድረግ ወይም ዳዕዋ የማይዘጋ የመልካም ነገር በር ነው።	230	ኢስቲሕዳድ	242
የአንድ ዳዒ ምንዳ ከዱንያና በውስጡ ካሉ መጠቀሚያ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጠ ነው።	230	ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር	242
የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥሪ) መገለጫዎች	231	ጸምን ማሳደግ	243
		ጥፍርን ማስተካከል	243
		የብብትን ጸጉር መንጨት	243

የመፅሐፍ መቅደም

ከጨለማ ወደ ብርሃን በመውጣት፣ ቀጥተኛ የሆነውን መንገድ በመምራት እንዲሁም ታላቅ ሃይማኖት የሆነውን እስልምና በማስያዝ አላህ (ሱ.ወ.) ፀጋውን ስላጎናፀፈህና ዕድለኛ ስላደረገህ እንኳን ደስ ያለህ!

ምክንያታዊ በሆነው ጆግንነት እውነትን ስትፈልግ የዚህ ታላቅ ሃይማኖት አባል ለመሆን በህይወትህ ውስጥ ትልቅ ውሳኔ ላይ በመድረስህ በድጋሚ እንኳን ደስ አለህ!

የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያ የገዛ አንድ ሰው አሊያም ደግሞ የአንድ ቡድን ወይም ተቋም አባል የሆነ ሰው የመሣሪያውን አጠቃቀም መመሪያ ለማወቅ ወይም አባል የሆነበትን ተቋም መተዳደሪያ ደንብ ለመረዳት መጓጓዣ አይቀርም። መብትና ግዴታው ምን እንደሆነ ማወቅ ይፈልጋል።

ይህ እንዲህ ከሆነ፣ ከጨለማ ወደ ብርሃን በማውጣት፣ ቀጥተኛ መንገድ ወደ ሆነው ኢስላም በመምራት አላህ (ሱ.ወ.) ፀጋውን ያጎናፀፈው ሰው ደግሞ ከላይኛው እጅግ በበለጠ ስለ ሃይማኖቱ ለማወቅ መጓጓዣ አይቀርም። አላህን (ሱ.ወ.) በዕውቀት ላይ ተመስርቶ ለማምለክ ስለ ሃይማኖቱ ህግጋት ለማወቅ ይተጋል። በዙሪያው ከሚከሰቱት ተለዋዋጭ ነገሮች ጋር ሽሪዓውን መነሻ ባደረገ መልኩ ለመኖር የእስልምና ሃይማኖትን ለመረዳት ይጥራል።

ስለ እስልምና በመማር የምትቸረውን ነቢያዊ የምስራች ልንገርህ። በዚህ መፅሐፍ ውስጥ የምታገኛቸው መረጃዎች ከነቢያትና ከመልአክተኞች የተወረሱ ሐብቶች ናቸው። እርግጥነው፣ ከነቢያት ገንዘብም ሆነ ቁሳቁስ አይወረስም። ከነቢያት የሚወረሰው የሃይማኖት ትምህርት ነው። ይህን ትምህርት የቀሰመ ሰው የታላቅ ዕድል ባለቤት ሆኗል። የነቢያት ውርስ የሆነን ትልቅ በረከት ተቸኝታል። (አቡ-ዳውድ፡88)

ይህ በስዕል የተደገፈው መመሪያ፣ መፅሐፍ አዲስ ለሰለምከው ወገን፣ ለሰዎች የተቸረ ፀጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት እስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨብጥሃል። ዘወትር በምትኖረውና አስፈላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል።

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል። በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እንዴት መኖር እንዳለብህም ግልፅና ቀለል ባለ አኳኝን ያብራራልሃል። መፅሐፍ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውስጥ፣ የሰነድ ማስረጃ ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርዓንና የነብዩ /ሲ.ወ./ ሐዲሶች ናቸው።

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረቡ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አኳኝን ከመዘጋጀቱ ጎን ለጎን አንዳንድ በዕለቱ የሚገጥሙህ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመሳከሪያ እንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል።

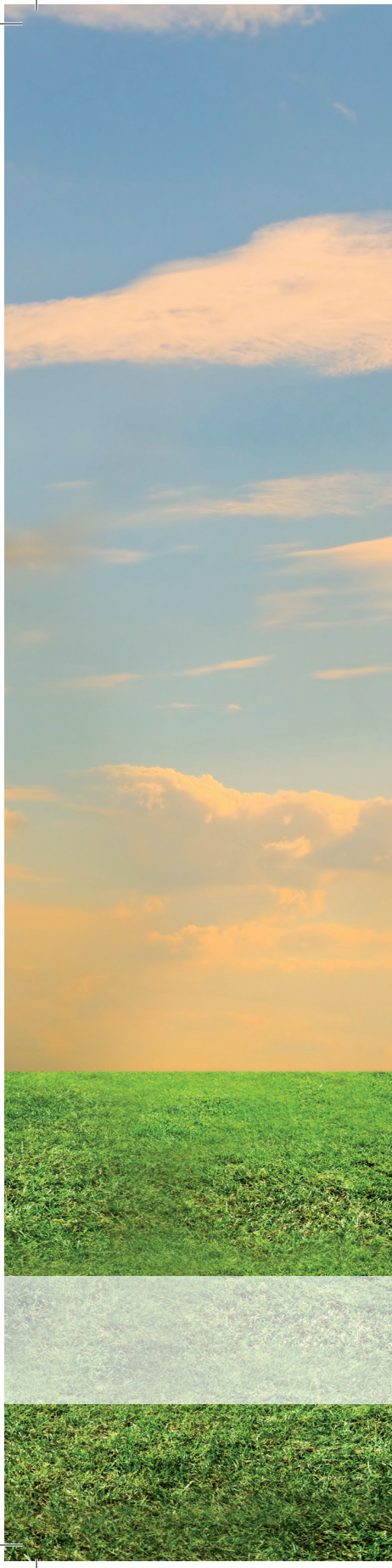
ተጨማሪ የሆነው ፀጋና መቀናትን እንዲያጎናፅፍህ አላህን እንማግለግለን። ቀልብህን በርሱ ትዕዛዝና ሀይማኖት ላይ እንዲያፀናው እንዲሁም የትም ሆነህ ብሩክ እንዲያደርግህ እንለምነዋለን። ሁላችንንም የክብር ቤቱ በሆነው ጀነት ከነቢያትና ከገደቃኞች ጋር ያደርገን... አሚን!

አዘጋጅ

መቅደ-ሞቻ

የመቅደሞች ማውጫ

የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ
በህይወት የመኖራችን ዓለማዊ
ኢሥላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት
በጌታና በባሪያው መሀል አማላጅ የለም
ኢስላም የህይወት ሃይማኖት
የእስልምናን ሕግጋት ተማር
የሸሪዓ ሕግጋት
ሃይማኖታዊ ሕግጋትን እንዴት አውቃለሁ?
ኢስላም ፍትሀዊ ሃይማኖት ነው
ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል
ሥለ እስልምና በትክክል ማወቅ የምንችለው ሃይማኖቱን በመመርመር እንጂ ሙስሊሞችን በማየት አይደለም
አምስቱ አጅግ አስፈላጊ ነገሮች

> የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ

ኃይሉ አላህ ስፍር ቁጥር የሌላቸው ፀጋዎችን ለሰው ዘር አጎናፅፏል። ሁላችንም እነዚህን የአላህ ፀጋና ትሩፋቶች ከማጣጣም ለአፍታም ተቆጥበን አናውቅም።

ከጎደሎ ባህሪያት የጠራው ጌታ ብዙዎች ያጡትን የማየትና የመስማት ታላቅ ፀጋን ችሮናል። አዕምሮን፣ ጤናን፣ ገንዘብን፣ ቤተሰብን ያለክፍያ ሰጥቶናል። ከዚህም አልፎ ተርፎ ፍጥረተ-ዓለሙ ሁሉ እኛን ያገለግል ዘንድ ገርቶናል። ፀሐይ፣ ሰማይ፣ መሬቱ፣ ፍጥረታቱ ሁሉ የእኛ አገልጋይ ተደርገዋል። «የአላህንም ፀጋ ብትቆጥሩ አትዘልቁትም፤ አላህ በእርግጥ መሐሪ አዛኝ ነውና።» / አል-ካሕ፡18/

ይህም ሆኖ አጭሩ የዕድሜ ገደባችን ሲጠናቀቅ እነዚህ ፀጋዎችም አብረው ያከትማሉ።

በዚህ ዓለም /ዱንያ/ ላይ ደስታና ዕርካታን አጎናፅፎ እስከቀጣዩ ዓለም /አኼራ/ ድረስ የሚሸጋገር አንድና ብቸኛ ፀጋ ግን አለ። እርሱም ወደ ኢስላም ጎዳና የመመራት ፀጋ ነው። ይህ አላህ ለባሮቹ ያጎናፀፈው ታላቅ ፀጋ ነው።

ይህ በመሆኑም ነው። አላህ ከሌሎች ፀጋዎች አስበልጦ ይህንን ፀጋ ወደ ራሱ ያስጠጋው። እንዲህ ይለናል «... ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ፀጋዬንም በናንተ ላይ ፈፀምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።»/አል-ማኢዳህ፡3/

አንድን ሰው ከጨለማዎች ወደ ብርሃን በማውጣትና እርሱ ወደ ወደደው ሃይማኖት ከመምራት የበለጠ ታላቅ ፀጋ አላህ ለሰው ልጅ አጎናፅፎታል? አላህ ለሰው ይህን ፀጋ የቸረው፣ በህይወት የተገኘበት ዋንኛ ዓላማ የሆነውን አላህን የመገዛት ተልዕኮ በአግባቡ ያሳካ ዘንድ ነው። ሰው ይህን በማድረጉ በዚህ ዓለም ላይ ደስታን ሲያገኝ በቀጣዩ ዓለም ደግሞ የማይቋረጥ ምንዳ ይጠብቀዋል።

አላህ ከሰዎች ሁሉ የበለጥን ምርጥ ህዝቦች አንድንምን አድርጎ በመምረጥ፣ ሰላም በነርሱ ላይ ይሁንና የነቢያትና የመልአክተኞች ሁሉ ጥሪ የሆነውን «ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም» የሚለውን ኃይለ-ቃል እንድናገኘው ማድረግ ለእኛ ታላቅ ፀጋ ነው። ከዚህ የበለጠ ታላቅ ፀጋና በረከትስ ይኖራል?

> ኢስላም የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ

አንዳንድ አላዋቂ ሰዎች ሙስሊም የሆኑት በፍፁም ፈቃዳቸው ብቻ እንደሆነ አድርገው በመቁጠር በነቢዩ ሙሐመድ /ሰላም በርሳቸው ላይ ይሁን/ ላይ አጉል ለመመገድ ሲዳዳቸው፣ አላህ ተችቷቸዋል። ወደዚህ ሃይማኖት ጎዳና መመራት የሚቻለው በርሱ ፀጋ ብቻ መሆኑን ገልጾላቸዋል። እንዲህ ይላል አላህ... «መስለማቸው በአንተ ላይ ይመጣደቃሉ፤ በእስልምናችሁ በኔ ላይ አትመጣደቁ፤ ይልቁንም አላህ ወደ እምነት ስለመራችሁ ይመጣደቅባችኋል፤ እውነተኛች ብትኾኑ (መመጣደቅ ለአላህ ነው) በላቸው።» (አል-ሐሹራት፡17)

በእርግጥ የኃይሉ አላህ ፀጋዎች ብዙ ናቸው። እንደዚህም ሆኖ በሰም ጠቅሶ ያወሰውና ለእኛ እንዳጎናፀፈን የነገረን አንድና ብቸኛ ፀጋ ወደ ኢስላም ጎዳና መመራት፣ እርሱን መገዛትና አንድነቱን በተግባር ማረጋገጥ ነው።

ይህ ፀጋ ከእኛው ጋር ቋሚና ዘውታሪ ሆኖ እንዲቆይ፣ ምስጋና ያስፈልገዋል። አላህም እንዲህ ብሏል... «ጌታችሁም ብታመሰግኑ በእርግጥ እጩምርላችኋለሁ። በትኩዱም /እቀጣችኋለሁ/፤ ቅጣቴ በእርግጥ ብርቱ ነውና በማለት ባስታወቀ ጊዜ /አስታውሱ/።»(ኢ.በራሂም፡7)

ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?

ማመስገን የሚቻለው በሁለት መንገድ ነው፡-

> በህይወት የመኖራችን ዓላማ፡-

ለምን በህይወት ተገኘን? የመኖር ግብ ምንድነው? የሚሉትን እጅግ ወሳኝ የሆኑ የዘላለም ጥያቄዎችን በመመለሱ ረገድ ብዙ አሳቢያንና ተመራማሪዎች ተመሳሳይ በሆነ አካላት ሲደናገሩ ኖረዋል።

ለምን ተፈጠርን?

ብሔራዊት የመኖራችን አላማስ ምንድን ነው?

የተከበረው ቁርዓን የሰውን በህይወት የመኖር ዓላማና ግብ በግልፅና ቁልጭ ባለ አካላት አስፍሮታል። ቁርዓን እንዲህ ይላል ...«ጋኔንና ሰውንም ሊግዝኝ እንጂ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም።» (አል-ዛሪያት 56)

በዚህ ምድር ላይ በህይወት የመኖራችን ግንባር ቀደመ-ዓላማ አላህን መግዛት ነው። ከዚህ ባሻገር ያሉት ነገር ይህንን የሚከተሉና የሚያሟሉ ነገሮች ናቸው።

ነገር ግን አላህን መግዛት /ዲባዳ/ ማለት በኢስላም ግንዛቤ መሠረት ባህታዊ መሆንና ከዓለማዊ ህይወት ራስን መነጠል ማለት አይደለም። ይልቁንም ከሰላት፣ ከያምና ከዘካ ጎን ለጎን የሚካሄዱ ሥራ፣ ንግግር፣ ፈጠራ፣ የርስ በርስ ግንኙነትና የመሳሰሉት ሌሎች ዓለማዊ ተግባራት ሁሉ ዓላማን /ኒያን/ አስከስተካከሉ ድረስ ዲባዳ /አምልኮ/ ሊሆኑ ይችላሉ።

እንዲያውም ከዚህም አልፎ ለዓለማዊ ነገሮች መጫወትና መደሰት ጥሩ በሆነ ዓላማና ለመልካም «ኒያ» እስከሆነ ድረስ ከዲባዳ ተግባራት ተርታ ይመደባል።

ለዚህ ነው ነቢዩ ሙሐመድ /ሰ.ዐ.ወ./ «በህጋዊ መንገድ የሚካሄድ ተራክቦ ምጭት ነው።» ያሉት ነቢዩ /ሰ.ዐ.ወ./ ለማለት የፈለጉት ከባለቤታችሁ ጋር የምታደርጉት የግብረ ሥጋ ግንኙነት ሳይቀር ምንዳ የሚያስገኝ ዲባዳ ነው።

ዲባዳ /አምልኮ/ በህይወት የመኖር ግብ ከመሆኑ ጋር፣ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ ከተከናወነ ሙሉ ህይወት ይሆናል። መሰረድም በህይወት እርከኑ የሚያከናውናቸው ተግባራት በሙሉ ዲባዳ ይሆናሉ። አላህ እንዲህ ይላል ...«ሰግድቴ መገዛቴም፣ ሕይወቴም፣ ሞቴም ለዓለማት ጌታ ለአላህ ነው በል።» /አል-አንዓም፡162/

> ኢስላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት፡-

የእስልምና ሃይማኖት የተደነገገው፣ በተለያዩ ባህል፣ ዘር፣ ልምድና ሃገር ውስጥ ለሚኖሩ ሁሉም ዓይነት ሕዝቦች ዕዝነትና የህይወት ጎዳና ይሆን ዘንድ ነው። አላህ እንዲህ ይላል...«(ሙሐመድ ሆይ!) ለዓለማት አዝነት አድርገን እንጂ አላከንህም» (አል-አንቢያ፡107)

ለዚህ ነው የእስልምና ሃይማኖት የማንኛውንም ሕዝብ ባህልና ልምድ የሚያከብረው። የእስልምናን መሠረታዊ ህግጋት የማይጥስ እስከሆነ ድረስ አዲስ ሰለምቴዎች የነበሩበትን ባህልና ልምድ እንዲተው አይገደዱም።

እስልምናን በግልፅ የሚቃረን ልምድና ባህል ከሆነ ግን፣ ከህይማኖቱ ጋር ተስማሚ በሆነ ባህል መቀጠሩ ግድ ይላል። ከጉድለታት የጠራው ኃያሉ አላህ አንድን ሃገር የሚከለክለው ሆነ የሚያዘው ጥልቅና ውስጥ ዐዋቂነቱን መነሻ አድርጎ ነው። ለአላህ ህግጋት ተገዥ መሆናችን፣ በርሱ የማመናችን መገለጫ ነው።

እዚህ ጋር አንድ ማሳሰብ የሚኖርብን ሃገር ይኖራል። ይኸውም አንድ አዲስ ሰለምቴ የሆነ ሰው፣ ከእስልምና እና ከሕግጋቶቹ ጋር አንዳችም ግንኙነት የሌላቸው ባሕላዊ ልምዶችን እንዳንድ ሙስሊሞች ሲያከናውኑ አይቶ ይህንኑ ለመተግበር መፈለጉ ተገቢ አይደለም። ይህ መሰሉ ተግባር ሃይማኖት ሳይሆን በልምድ የተያዘና የተፈቀደ የየዕለት ባህል መሆኑን ማወቅ ይኖርበታል።

መሬት ሁሉ አላህን የማምለኪያ ቦታ ነው።-

በኢስላም አተያይ የትኛውም የመሬት ክፍል ለመኖርም ሆነ አላህን ለማምለክ የተፈቀደና ምቹ ነው። ሙስሊሞች ተሰደው ይኖሩበት ዘንድ ግዴታ የተጣለባቸው ውሱን የሆነ ሃገርም ሆነ ቦታ የለም። ዲባዳ ለማድረግ እስከቻሉ ድረስ በየትኛውም ሃገር መኖር ይችላሉ።

አንድ ሙስሊም ዲባዳ እንዳያደርግ የሚከለክለው ኃይል እስካልገጠመው ድረስ ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ ይሰደድ ዘንድ አይገደድም። አላህን ከማምለክ የሚያግደው ከአቅም በላይ የሆነ ሐይል ካጋጠመው ግን ዲባዳ ማድረግ ወደ ሚችልበት

ሌላ ቦታ መሰደድ ይኖርበታል። አላህ እንዲህ ይላል...«እናንተ ያመናችሁ ባሮች ሆይ! ምድሪ በእርግጥ ሰፊ ናት፤ (ብትቸገሩ ተሰደዱ) እኔንም ብቻ ተገዙኝ።» (አል-ዐንከቡት፡56)

> በእስልምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃል አማላጅ የለም:-

ብዙ ሃይማኖቶች ለአንዳንድ ግለሰቦች ከሌላው ሰው በተለየ መልኩ ሃይማኖታዊ መለያዎችን ችረዋል። የሰዎች የአምልኮ ጥንካሬም ሆነ የእምነት ደረጃ የሚለካው በእነዚህ ግለሰቦች ፈላጭ ቆራጭነት እንዲሆን አድርገዋል።

እነዚህ ግለሰቦች በእነዚህ ሃይማኖቶች መሠረት በሰውና በአምላክ መካከል ግንኙነት እንዲፈጠር የሚያደርጉ አገናኝ ድልድዮች መሆናቸው ነው። ምህረት የሚለግሱትም እነርሱ ናቸው። የሩቅ ምስጢር (ገይብ) አዋቂ እንደሆኑ ተደርገው ይቆጠራሉ። ይህ እነርሱን ግልፅ ኪሳራ ላይ የጣላቸው የሃቅ ተቃራኒ የሆነና የሐሰት ጥሪያቸው ነው።

ነገርግን ኢስላም ብርሃኑን ፈነጠቀና ለሰው ልጅ ክብርን አጎናፀፈው፣ ከፍ ያለ ደረጃም ሰጠው። የሰው ደስታ፣ ንስሐም ሆነ አምልኮ መወሰን ያለበት የፈለገውን ያህል ክብርና ደረጃ ይኑራቸው በጥቂት ግለሰቦች ፈቃደኝነት ላይ ነው የሚለውን ከንቱ አስተሳሰብ ውድቅ አደረገው።

የአንድ ሙስሊም የአምልኮ ተግባር የሚወሰነው በርሱና በአላህ መካከል ብቻ ነው። ሌላ በመሃከል ሆና የሚያገናኝ አማላጅ ግለሰብ አያስፈልግም። አላህ ለባሪያው ቅርብ የሆነ ጌታ ነው። የባሪያውን ጥሪ ሰምቶ ምላሽ መስጠት ይችላል። አምልኮውን፣ ሰላቱን በመመልከትም ምንዳ ይሰጠዋል።

መቅደምታች

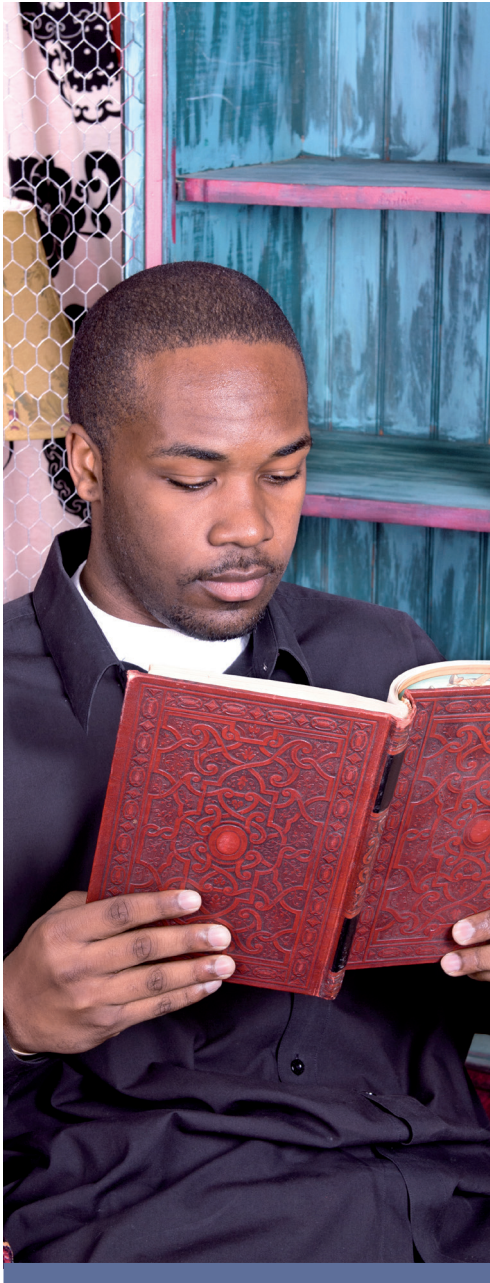
> በእስልምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃል አማላጅ የለም:-

ማንኛውም የሰው ዘር ምህረት የመቸርም ሆነ ንስህ የመቀበል መብትም ሆነ ሥልጣን የለውም። አንድ የአላህ ባሪያ የሆነ ግለሰብ ለአላህ ፍፁም ቅን ሆኖ ንስህ እስከገባ ድረስ፤ አላህ ንስህውን ይቀበለዋል ምህረትም ይለግሰዋል። ማንም ግለሰብ በዚህ ፍጥረተ-ዓለም ውስጥ ተፅዕኖ የማሳደር መለኮታዊ ኃይል የለውም። ነገራት ሁሉ የሚከናወኑት በአላህ እጅ ነው።

የእስልምና ሃይማኖት የሙስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል። በጥልቅ እንዲያዝና እንዲመራመር ጥሪ አቅርቦላታል። በአንድ ጉዳይ ሲወዘገብም በቁርዓንና በነብዩ (ሰ.ወ.) የተረጋገጠ ንግግርና ተግባር እንዲጻጹ አዘታል።

ከአላህ መልክተኛ (ሰ.ወ.) በስተቀር ለማንኛውም ሰው በሚናገረው ንግግር ሁሉ ሰዎች ለርሱ ፍፁም ታዛዦች እንዲሆኑለት የማድረግ ስልጣን የለውም። ረሱል (ሰ.ወ.) ግን ከአላህ በሆነ ወህይ (በራዕይ) እገዛ ካልሆነ ከራሳቸው አፍልቀው የሚናገሩት አንዳችም ነገር ስለሌለ እርሳቸውን ያለምንም ማወላዳት መታዘዙ ተገቢ ነው። አላህ እንዲህ ይላል ...«ከልብ ወለድም አይናገርም። እርሱ (ንግግሩ) የሚወረድ ራዕይ እንጅ ሌላ አይደለም።» (አል-ኒጅም:3-4)

አላህ በዚህ ሃይማኖት አማካኝነት ምን ያህል ታላቅ ፀጋ እንዳገናፀፈን እናስተውል! ሃይማኖቱ ከአፈጣጠራችን ጋር ተስማሚ ነው። የሰውን ክቡርነት ይጠብቃል። ሰው ራሱን በራሱ ብቻ የሚገዛና ከአላህ ውጪ የማንም ተገዢና ባሪያ እንዳይሆን ነፃ ያወጣል።

> ኢስላም የህይወት ሃይማኖት

የአስልምና ሃይማኖት የዚህን ዓለም (ዱንያ) ህይወትና የቀጣዩን ዓለም (አኼራ) ህይወት አመዛዝኖ ጎን ለጎን የሚያስኬድ ሃይማኖት ነው። ዱንያ ዘር የመዝሪያ ዓለም ነው። እንደ ሙስሊም በዚህም ሆነ በቀጣዩ ዓለም የዘራውን ለማጨድ፣ በሁሉም የህይወት ዘርፍ መልካም የተባሉ ነገሮችን ሁሉ የሚተክለው በዚህ የዱንያ ዓለም ውስጥ ነው።

ይህንን ተክልና ዘር አግባብነት ባለው መልኩ ለመዘራትና ለመትከል፣ ህይወትን በቆራጥ ውሳኔና በፅናት ማስተናገድን ይጠይቃል። ይህ ሁኔታ እንደሚከተለው ሊገለፅ ይችላል።

ምድርን ማልማት

አላህ እንዲህ ይላል «... እርሱ ከምድር ፈጠራችሁ፤ በውስጧ እንድታለሟትም አደረጋችሁ።» (ሁድ፡61)

አላህ የዚህ ምድር ነዋሪዎች እንደ ፈጥሮናል። እንድናለማት፣ እንድናሳድጋትና እንድናበለፀጋትም አዘናል። ገር የሆነውን ኢስላማዊ ሸሪዓ በማይቃረን መልኩ ለሰው ልጅ ግልጋሎት ትውል ዘንድ መገንባት እንዳለብንም አዘናል።

ለላው ቀርቶ ከባድ ሁኔታ ባጋጠመህ ወቅት እንኳ ምድርን ማልማትና ማሳደግ የአምልኮ ተግባር (ዒባዳ) እንደፈፀምክ ይቆጠርልሃል።

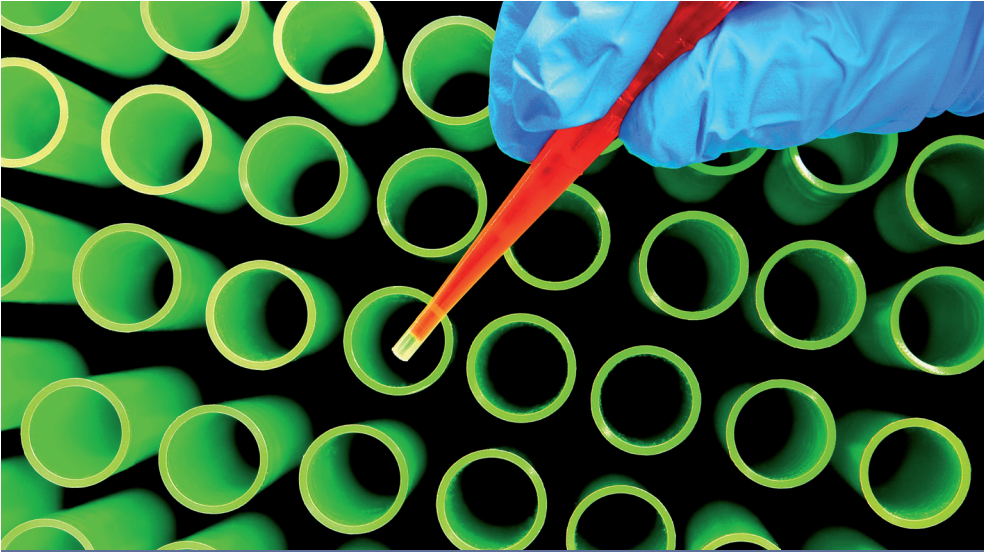
ለዚህ ነው ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ እንደ ሰው ችግኝ ለመትከል በእጁ ይዞ ሳለ ቂያማ ብትቆም እንኳ፣ እስከ ቻለ ድረስ ሰደቃ ይሆንላት ዘንድ የያዛትን ችግኝ ይትከላት በማለት ያስገነዘቡት። (አል-ሙሰኒድ፡ 2712)

ከሰዎች ጋር መኖር

የአስልምና ሃይማኖት ምድርን በመገንባቱና በማበልፀጉ ረገድ ከሰዎች ጋር እንድንተጋገዝ የበረታታናል። የየሰው ባህልና ሃይማኖት የተለያየ ቢሆንም መልካም ሥነ-ምግባርና ሰናይ የሆነ ግብረ-ገብነትን በመላበስ ተቀላቅለን እንድንኖርና እንድንተባበር ሃይማኖቱ ያዘናል።

ከህብረተሰቡ ተነጥሎ መኖርና መገለል፣ የከሀዲዎችና የለውጥ አራማጆች መንገድ አለመሆኑንም ያስገነዝበናል።

ይህ በመሆኑ ነበር የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ከሰዎች ጋር አብረው ይኖሩ የነበረውና የሚያደርሱባቸውን ሁከትና ማዋከብም በፀጋ እንዲሁም በትዕግስት ያስተናግዱ የነበረው እንዲህ አይነቱ ሰው ከሚነጠለውና ከሚገለለው ሰው የተሻለ ነውም ይሉ ነበር። (ኢብን ማጃህ፡ 4032)

> ኢስላም እንደ ሌሎች ሃይማኖቶች በሃይማኖትና በአውቀት መካከል የሚደረግ ጦርነት አያውቅም

የዕውቀት ሃይማኖት

በነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ.) ላይ የወረደው የመጀመሪያው የአላህ ቃል «አንብብ!» የሚለው መሆኑ እንዲሁ እንደዘበት የተከሰተ ክስተት አይደለም። ለሰው ልጅ ጠቃሚ የሆኑ የዕውቀት ዘርፎች ሁሉ በእስልምና ሃይማኖት የተበረታቱ ናቸው።

ሌላው ቀርቶ አንድ ሙስሊም ዕውቀት ለመቅሰም ሲንቀሳቀስ ወደ ጆንት በሚያደርሰው ጎዳና ላይ እየተጓዘ መሆኑን ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ተናግረዋል። እንዲሁ ብለዋል...«እውቀት በሚያስገባይ ተግባር ላይ የተሰማራ ሰው በዚህ ጥረቱ አላህ ወደ ጆንት የሚያደርሰውን ጎዳና ገር ያደርግለታል።» (ኢብን ሒባን ፡ 84)

ሌሎች ሃይማኖቶች እንደሚያስቡት የእስላም ሃይማኖት በዕውቀትና በሃይማኖት መካከል ግጭት አለ ብሎ አያምንም። ይልቅም ከዚህ በተቃራኒው ሃይማኖት ዕውቀትን ማፈለግ ጥረት ነው ብሎ ያምናል። ለሰው ልጅ እስከጠቀመ ድረስ ማወቅና ማሳወቅ ተገቢ ተግባር መሆኑን እስልምና ያስገነዝባል።

እንዲሁም የእስልምና ሃይማኖት፡ ለሰዎች መልካም ነገርን የሚያስተምር አዋቂና አስተማሪ ደረጃው እጅግ ከፍ ያለና የተከበረ መሆኑን ይናገራል። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ፍጥረታት በጠቅላላ ለሰዎች መልካምን ነገር ለሚያስተምር ግለሰብ እንደሚጸልዩ (ዱዳኦ) እንደሚያደርጉ ተናግረዋል። (ቲርሚዚ ፡ 2685)

> ኢስላማዊ ሕግጋትን ተማር

አንድ ሙስሊም በሁሉም የህይወት ዘርፍ ዙሪያ ያሉ ኢስላማዊ ሕግጋትን ለማወቅ መጓጓት ይኖርበታል። የአምልኮ፣ የየዕለት ውሎና ግንኙነት ሥርዓቶችን ማወቅ ይጠበቅበታል። ይህን ካደረገ የሲባዳ ተግባሩን በዕውቀት ላይ ተመስርቶ የሚያከናውን ይሆናል።

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል «አላህ መልካም ነገር ላሰበለት ሰው የሃይማኖት ግንዛቤን ይሰጠዋል።» (አል- ቡኻሪ፡71 ሙስሊም፡1037)

በተለይ ግዴታ የሆኑ እንደ ሰላትና ንፅህና አጠባበቅ (ጠሃራ) የመሳሰሉ ህግጋትን መማር አለበት። የተከለከሉ የምግብ ዓይነቶችን ማወቅም ይኖርበታል። ግዴታ ያልሆኑ ሆነው ሃይማኖቱ የሚያበረታታቸው አንዳንድ ነጥቦችን ማወቁም ተገቢ ነው።

> አላህ መልካም ነገር የሻለት ሰው በዲን ላይ ያሳውቀዋል።

> የሽሪዓ ሕግጋት፡-

በሽሪዓ ሕግጋት መሠረት የአንድ ሰው ንግግርም ሆነ ተግባር ከአምስት ማዕቀፎች ሊወጣ አይችልም፡፡

አልዋጁብ (ግዴታ)	የግዴታ ተግባር ማለት አላህ ያዘዘው፣ ተግባሪው ምንዳ የሚያገኝበትና ከመተግበር የታቀበው ደግሞ የሚቀጣበት ተግባር ማለት ነው፡፡ አምስቱ ሰላቶችና የረመዲን ምን በምሳሌነት መጥቀስ ይቻላል፡፡
ሐራም (ክልክል)	ክልክል ተግባር ማለት አላህ የከለከለው፣ ከመተግበር የታቀበው ምንዳ የሚያገኝበትና የተገበረው ደግሞ የሚቀጣበት ተግባር ማለት ነው፡፡ ዝሙትና አስካሪ መጠጥን በምሳሌነት ማውሳት ይቻላል፡፡
አስሱና ወአል ሙስተሐብ (ተወዳጅ ተግባር)	ይህ ደግሞ ይተገበር ዘንድ ኢስላም ያበረታታው፣ ተግባሪው ምንዳ የሚያገኝበትና ከመተግበር የታቀበው ደግሞ የማይቀጣበት ተግባር ማለት ነው፡፡ ሰዎች ጥሩ የሆነን ፈገግታ ማሳየት፣ ቀድሞ ሰላምታ ማቅረብና ከመንገድ ላይ ቆሻሻን ማስወገድ ሊጠቀስ ይችላል፡፡
የሚጠላ (ከርሃ) ነገር ማለት	የአስልምና ሃይማኖት አንዳይደረግ ያበረታታው ተግባር ማለት ሲሆን ይህን ተግባር ከማድረግ በመቆጠብ ምንዳ የሚገኝ ሲሆን መተግበሩ ግን ለቅጣት አይዳርግም፡፡ በሰላት ውስጥ ጣትን እያነቃነቁ መጫወት ከዚህ የተጠላ «መክሩህ» ተግባር ውስጥ ሊመደብ ይችላል፡፡
የተፈቀደ (ሙብሕ) ማለት ደግሞ	መተግበሩም ሆነ መቆጠሩ፣ ከልካይና አዛዥ ከሆነ የህግ (ሽሪዓ) መርህ ጋር ግንኙነት የሌለው ክንውን ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ መሠረታዊ በሆነ መልኩ መብላት፣ መጠጣት፣ መናገር ሊጠቀሱ ይችላሉ፡፡

> አምስቱ የእስልምና መሠረቶች፡-

ነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ይላሉ «እስልምና በአምስት ነገሮች ላይ ተገንብቷል። ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም፤ ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር፤ ሰላትን መስገድ፤ ዘካ መስጠት፤ ሐጅ ማድረግና ረመዲንን መጸም ናቸው።» (አል-ቡኻሪ፡ 8 ሙስሊም፡16)

እነዚህ አምስቱ መሠረቶች ሃይማኖቱ የተገነባባቸው ዋና ዋና ምሰሶዎች ናቸው። በሚቀጥሉት ክፍሎች ዝርዝር ሕግና ስርዓታቸውን እናብራራለን።

ከዚህ ለጥቆ ደግሞ ሰላት ይከተላል። ሰላት ከአምልኮዎች (ኢባዳት) ሁሉ የተከበረውና ታላቁ ነው። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል። «ሰላት (የሃይማኖቱ) ምሰሶ ነው።» (ቴርሚዚ፡2749)

መልእክተኛው (ሰ.ዐ.ወ.) ለማለት የፈለጉት ፣ የእስልምና ሃይማኖት ቀጥ ብሎ ሊቆምና ሊገነባ የሚችለው በሰላት ነው። ያለ ሰላት ሃይማኖቱን መገንባት አይቻልም ነው።

ሰላት ጤናማና ተቀባይነት ያለው እንዲሆን መሟላት ካለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ውስጥ አንዱ ንፅህና (ጠሃራ) ነው። ስለዚህ «ከአምነትህ» ቀጥሎ «ንፅህናን» ከዚያም «ሰላትህ» ይከተላል።

የእስልምና መሠረቶች	
1	ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም መሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር
2	ሰላትን መስገድ
3	ዘካን መስጠት
4	ረመዲንን መጸም
5	ሐጅ ማድረግ

1

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም መሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር

2

ሰላትን መስገድ

3

ዘካን መስጠት

4

ረመዲንን መጸም

5

ሐጅ ማድረግ

> የሃይማኖቱን ሕግጋት እንዴት አውቃለሁ?

አንድ ሰው ህመም ካጋጠመውና ይህን ህመሙን የሚያሸር መፍትሄ ከፈለገ፣ በዘርፉ ብቃት ያላቸው የህክምና ባለሞያዎች ማፈለጉ የማይቀር ነው። ህይወቱ እጅግ ውድ ዋጋ ያላት በመሆኗ ሐኪሙ ያዘዘለትን መድሃኒት በታዘዘው መሠረት በአገባቡ ከመውሰድ እንደማይዘናጋ እሙን ነው።

ሃይማኖት ደግሞ ለሰው ከምንም በላይ ውድ ነገር ነው። ሃይማኖቱን ለማወቅ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ አለበት። የማያውቀውን ነገር ለመረዳትም ታማኝ የሆኑ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቆ መረዳት ይኖርበታል።

ይህን መፅሐፍ ማንበብ ስለ ሃይማኖትህ በትክክል በማወቁ ረገድ እርምጃዎችን እንድትጀምር ያደርግሃል። አላህ እንዲህ ብሏል። «...የማታውቁ ብትሆኑ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቁ።» (አል-ካሕል:43)

ይህን መፅሐፍ ከማንበብ ባሻገርም ሌሎች እርምጃዎችን መውሰድም ይኖርብሃል። አንዳንድ ከባድ ያሉ ሁኔታዎች ሲገጥሙህ በአካባቢህ ያሉ መሳጂዎችና ኢስላማዊ ማዕከሎች ጎራ በማለት ጠይቀህ መረዳት ይኖርብሃል። ተከታዩን ድረ-ገፅ በመጎብኘትም መረጃዎችን ማግኘት ትችላለህ።

www.islamicfinder.org

የእስልምና ሃይማኖት ዕውታዎችን በማብራራቱ ረገድ ታማኝ የሆነውን ተጨማሪ ድረ-ገፅ መጎብኘትም ይኖርብሃል።

www.newmuslimguide.com

www.guide-muslim.com

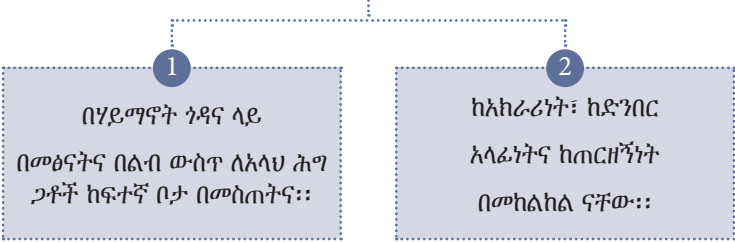

> አዲስ ሰለምቴ የሆነ ሙሰሊም ግለሰብ በአቅራቢያው ከሚገኙ ኢስላማዊ ማዕከላት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የተለያዩ ታማኝ መፅሐፍትን ማገልበጥና ድረ-ገጾችን መጎብኘት ይጠበቅበታል።

> እስልምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው፡-

እስልምና ከመጠን በላይ አለማክረርና አለማካበድን እንዲሁም ከደረጃ በታች አለመውረድና አለመለስለስን መለያው አድርጎ የተደነገገ ሃይማኖት ነው። ይህ መለያው በሁሉም ሃይማኖታዊና አምልኮአዊ መርሆቹ ውስጥ ጎልቶ ይንጸባረቃል።

አላህ (ሱ.ወ.) ለመልእክተኛው (ሰ.ወ.) ለሰህቦችም ሆነ ለምእመናን ሚዛናዊ ይሆኑ ዘንድ በማስገንዘብ አሰረግጦ ነግሯቸዋል። ይህም በሁለት መንገዶች ሊገለፅ ይችላል፡-

ኃያሉ አላህ እንዲህ ብሏል። «እንደታዘዝከውም ቀጥ በል፤ ከአንተ ጋር ያመኑትም (ቀጥ ይበሉ)፤ ወሰንንም አትለፉ፤ እርሱ የምትሰሩትን ሁሉ ተመልካች ነውና።»(ሁድ:112)

ጌታችን በዚህ አንቀፅ ለማለት የፈለገው በእውነት ላይ በመፅናት ብዙም ሳታካብዱና አላስፈላጊ ነገሮችን በመጨማር ድንበር አላፊ ሳትሆን ለዚህ እየታገልክ ኑር ነው።

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) በአንድ ወቅት የእምነት ባልደረባቸውን (ሰህባቸውን) ስለ ሐጅ ተግባራት ሲያስተምሩት፣ ያለፉት ህዝቦች ለጥፋት ሊዳረጉ የቻሉት ድንበር በማለፍ መሆኑን በማውሳት፣ ስህበው ከማካበድ ተግባር እንዲቆጠብ አስገንዝበውታል። እንዲህ ነበር ያሉት...«አደራችሁን! በሃይማኖት ውስጥ ማካበድን ተጠንቀቁ፣ ከእናንተ በፊት የነበሩትን ህዝቦች ለጥፋት የዳረጋቸው ማካበድ ነው።» (ኢብን ማጃህ:3029)

ለዚህ ነው የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) «አደራችሁን አቅማችሁ በሚፈቅደው ተግባር ላይ ብቻ ተሰማሩ» ያሉት (አል-ቡኻሪ:1100)

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) የተልዕኮዎቻቸውን ትክክለኛ ገፅታ ቁልጭ ባለ ቃል ገልፀዋል። ነብዩ (ሰ.ወ.) የተላኩት ለሰዎች ከአቅማቸው በላይ የሆነ ነገር ለማሸከም ሳይሆን፣ ገራገርና በጥበብ የተሞላ ዕውቀት ለማስጨበጥ ነው። መልእክተኛው እንዲህ ብለዋል አላህ «አጨናናቂ ወይም አጣባቢ አድርጎ አልላክኝም ነገር ግን አግራሪና አስተማሪ አድርጎ ልኮኛል።» (ሙስሊም:1478)

> የእስልምና ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል፡-

እስልምና በመስጫድ ውስጥ ተወስኖ በዱዓ እና በሰላት ብቻ የሚገለፅ ሙስሊሞች የሚያከናውኑት በመንፈሳዊነት የተገደበ ሃይማኖት አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ተከታዮቹ ግለሰቦች አምነው የሚቀበሉት በልብ ውስጥ ብቻ የሚያድር እምነት አይደለም፡፡

በኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ላይ ብቻ የሚያተኩር ሥርዓትም አይደለም፡፡

አሊያም ደግሞ አንድን ማህበረሰብ ለመገንባት ያለመ ንድፈ-ሐሳብ ብቻም አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ከሌሎች ወገኖች ጋር በመኖሩ ረገድ ሊኖር ስለሚገባው መልካም ሥነ-ምግባርና ግብረ-ገብ የሚያስተምር የእነጻ ትምህርት ብቻም አይደለም፡፡

ይልቁንም ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካተተ የተሟላ አስተምህሮ ነው፡፡ እያንዳንዱን የኑሮ እርከን ያጠቃለለ ነው፡፡

አላህ ይህን የመሰለ ፀጋ ሙስሊሞች እንዲጎናፀፉ አድርጓል፡፡ ይህን ሙሉ ሃይማኖት እንከተለው ዘንድም ወዶልናል፡፡ እንዲህ ይላል ...«ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ፡፡ ፀጋዬንም በናንተ ላይ ፈፀምኩ፡፡ ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ፡፡» (አል-ማኢዳህ፡3)

አንዱ የመካ ሙሽሪክ ለማሸፍ በመፈለግ ሰልማን አል-ፋርሲ ለተባሉት ሰህቢ እንዲህ አላቸው «ጓደኛችሁ (ረሱልን ለማለት ነው) የመፀዳጃ ቤት ስርዓትን ጨምሮ ሁሉንም ነገር ያስተምራችኋል፡፡» ታላቁ ሰህቢም «አዎን ያስተምሩናል!» ብለው መለሱና በዚህ ዙሪያ ያለውን ኢስላማዊ ሕግና ሥርዓት አብራሩለት፡፡

መቅደሳቸው

> እስልምና ሁሉንም የህይወት ዘርፍ የሚመለከት የተሟላ መመሪያ ነው

> እስልምና የሚለካው፡ በአንዳንድ ሙስሊሞች ተግባር ሳይሆን በሃይማኖቱ ምንነትና ምንጭ ነው።

ጤናን የሚጎዳ ተግባር የሚፈፀም የጤና ባለሙያ ወይም መልካም ሥነ-ምግባር የሌላው መምህር ቢያጋጥም፤ የእነዚህ ሰዎች ተግባር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይገጥምና የማይጣጣም በመሆኑ ትገረምና ትደነቅ እንደሆነ አንጂ የትምህርትም ሆነ የሕክምና ሙያ ለህብረተሰቡም ሆነ ለብልፅግና የማይጠቅሙ አላስፈላጊ ተግባራት ናቸው ወደሚል ደምዳሜ አትደርስም።
ባይሆን ልትል የምትችለው ይህ ሐኪምም ሆነ መምህር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይጣጣም ተግባር

እየከናወነ ነው።
አንዳንድ ሙስሊም ግለሰቦች ተገቢ ያልሆነ ተግባር ሲፈፀሙ ካየን፤ ተግባራቸው እስልምናን እያንፀባረቀ እንደሆነ አድርገን መቁጠር አይኖርብንም። ይልቁንም ልክ ሐኪሙና መምህሩ ከሙያቸው ጋር የሚቃረን ተግባር በልምድ እንዳከናወነት ሁሉ፤ ከእስልምና ጋር በጭራሽ ግንኙነት የሌለው በልምድና በባህል እንዲሁም በሰብዓዊው ፍጡር ድክመት የሚሰሩ መጥፎ ተግባራት መሆናቸውን ማወቅ አለብን።

> አምስቱ እጅግ አስፈላጊ ነገሮች፡-

እነዚህ አምስት ነገሮች ሰው ተገቢ በሆነ መልኩ ይኖር ዘንድ የሚያስፈልጉ ወሳኝ የሆኑ ጥቅሞች ናቸው። ለሁሉም መለኮታዊ ህግጋት የተደነገጉት እነዚህን ነገሮች ለመጠበቅና እነዚህን ተቃርነው የተገኙ ነገሮችን ለመከላከል ነው።

እስልምና የተደነገገው፡ አንድ ሙስሊም ለዱንያዊ ሆነ አጅራዊ ህይወት በዚህ ዓለም ላይ ተረጋግቶ ይሰራ ዘንድ፤ እነዚህን አምስት ነገሮች ለመጠበቅና ለመንከባከብ ነው።

> ተግባራትን ተገቢ ወዳልሆነ ተግባር ቢያሰማራንም የሰው ልጅን ነፍስ መጠበቅ እንደ ሚኖርብን አላህ አዘዘ።

ሙስሊሙ ህብረተሰብ የሚኖረው፤ እርስ በርሱ ተደጋግፎ እንደቆመ ግንብ በመተሳሰር ነው። አንዱ አካል ሲጎዳ ሌላውም ጉዳቱ በትኩሳትና በአንቅልፍ ማጣት እንደሚሰማው እንደ አንድ የሰውነት አካል ሆነው ይኖራሉ።

1 ሃይማኖት፡-
ሃይማኖት ማለት አላህ ሰዎችን ለዚሁ ዓላማ ሲል የፈጠረበትና ታላቅ የሆነ ጉዳይ ነው። መልእክተኞች የላከውም ይህንኑ እንዲጠብቁ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል... “በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልእክተኛን በእርግጥ ልከናል...” (አል-ካሕል፡36)
የሃይማኖትን ብፁዕነት የሚያቆሽሹና እንደ ሺርክ፣ ከንቱ እምነት፣ ወንጀልና ኃጢአት የመሳሰሉ ነገሮች ሃይማኖትን ለመጠበቅ ሲባል ኢስላም ተከላክሏቸዋል።

2 አካል:-

ተግባራችን ተገቢ ወዳልሆነ ነገር ቢያሰማራንም የሰው ልጅን ነፍስ መጠበቅ እንዳለብን አላህ አዞናል። በአስገዳጅ ሁኔታ ውስጥ እስከ ሆንን ድረስ አላህ ለእኛ ምህረትን ይለግሰናል። አላህ እንዲህ ይላል... “... ሺፍታና ወሰን አላፊ ሳይሆን (ለሙብላት) የተገደደ ሰውም በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም አላህ መሐሪ አዛኝ ነውና።” (አል-በቀራህ:173)

የራሱን ነፍስ መግደልና መገዳትንም ከልክሏል። እንዲህ ይላል... “በአላህም መንገድ ለግሱ በእጆቻችሁም (ነፍሶቻችሁን) ወደ ጥፋት አትጣሉ...” (አል-በቀራህ:195)

የእስልምና ሃይማኖት አንድ ሰው የትኛውም ሃይማኖት ይከተል በሱ ላይ ድንበር እንዳይታለፍበትና ወንጀል እንዳንፈፅምበት በሚል ወሰኖችን አበጅቷል መቀጣጫ ህግጋትንም አኑሯል። እንዲህ ይለናል... «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በተገደሉ ሰዎች ማመሳሰል በናንተ ላይ ተግፈ...» (አል-በቀራህ:178)

3 አዕምሮ:-

አዕምሮ አላህ ከለገሳቸው ታላላቅ ፀጋዎች ውስጥ አንዱ በመሆኑ፣ እርሱን የሚጎዱና አሉታዊ ተፅዕኖ የሚያሳርፉበትን ነገሮች እስልምና ከልክሎታል። የሰው ክብርና ማንነት የሚገለፀው በርሱ ነው። በዚህ ዓለም (ዱንያ) ሆነ በቀጣዩ ዓለም አኼራ ሂሳብን የሚያወራረደውና ጥያቄ የሚቀርብለት በርሱ ነው።

ለዚህ ነው አላህ ማንኛውንም ዓይነት አስካሪ መጠጥና አድንዛዥ ዕፅን የከለከለው (ሃሐራም) ያደረገው ከፀያፍና ከሸይጣን ተግባራት ተርታ መድቦታል። አላህ እንዲህ ይላል “እናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያስከር መጠጥ፣ ቁጣርና ጣዖታትም የመጠንቆያ እንጨቶች (አዝላምም) ከሰይጣን ስራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው፤ እርኩስን ራቁትም ልትድኑ ይከጃላልና።” (አል-ማኢዳህ:90)

4 ዘር:-

የእስልምና ሃይማኖት ዘርን ለማስቀጠልና ለቤተሰብ ግንባታ ከፍተኛ ትኩረት የሰጠውና ጥበቃ ያደረገለት ነገር መሆኑ በተለያዩ መርሆቹና ህግጋቶቹ ውስጥ ጎልቶ ሲታይ ይስታዋላል። ከዚህ ውስጥ የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል:-

✦ የእስልምና ሃይማኖት ለትዳር በጣም ያበረታታል። ቀለል ባለ አካላትን እንዲመሰረተም ይገፋፋል። ቅድመ ሁኔታዎቹ እንዳናካብዳቸውም ያዘናል። አላህ እንዲህ ይላል “ከናንተም ትዳር የለላቸውን አጋቡ።” (አል-ኑር:32)

✦ እስልምና ሕገ-ወጥ የሆኑ ማንኛውም ዓይነት የጾታ ግንኙነቶችን ከልክሎታል። ወደ እርሱ የሚያደርሱ ጎዳናዎች ሁሉ ዝግ እንዲሆኑ አድርጓል። እንዲህ

ይለናል። «ዝሙትን አትቅረቡ፤ እርሱ በእርግጥ መጥፎ ሥራ ነውና፤ መንገድነቱም ከፋ!» (አል-ኢስራኦ:32)

✦ እስልምና የሰው ዘርና ክብር ማንቋሸሸና ማጥላላትንም በጥብቅ አውግዘዋል። ይህ መሰሉን ተግባር ከከባባድ ወንጀሎች ውስጥ መድቦታል። ይህን ወንጀል የፈፀመ ሰው በአኼራ ከሚጠብቀው ቅጣት በተጨማሪ፤ ዱንያ ላይም ከባድ ቅጣት እንደሚጠብቀው አላህ አስጠንቅቋል።

✦ የወንድም ሆነ የሴት ልጅ ክብር እንዲጠበቅና እንዳይጣስ አዘዋል። የራሱንም ሆነ የቤተሰቦቹን ክብር ለማስጠበቅ ሲል የተገደለ ሰው በአላህ መንገድ እንደተሰጠ ሰማዕት ቆጥሮታል። (ገጽ፣ 196 ተመልከት)

5 ገንዘብ:-

ገንዘብ ጥበቃ ያደረግለት ዘንድ እስልምና ግዴታ አድርጓል። የዕለት ጉርስን ፍላጋ መንቀሳቀስንም እንዲሁ ከተለያዩ ሰዎች ጋር የሚደረግ የንግድ ግብይትና የቢዝነስ ልውውጥንም የተፈቀደ ተግባር አድርጎታል።

ለገንዘብ ጥበቃ ሊደረግለት ይገባል ከሚል እሳቤ በመነሳትም፣ አራጣን፣ ስርቆትን፣ ማታላልን፣ ማጭበርበርንና በሀሰት መንገድ የሰው ገንዘብ መብላትን ሐራም አድርጓል።

እነዚህን የወንጀል ተግባራት የሚፈፅም ሰው፣ በቅዱስ ቁርኣን ከፍተኛ የሆነ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶታል። (ገጽ፣ 168 ተመልከት)

> የሰውን ክብርና ዘር መጠበቅ ከኢስላማዊ መርህ ታላላቅ ዓላማዎች ውስጥ አንዱ ነው።

እምነትህ

1

ወደ ተለያዩ ህዝቦች የተላኩ ነቢያት በሙሉ ይዘው በተነሱት ተልእኮ ውስጥ “አላህ ያለማንም ተጋሪ በብቸኝነት መመለክ የኖርበታል። ከርሱ ውጪ ሌላን በማምለክ ሊካድ አይገባውም” የሚል ሙሉ ስምምነት አለ።

ይህ ዕውነታ “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም። ሙሉ መደብ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለውን ቃል ያንጸባርቃል። አንድ ሰው ወደ አላህ ሃይማኖት ሊገባ የሚችለው በዚህ ቃል አማካኝነት ነው።

የክፍል አንድ ማውጫ

ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው

- “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም!” ለምን እንላለን?
 - “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም
 - “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለክ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች
- ሙሉ መደብ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ስለመመስከር
 - የአላህ በረከትና ሠላም በርሳቸው ላይ ይሁንና ነቢዮን ማወቅ
 - “ነብዩ ሙሉ መደብ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለው ቃል ትርጉም

የሰድስቱ እምነት መሠረቶች

አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

ሸርክ (ለአላህ ተጋሪ ማበጀት)

በአላህ ሥሞቶችና ባህሪያት ማመን

በመላእክት መኖር ማመን

በመለኮታዊ መፅሐፍት ማመን

በመልእክተኞች መላክ ማመን

በመጨረሻው ቀን ማመን

በአላህ ውሳኔ ማመን

> ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩንና መሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆኑን እመስክራለሁ

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የምንለው ለምንድ ነው?

- ✦ በሙስሊም ላይ የመጀመሪያው ግዴታ ይህን ቃል ማረጋገጥ ነው። አንድ ሰው ወደ እስልምና መግባት ከፊለገ በቃሉ ውስጥ ባለው ፅንሰ-ሃሳብ ማመንና ቃሉን መግለፅ ይኖርበታል።
- ✦ ቃሉ ባካተተው ዕውነታ ከልቡ አምኖና የአላህን ውዴታ ፈልጎ ቃሉን በንግግር በመግለፅ የመስከረ ሰው ከእሳት ቅጣት ነፃ ለመውጣት ስብብ ይሆነዋል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል... “(የአላህን ውዴታ በመፈለግ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም ብሎ የመስከረ ሰው አላህ በርሱ ላይ እሳትን እርም አድርጓታል፡ ፡” (አል-ቡከሪ:415)
- ✦ ይህ ቃል በውስጡ ባካተተው ፅንሰ-ሃሳብ አምኖ የሞተ ሰው የጀነት ነዋሪ ይሆናል። ነቡዩ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል ... “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን አውቆ የሞተ ሰው ጀነት ገብቷል።” (አህመድ:464)
- ✦ ይህ በመሆኑም ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን ማወቅ የግዴታዎች ሁሉ ተላቁ ግዴታ ነው።

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም

ይህ ማለት ብቸኛ ከሆነው አላህ በስተቀር በዕውነት የሚመለከ አምላክ የለም ማለት ነው። ከተቀደሰውና ከፍ ካለው አላህ በስተቀር ከማንም ላይ መለኮታዊነትን መሻር ማለት ሲሆን መለኮታዊ ስልጣንን አንድና አጋር ለሌለው አላህ ብቻ ማረጋገጥ ማለት ነው።

«አል-ኢላህ» (አምላክ)! ማለት የሚመለከ ማለት ነው። አንድን ነገር ያመለከ ሰው ያንን ነገር ከአላህ ሌላ አምላክ አድርጎ ይዞታል። ከተቀደሰው፣ ከፍ ካለውና ፈጣሪ ከሆነው አንዱ ጌታ በስተቀር የሚመለከ ነገሮች በሙሉ ባጠፋ (ሐሰት) ናቸው።

አምልኮ የሚገባው ከጉድለት የጠራውና ከፍ ያለው አላህ ብቻ ነው። ቀልጦች በውዴታ፣ በማላቅ፣ በማክበር፣ በመተናነስ፣ በመፍራት፣ በርሱ ላይ በመመካት ያመልኩታል። ለልመናም እርሱን ይጠሩታል። ከአላህ ውጪ ለልመና የሚጠራ የለም። እርዳታ የሚጠየቀው እርሱ ብቻ ነው። በርሱ ካልሆነ በማንም መመካት አይቻልም። ለርሱ ካልሆነ ለማንም አይታረድም። የአምልኮ እርድ ለርሱ ካልሆነ ለማንም አይታረድም። አምልኮ የተባለን በሙሉ ለርሱ ብቻ ማጥራት ግዴታ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል። “አላህን ሃይማኖትን ለርሱ ብቻ አጥሪዎች ቀጥተኞች ሆነው ሊገዙት፣ ሶላተንም አስተካክለው ሊሰግዱ ዘካንም ሊሰጡ እንጅ ያልተዘዙ ሲኾኑ (ተለያዩ)።” (አል-በይናህ:4)

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም የሚለው ቃል በማረጋገጥ፣ አላህን ጥርት አድርጎ ያመለከ ሰው፣ ታላቅ የሆነ ደስታን ይጎናፀፋል። እርጋታና ስክነት ያለው መልካም ህይወት ይኖራል። አላህን በብቸኝነት ከማምለክ ሌላ፣ ለቀልብ ትክክለኛ የሆነ መረጋጋትን፣ እርካታንና ረፍት የሚሰጥ ሌላ ነገር የለም። አላህ እንዲህ ብሎዋል። “ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ሆኖ በጎን የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናኖረዋለን...” (አል-ነሕል:97)

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች የዚህ ታላቅ የሆነ ቃል ትርጉምና ዓላማ ግልፅ እንዲሆንልን ከተፈለገ ሁለት መሠረቶችን ማወቁ ግድ ይለናል።

1
የመጀመሪያው መሠረት፡- «ላ ኢላሃ» (አምላክ የለም) የሚለው ነው። ይህ ከአላህ ውጪ ባሉ ነገሮች ላይ አምልኮን መሻራችንን ማረጋገጫ ቃል ነው። ማጋራትን ውድቅ ማድረጊያ ቃል ነው። ከአላህ ሌላ በሚመለከ ነገሮች ሁሉ መካድ ግዴታ ነው። ከአላህ ሌላ ሰውም ሆነ እንሰሳትም ሆነ መቃብርም ሆነ ከዋክብትም ሆነ ሌላ ማምለክ አይቻልም።

2
ሁለተኛው መሠረት፡- ኢልላ ላህ (ከአላህ በስተቀር) የሚለው ነው። ይህ ደግሞ አምልኮን ለአላህ ብቻ የምናረጋግጥበት ቃል ነው። ሰላትን፣ ዱዓእና መመካትን የመሳሰሉ የአምልኮ ዓይነቶችን ሁሉ ለአላህ ብቻ የምናውልበት ማረጋገጫ ነው።

የአምልኮ ዓይነቶችን በሙሉ ልንሰጥ የሚገባው አንድና አጋር ለሌለው አላህ ብቻ ነው። ከእነዚህ ውስጥ አንዱን እንኳ ከአላህ ውጪ ላለ ነገር አሳልፎ የሰጠ ከሃዲ ይሆናል።
አላህ እንዲህ ይላል ... “ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ ለርሱ በርሱ ማስረጃ የሌለውን የሚግዝ ሰው ምርመራው ጌታው ዘንድ ብቻ ነው፤ እነሆ ከሀዲዎች አይድኑም።” (አል-ሙአሚን:117)
ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም የሚለው ቃል ትርጓሜና መሠረቶች እንዲህ በሚለው የአላህ ቃል ውስጥ ተገልጿል... “በጣዖትም የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ አላህም ሰሚ ዐዋቂ ነው።” (አል-በቀራህ:256)
በዚህ የአላህ ቃል ውስጥ “በጣዖትም የሚከድ” የሚለው ቃል የመጀመሪያ መሠረት የሆነውን “አምላክ የለም” የሚለውን ቃል ሲሆን ያረጋገጠው “በአላህ የሚያምን” የሚለው የጌታችን ቃል ደግሞ ሁለተኛ መሠረት የሆነውን ከአላህ በስተቀር የሚለውን ቃል የረጋግጥልናል።

> የቀልብ እርጋታና የነፍስ እርካታ የሚገኘው የአላህን አንድነት በማረጋገጥ ነው።

>ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆኑን መመስከር

ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ.) ማወቅ፡-

1 ልደታቸው፡-

የተወለዱት እ.ኤ.አ. በ570 መካ ውስጥ ነው። ሲወለዱ አባታቸው በህይወት አልነበሩም። እናታቸውንም ያጡት ገና ልጅ ሆነው ሳለ ነው። ተንከባክበው ያሳደጓቸው መጀመሪያ እያታቸው ዓብዱል ሙጠሊብ ሲሆኑ በመቀጠል ትንሽ አደግ እንዳሉ ደግሞ አጎታቸው አቢ-ጣሊብ ናቸው

2 ህይወታቸውና እድገታቸው፡-

ለነቢይነት ማዕረግ ከመብቃታቸው በፊት ለአርባ አመታት ያህል እ.ኤ.አ. (ከ570 -610) ከቀረይሽ ጎሳዎች ጋር ኖሩ። በእነዚህ ጊዜያት ውስጥ የታላቅ ሥነ-ምግባርና የፅናት ተምሳሌት እንዲሁም መለያ ሆነው ቆይተዋል። «ታማኙ» «እውነተኛው» በሚሉ የቅፅል ሥሞቶች በገሃድ ይታወቁ ነበር። እረኛ ነበሩ። ከዚያም በንግድ ሥራ ላይ ተሰማርተዋል። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ነቢይ ከመሆናቸው በፊትም በኢብራሒም መንገድ በመጓዝ አላህን በብቸኝነት ያመልኩ ነበር። የጣዖትና የባዕድ አምልኮዎችን ይርቁና ይጠየፉ ነበር።

የነቢያችን (ሰ.ዐ.ወ.) ሙሉ ስም፡-

ሙሐመድ ቢን አብደላህ ቢን ዓብዱል ሙጠሊብ ቢን ሃሺም አል-ቀረይሽ የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ጎሳ በዓረቦች ዘንድ እጅግ የተከበረ ጎሳ ነው።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሰው ዘር ሁሉ የተላኩ መልእክተኛ ናቸው።

አላህ ነቢያችን ሙሐመድን (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሁሉም የሰው ዘር በጠቅላላ ልኳቸዋል። እርሳቸውን መታዘዝ በሁሉም ሰው ላይ የተጣለ ግዴታ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል... “(ሙሐመድ ሆይ!) በላቸው እናንተ ሰዎች ሆይ! እኔ ወደናንተ ወደ ሁላችሁም የአላህ መልእክተኛ ነኝ።” (አል-ዕራፍ፡158)

3 ተልዕኳቸው:-

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) አርባ ዓመታትን በዚህ ሁኔታ ካላለፉ በኋላ፣ በመካ እቅራቢያ ከሚገኙ ተራራዎች አንዱ በሆነው «ኑር» ተራራ ውስጥ በሚገኘው «ሒራእ» ዋሻ ውስጥ በመሆን በጥልቅ ተመስጦ አላህን ያመልኩ ነበር።

ከዚያም ከአላህ ዘንድ የሆነ ወህይ (ራዕይ) ይገለጸላቸው ጀመር። የአላህ ቃል የሆነው ቁርአን በእርሳቸው ላይ መውረድ ጀመረ። በመጀመሪያ በርሳቸው ላይ የወረደው የቁርአን ቃል... "አንብብ ፣ በዚያ ሁሉን በፈጠረው ጌታህ ስም የሚለው ነበር

ይህ የእርሳቸው ተልዕኮ ዕውቀትን፣ ንባብን፣ ብርሃንና የቀጥተኛ ጎዳናን የማብሰሪያ አዲስ ዘመን ጅምር መሆኑን ለመግለጽ ይህ አንቀፅ ወረደ።

ከዚያ በሃያ ሦስት ዓመታት ጊዜ ውስጥ ሌሎች የቁርአን አናቅፅ እየተከታተሉ ወረዱ።

4 የዳዕዋ (የሰበካ) መጀመር:-

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ለሦስት ዓመታት ያህል ሰበካቸውን በድብቅ አካሄዱ። ከዚያም ለተከታዮቹ አስር ዓመታት ሰበካቸውን በግልፅና በገሃዱ አደረጉ። ነቢዩና (ሰ.ዐ.ወ.) የእምነት ባልደረቦቻቸው (ሶሃቦች) ይህን በማድረጋቸው፣ ጎሳዎቻቸው ከሆኑት ቁረይሾች ከፍተኛ የሆነ ተቃውሞ፣ ሁከትና፣ ማዋከብ ገጠማቸው።

ወደ ሐጅ ለሚመላለሱ ጎሳዎች የእስልምና ግብዣ ቀረበላቸው። ፣ የመዲና ነዋሪዎች ዘንድ ጥሪው ተቀባይነትን አገኘ። ከዚያ ቀስበቀስ ወደ መዲና ከተማ የሰደት ጉዞ ተደረገ።

በርሳቸው ላይ ቁርአንን አወረደ:-
አላህ፣ ከፊቱም ሆነ ከኋላው ሃሰት የሌለውን ታላቅ መፅሐፍ ቁርአን በነቢዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ.) ላይ አወረደ።

የነቢዮትና የመልእክተኞች መደምደሚያ:-
አላህ ነብዩን (ሰ.ዐ.ወ.) የላከው የመጨረሻና መደምደሚያ ነቢይ አድርጎ ነው። ከርሳቸው በኋላ የሚነሳ አንድም ነቢይ የለም። አላህ እንዲህ ይላል " ...ግን የአላህ መልእክተኛና የነቢዮች መደምደሚያ ነው።" (አል-አሕዛብ:40)

5 ስደት:-

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) እ.ኤ.አ. በ622 ያኔ «የስራብ» ትባል ወደ ነበረችው መዲና ከተማ ስደት አደረጉ። በወቅቱ የሃምሳ ሦስት ዓመት ጎልማሳ ነበሩ። ዳዕዋቸውን ያወገዙ የቁረይሽ ጎሳ ባላባቶች ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ.) ላይ ግድያ ለመፈፀም አሰረው ነበር።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ኢስላም እየተጣሩ ለአስር አመታት ያህል በመዲና ከተማ ኖሩ። ሰላት፣ ዘካና ሌሎች የሸሪዓው ህግጋቶች እንዲተገበሩ ትዕዛዝ አስተላለፉ።

6 እስልምናን ማስራጨት:-

የአላህ መልእክተኛ ወደ መዲና ከተሰደዱ በኋላ ከ622-632 ባለው ጊዜ ውስጥ የኢስላማዊ ስልጣን መሠረት ተከለዋል። አዲስ መስሊም ማህበረሰብ ፈጥረዋል። ዘረኝነትና ጎሰኝነትን አስቀርተዋል። ዕውቀትን አስራጭተዋል። የፍትህ፣ የፅናት፣ የወንድማማችነት፣ የመረዳዳት መርህን ገንብተዋል።

አንዳንድ ጎሳዎች እስልምናን በአጭሩ በማስቀረት ተነሳሰተው ነበር። በዚህም ምክንያት ብዙ ጦርነቶች ተካሂደዋል። አላህ ሃይማኖቱንና መልእክተኛውን ረድቷል። ከዚህ በኋላ በመካ ነዋሪ የሆኑ ብዙ ጎሳዎች ወደ እስልምና ገብተዋል። በዓረብ ፔንሰላ ከተማዎች የሚኖሩ በርካታ ጎሳዎችም በራሳቸው ምርጫ ፍላጎትና ውደዕታ ወደ ዚህ ታላቅ ሃይማኖት እየተጣተለተሉ ገብተዋል።

7 ህልፈታቸው፡-

የአላህ መልአክተኛ(ሰ.ዐ.ወ.) በሂጅራ የዘመን አቆጣጠር በወርሃ ሠፈር 11፣ መልአክታቸውን አድርሰው ጨረሱ፣ አደራቸውንም ተወጡ። አላህም ሃይማኖቱን ሙሉ በማድረግ ለሰዎች ፀጋውን አጎናፀፈ።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) የወባ ህመም አጋጠማቸው። ያደረገቸው ህመም እየፀና ሄደ በወርሃ ረቢዐ-ል አወል በዕለተ ሰኞ በዘፍው ዓመተ ሒጅራ ይህን ዓለም ተሰናብተው ወደ ቀጣዩ ዓለም ተሸጋገሩ። ይህ ማለት እ.ኤ.አ. ሜይ 8, 632 መሆኑ ነው።

ከዚህ ዓለም ሲለዩ የስድሳ ሦስት ዓመት አዛውንት ነበሩ። ግብአተ-መሬታቸው የተፈፀመው ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) መስጂድ አጠገብ እሜቴ ዓኢሻ ቤት ውስጥ ነው።

«ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው» የሚለው ቃል ትርጉም

እንዲህ ብሎ መመስከር፣ የተናገሩትን አምኖ መቀበል፣ ትዕዛዛቸውን መፈፀምና ክልከላቸውን መታቀብ ማለት ነው። አላህንም ነቢዩ (ሰ.ወ.) በደነገጉትና ባስተማሩን መሠረት ብቻ ማምለክና መግዛት ማለት ነው።

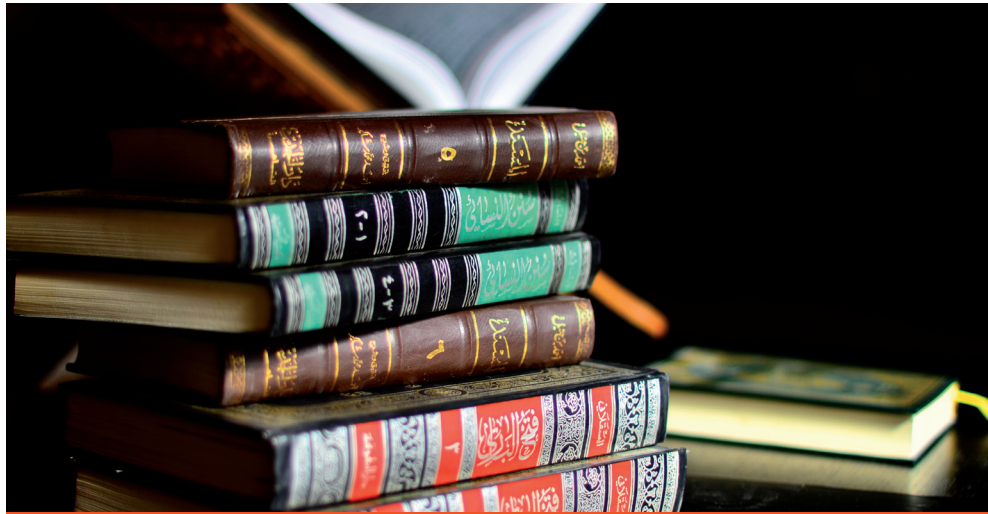
ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ማመኔ የሚያጠቃልለው ምንና ምንድ ነው?

1 ነቢዩ(ሰ.ወ.) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን እውነት ብሎ መቀበል ያስፈልጋል። ይኸውም፡-

- + ከህዋስ ስለራቁ ምስጢራዊ ነገሮች፣ ስለመጨረሻው ቀን፣ ስለጀነት ፀጋዎችና ስለ እሳት ቅጣት፣
- + በእለተ ቁያማ ስለሚከሰቱ ነገሮችና ምልክቶቻቸው እንዲሁም በመጨረሻው ዘመን ስለሚሆኑ ነገሮች፡-
- + ስላለፉና ስለቀደሙ ህዝቦች፣ በነቢያትና ጥሪ ባደረጉላቸው ህዝቦች መካከል ስለተፈጠሩት ነገሮች

2 ነቢዩ (ሰ.ወ.) ያዘዟቸውን ነገሮች መተግበርና ከክለክሉት ተግባራት መታቀብም ያስፈልጋል። እነዚህም፡-

- + ነቢዩ (ሰ.ወ.) የሚያዘዙን ትዕዛዛት ከራሳቸው አፍልቀው ሳይሆን ከአላህ በሚገለፁላቸው ራዕይ አማካኝነት መሆኑን በእርግጥኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ብሏል... “መልእክተኛውን የሚታዘዝ ሰው፣ በእርግጥ አላህን ታዘዘ።” (አል-ኒሳእ:80)
- + እርሳቸው ከክለክሏቸው ሐራም ነገሮች፣ መጥፎና ጎጂ የሆኑ ሥነ-ምግባራትና ግብረ ገቦች መታቀብም ይኖርብናል፡ ፡ እነዚህን ነገሮች እንደሚያጎናፅፈን በእርግጠኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል ...”ይታዘንላችሁም ዘንድ ያደረገው መሆኑንና ለራሳችን ጥቅም መሆኑን ማመን ይኖርብናል።
- + ያዘዙንን መተግበራችን፣ ከክለክሉን መታቀባችን ዞሮ ዞሮ ለእኛ መልካም እንደሆነና በዚህም ሆነ በቀጣዩ ዓለም ደስታን እንደሚያጎናፅፈን በእርግጠኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል ...”ይታዘንላችሁም ዘንድ አላህንና መልእክተኛውን ታዘዙ።” (አሊ-ዲምራን:132)
- + ነቢዩ (ሰ.ወ.) ትዕዛዝ ሆነ ብሎ መጣስ ለቅጣት የሚዳርግ ተግባር መሆኑ ተገቢ ነገር መሆኑንም ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል “...እነዚያም ትእዛዙን የሚጥሉ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።” (አል-ኑር:63)

> በነቢዩ (ሰ.ወ.) ሱንና (ሐዲስ) ውስጥ የተረጋገጡ እውነታዎችን አንድ ሙስሊም አምኖ የመቀበል ግዴታ አለበት።

3

አላህን ማምለክ የሚኖርብን ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) በደነገጉት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል። ይህ ዕውነታ ብዙ ነገሮችን የሚያካትት በመሆኑ ይህን ማረጋገጥ ተገቢ ነው። ይኸውም፡-

• አርዳያነታቸውን መከተል፡-

የአላህ መልእክተኛን (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና (የየአለት ተግባር) ፣ መመሪያና ህይወት በአጠቃላይ ንግግራቸውን፣ ተግባራቸውንና አፅድቆታቸውን ጨምሮ በሁሉም የህይወት እርከናችን በአርዳያነት ልንከተለው ይገባል።

አንድ የአላህ ባሪያ የአላህ መልእክተኛን ሱንና ይበልጥ በአርዳያነት በተከተለ ቁጥር፣ ይበልጥ ወደ አላህ የተጠጋና ደረጃውም ከፍ ያለ ይሆናል። አላህ እንዲህ ይላል... “በላቸው አላህን የምትወዱ እንደኾናችሁ ተከተሉኝ አላህ ይወዳችኋል፤ ኃጢአቶቻችሁንም ለናገተ ይምራልና፤ አላህ መሐሪ አዛኝ ነው።” (አሊ-ሲምራን፡31)

• የተሟላ ህግ፡- የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ይዘው የመጡት ሃይማኖትና ህግጋት በሁሉም ረገድ ምሉዕና ጉድለት የሌለው ነው። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ያልደነገጉትን የአመልኮ ተግባር በአዲስ መልክ መፍጠር ለማንም ሰው ቢሆን የተፈቀደ አይደለም።

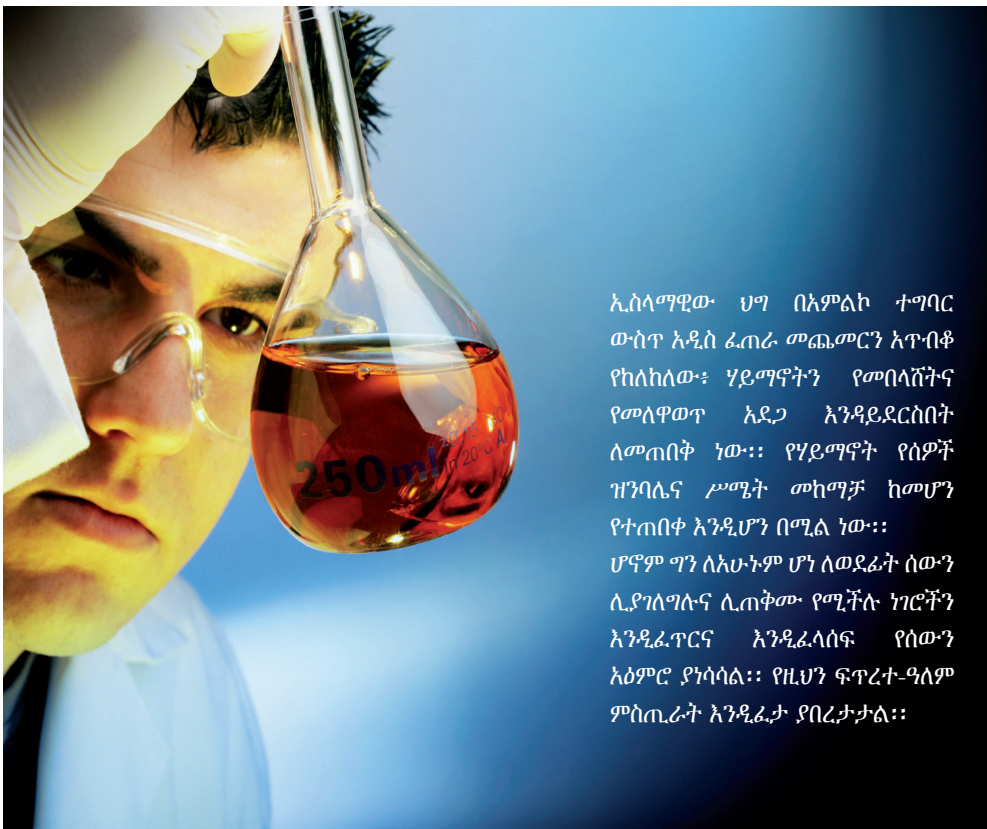
• አላህ የደነገገው ህግ በሁሉም ጊዜና ቦታ ተስማሚ ነው። በአላህ መፅሐፍና በነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና ውስጥ የተደነገገው ህግና ሥርዓት በሙሉ በየትኛውም ጊዜና ቦታ ሁሉ ተስማሚ ነው። ሰዎችን ከምንም ካስገኛቸውና ከፈጠራቸው ጌታ በላይ ሰዎችን የሚጠቅም ነገር የሚያውቅም ማንም የለም።

> በነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና (ሐዲስ) ውስጥ የተረጋገጡ እውነታዎችን አንድ መስሊም አምኖ የመቀበል ግዴታ አለበት።

✦ ከሱንና ጋር ስምሙ መሆን፡- አንድ የአምልኮ ተግባር አላህ ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ከተፈለገ የአላህን ውዴታ ብቻ አስቦ (ነይቶ) መስራትና ከአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና ጋር የተጣጣመ መሆኑ ግድ ይላል። አላህ እንዲህ ይላል... “የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ስራን ይስራ በጌታውም መግዛት አንድንም አያጋራ በላቸው።” (አል-ከህፍ:110) በዚህ አንቀፅ ውስጥ «መልካም ሥራ» በሚል የተወሰነው ከአላህ መልእክተኛ ሱንና ጋር ተጣጥሞ የተገኘ ስራ ማለት ነው።

✦ ሃይማኖታዊ ተግባር መፍጠር ሃራም ነው፡- አላህን ለማምለክ በሚል፣ የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ያልደነገጉትንና ሽሪዓዊ ባልሆነ መንገድ አዲስ የአምልኮ ተግባር የፈጠረ ሰው፣ የነቢዩን መንገድ ተግባር የተገኘ በመሆኑ ወንጀለኛ ይሆናል። ስራውም ተመላሽና ተቀባይነት የሌለው ይደረጋል። አላህ እንዲህ ብሏል... “... እነዚያም ትእዛዙን የሚጥሱ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።” (አል-ኑር:63) ነቢዩም (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል “በዚህ ጉዳያችን ውስጥ ከርሱ ያልሆነን ነገር የፈጠረ፤ ሥራው ተመላሽ ነው።” (አል-ቡኻሪ:2550 ሙስሊም 1718)

ኢስላማዊው ህግ በአምልኮ ተግባር ውስጥ አዲስ ፈጠራ መጨመርን አጥብቆ የከለከለው፣ ሃይማኖትን የመበላሸትና የመለዋወጥ አደጋ እንዳይደርስበት ለመጠበቅ ነው። የሃይማኖት የሰዎች ዝንባሌና ሥሜት መከማቻ ከመሆን የተጠበቀ እንዲሆን በሚል ነው። ሆኖም ግን ለአሁኑም ሆነ ለወደፊት ሰውን ሊያገለግሉና ሊጠቅሙ የሚችሉ ነገሮችን እንዲፈጥርና እንዲፈላሰፍ የሰውን አዕምሮ ያነሳሳል። የዚህን ፍጥረተ-ዓለም ምስጢራት እንዲፈታ ያበረታታል።

> ስድስቱ የእምነት መሠረቶች

በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

የኃይሉ አላህ መኖርን እውነት ብሎ አምኖ መቀበል ነው። ጌትነቱን፣ አምላክነቱን፣ ማረጋገጥ ነው። በስሞቹንና በባህሪያቱ ማመን ነው።

ስለ እነዚህ አራት ጉዳይ ከዚህ እንደሚከተለው ዘርዘር ባለ መልኩ እንነጋገራለን፡-

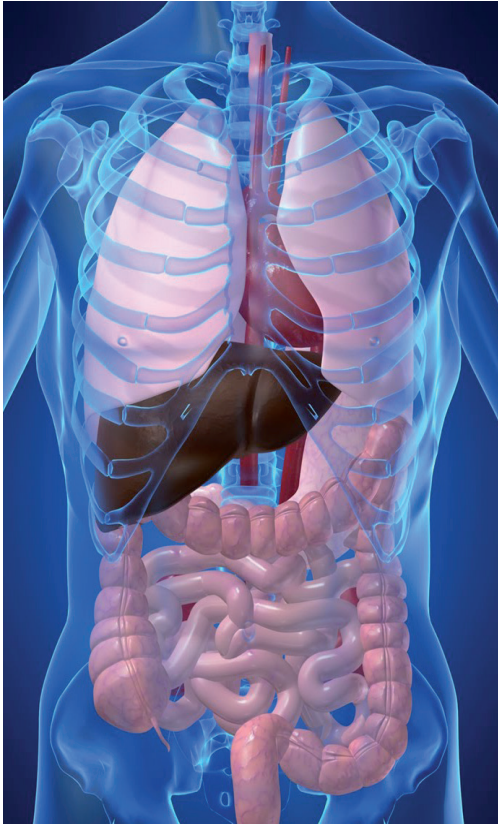
1 በአላህ መኖር ማመን፡-

የአላህ ፍጥረት፡-

በአላህ መኖር ማመን ሰው በተፈጥሮው የሚያረጋግጠውና ሌላ ተጨማሪ መረጃ የማያስፈልገው ነገር ነው። ይህ በመሆኑም ምንም የተለያየ ሃይማኖትና መንገድ ቢከተሉም በጣም በርካታ ሰዎች አላህ ለመኖሩ ዕውቅና ይሰጣሉ።

የእርሱን መኖር የሚያረጋግጥ ጥልቅ የሆነ ስሜት በቀልባችን ይሰማናል። በተፈጥሮው አማኝ በሆነው ስሜታችን ገፋፊነት መጥፎና አስቸጋሪ ነገር ሲገጥመን ወደርሱ እንሸሻለን። አንዳንዶች ለመሸፋፈንና ለመዘናጋት ሙከራ ቢያደርጉም፣ አላህ በእያንዳንዱ ሰው ነፍስ ውስጥ ወደ ሃይማኖተኛነት የመዘንበል ስሜትን ፈጥሯል።

እኛም አላህ ለተጣሪዎች ምላሽን ሲሰጥ፣ ለጠያቂዎች የጠየቁትን ሲቸር፣ ለተለማማጃች ፍላጎታቸውን ሲያሟላ ስለምናይና ስለምንሰማ፣ ይህ ሁኔታ አላህ ለመኖሩ እርግጠኛ መረጃ ይሆናል።

አላህ መኖሩ እጅግ ግልፅ የሆነ ነገር ነው። መረጃዎችን መዘርዘርም አያስፈልግም። ግልፅ ከሚያደርጉት ነገሮች ውስጥም፡-

❖ በሁሉም ሰው ዘንድ እንደሚታወቀው ማንኛውም ድርጊት አድራጊ ሊኖረው ግድ ነው። በየጊዜው የምንመለከተው ይህ እጅግ በርካታ ፍጥረት አስገኛና ፈጣሪ ሊኖረው ግድ ይላል። እርሱም ኃይሉና ታላቁ አላህ ነው። አንድ ፍጡር ያለምንም ፈጣሪ ተገኘ ማለት በጣም አስቸጋሪ ነው። ራሱን በራሱ ፈጥሯል ማለትም እንዲሁ አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም አንድ ነገር ራሱን በራሱ ሊፈጥር አይችልም። አላህ እንዲህ ይላል “ወይስ ያለ አንዳች ፈጣሪ ተፈጠሩን ወይስ እነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?” (አልጡር፡35)

በዚህ አንቀፅ መተላለፍ የተፈለገው መልእክት “እነርሱ ያለፈጣሪ አልተፈጠሩም። እነርሱም ራሳቸውን አልፈጠሩም። ስለዚህ ፈጣሪያቸው ሊሆን የሚችለው የተቀደሰውና ከፍ ያለው አላህ ነው” የሚል ነው።

አትክሮት ላለውና ላስተነትነ ሰው አላህ ለመኖሩ ማስረጃ ከሚሆኑት ታላላቅ ነገሮች ውስጥ አንዱ ሰው እራሱ ነው። አላህ የአዕምሮን፣ የስሜት ህዋሳትንና፣ ሙሉ የሆነና ስርዓት ያለው አፈጣጠርን በፀጋነት አንናፅፎታል። አላህ እንዲህ ይላል... “በነፍሶቻችሁም ውስጥ (ምልክቶች አልሉ)፤ ታዲያ አትመለከቱምን?” (አል-ዛሪያት፡21)

* ሰማዩ፣ ምድሩ፣ ከዋክብቱ፣ ዛፎቹና ይህ ፍጥረተ-
ዓለም በአጠቃላይ የተመሠረተበት ሥርዓት ግልፅ
በሆነ ሁኔታ የሚያሳዩን ነገር ቢኖር፣ የዚህ ፍጥረተ-
ዓለም ፈጣሪ አንድ ብቻ መሆኑን ነው። እርሱም
ከፍተኛ ስላውና ከጉድለት የጠራው አላህ ነው። “...
የዚያን ነገሩን ሁሉ ያጠነከረውና የአላህን ጥበብ
(ተመልከት)።” (አል-ነምል፡88)

ከዋክብቶችን በምሳሌነት እንውሰድ። ፅኑ በሆነ
አኳኋንና ስርዓት ነው የሚጓዙት። ሁሉም ኮከብ
ያለምንም መሰናከልና መወላገድ በራሱ በሆነ ምህዋር
ብቻ ይጓዛል።

አላህ እንዲህ ይላል “ፀሐይ ጨረቃን ልትደርስበት
አይገባትም፤ ሌሊትም ቀንን (ያለ ጊዜው) ቀዳሚ
አይኾንም፤ ሁሉም በመዘራያቸው ውስጥ ይዋኛሉ።”
(ያሲን፡40)

2 በኃያሉ አላህ ጌትነት ማመን

በኃያሉ አላህ ጌትነት የማመን ትርጉም፡-

ኃያሉ አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት፣ ፈጣሪና ሲሳይን
ሰጪ ነው ብሎ አምኖ መቀበልና እውነት ነው ብሎ
በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። በጌትነቱ ማመን ማለት
ህይወት የሚሰጠውና የሚነሳው፣ የሚጠቅመውና
የሚጎዳው እርሱ ብቻ ነው ብሎ ማመን ነው።
የሁሉም ትዕዛዝ ባለቤት እርሱ ነው ማለት ነው።
መልካም ነገር ሁሉ በእጁ ነው። እርሱ በሁሉም ነገር
ላይ ቻይ ነው። በእነዚህ ሁሉ ነገሮችም ተጋሪ የለውም
ብሎ ማመን ነው።

ይህ እንግዲህ አላህ በተግባሩ ብቸኛ ነው ብሎ ማረጋገጥ ነው። ስለዚህ እንደሚከተለው ማመን ያስፈልጋል፡-

በፍጥረተ-ዓለሙ ውስጥ ያሉትን ነገሮች የፈጠረው አላህ ብቻውን ነው ከርሱ ሌላ ፈጣሪ የለም። አላህ እንዲህ ብሏል... “አላህ የነገሩ ሁሉ ፈጣሪ ነው። እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ አስተናባሪ ነው።” (አል-ዙመር:62)
የሰው ተግባር ግን አንድን ነገር ወደ ሌላ ቅርፅ መቀየር ወይም እርስ በእርሱ ማቆራኘትና የመሳሰሉት እንጂ ከባድና ከምንም ተነስቶ የሚፈጥረው ነገር የለም፡ ሙት የሆነውን ነገር ወደ ህይወት ማምጣትም አይችልም።

ለፍጥረታት ሁሉ ሲሳይን የሚሰጠው አላህ ነው፡ ፡ ከርሱ ውጪ ሲሳይን ሰጪ የለም። አላህ እንዲህ ይላል “በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የሌላችንም ምግብ በአላህ ላይ ቢሆን እንጂ...” (ሁድ:6)

አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት ነው። ከርሱ ሌላ የነገሮች እውነተኛ ባለቤት የለም። አላህ እንዲህ ይላል “የሰማያትና የምድር በውስጣቸውም ያለው ሁሉ ንግሥና የአላህ ብቻ ነው፤ እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።» (አል-ማኢዳህ:120)

የሁሉም ነገር አስተናባሪ እርሱ ነው። ከርሱ ሌላ ነገሮችን የሚያስተናብር የለም። እንዲህ ይላል... «ነገሩን ሁሉ ከሰማይ ወደ ምድር ያዘጋጃል።» (አል-ሰጅዳህ:5)
ሰሰው ህይወቱንና ጉዳዮቹን የሚያስተናብረው በተገደበና በተወሰነ መልኩ ነው። ባለውና በሚችለው ነገር ብቻ ነው የሚያስተናብረው፡ ፡ ይህ ማስተናበር ደግሞ ውጤታማ ሊሆንም ላይሆን ይችላል። ከጉድለት የጠራውና የኃያሉ ፈጣሪ ማስተናበር ግን አጠቃላይ ነው። ከርሱ ቁጥጥር የሚወጣ አንዳችም ነገር የለም። ያለማንምና ያለምንም ተቃውሞ ያሻውን ፈፃሚ ነው። እንዲህ ይላል “ንቁ፤ መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው፤ የዓለማት ጌታ አላህ (ከብሩ) (ላቀ።» (አል-አዕራፍ:54)

“በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የሌላችንም ምግብ በአላህ ላይ ያለ ቢሆን እንጂ፤” (ሁድ:6)

በአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ዘመን የነበሩ አረብ አጋሪዎች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር፡-

በአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ዘመን የነበሩ ከሃዲያን አላህ፣ ፈጣሪ፣ ንጉሥና አስተናባሪ መሆኑን ያምኑ ነበር። ይህ እምነታቸው ግን ወደ እስልምና እንዲገቡ አላደረጋቸውም... “ሰማያትንና ምድርንም የፈጠረ ማን እንደሆነ ብትጠይቃቸው በእርግጥ አላህ ነው ይላሉ።” (ሉቅማን:25)

አላህ የአለማት ጌታ መሆኑን፣ ፈጣሪ፣ ባለቤትና አስተናባሪ መሆኑን ያረጋገጠ ሰው፣ አላህን በብቸኝነት ሊያመልክ ይገባዋል። የአምልኮ ተግባራትን ያለማንም ተጋሪ ለርሱ ብቻ ማዋል ይኖርበታል።

አንድ ሰው የፍጥረተ-ዓለሙ ፈጣሪ፣ አስተናባሪ፣ ህይወት ሰጪና ነጂ አላህ መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ የአምልኮ ዓይነቶችን ከርሱ ውጪ ላሉ ነገሮች ማዋል በጣም የሚያስገርም ነገር ነው። ይህ አስጠያፊ በደልና ታላቅ ወንጀል ነው። በዚህ ምክንያት ነው ሉቅማን ልጃቸውን ሲመክሩ እንዲህ ያሉት “... ልጅ ሆይ! በአላህ (ጣዖትን) አታጋራ፤ ማጋራት ታላቅ በደል ነውና ያለውን (አስታውስ)።” (ሉቅማን:13)

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) አላህ ዘንድ ታላቅ ወንጀል ምን እንደሆነ ሲጠየቁ “አላህ ፈጥሮህ ሳለ ለርሱ ተጋሪን ማድረግህ ነው።” በማለት መልሰዋል። (አል-ቡኻሪ:4207 ሙስሊም:86)

በአላህ ጌትነት ማመን ቀልብን ያረጋጋል፡-

አንድ የአላህ ባሪያ በእርግጠኝነት የሚያውቅ ከሆነ፣ ከኃይሉ አላህ ውሳኔ ውጭ ሊሆን የሚችል ፍጡር እንደሌለ ይገነዘባል። ምክንያቱም የፍጥረታት ሁሉ ባለቤት አላህ ሲሆን ከጥበቡ ጋር በሚስማማ መልኩ እንዳሻው የሚያደርጋቸው እርሱ ነው።

የሁሉም ፈጣሪ እርሱ ነው። ከአላህ ውጭ ያለው ፍጥረት ሁሉ የተፈጠረና ፈጣሪው ወደ ሆነው አላህ ፈላጊ ነው። ነገሮች ሁሉ በአላህ እጅ ናቸው። ከርሱ ውጭ ፈጣሪ የለም። ከርሱ ውጭ ሲሳይን ሰጭ የለም። ከርሱ ሌላ ፍጥረተ-ዓለሙን የሚያስተናብር የለም። ያለርሱ ፈቃድ የምትንቀሳቀስ ቅንጣት ነገር የለችም። ያለርሱ ትዕዛዝ የምትቆምም የለችም።

ይህ እምነት ያለው ሰው ቀልቡ በአላህ ላይ ብቻ ይንጠለጠላል። እርሱን ብቻ ይጠይቃል፣ ከርሱ ብቻ ይፈልጋል። በሁሉም የህይወት ጉዳዩ የሚመካው በርሱ ላይ ብቻ ይሆናል። ሁሉንም የህይወት ገጠመኝ በፅናት፣ በቁርጠኝነትና በተረጋጋ መንፈስ ይጋፈጣል። ምክንያቱም ለህይወቱ የሚያስፈልገውን ለማግኘት ሁሉንም ሰብ ከመምከሩ ጎን ለጎን የአላህን እርዳታም ይጠይቃል። ኃላፊነቱንም ይወጣል።

ይሄ ነፍሱ ትረጋጋለች። ሰው ዘንድ ያለውን አይከጅልም። ሁሉም ነገር ያለው በአላህ እጅ ነው። የሚፈልገውን ይፈጥራል። ይመርጣልም።

> በአላህ ጌትነት ማመን ቀልብን ያረጋጋል

በነፍስ ውስጥ የሚላወሱ መሰረት የለሽ ነገሮችን መዋጋት

ከኢስላም በፊት ዐረቦች፣ እንዲሁም የዓለም ሕዝብ በአጠቃላይ የተረት ተረትና መሰረት የለሽ አመለካከቶችና ቅዠቶች ስለባ ነበሩ። ይህ ደግሞ ምድርን ከጫፍ እስከ ጫፍ ያጥለቀላቃት፣ አንድ ሕዝብ ከሌላኛው ያልተሻለበት ሁኔታ ነበር። በመሆኑም፣ ዐረቦች በመጀመሪያ ሰፍን ቁርኣንን ተረት ተረት ወይም ደግሞት ነው ብለው ገምተው ነበር።

ኢስላም ብርሃኑን ፕላን ምድር ይዞ በመጣ ጊዜ አዕምሮን ከመሰረት የለሽ አመለካከት፣ ከተረት ተረትና ቅዠት ቀንበር ነፃ አወጣው። ይህም የሆነው በሕግጋቱና ጥቅል መመሪያዎቹ ሲሆን፣ እነርሱም የአዕምሮንና የነፍስን ጤናማነት የሚጠብቁ እንዲሁም ከርሱ ሌላ ያለን በመተው ወደ አላህ ብቻ ወደ መንጠልጠል የሚያመለክቱ በመሆናቸው ነው።

1 ድግምትና አስማተኝነትን መዋጋት

ኢስላም ድግምትን ማርትንና ጥንቆላን በሙሉ እርም አድርጓል። የማጋራትና የፀመት ዓይነት አድርጎ መድብታል። ድግምተኛ በቅርቢቱም ሆነ በወዲያኛው ዓለም ለስኬት እንደማይበቃ ተናግሯል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ድግምተኛም በመጣበት ስፍራ ሁሉ አይቀናውም።»

በአንድ ሙስሊም ላይ ወደ ድግምተኞች መሄድን፣ እነርሱን መጠየቅን፣ ከነርሱ በሽታ መፈወስን መከጀል፣ ወይም ሕክምና ወይም መፍትሄ መፈለግን እርም አድርጓል። ይህን ያደረገ ሰው በነቢዩ (ሲ.ወ) ላይ በተወረደው የካደ መሆኑንም ገልጿል። ምክንያቱም መጥቀምም መጉዳትም በአላህ እጅ ነው። የሩቅን ምስጢር ከርሱ ሌላ የሚያውቅ የለም። ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድን ጠንቋይ የመጣና የጠየቀው ከዚያም እውነት ብሎ የተቀበለው ሰው በርግጥ እሱ በሙሉም ላይ በተወረደው ክፍል።»

> አላህን በአምልኮ አንድ ማድረግ «ከአላህ በስተቀር በአውነተ የሚመለከ እምላክ የለም» የሚለው ቃል ትክክለኛ ትርጉም ነው።

2 መጥቀምና መጉዳት በአላህ እጅ ነው።

ኢስላም ፍጡራን በጠቅላላ፣ ሰውም፣ ዛፎችም፣ ድንጋዮችም፣ ከቀክብትም፣ ምንም ያህል ቢገዝፉም፣ የአላህን ኃይልነት የሚያስረዱ ምልክቶች እንጂ ሌላ አለመሆናቸውን ገልጿል። ከሰው ልጅ አንድም በፍጥረተ-ዓለም ላይ ጫና ሊያሳድር የሚችል፣ አስደናቂ ኃይል ያለው የለም። መፍጠር፣ ማዘዝና ማዘጋጀት በርሱ ትዕዛዝ ስር ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ንቁ! መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው። የዓለማት ጌታ አላህ ላቀ።» (አል-አዕራፍ፡ 54)

የእነዚህን ፍጥረታት ግዝፈትና [ቁቅ አፈጣጠራቸውን ያስተዋለ ሰው፣ ፈጣሪያቸው ቻይና አስተናባሪ ጌታ መሆኑን ይገነዘባል። ስለሆነም እርሱ የአምልኮ ዓይነቶች በሙሉ ሊፈጸሙለት የሚገባ እንደሆነም ያውቃል። እርሱ ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ሁሉ ፍጡር ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሌሊትና ቀንም ፀሐይና ጨረቃም ከምልክቶቹ ናቸው። ለፀሐይና ለጨረቃ አትሰጉዱ። ለዚያም ለፈጠራቸው አላህ ሰጉዱ፤ እርሱን ብቻ የምትገዙ እንደኾናችሁ (ለሌላ አትሰጉዱ)።»

3 ስውርንና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማንም አያውቅም።

ኢስላም ከአላህ ሌላ ስውርንና የወደፊትን የሚያውቅ እንደሌለ ተናግሯል። ከጠንቋይም ሆነ ከሚርተኞች መካከል ይህን አውቃለሁ ብሎ የሚል ውሸታም ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የሩቅ ነገርም መክፈቻዎች እርሱ ዘንድ ናቸው። ከርሱ በስተቀር ማንም አያውቃቸውም።»

ከፍጡራን ሁሉ የተከበሩትና የላቁት ረሱል (ሰ.ወ) እንኳን ለራሳቸው ጉዳትንም ሆነ ጥቅምን አይሰጉም። ስውርና የወደፊትንም የሚያውቁ አልነበሩም። በክብርም ሆነ ደረጃ ከርሳቸው በታች የሆነውን እንዴት (ሊያውቅና ሊኖረው) ይችላል?! አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሻውን በስተቀር ለራሴ ጥቅምንም ጉዳትንም ማምጣት አልችልም። ሩቅንም (ምስጢር) የማውቅ በነበርኩ ኖሮ ከመልካም ነገር ባበዛሁና ክፉም ነገር ባልነካኝ ነበር። እኔ ለሚያምኑ ህዝቦች አስፈራሪና አብሳሪ እንጂ ሌላ አይደለሁም በላቸው።» (አል-አዕራፍ፡ 188)

4 ኢስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን እርም አድርጓል።

ኢስላም በአዕዋፍ፣ በመልክ፣ በንግግርና በተለያዩ ነገሮች ገድ ማለትን፣ ማሟረትንና መሰል ነገሮችን እርም አድርጓል። መልካም ምኞትንና ለመጨው ብሩህ ተስፋና አመለካከት ማሳደርን አዟል።

በአዕዋፍ ገድ የማለት ምሳሌ፡- አንድ የወፍ ዓይነትን ሲመለከት፣ ከመንገዱ ወይም ከጉዞው በማሟረት የሚሰተጓጎል ወይም የሚቀር፣ ወይም የወፍን ድምፅ በጉዞ ላይ ሆኖ ሲሰማ ጉዞውን ሳያጠናቅቅ አቋርጦ መመለስ ገድን በወፍ የመተንበይ ምሳሌ ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) እነኚህ ነገሮች ማጋራት (ሸርክ) እንደሆኑ ገልጸዋል። «በአዕዋፍ ገድ ማለት ማጋራት ነው።» (አቡ-ዳዉድ 3912፣ ኢብኑ ማጃህ 3538)

ምክንያቱም ይህ ነገር አንድ ሙስሊም ውስጥ ከሰረፀ፣ አላህ የፍጥረተ-ዓለም አስተናባሪ ነው፤ የሩቅን የሚያውቅ እርሱ ብቻ ነው፤ ከርሱ ሌላ ማንም አያውቅም ከሚለው እምነቱ ጋር ይቃረናል። በዚህ ተቃራኒ ደግሞ ኢስላም መልካም ግምትንና ጥሩን መጠበቅን፣ በአላህ ላይ መልካም ግምት ማሳደርን አዟል። ይህን የሚጠቁሙ ቃላቶችን ምርጫ ማድረግ እንዳለብንም ነግሯል። ነቢዩ (ሰ.ወ) መልካም ምኞትን ወይም ግምትን ይወዱ ነበር። እሱም መልካም ቃል ነው። (አህመድ 8393)

3 በአላህ አምላክነት ማመን

በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

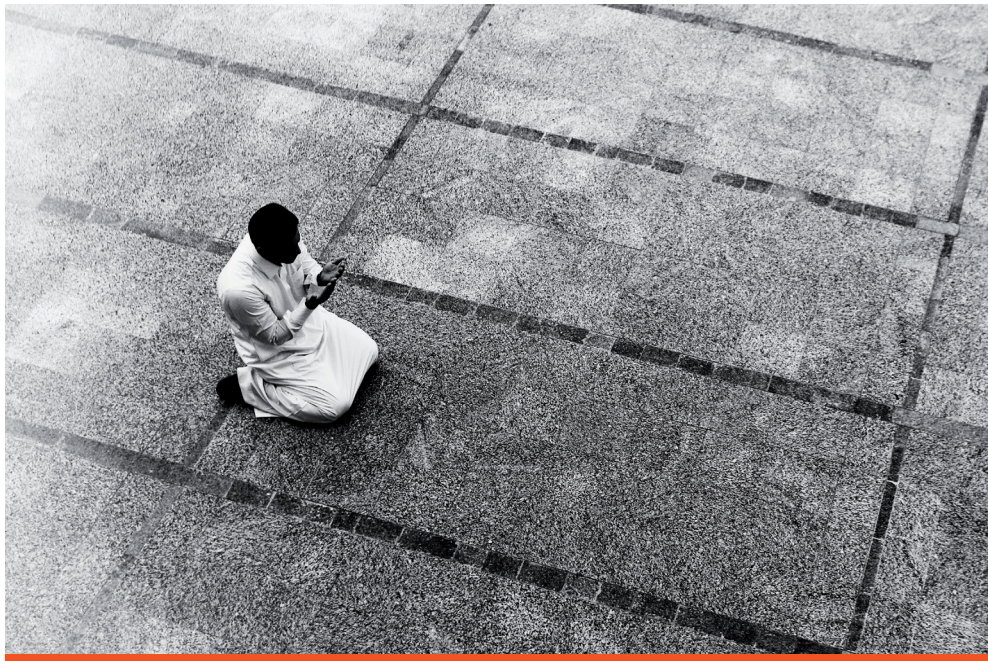
ግልፅም ሆነ ድብቅ የአምልኮ ዓይነቶች ሁሉ የሚገቡት ለኃይሉ አላህ ብቻ ነው ብሎ በቁርጠኝነት አምኖ መቀበል ማለት ነው። ሁሉንም የአምልኮ ዓይነቶች ለአላህ ብቻ እናውላለን። ዱዳእን፣ ፍራቻን፣ መመካትን፣ እርዳታ መፈለግን፣ ሰላትን፣ ዘካንና ያምን በምሳሌነት መጥቀስ ይቻላል። ከአላደህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ የለም። አላህ እንዲህ ብሏል። “አምላካችሁም አንድ አምላክ ብቻ ነው፤ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ እርሱ እጅግ በጣም ርኅሩኅ አዛኝ ነው።” (አል-ቀቀራህ፡163)

አምላክ አንድ ብቻ መሆኑን አላህ ነግሮናል። ይህ ማለት የሚመለከው አንድ ብቻ ነው ማለት ነው። ከአላህ ሌላ አምላክ ተደርጎ ሊይያዝ የሚገባው ነገር የለም። ከርሱ ውጭ ማንም አይመለከም።

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነት፡-

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነትን ከተለያዩ አቅጣጫዎች ግልፅ እንዲሆን ማድረግ፡-

- 1 ሰውም ሆነ ጋኔን የተፈጠረበት ዓላማ ነው። እነዚህ የተፈጠሩት አላህን በብቸኝነትና ያለምንም ተጋሪ ለመግዛት ነው። አላህም እንዲህ ብሏል...«ጋኔንና ሰውንም ሊግዝዝኝ እንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም።» (አል-ዛሪያት፡56)
 - 2 የአላህ መልእክተኞች የተላኩት መለኮታዊ መፅሐፍት የወረዱት ለዚህ ዓላማ ነው። ዓላማቸው በእውነት መመለክ የሚገባው አላህ መሆኑን ለማፅናት ሲሆን ከርሱ ውጭ በሚመለከኩ ነገሮች ደግሞ ለመካድ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል... “በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልእክተኛን በእርግጥ ልከናል፤” (አል-ኔሕል፡36)
 - 3 በሰው ልጅ ላይ የመጀመሪያው ግዴታ አላህን በብቸኝነት መግዛት ነው። የአላህ መልእክተኛ (ሲ.ዐ.ወ.) ሙዓዝ ቢን ጀበልን ወደ የመን ለሰበካ በላኩት ጊዜ ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነገር ነግረውት ነበር። እንዲህ ነበር ያሉት... “የመፅሐፍቱ ባለቤት የሆኑ ህዝቦች ክርስቲያኖች /አይሁዶች/ ያጋጥሙሃል በመጀመሪያ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም ወደ ሚለው ቃል ጥራቸው።” (አል-ቡኸሪ፡1389 ሙሰሊም፡19)
- ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ.) ለማለት የፈለጉት “በሁሉም የአምልኮ ዓይነቶች አላህን ብቻ አምልኩ በላቸው።” ለማለት ነው።
- 4 “ከአላህ በቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትክክለኛ ትርጉም፣ በአላህ አምላክነት ማመን ነው። አምላክ ማለት የሚመለከ ማለት ነው። ከአላህ በቀር በዕውነት የሚመለከ የለም። ማንኛውም የአምልኮ ዓይነት ከርሱ ውጭ ለማንም አናውልም።
 - 5 በአላህ አምላክነት ማመን፣ አዕምሮ የሚመራው አሳማኝ የሆነ፣ አላህ የሁሉ ነገር ፈጣሪ፣ ባለቤትና አዘጋጅ ነው ብሎ የማመን ውጤት ነው።

> አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

አምልኮ (ኢ.ባ.ዳ) ማለት፡- አላህ የሚወደውና የሚደሰትበት እንዲሁም ንግግሮችንና ተግባራትን ሁሉ የሚያጠቃልል ስም ሲሆን ሰዎች ይተገብሩት ዘንድ አላህ ያዘዘው ተግባር ነው። ይህ ተግባር እንደ ሶላት፣ ዘካ፣ ሐጅ ግልፅ ሊሆን ይችላል። ወይም ደግሞ አላህንና መልእክተኛውን (ሰ.ዐ.ወ.) እንደ መውደድ፣ አላህን እንደ መፍራት፣ በርሱ እንደመመካትና ከርሱ እርዳታን እንደመፈለግ ስውር ተግባር ሊሆን ይችላል። ሌሎችም አንደዚሁ።

> የአላህን ምንዳ መከጀል ዓላማ ያደረገ (ኒያ ያለው) ማንኛውም ተግባር እንደ አምልኮ (ዲ.ባ.ዳ) የሚቆጠር ሲሆን፣ በዚህ ተግባርም ምንዳ (አጅር) ይገኝበታል።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-

ወደ አላህ መቃረብን ዓላማው ያደረገ የማንኛውም አማኝ ሙእሚን ተግባር በአምልኮ ዲ.ባ.ዳ ውስጥ ይካተታል።

በእስልምና ሃይማኖት መሠረት አምልኮ በሶላት፣ በዎምና በመሳሰሉ የፀሎት ስነ-ሥርዓቶች የተገደበ ነገር አይደለም። ይልቁንም ማንኛውም ዓይነት ጠቃሚ ተግባር መልካም የሆነን ዓላማ (ኒያ) እስካነገበ ድረስ፣ የአምልኮ ተግባር እንደሆነ የሚቆጠር ሲሆን ተግባሪውም አላህ ዘንድ ይመነዳበታል።

የአላህ ትዕዛዝ በአግባቡ ለመፈፀም ይቻል ዘንድ አካላዊ ጥንካሬ ለማግኘት በሚል ዓላማ አንድ ሙስሊም ቢመገብ፣ ቢጠጣና ቢተኛ አላህ ዘንድ ምንዳ ያገኝበታል።

ስለዚህ ሙስሊም ህይወቱን በሙሉ ለአላህ እያስገዛ ነው ማለት ነው። አላህን ለመቃዘዝ ሰውነቱ ይጠነክር ዘንድ ይመገባል። በዚህ ዓላማ በመመገብ አላህን እያመለከ ነው። ከአመንዝራነት ራሱን ለመጠበቅ በሚል ዓላማ ትዳር ይመስርታል። ጋብቻው በራሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንለታል። ልክ እንደዚሁ ዓላማው ተመሳሳይ እስከሆነ ድረስ ንግዱ፣ ሥራው፣ ቢዝነሱ ሁሉ አምልኮ ይሆንለታል። እውቀት መፈለግ፣ መመራመሩ፣ መፈላሰፉ፣ መፍጠሩ ሁሉ እንደ አምልኮ ይቆጠርለታል።

አንዲት እንስት ባልዋን፣ ልጆቿንና ቤቷን መንከባከባ በርሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንለታል።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ የሚከናወኑ ጠቃሚ ተግባራት በሙሉ መልካም ዓላማና ዕቅድን መነሻ አድርገው እስከተፈፀሙ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ይቆጠራሉ።

አምልኮ (ዲ.ባ.ዳ) ሰው የተፈጠረበት ዓላማ ነው፡-

አላህ እንዲህ ይላል... “ጋኔን ሰውንም ሊግዝኝ እንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም። ከነርሱም ምንም ሲሳይ አልፈልግም፤ ሊመግቡኝም አልሻም። አላህ እርሱ ሲሳይን ሰጪ የብርቱ ኃይል ባለቤት ነው።” (አል-ዛሪያት፡56-58)

አላህ ሰውንም ሆነ ጋኔን የፈጠረበት ጥበብ እርሱን ይግዝ ዘንድ እንደሆነ ተናግሯል። እነዚህ ፍጥረታት አላህን የሚግዙት ለራሳቸው ጥቅም እንጂ አላህ ከእነርሱ ጥቅም ፈላጊ ሆኖ አይደለም።

ሰው የተፈጠረበትን መለኮታዊ ይህን ዓላማ ዘንግቶ በዓለማዊ ህይወት ውስጥ ሰጥሞ ከቀረ፣ በዚህ ምድር ላይ ካሉ ሌሎች ፍጥረታት የሚለየው ምንም ነገር አይኖርም ማለት ነው። እንስሳቶች ከሰው በተቃራኒ በቀጣዩ ዓለም ስለሰሩት ሥራ አይጠየቁም እንጂ እነርሱም ይበላሉ፣ ይጠጣሉ፣ ይፈነጥዳሉ።

አላህ እንዲህብሏል... “እነዚያም የካዱት (በቅርቡቱ ዓለም) ይጠቀማሉ፤ እንስሳዎችም እንደሚበሉ ይበላሉ እሳትም ለነርሱ መኖሪያቸው ናት።” (ሙሐመድ፡12)

ተግባርና ዓላማቸው ከእንስሳ ጋር ተመሳስሏል። ነገርግን ከእንስሳ የሚለያቸው በመጨረሻው ቀን የስራቸውን ውጤት ማግኘታቸው ነው። ይህ የሆነበት ምክንያትም ምንም ከማያውቁት እንስሳት በተለየ አዕምሮ ያላቸው፣ የሚገነዘቡና የሚያውቁ በመሆናቸው ነው።

የአምልኮ (ዲባዳ) መሠረቶች

አላህ እንተገብረው ዘንድ ያዘዘን አምልኮ በሁለት ዋና ዋና መሠረቶች ላይ የተገነባ ነው።-

አንደኛ፡- ሙሉ የሆነ ፍራቻና መተናኘት፡-

ሁለተኛ፡- ሙሉ የሆነ ውዴታን ለአላህ ማዋል፡-

አላህ በባሮቹ ላይ ግዴታ ያደረገው አምልኮ፣ ለአላህ ብቻ የሚውል ሙሉ የሆነ ፍራቻ፣ መተናኘትና ዝቅ ማለትን በውስጡ ያካተተ ከመሆኑ ጎን ለጎን ሙሉ የሆነ ውዴታና ክጃሎትን ለአላህ ብቻ ማዋልን ይጠይቃል።

ስለሆነም ልክ ምግብን ወይም ገንዘብን እንደምንወደው ሁሉ አላህንም ፍራቻና መተናኘትን ባላካተተ አካላትን የምንወደው ከሆነ አምልኮ አይባልም።

ልክ እንደዚሁ አውሬና ጨቋኝ መንግስትን እንደምንፈራው ሁሉ አላህንም ውዴታን ባላጎዳኝ አካላትን የምንፈራው ከሆነ ከአምልኮ አይቆጠርም።

ሆኖም ግን በስራችን ውስጥ ውዴታንና ፍራቻን ካቆራኝን ትክክለኛ አምልኮን አስገኝተናል። አምልኮ ደግሞ ሊውል የሚገባው ለአላህ ብቻ ነው።

የአምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች፡-

አምልኮ የተስተካከለና አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያለው እንዲሆን ከተፈለገ ሁለት ቅድመ ሁኔታዎችን ማሟላት ይኖርበታል።

አላህ እንዲህ ብሏል “አይደለም እርሱ በጎ ስሪ ሆኖ ፊቱን ለአላህ የሰጠ ሰው ለርሱ በጌታው ዘንድ ምንዳው አለው፤ በነርሱም ላይ ፍርሃት የለባቸውም እነሱም አያዘኑም።” (አል-ብቀራህ:112)

በዚህ አንቀፅ ውስጥ “ፊቱን ለአላህ የሰጠ ሰው” ማለት፣ የአላህን አንድነት በተግባር ያረጋገጠና አምልኮን ለርሱ ብቻ ያጠራ ማለት ነው።

“በጎ ስሪ ሆኖ” የሚለው ደግሞ፣ የአላህን ህግና የመልእክተኛውን (ሰ.ዐ.ወ.) አርዲያነት የሚከተል ማለት ነው።

ሥራን ከመልእክተኛው (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና (መንገድ) ጋር ማጣጣም ማለት እንደ ሶላት፣ ያምና አላህን ማውሳት የመሳሰሉት ተግባራትን እርሳቸው ባከናወኑት መሠረት መፈፀም ማለት ነው።

ነገር ግን ሌሎች የዕለት ተዕለት ተግባራትን ለጥሩ ዓላማ (ኔያ) እስካከናወናቸው ድረስ ከአምልኮ ተግባራት ተርታ የሚመደቡ ቢሆንም፣ ከአላህ መልእክተኛ ሱንና ጋር የግድ እንዲጣጣሙ ማድረግ አይጠበቅብንም። ባይሆን መጠንቀቅ የሚኖርብን ሽሪዓውን የሚቃረን ሐራም ነገር ላይ ላለመውደቅ ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው የአላህን ትዕዛዝ ለመተግበር ጠንካራ ያደርገው ዘንድ ስፖርት ቢሰራ ወይም የቤተሰቡንና የልጆቹን ወጪ ለመሸፈን ስራ ቢሰራ ኔያውን እስካሳመረ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ቢቆጠርለትም ከሱንና ጋር እንዲጣጣም ማድረግ ግዴታ አይደለም።

> ሺርክ (የአምልኮ ተግባርን ከአላህ ወጪ) ላለ አካል ማጋራት

- ሺርክ በአላህ አምላክነት ላይ ያለንን እምነት የሚገረር ነገር ነው። በአላህ አምላክነት ማመንና የአምልኮ ተግባራትን ለርሱ ብቻ ማዋል ከታላላቅና ወሳኝ ከሆኑ ግዴታዎች ውስጥ ግንባር ቀደሙ መሆኑ እርግጥ ከሆነ፤ ከዚህ በተመሳሳይ መልኩ ለአላህ ብቻ የሚገባውን የአምልኮ ተግባር ለሌላ አካል ማጋራት ደግሞ አላህ ዘንድ የወንጀሎች ሁሉ ቁንጮ ነው። ንሰሃ ካልገቡ በቀር አላህ በፍፁም የማይምረው ብቸኛ ወንጀል ነው።

አላህ እንዲህ ይላል... “አላህ በርሱ ማጋራትን በፍፁም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውንም ኅጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል። በአላህም የሚያጋራ ሰው ታላቅን ኃጢአት በእርግጥ ቀጠፈ።” (አል-ኒሳአ፡ 48)

ነቢዩ (ሰ.ወ.) አላህ ዘንድ ከወንጀሎች ሁሉ ታላቁ ምን እንደሆነ ሲጠየቁ “አላህ ፈጥሮህ ሳለ ለርሱ ተጋሪ ማድረግህ ነው” በማለት መልሰዋል። (አል-ቡኸሪ፡ 4207 / ሙስሊም፡ 86)

- * በአላህ ማጋራት ስራን በሙሉ ከንቱና ውድቅ ያደርጋል። አላህም እንዲህ ብሏል። “...ግጋሩም ኖሮ ይሠሩት የነበሩት ከነርሱ በታበሰ ነበር።” (አል-አንዓም፡88)

በአላህ አጋርቶ ንሰሃ ሳይገባ የሞተ ሰው ዕጣራንታው ዘላለም በጀሃንም እሳት መቀጣት ይሆናል። አላህ እንዲህ ብሏል። “...እነሆ! በአላህ የሚያጋራ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በእርግጥ እርም አደረገ፤ መኖሪያውም እሳት ናት፤ ለባዮችም ምንም ረዳቶች የሏቸውም።” (አል-ማኢዳህ፡72)

ሺርክ ሁለት ዓይነት ናቸው። ታላቅና ታናሽ

1 ታላቁ ሺርክ፡- ይህ ማለት አንድን የአምልኮ (ዒባዳ) ዓይነት ከአላህ ወጪ ላለ አካል አሳልፎ መስጠት ማለት ነው። አንድ አላህ የሚወደውን ንግግርም ሆነ ተግባር ለአላህ ብቻ ካዋልነው አንድነቱን አፀደቅን ወይም አመንበት ማለት ነው። ይህን ተግባር ከርሱ ሌላ ለሆነ አካል ካዋልነው ደግሞ፣ ከደነዋል አጋርተንበታል።

ለእንዲህ ዓይነቱ የሺርክ ተግባር ምሳሌን መጥቀስ እንችላለን። ከአላህ ወጪ ያን አካል ከህመም እንዲያሸረን፤ ሲሳይን እንዲያሰፋልን ከጠየቅነውና ከለመንነው በታላቁ የሺርክ ተግባር ላይ ወድቀናል ማለት ነው። ከአላህ ወጪ ለሆነ ነገር ብንሰግድ ወይም በርሱ ላይ ብንመካም እንደዚያው ነው።

አላህ እንዲህ ይላል ... “ጌታችሁም አለ፡- ለምኑኝ እቀበላችኋለሁና፤ እነዚያ እኔን ከመገዛት የሚከሩት ተዋራጆች ሆነው ገሃነምን በእርግጥ ይገባሉ።” (አል-ሙአሚን፡60)

እንዲህም ይላል ... “... ምእምናንም እንደ ሆናችሁ በአላህ ላይ ተመኩ አሉ።” (አል-ማኢዳህ፡23)

ሌላ ሱራ ላይም እንዲህ ብሏል...“ለአላህም ስንዱ ተገዙትም።” (አል ነጅም፡ 62)

እነዚህን ተግባራት ከአላህ ሌላ ላለ አካል ያዋለ ሰው አጋሪ እንዲሁም ከሃዲ ይሆናል።

2 ትንሹ ሺርክ፡- ይህ ደግሞ ወደ ታላቁ ሺርክ ሊያደርስ የሚችል ንግግር ወይም ተግባር ነው። ትንሹ ሺርክ ታላቁ ሺርክ ላይ ሊጥል ይችላል።

ለዚህኛው የሚሆን ምሳሌ መጥቀስም ይቻላል፡- ሰው አንዲያይለት በማሰብ ሰላትን ማስረዘም ወይም ሰዎች እንዲያደንቁት በማሰብ ቁርኣን ሲያኑብ ወይም አላህን ሲዘክር ድምፁን ከፍ ማድረግና የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል። የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) “እኔ ለእናንተ በጣም ከምፈራላችሁ ነገር ውስጥ አንዱ ትንሹ ሺርክ ነው።” በማለት ሲናገሩ ሰሃቦችም “አንቱ የአላህ መልእክተኛ ትንሹ ሺርክ ምንድን ነው?” በማለት ጠየቋቸው። እርሳቸውም “የይዩልኝ ስራ ነው።” በማለት መልስ ሰጡ (አህመድ፡2363)

ሆኖም ግን ፍፁም ለሰው ተብሎ የሚደረግ የአምልኮ ተግባር ሰላትም ሆነ ምን የመናፍቅ ሥራ ነው። እንዲህ ያለው ተግባር ከእስልምና ሃይማኖት ውጪ የሚደረግ ታላቅ የሺርክ ተግባር ነው።

ከሰው መፈለግና ሰውን አንዳንድ ነገር መጠየቅ የሺርክ ተግባር ነውን?

የእስልምና ሃይማኖት የተደነገገው የሰውን አዕምሮ ከንቱ ከሆኑ እምነቶች ነፃ ለማውጣት ነው። የተደነገገው የሰው ልጅ ከአላህ ውጪ ላለ አካል ዝቅ እንዳይል ነው።

ለሙታንም ሆነ ግዑዝ ለሆኑ አካላት ዝቅ ብሎ በመተናነስ ፍላጎትን መጠየቅ ህገ-ወጥ የሆነ ተግባር ነው። ይህ ከንቱ እምነትና ሺርክ ነው።

ነገር ግን አጠገባችን ያለንና ህይወት ያለውን ሰው አቅሙ የሚችለውን ነገር እንዲያደርግልን ብንጠይቀው ወንጀል አይደለም። ለምሳሌ ውሃ ውስጥ የሰጠመ ሰው ህይወቱን ያተርፈው ዘንድ ሰውን መጠየቅ፣ ወይም አንድ ሰው ዱዓ እንዲያደርግልን ብንጠይቅ እስልምና የሚፈቅደው ህጋዊ ተግባር ነው።

> በህይወት ያለና አጠገባችን የሆነን ሰው አቅሙ የሚፈቅደውን ነገር እንዲያደርግልን ብንጠይቀው፣ እንደ የዕለት ውሎ የሚቆጠር ህጋዊ የሆነ ተግባር ነው።

ሙታንን ወይም ግዑዝ አካላትን መከጀልና መማፀን የሺርክ ተግባር ነውን?

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

ይህ ማለት ከሙታንን የሚቃረን ነው። ምክንያቱም ሙታንና ግዑዝ ነገሮች፣ ጥያቄውን መስማትም ሆነ ምላሽ መስጠት አይችሉም። ልመና (ዱዓ) አምልኮ ነው። በመሆኑም ከአላህ ሌላ ለሆነ አካል አሳልፎ መስጠት ማጋራት ነው። ማለትም በታወጀበት ዘመን የነበሩ ዐረቦች ያጋሩ የነበሩት ግዑዝንና ሙታንን በመለመን ነበር።

ሕይወት ሆኖ ጥያቄህንና ልመናህን ሊሰማ የሚችልን አካል መለመንህና መጠየቅህ። እርሱ በሚችለው ነገር ላይ እንዲረዳህና እንዲያግዝዝ በጠየቅከው ዓይነት? ልመናህን ለመመለስና ጥያቄህን ለመስማት ይችላልን?

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

ይህ ተገቢ ልመና ነው። ምንም ችግር የለውም። በሰዎች ማህበራዊ ግንኙነትና የዕለት ተዕለት ሕይወት ውስጥ ከሚከሰቱ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው።

ከሕይወት ሰው እርሱ የሚይዝለውን ነገር ከርሱ መፈለግ ወይም መከጀል ማለት አንድ መውለድ የማይችል መካኒክ ነው። ሕይወት ሰው ገደቅ ልጅ እንዲሰጠው እንደመለመን ነው። ይህ ደግሞ ከአላህም ጋር የሚቃረን ትልቁ የማጋራት ተግባር ነው። ምክንያቱም ከአላህ ሌላ ያለን አካል መለመን ነው።

> በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን፡-

ይህ ማለት፤ አላህ በመፅሐፉ ውስጥ ወይም መልእክተኛው በስሱናቸው ያፀደቁትንና አላህ እራሱን የሰየመበትን ስም እንዲሁም ማንነቱን የገለፀበትን ባህሪ ለአላህ በሚገባው መልኩ ማመን ማለት ነው።

ከጉድለት የጠራ የሆነው አላህ ምርጥ የሆኑ ስሞችና ሙሉዕ የሆኑ ባህሪያት አሉት። በስሙም ሆነ በባህሪያቱ ፍፁም አምሳያ የሌለው ጌታ ነው። እንዲህ ይለናል “የሚመስለው ምንም ነገር የለም እርሱም ሰሚው ተመልካቱ ነው።” (አል-ፕራ:11)

አላህ በሁሉም ስሞቹና ባህሪያቱ ከየትኛውም ፍጡር ጋር ፍፁም የማይመሳሰልና የጠራ ነው።

ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-

አላህ እንዲህ ይላል “እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ” (አል-ፋቲሐህ:3)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም ሰሚው ተመልካቱ ነው።” (አል ፕራ:11)(አል ፕራ 11)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም አሸናፊው ጥበበኛው ነው።” (ሉቅማን:9)

አላህ እንዲህ ይላል “አላህ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ሕያው ራሱን ቻይ ነው፤” (አል-በቀራህ: 255)

አላህ እንዲህ ይላል “ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለሆነው።” (አል-ፋቲሐህ:2)

በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 | ኃያሉ አላህን ያሳውቀናል፡- በአላህ ስሞችና ባህሪያት ያመነ ሰው ስለ አላህ ያለው እውቀት ይጨምራል፡፡ በአላህ ላይ ያለው እርግጠኛ እምነትም ይጨምራል፡፡ ስለ አላህ አንድነት ያለው ፅምነት ይጠነክራል፡፡ የአላህን ስሞችና ባህሪያት ያወቀ ሰው፡ ቀልቡ በአላህ ታላቅነት፣ ውዴታና አክብሮት መሞላቱ የግድ ነው፡፡
- 2 | አላህን በስሞቹ ማወደስ እንችላለን፡፡ ይህ ምርጥ ከሆኑ የዚክር (የውዳሴ) ዓይነቶች ውስጥ ይካተታል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል... “እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ብዙ ማውሳትን አውሱት፡፡” (አል-አሕዛብ፡ 41)
- 3 | ስምና ባህሪውን ካወቅን፡ በስሞቹና በባህሪያቱ ልንማፀነው እንችላለን፡፡ አላህ እንዲህ ይላል “ለአላህም መልካም ስሞች አሉት ስትፀልዩም በርሷም ጥሩት” (አል-አዕራፍ፡ 180) በምሳሌ ለማስረዳት ያህል፡- አንተ ሲሳይን ሰጪ ሆይ! ሲሳይን ስጠኝ፡፡ አንተ ይቅር ባይ ሆይ! ይቅር በለኝ፡፡ አንተ አዛኝ ሆይ! እዘንልኝ... ማለት እንችላለን፡፡

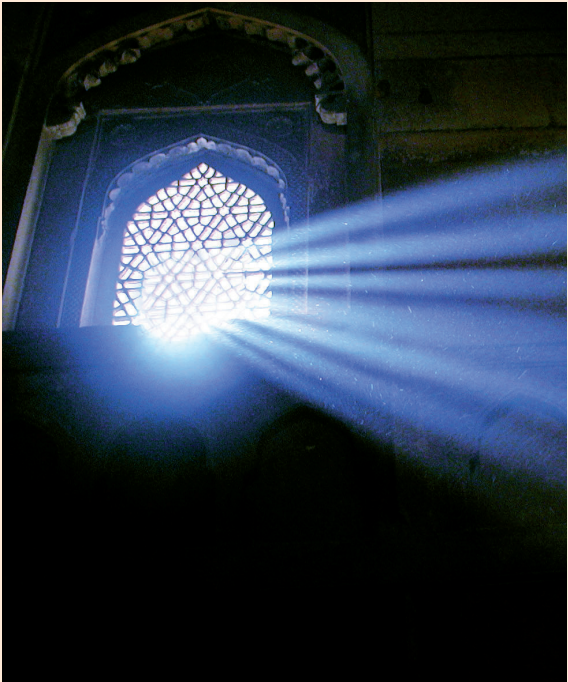
ከፍ ያሉ የእምነት ደረጃዎች፡-

እምነት የተለየ ደረጃዎች አሉት፡፡ የአንድ ሙስሊም እምነት መዘንጋቱንና ሐጢአቱን መነሻ አድርጎ ሊቀንስ ይችላል፡፡ ልክ እንደዚሁ ለአላህ ባለው ታዛዥነት፣ አምልኮና ፍራቻ ልክ እምነቱ ይጨምራል፡፡

የእምነት ከፍተኛው ደረጃ ሸሪዓው እንዳለው «አህሣን» በሚል ይተወቃል፡፡ ስለ «አህሣን» ምንነት ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ሲሉ ገልፀውታል... “አንተ ባታየው እንኳ እርሱ ያይሃልና፡ አላህን ስትገዛው እያኸው እንደምትገዛው ሆነህ ተገዛው፡፡” (አል-ቡኸሪ፡50 ሙስሊም፡8)

ቆመህም ሆነ ተቀምጠህ፡ በደስታም ሆነ በሃዘን ወቅት በአጠቃላይ በሁሉም ሁኔታ ውስጥ ሆኖ አላህን ማስታወስ ይኖርብሃል፡፡ አላህ ምንገዜም በቅርብ ይመለከትሃል፡፡ እየተመለከተህ መሆኑን ካወቅህ ወንጀል አትፈፀምም፡፡ እርሱ ካንተ ጋር መሆኑን የምታውቅ ከሆነ ፍርሃትም ሆነ ተስፋ መቀረጥ አይቆጣጠሩህም፡፡ በእርግጥ አላህን በሰላትህና በዱዓህ አያናገርከው ብቸኝነት ሊሰማህ አይችልም፡፡

የሰወርከውንም ግልፅ ያደረግከውንም አላህ እንደሚየውቅ እየተገነዘብክ ነፍስህ ወደ ኃጢአት ልትገፋፋህ አትችልም፡፡ ኃጢአት ላይ ተዳልጠህና ተሳስተህ ከወደቅህ ደግሞ ወደ አላህ በመመለስ ምህረቱን ትማፀነሃለህ እርሱም ይምርሃል፡፡

አላህን የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 | አላህ ከፉ ነገሮችን ሁሉ ለምእመናን ይከላከልላቸዋል። ከጭንቅ ያደናቸዋል። ከጠላቶቻቸው ሴራም ይጠብቃቸዋል። አላህ እንዲህ ይላል “አላህ ከነዚያ ካሙኑት ላይ ይከላከልላቸዋል።” (አል-ሐጅ ፡ 38)
- 2 | በአላህ ላይ የሚኖረን እምነት መልካም የሆነን ህይወት፣ ደስታንና ፍሰሃን ያጎናፅፋል። አላህ እንዲህ ይላል ... “ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ሆኖ በጎን የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናኖረዋለን፤” (አል-ኒሕል፡97)
- 3 | እምነት ነፍስን ከከንቱ እምነቶች ፅዱ እንዲሆን ያደርጋል። በአላህ የሚያምን ሰው፣ ጉዳዩን ሁሉ ለአንድ አላህ ብቻ ይተዋል። እርሱ የዓለማት ጌታ ነው። እርሱ እውነተኛ አምላክ ነው። ከርሱ ሌላ እውነተኛ አምላክ የለም። በአላህ የሚያምን ሰው ፍጡርን አይፈራም። ማንንም ሰው በቀልቡ አይከጅልም። ከዚህም በላይ ከንቱና አላስፈላጊ ከሆኑ እምነቶች ራሱን ነፃ ያደርጋል።
- 4 | የኢማን ከፍተኛ ተፅዕኖ፡- የአላህን ውዴታ ያስገኛል። ጀነት ያስገባል። ቋሚና ዘላለማዊ ለሆነ የፀጋ ስኬት ያበቃል። ሙሉ የአላህ እዝነትን ያስገኛል።

> በመላእክት ማመን

በመላእክት የማመን ትርጓሜ

ይህ የመላእክትን መኖር፣ እነርሱ ከሰው ዘርም ከአጋንንትም ዓለም ያልሆኑ የሰውር ዓለም ፍጡራን እንደሆኑ በቁርጠኝነት ማጽደቅ ነው። እነርሱ የተከበሩና አላህን ፈሪዎች ናቸው። አላህን ትክክለኛ የሆነ መገዛትን ይዘቱታል። እርሱ ያዘዘቸውን በመፈጸም ያስተናብራሉ። በአላህ ላይ ፈፅሞ አያምጹም።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «(መላእክት) የተከበሩ ባሮች ናቸው፡ ፡ በንግግር አይቀድሙትም (ያላለውን አይሉም) እነሱም በትዕዛዙ ይሰራሉ።» (አል ኦንቢያ 26-27)

በእነሱ ማመን ከኢማን ስድስት መሠረቶች አንዱ መረት ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «መልክተኛው ከጌታው ወደርሱ በተወረደው አመነ፡ ምዕመናኞችም (እንደዚሁ) ሁሉም በአላህ በመላእክቱም በመጻክፍትቱም በመልክተኞቹም ... አመኑ።» (አል በቀራ 285)

ኢማንን አስመልክተው ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በአላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞች፣ በመጨረሻው ቀንና በክፉም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመላእክት ማመን ምንን ያካትታል?

1 በመኖራቸው ማመን፡ እነርሱ የአላህ ፍጥረታት እንደሆኑ እናምናለን። በተጨማሪም ያሉ ናቸው። አላህ የፈጠራቸው ከብርሃን ነው። እርሱን በመገዛትና በመታዘዝ ላይ አግርቷቸዋል።

2 ከእርሱ መካከል እንደ ጁብሪል (ዐ.ስ) በስሙ ያወቅነውን እስከነሰሙ እናምናለን። በስማቸው ያላወቅነውናቸውንም በጥቅሉ እናምንባቸዋለን።

3 ከባህሪያቸው በምናውቀው ማመን። ከባህሪያቸው መካከል፡

❖ እነርሱ የሰውር ዓለም ፍጥረታት መሆናቸው። ለአላህ የሚገዙ ፍጡራን ናቸው። ከቶም የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ባህሪ የላቸውም። እንደውም እነሱ አላህን ለመታዘዝ ሙሉ በሙሉ የተገሩ የአላህ ባሮች ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ያዘዘቸውን በመጣስ አያምጡም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሰራሉ።» (አል ተህሪም 6)

❖ የተፈጠሩት ከብርሃን ነው። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «መላእክት ከብርሃን ተፈጠሩ።» ሙስሊም 2996

❖ ከንፎች አሏቸው። አላህ (ሱ.ወ) ለመላእክት ከንፍን እንዳደረገ ተናግሯል። የከንፎቻቸው ብዛት ይበላለጣል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ምስጋና ሰማያትንና ምድርን ፈጣሪ፣ መላእክትን ባለ ሁለት ሁለት፣ ባለ ሦስት ሦስትም፣ ባለ አራት አራትም ከንፎች የኾኑ መልክተኞች አድራጊ ለኾነው አላህ ይገባው፤ በፍጥረቱ ውስጥ የሚሻውን ይጨምራል፤ አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።» (ፋጢር 1)

4 በአላህ ትዕዛዝ መሰረት እነርሱ ከሚያከናውኗቸው ስራዎቻቸው ባወቅነው ማመን። ከእነርሱ መካከል፡-

- መለኮታዊ ራዕይን ወደ መልክተኞች በማምጣት የተወከለ አለ። እሱም ጂብሪል (ዐ.ሰ) ነው።
- ነፍሱን በማውጣት የተወከለም አለ። እርሱም የሞት መልአክና ተባባሪዎቹ ናቸው።
- መልካምም ሆነ እኩይ፣ የባሮችን ስራ መዝግቦ በማቆየት ወይም በመጠበቅ የተወከሉ አለ። እነሱም የተከበሩ ፀሐፍት መላእክት ናቸው።

በመላእክት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም።

በመላእክት ማመን በሙእሚን ሕይወት ውስጥ ትልቅ ጥቅም አለው። ከነኚህ ጥቅሞች መካከል የሚከተሉትን እንጠቅሳለን።

- 1 የአላህን ልቅና፣ ኃይል፣ ሙሉዕነትና ችሎታ ያሳውቃል። የፍጥረታት ትልቅነት የፈጣሪያቸውን ትልቅነት ያሳያል። በመሆኑም አንድ ሙዕሚን በመላእክት በማመኑ ለአላህ የሚሰጠው ደረጃና ለርሱ ያለው ከበሬታ ይጨምራል። አላህ (ሱ.ወ) ብዙ ክንፎች ያሏቸው መላዕክትን ከብርሃን የፈጠረ ነው።
- 2 አላህን በመታዘዝ ላይ ጽናትን ያጎናጽፋል። መላዕክት ስራዎቹን በሙሉ እንደሚፅፉ የሚያምን ሰው፣ ይህ እምነቱ የአላህ ፍራቻ እንዲያደርገው ያደርጋል። በይፋም ሆነ በድብቅ በአላህ ላይ አያምጽም።
- 3 አንድ አማኝ በዚህ ሰፊ ዓለም ውስጥ አላህን የሚታዘዙ መላእክት አብረውት በተሟላና ባማረ መልኩ እንዳሉ በእርግጠኝነት በሚረዳ ጊዜ አላህን የመታዘዝ ትዕግስትን ይላበሳል። መላመድንና መረጋጋትን ያገኛል።
- 4 ከመላእክት መካከል የሚጠብቁቸውና የሚከላከሉላቸው በማድረግ አላህ ለአደም ልጆች በቸረው ትኩረቱና ክትትሉ ማመሰገን።

> ነቢዩ (ሰ.ወ) ሰማይ በውስጡ ባሉት ፍጥረታት እንደተጨናነቀች ተናግረዋል። በውስጡ የሰንዝር ያክል ቦታ እንኳን ቢሆን የቆመ ወይም ያጎነበሰ፣ ሩኩዕ ያደረገ ወይም በማንባሩ የተደፋ፣ ሱጁድ ያደረገ መልአክ ቢኖር እንጂ ክፍት እንደማይሆን ተናግረዋል።

> በመጽሐፍት ማመን

በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱ.ወ) በመልክተኞቹ ላይ ወደ ባሮቹ ያወረዳቸው መጽሐፍት እንዳለው፣ እነኚህ መጽሐፍት በሙሉ የአላህ ቃልና ንግግር እንደሆኑ ማመን ነው። ለክብርና ልቅናው ተገቢ በሆነ መልኩ በርግጥ ተናግሯል። እነኚህ መጽሐፍት በውስጣቸው ለሰው ልጅ፣ ለሁለቱም ዓለም የሚሆን መመሪያና ብርሃን የያዙ እውነቶች ናቸው ማለትን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ።

በመጽሐፍት ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው፣ በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፣ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ።» (አል ኒሳአ 136)

አላህ (ሱ.ወ) በርሱ በመልዕክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፣ በቁርአን እንደናምን አዟል። ከቁርአን በፊት በተወረዱ መጽሐፍት ማመንን አዟል።

> የተከበረውን ቁርአን መጻፍ የሚከናወነው ረቀቅ ባሉ ስርዓቶች መሰረት፣ በብቃትና በጥራት ነው።

ነቢዩ (ሰ.ወ) ኢማንን አስመልክተው እንዲህ ብለዋል፡ - «በአላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጽሐፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በክፉም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?

- 1 ከአላህ በትክክል የተወረዱ በመሆናቸው ማመን
- 2 የአላህ ቃል (ንግግር) መሆናቸውን ማመን
- 3 በነብያቶችን (ሰ.ወ) ላይ እንደተወረደው ቁርአን፣ በሙሳ(ዐ.ሰ) ላይ እንደተወረደው ተውራት፣ በዒሳ(ዐ.ሰ) ላይ እንደተወረደው ኢንጂል ዓይነት አላህ በስም የጠራቸውን በስማቸው ማመን።
- 4 ከዜናዎቻቸው፣ በትክክለኛ ዘገባ የደረሱንን በእውነተኝነታቸው ማመን።

የቁርአን ልዩ መግለጫዎች

የተከበረው ቁርአን በነብያቶችና በአርአያቶችን በሙሉ መድ (ሰ.ወ) ላይ የተወረደ የአላህ ቃል ነው። በመሆኑም ሙእመን ይህንን መጽሐፍ በእጅጉ ያልቀዋል። ድንጋጌዎቹን ለመተግበርና አንቀጾቹን እያስተነተነ ለማንበብ ይጥራል።

ይህ ቁርአን በቅርቡ ዓለም መመሪያቶችን፣ በመጨረሻው ዓለም የስኬታችን ሰበብ መሆኑ ብቻ ልዩ ለመሆን ይበቃዋል።

የተከበረው ቁርአን በርካታ መለያዎች አሉት። ከቀደሙት መለኮታዊ መጽሐፍት የሚነጥሉት የርሱ ብቻ የሆኑ የተለያዩ መግለጫዎችም አሉት። ከነኚህም መካከል፡-

- 1 የተከበረው ቁርአን የአምላክን ድንጋጌ ማጠቃለያ የያዘ መሆኑ። በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ያለውን፣ አላህን በብቸኝነት የመገዛት ትዕዛዝን የሚያጠናክር ሾኖ ነው የመጣው።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ወደ አንተም መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በውነት አወረድን» (አል ማኢዳ 48)

«ከበሬቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭ» ማለት በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ከተነገሩ ዜናዎች፣ ከተላለፉ የእምነት አመለካከቶችና ጉዳዮች ጋር የሚስማማና የማይቃረን ማለት ነው። «በርሱ ላይ ተጠባባቂ» የሚለው ደግሞ ከርሱ በፊት የነበሩ መጽሐት ላይ የሚመሰክርና በአደራ የሚጠብቅ ማለት ነው።

2 እነሆ የሰው ልጆች በሙሉ በቋንቋና በጎሳ መለያየታቸው እንዳለ ሆኖ፣ ዘመናቸው ምንም እንኳ ከቁርካን መወረድ በኋላ የመጣ ቢሆንም እርሱን የመከተል፣ እርሱ ያቀፈውን የመተግበር ግዴታ አለባቸው። ቀደምት መጽሐፍት ግን የተወረዱት ከዚህ ተቃራኒ በሆነ መልኩ ለተወሰኑ ሕዝቦችና በተወሰነ ዘመን ላይ ነበር። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ይህም ቁርካን እናንተንና የደረሰውን ሰው ሁሉ በርሱ ላስፈራራበት ወደኔ ተወረደ (በል)።» (አል አንዓም 19)

3 አላህ (ሱ.ወ) የተከበረውን ቁርካን የመጠበቁን ኃላፊነት ለራሱ አድርጎታል። በመሆኑም የመቀየር፣ የመደለዝ፣ የመከለስና የመበረዝ እጅ አልተሰነዘረበትም። ወደፊትም ለመቼውም አይዘረጋበትም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኛ ቁርካንን እኛው አወረድነው፤ እኛም ለርሱ ጠባቂዎቹ ነን።» (አል ሒጅር 9)
ሰለሆንም በውስጡ ያሉ ዜናዎች በሙሉ ትክክለኛ ናቸው። ልንቀበለውም የግድ ይላል።

ቁርካንን አስመልክቶ ያለብን ግዴታ ምንድን ነው?

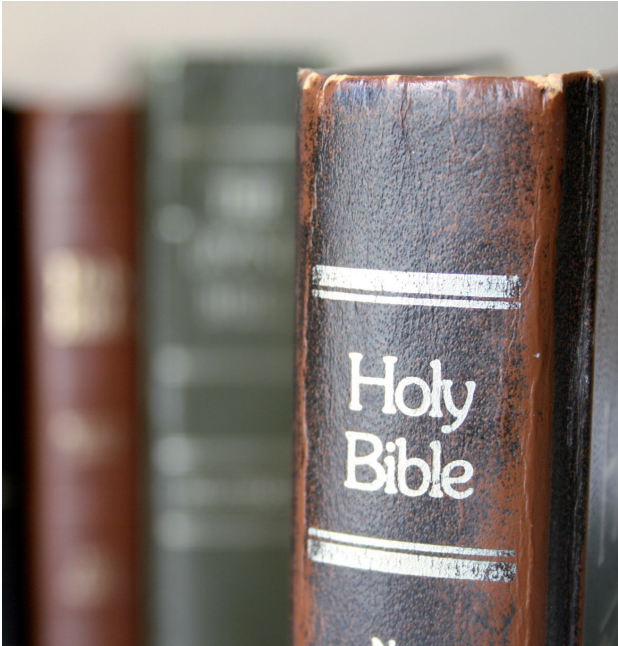
- * ቁርካንን ልንወድ ይገባል። ደረጃውን ማላቅና እሱን ማክበርም ይገባል። እርሱ የፈጣሪ ንግግር ነው። ከንግግሮች ሁሉ ትክክለኛውና በላጩ እርሱ ነው።
- * ምዕራፎቹንና እንቀጾቹን በማስተንተን እርሱን ዘወትር ማንበብ አለብን። የቁርካንን ተግሳጻት፣ ዜናዎችና ታሪኮች ልናስተንትን ይገባል። የሕይወታችንን ደካማና ጠንካራ ጎን ለመለየት ሕይወታችንን ለቁርካን መስጠት አለብን።
- * ድንጋጌዎቹን ልንከተል፣ ትዕዛዛቶቹንና ስርዓቶቹን ልንተገብር፣ እንዲሁም የሕይወታችንን መመሪያ ልናደርገው ይገባል።

እመት ዓኢሻ(ረ.ዐ)፣ ስለ ኑብዩ (ስ.ዐ.ወ) ባህሪ በተጠየቁ ጊዜ፣ «ባህሪያቸው ቁርዓን ነበር። « በማለት መልሰዋል። (አህመድ 24601/ሙስሊም 746)

የሐዲሱ መልክት፣ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፣ በኑሯቸውና በተግባራቸው የቁርዓንን ድንጋጌና ሕግጋት በመፈጸም የሚያሳዩ እንደነበሩ ይገልጻል። በርግጥም ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለቁርካን መመሪያ ሙሉ-ዕ ተከታይነታቸውን አስመስክረዋል።

: እሳቸው ለእያንዳንዳችን ዓይነተኛ ተምሳሌታችን ናቸው።

: አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለናንተ አላህንና የመጨረሻውን ቀን የሚከጅል ለኾነ ሰው አላህንም በብዙ ለሚያወሳ፣ በአላህ መልክተኛ መልካም መከተል አላችሁ።» (አል አህዛብ 21)

> አንድ ሙስሊም ተውራትና ኢንጂል ከአላህ ዘንድ የተወረዱ እንደነበሩ ያምናል። ነገር ግን በርካታ ቅየራዎችና ድለዘዎች የተካሄደባቸው በመሆኑ ከቁርአንና ከሱና ጋር የሚጣጣመውን እንጂ በውስጣቸው ያለውን እንዲያም እውነት ብሎ አይቀበልም።

በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ስላለ ነገር ሊኖረን የሚገባ አቋም ምንድን ነው?

አንድ ሙስሊም፣ በነብዩላህ ሙሳ(ዐ.ሰ) ላይ የተወረደው ተውራት፣ በነብዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) ላይ የተወረደው ኢንጂል፣ በትክክል ከአላህ ዘንድ የተወረዱ እንደነበሩ ያምናል። ሁለቱም በውስጣቸው ለሰው ልጆች ለዚች ዓለምና ለወዲያኛው ዓለም ሕይወታቸው መመሪያና ብርሃን የያዙ፣ ተግሳጳትን እንዲሁም ድንጋጌዎችንና ዜናዎችን አቅፈው የነበሩ መሆናቸውን ያምናል።

ነገር ግን አላህ (ሱ.ወ) በቁርአን ውስጥ የመጽሐፍት ባለቤት የሆኑት አይሁዶችና ክርስቲያኖች፣ መጽሐፍታቸውን እንደበረዘቱና እንዳበላሹ፣ ከመጽሐፍ ያልሆነን ነገር በውስጡ እንደጨመሩ፣ ከነበረውም እንደቀነሱ ነግሮናል። በመሆኑም በወረዱበት ይዘት ላይ አልቆዩም።

አሁን ያለው ተውራት፣ በሙሳ(ዐ.ሰ) ላይ የተወረደው ተውራት አይደለም። ምክንያቱም አይሁዶች አጣመውታል፤ ለውጠውታል። በርካታ ድንጋጌዎቹን ተጫውተውበታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከነዚያ አይሁዳውያን ከሆኑት ሰዎች ንግግሮችን ከስፍራዎቹ የሚያጣምሙ አሉ።» (አል ኒሳአ 46)

አሁን ያለው ኢንጂልም ቢሆን በዒሳ(ዐ.ሰ) ላይ የተወረደው ኢንጂል አይደለም። ክርስቲያኖችም ኢንጂልን አጣመውታል። በርካታ በውስጡ የነበሩ ድንጋጌዎችን ለውጠዋል። አላህ (ሱ.ወ) ክርስቲያኖችን በማስመለከት እንዲህ ብሏል፡- «ከነሱም እርሱ ከመጽሐፉ ያላደለ ሲኾን ከመጽሐፉ መኾኑን እንድታስቡ በመጽሐፉ ምላሶቻቸውን የሚያጣምሙ ክፍሎች አሉ። እርሱ ከአላህ ዘንድ ያልኾነ ሲኾን እርሱ ከአላህ ዘንድ ነውም ይላሉ። እነርሱ የሚያውቁ ሲኾኑም በአላህ ላይ ውሸትን ይናገራሉ።» (አል ዒምራን 78)

«ከነዚያም እኛ ክርስቲያኖች ነን ካሉት የጠበቀ ቃል ኪዳናቸውን ያዘን። በርሱም ከታዘዙበት ነገር ፈንታን ተወ፤ ስለዚህ እስከ ትንሳኤ ቀን ድረስ በመካከላቸው ጠብንና ጥላቻን ጣልንባቸው አላህም ይሰሩት የነበሩትን ሁሉ በእርግጥ ይነግራቸዋል።» (አል ማኢዳ 14)

ዛሬ በመጽሐፍት ባለቤቶች እጅ የሚገኘው፣ ተውራትንና ኢንጂልን አካቷል ብለው የሚያምኑበት መጽሐፍ ቅዱስ፣ በውስጡ በርካታ ብለሹ የእምነት አመለካከቶችንና ትክክለኛ ያልሆኑ ዜናዎችን፣ እንዲሁም የውሸት ትረካዎችን ይዟል። ስለሆነም ከዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቁርአን ወይም ትክክለኛ የሐዲስ ዘገባ እውነትነቱን ያጸደቀውን በስተቀር እውነት ብለን አናምንበትም፡ ፣ ቁርአንና ሀዲስ ያስተባበሉትን

ደግሞ እናስተባብላለን። ከዚህ ውጭ የሆነውን በዝምታ እናልፋለን። እውነት ብለን አናጸድቅም ውሸት ነው ብለንም እናስተባብልም።

እንዲህ ከመሆኑም ጋራ፣ አንድ ሙስሊም እነኚህን መጽሐፍት አያንኳስስም፤ አያራከስም፤ ምክንያቱም ምናልባት በውስጣቸው ያልተበረዘና ያልተለወጠ የአላህ ንግግር ቅሬት ሊኖር ይችላል።

በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በመጽሐፍት ማመን በርካታ ጥቅሞች ወይም ፍሬዎች አሉት። ከነዚህ ጥቅሞች መካከል፡

- 1 አላህ (ሱ.ወ) ከምእመናን ላይ አደጋን በጠቅላላ ይመክታል። ከመከራና ስቃይ ውስጥ ያወጣቸዋል። ከጠላቶቻቸው ሴራም ይጠብቃቸዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከነዚያ ካመኑት ላይ ይከላከልላቸዋል።» (አል-ሐጅ፡ 38)
- 2 አላህ በድንጋጌዎቹ ውስጥ ያለውን ጥበብ ወይም ምክንያታዊነት ማወቅ። ይኸውም ለያንዳንዱ ሕዝብ ተጨባጭ ሁኔታውን የሚመጥንና ከባህሪው የሚስማማ የሆነ የራሱ ልዩ ድንጋጌ የደነገለት መሆኑ ነው። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ሕግና መንገድን አደረግን።» (አል ማኢዳ 48)
- 3 እነኚህን መጽሐፍት በማውረድ ለተከሰተው የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ። እነኚህ መጽሐፍት በዱንያም በአኼራም ብርሃንና መመሪያ ናቸው። ስለሆነም እያንዳንዳችን ለዚህ ታላቅ የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ይጠበቅብናል።

> በመልዕክተኞች ማመን

የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል።

ለሰው ልጆች ሕግጋትን የሚያብራራላቸውና ወደ ትክክለኛው ጎዳና የሚመራቸው ከጌታ የሆነ መልዕክተኛ ሊኖራቸው የግድ ይላል። መለኮታዊ መልዕክት የዓለም እስትንፋስና የሕይወት ብርሃን ነው። መንፈስ፣ ሕይወትና ብርሃን የሌለው ዓለም እንዴት ዓይነት ሕልውና ሊኖረው ይችላል?

አላህ (ሱ.ወ) መልክቱን ሩሕ ሲል የሰየመው ለዚህ ነው ። ሩሕ ከሌለ ሕይወት የለም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እንደዚሁም ወደ አንተ ከትዕዛዛችን ሲኾን መንፈስን (ቁርአንን) አወረድን። መጽሐፉም እምነቱም ምን እንደሆነ የምታውቅ አልነበርክም። ግን (መንፈሱን) ከባሮቻችን የምንሻውን ሰው በርሱ የምንመራበት ብርሃን አደረግነው። አንተም ወደ ቀጥተኛው መንገድ በርግጥ ትመራለህ።» (አል ቩራ 52)

ይኸውም የሰው ልጅ አዕምሮ በጥቅሉ ጠቃሚና ጎጂ ነገሮችን መለየት የሚችል ቢሆንም፣ በመልዕክተኞች አማካይነት ካልሆነ በስተቀር በረቀቀ መልኩ መጥፎውንና መልካሙን የሚለይበት መንገድ አይኖረውም።

በሁለቱም ዓለም ደስታም ሆነ ስኬት ሊገኝ የሚችልበት መንገድ በመልዕክተኞች እጅ የሚገኘው ብቻ ነው። ከፋና ደጉንም በረቀቀ መልኩ የሚለየው መንገድ የነርሱ መንገድ ብቻ ነው። ለዚህ፣ መልዕክተኞች ካስተላለፉት መልዕክት ጀርባውን የሰጠ ሰው ለመልዕክቱ ተቃራኒ በሆነበትና ጀርባውን በሰጠበት ልክ አለመረጋጋት፣ ጭንቀትና መረበሽ ያገኘዋል።

በመልዕክተኞች ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው።

በመልዕክተኞች ማመን ከሲድስቱ የኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «መልዕክተኛው ከጌታው ወደ እርሱ በተወረደው አመነ። ምእመናንም (እንደዚሁ)፤ ሁሉም በአላህ፤ በመላዕክቱም፤ በመጽሐፍቱም፤ ከመልዕክተኞቹ በአንድም መካከል አንለይይም (የሚሉ ሲሆኑ) አመኑ።» (አልበቀራ 285)

አንቀጹ፣ በመልዕክተኞች መካከል ምንም ሳይለያዩ በሁሉም ማመን ግዴታ እንደሆነ ያስረዳል። አይሁዶችና ክርስቲያኖች እንዳደረጉት በከፊሎቹ አምነን በከፊሎቹ አንክድም።

ነቢዩ (ሰ.ወ) የኢማን ማዕዘናትን አስመልክተው እንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ በመላበአላህ፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በክፉም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱ.ወ) በእያንዳንዱ ሕዝብ ውስጥ ከነርሱው የሆኑ፣ አላህን በብቸኝነት ወደ መገዛት የሚጣሩና ለርሱ ተጋሪ እንደሌለው የሚያስተምሩ መልዕክተኞችን የላከ መሆኑን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። መልዕክተኞች ሁሉም እውነተኛችና እውነተኝነታቸው በአምላክ የተረጋገጠ ነው። አላህን በእጅጉ የሚፈሩና ታማኞች ናቸው። ወደ ትክክለኛው ጎዳና የተመሩና የሚመሩ ናቸው። አላህ(ሱ.ወ) እነርሱን የላከበትን ነገር በሙሉ አድርጎታል። ከርሱ ምንም የደበቁትም ሆነ የቀየሩት ነገር የለም። ከራሳቸው ዘንድ አንዲትም ፊደል በውስጡ አልጨመሩም አልቀነሱምም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በመልዕክተኞቹም ላይ ግልጽ ማድረስ ብቻ እንጂ ሌላ የለባቸውም።» (አል ነሐል 35)

በመልዕክተኞች ማመን ምንን ያካትታል?

1 መልዕክታቸው በትክክልና በቀጥታ ከአላህ ዘንድ ነው የተላለፈው ብሎ ማመን። የመልዕክተኞች ሁሉ ጥሪ፣ አላህን ያለአጋር በብቸኝነት ወደ ማምለክ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በየ ሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልዕክተኛን በእርግጥ ልከናል።» (አል ነሐል 36)

በርግጥ የየብያቱ ደንብና ስርዓት ንዑስ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ሊለያይ ይችላል። ከነኚያ ከተላኩባቸው ሕዝቦች አንጻር የተፈቀዱና የተከለከሉ ነገሮች ሊለያዩ ይችላሉ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ህሕግና መንገድን አደረግን።» (አል ማሊዳ 48)

2 በነብያትና በመልዕክተኞች በሙሉ ማመን።

አላህ በስማቸው የነገረንን ከነስማቸው እናምንባቸዋለን። ለምሳሌ ሙሐመድ፣ ኢብራሐም፣ ሙሳ፣ ዒሳ፣ ኑሕ (ዐለይሂሙ ሰላም) ከነሱ መካከል ስማቸውን የማናውቃቸውን ደግሞ በጥቅሉ እናምንባቸዋለን። ከነሱ መካከል አንዱን የካደ ሁሉንም ክዷል።

3 በቁርአንና በሐዲስ የተጠቀሱ የመልዕክተኞችን ገድልና ተዓምራት እውነት ነው ብሎ መቀበል። ለምሳሌ ለነብዩላህ ሙሳ (ዐ.ሰ) ባሕሩ የተሰነጠቀላቸው መሆኑን ማመን።

4 ወደ እኛ የተላኩትን መልዕክተኛ ህግና ስርዓት መተግበር። እሳቸውም ከሁሉም በላጩና መቋጫ የሆኑት ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ናቸው።

የመልዕክተኞች መገለጫ

መልዕክተኞች የሰው ዘር ናቸው።

በነሱና በሌላው ሰው መሐከል ያለው ልዩነት፣ አላህ (ሱ.ወ) በመለኮታዊ ራዕይና መልዕክት የመረጣቸው መሆኑ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከአንተም በፊት ወደ እነሱ የምናወርድላቸው የኾኑ ሰዎችን እንጂ ሌላን አልላክንም።» (አል አንቢያእ 7)

የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ደረጃ የላቸውም።

1 ነገር ግን በውጫዊ ተክለ ሰውነታቸው ምንም እንከን የሌላቸው፣ የሙሉዕነትን ደረጃ የደረሱ ሲሆን በስ-ነምግባራቸውም በሙሉዕነት የመጨረሻውን ጣራ የነኩ ናቸው። በተጨማሪም በጎሳቸውም የተከበረ ጎሳ አባል ናቸው። እንዲሁም ብሩህ አዕምሮና ማራኪ ልሳን የተቸሩ ናቸው። ይህም የመልዕክቱን ውጣ ውረድ በአግባቡ እንዲሸከም አድርጓቸዋል። የነብይነትን ፈተናም በብቃት እንዲወጡ አግዟቸዋል።

አላህ (ሱ.ወ) መልዕክተኞችን ከሰው ዘር ያደረገበት ምክንያቱ የሰዎች ተምሳሌቶች ከራሳቸው እንዲሆን ነው። በመሆኑም መልዕክተኞችን መከተልና እነርሱን በተምሳሌትነት መያዝ በሰዎች ሊከናወን የሚችልና በችሎታቸው ስር ያለ ጉዳይ ነው።

አላህ (ሱ.ወ) መልዕክቱን በማስተላለፉ ለይቷቸዋል።

ከሌላው ሰው ነጥሎ እነርሱን መለኮታዊ ራዕይን እንዲረከቡ መርጧቸዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ቢጠያቸሁ ሰው ብቻ ነኝ።» (አል ካሕፍ 110)

2 የነብይነት ማዕረግም ሆነ መለኮታዊ መልዕክት፣ በመንፈሳዊ ምጥቀት ወይም በጭሌነት ወይም በአዕምሮ ብስለት የሚያገኝ ነገር አይደለም።

እሱ የአላህ መምረጥና ማጨት ነው። አላህ (ሱ.ወ) ከሰዎች መካከል መልዕክተኞችን መርጦ አጭቷቸዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ መልዕክቱን የሚያደርግበትን ስፍራ ዐዋቂ ነው።» (አል አንዓም 124)

3 እነርሱ ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት ከስህተትና ከመርሳት የተጠበቁ ናቸው። ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት አይሳሳቱም። አላህ ወደ እርሳን የላከውንም በማስፈጸም አይሳሳቱም።

እውነተኝነት፡

4 መልዕክተኞች በንግግራቸውም በተግባራቸውም እውነተኞች ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ይህ አዛኙ ጌታ የቀጠረን፣ መልዕክተኞቼም እውነትን የነገሩን ነው።» (ያሲን 52)

ትዕግስት፡

5 መልዕክተኞች ወደ አላህ ሃይማኖት አብሳሪና አስጠንቃቂ በመሆን በርግጥ ተጣርተዋል። በዚህም የተለያዩ ስቃዮችና መከራዎች ደርሰውባቸዋል። ሁሉንም የሚደርስባቸውን መከራና ስቃይ የአላህን ቃል የበላይ በማድረግ ጉዞ ላይ በትዕግስት ተሸክመው አልፈዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከመልዕክተኞችም የቆራጥነት ባለቤት የነበሩት እንደታገሱ ሁሉ ታገስ።» (አል አሕቃፍ 35)

የመልዕክተኞች ምልክቶች ታዓምራታቸው

አላህ (ሱ.ወ) መልዕክተኞቹን በማስረጃና ተያያዥነት ባላቸው የተለያዩ ነገሮች እውነተኝነታቸውንና ነብይነታቸውን በማረጋገጥ ረድቷቸዋል። ከዚህም መካከል በሰው ልጅ ችሎታ የማይከሰቱ በሆኑ ታዓምራትና ግልጽ በሆኑ ምልክቶች ያደረገላቸው እገዛ ወይም ድጋፍ አንዱ ነው። ይህም የሆነው እውነተኝነታቸውን ለማጽደቅና ነብይነታቸውን ለማጽናት ነው።

ታዓምራት የሚባለው ተለምዶን ጥሰው የሚከሰቱ ነገሮችን ነው። ይኸውም አላህ (ሱ.ወ) በከብያቱና በመልዕክተኞቹ አማካይነት ይፋ የሚያደርገው ሲሆን ሰዎች መሰሉን ሊያመጡ ወይም ሊያስከሱ የሚችሉት እንደሆነ በመፈካከር መልክ የሚከሰት ነው።

ከነብያት ተዓምራት መካከል፡

- ♦ የነብዩላህ ሙሳ(ዐ.ሰ) በትር ወደ እባብነት መቀየር፡

- ነብዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) ሕዝቦቻቸው በቢቶቻቸው ውስጥ ስለሚመገቡትና ስለሚያከማቹት ምግብ መናገራቸው፡
- ለነብዮችን ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ጨረቃ መሰንጠቅ፡

በዒሳ(ዐ.ሰ) ዙሪያ ያለው የሙስሊም እምነት

1 እርሱ ዒሳ(ዐ.ሰ) ከታላላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው። እነኚህ ከመልዕክተኞች መካከል ስብዕናቸው እጅግ የላቀ ነበረው የቆራጥነት ባለቤት በመባል ይታወቃሉ። እነርሱም ሙሐመድ ኢብራሐም ኑሕን ሙሳና ዒሳ ናቸው (አለይሂሙ ሰላም)፡ ፡ አላህ (ሱ.ወ) በሚከተለው ቃሉ ዘክሯቸዋል፡- «ከነብዮችም የጠበቀ ቃልኪዳናቸውን በያዝን ጊዜ (አስታውስ)፤ ከአንተም፤ ከኑሕም፤ ከኢብራሂምም፤ ከሙሳም፤ ከመርየም ልጅ ዒሳም(በያዝን ጊዜ አስታውስ)» (አል አሕዛብ 7) ይላል።

2 ነብዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) የአደም ዝርያ ሰው ነው።

አላህ (ሱ.ወ) ወደ ነገደ ኢስራኢል የላከው ሲሆን የተለያዩ ተዓምራት በርሱ እጅ እንዲፈፀሙ አድርጓል። ምንም ዓይነት የጌትነትም ሆነ የእምላክነት ደረጃ የለውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ በርሱ ላይ የለገንሰት ለኢስራኢልም ልጆች ታምር ያደረግነው የሆነ ባሪያ እንጅ ሌላ አይደለም። » (አል ዙቸፍፍ 59)

ነብዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) ሕዝቦቹን፣ እሱንም ሆነ እናቱን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው እንዲይዟቸው ፈፅሞ አለዘዘም። ለነርሱ ያላቸው አላህ ያዘዘውን ብቻ ነበር። «ጌታዬንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ» (አል ማኢዳ 117)

3 እሱ የመርየም ልጅ ዒሳ ነው።

እናቱ መርየም፣ ዓድቅ፣ እውነተኛ፣ ለጌታዋ ፍፁም ታዛዥና ተገዢ፣ ጥበቅ፣ ጨዋና ድንግል ሴት ነች። ዒሳን(ዐ.ሰ) የፀነሰችው ያለአባት በአላህ (ሱ.ወ) ችሎታ ነው። የእርሱ አፈጣጠር ዘልዓለማዊ ተዓምር ነው። ልክ አደምን ያለአባት እና ያለእናት እንደፈጠረው ሁሉ እርሱንም ያለ አባት ፈጠረው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ዘንድ የዒሳ ምሳሌ እንደ አደም ብጤ ነው። ከወፈር ፈጠረው ከዚያም ለርሱ (ሰው) ሁን አለው ሆነም።» (አል ዒምራን 59)

4 በርሱ በዒሳ(ዐ.ሰ) እና በነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መሐከል የተላከ መልዕክተኛ የለም። ስለ ነብያችን ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ትንቢት ተናግሮ አብስሯል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የመርየም ልጅ ዒሳም፡ የኢስራኢል ልጆች ሆይ! እኔ ከበፊቴ ያለውን ተውራትን የማረጋግጥና ከኔ በኋላ በሚመጣው መልክተኛ ስሙ አሕመድ በኾነው የማበስር ስኾን ወደ እናንተ (የተላኩሁ) የአላህ መልክተኛ ነኝ ባለ ጊዜ (አስታውስ) በግልጽ ታዕምራት በመጣቸውም ጊዜ ይህ ግልጽ ድግምት ነው አሉ።» (አሥ ሠፍ 6)

5 አላህ (ሱ.ወ) በእርሱ እጅ እንዲፈፀሙ ባደረጋቸው ታዓምራት እናምናለን። ለምግምን ማዳኑን፣ አይነ ስዉራን ማብራቱን፣ ሙታንን ማስነሳቱን፣ ሰዎች በቤታቸው ውስጥ ስለሚበሉትና ስለሚያከማቹት መናገሩን እናምናለን። ሁሉም በአላህ ፍቃድ የተፈፀሙ ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) ይህንን ለነብይነቱና ለመልዕክተኝነቱ ትክክል ለመሆኑ ግልጽ የሆነ ማስረጃ አድርጎታል።

6 ዒሳ(ዐ.ሰ) የአላህ ባሪያና መልክተኛ ነው ብሎ እስከሚያምን ድረስ የአንድም ሰው አማን የተሟላ ሊሆን አይችልም። አይሁዶች እርሱን ከገለጹበት የቅጥፈትና ፀያፍ ነገሮች ሁሉ የጸዳና የጠራ እንደሆነም እናምናለን።

በዒሳ እውነተኛ ማንነት ዙሪያ የተሳሳቱትን የክርስቲያኖች አመለካከትም እናወግዛለን። ይኸውም እሱና እናቱን ከአላህ ሌላ አማልክት ማድረጋቸው ነው። ከፊላቸው እርሱ የአላህ ልጅ ነው ሲሉ ከፊሎቹ ደግሞ ከሰላሳዎች አንዱ ነው ብለዋል። አላህ እነርሱ ከሚሉት ሁሉ የላቀ ነው።

7 አላህ (ሱ.ወ) አይሁዶች ዒሳን(ዐ.ሰ) ሊገድሱት በፊለጉ ጊዜ ወደ ሰማይ ከፍ አደረገውና አሳገረው እንጂ እሱ አልተገደለም አልተሰቀለምም። አላህ (ሱ.ወ) የእርሱ ምስል በሌላ ሰው ላይ እንዲሆን አደረገ እናም ያንን ሰው ዒሳ መስሏቸው ገደሉት ሰቀሉትም፡ ፡ አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኛ የአላህን መልክተኛ የመርየምን ልጅ አልመሲሕ ዒሳን ገደልን በማለታቸውም (ረገምናቸው) አልገደሉትም አልሰቀሉትምም ግን ለነሱ (የተገደለው ሰው በዒሳ) ተመሳሳይ እነዚያም በርሱ ነገር የተለያዩት ከርሱ (መገደል) በመጠራጠር ውስጥ ናቸው። ጥርጣሬን ከመከተል በስተቀር በርሱ ነገር ምንም ዕውቀት የላቸውም በእርግጥም አልገደሉትም። ይልቁንስ አላህ ወደርሱ አነሳው አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው። ከመጽሐፉም ሰዎች ከመሞቱ በፊት በርሱ (በዒሳ) በእርግጥ የሚያምን እንጅ (አንድም) የለም በትንሳኤም ቀን በነሱ ላይ መስካሪ ይኾናል። » (አል ኒሳእ 157-159)

አላህ (ሱ.ወ) እርሱ ዘንድ ወደ ሰማይ እንዲያርግ በማድረግ ጥበቃ አድርጎለታል። በመጨረሻው ዘመን ወደ ምድር ይወርዳል። በነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) ሕግና ስርዓት ይዳኛል። ከዚያም በዚህ ምድር ይሞታል፤ በሷም ውስጥ ይቀበራል። ሌሎች ሰዎች እንደሚቀሰቁት የትንሳኤ ቀን ይቀሰቀሳል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከርሷ (ከምድር) ፈጠርናችሁ በርሷም ውስጥ እንመልሳችኋለን ከርሷም በሌላ ጊዜ እናወጣችኋለን።» (ሚሃ 55)

በነብዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ነብይነትና መልዕክተኝነት ማመን

❖ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ መሆኑን እናምናለን። እርሳቸው የመጀመሪያዎቻቸው የኋለኞቻቸው አለቃና የነብያት መቋጫ ናቸው።

ከርሳቸው ብኋላ የሚነሳ ነብይ የለም። መልዕክታቸውን አድርሰዋል። አደራቸውን ተወጥተዋል። ሕዝባቸውን መክረዋል። በአላህ መንገድ መታገል የሚገባቸውን ያክል ታግለዋል።

❖ እርሳቸው የተናገሩትን በሙሉ እንቀበላለን። ያዘዙትን እንተገብራለን። ከከለከሉትና ካስጠነቀቁት ነገር አንርቃለን። እርሳቸው በዘረገጉት መስመር መሰረት አላህን እንገዛለን። ከርሳቸው ባሻገር ማንንም በአርዳያነት አንከተልም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለናንተ አላህንና የመጨረሻውን ቀን የሚከፈል ለኾነ ሰው አላህንም በብዙ ለሚያወሳ በአላህ መልዕክተኛ መልካም መከተል አላችሁ።» (አል አሕዛብ 21)

❖ ለወላጅ፣ ለልጅ፣ በአጠቃላይ ለሰዎች ካለን ውዴታ የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ውዴታ ቅድሚያ ልንሰጥ ይገባል። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችሁም እኔ እርሱ ዘንድ ከወላጆቹ፣ ከልጆቹና ከሰዎች በሙሉ የበለጠ ተወዳጅ እስካልሆንኩ ድረስ አያምንም።» (አል ቡኸሪ 15/ ሙስሊም 44) እርሳቸውን በትክክል መውደድ ማለት ፈለጋቸውን መከተል፣ መመሪያቸውን መንገድ ማድረግ ነው። ትክክለኛ ደስታም ሆነ ሙሉ ሰው መመራት ሊረጋገጥ የሚችለው እርሳቸውን በመታዘዝ ብቻ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በትታዘዙትም ትመራላችሁ፤ በመልዕክተኛውም ላይ ግልጽ ማድረስ እንጂ ሌላ የለበትም።» (አል ኑር 54)

❖ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ያስተላለፉትን በሙሉ መቀበል አለብን። ለፈለጋቸውም ታዛዦች መሆን ይኖርብናል። የእርሳቸውን መመሪያ ትልቅ ስፍራና ክብር ልንቸረው ያስፈልጋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በጌታህም እምላለሁ በመከላከላቸው በተከራከሩበት ፍርድ እስከሚያስፈርዱ፤ ከዚያም ከፈረድከው ነገር በነፍሶቻቸው ውስጥ ጭንቀትን እስከማያገኙና ፍፁም መታዘዝንም እስከሚታዘዙ ድረስ አያምኑም።» (አል ኒሳእ 65)

❖ የእርሳቸውን ትዕዛዝ ከመጻፈርና ከመቃረን ልንጠቀቅ ይገባል። ምክንያቱም የርሳቸውን ትዕዛዝ መቃረን ለፈተና፣ ለጥመትና ለአሳማሚ ቅጣት ይዳርጋል። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እነዚያም ትዕዛዙን የሚጥሱ መክራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳይገኛቸው ይጠንቀቁ» (አል ኑር 63)

የነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት ልዩ ይዘት

የነብዩ ሙሐመድ መልክት ከቀደምት መልዕክቶች ለየት የሚያደርጉት በርካታ ይዘቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

❖ የነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት የቀደምት መልዕክቶችን መልዕክት የሚቋጭ መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሙሐመድ ከወንዶቻችሁ የአንድም ሰው አባት አይደለም። ግን የአላህ መልዕክተኛና የነብዩች መደምደሚያ ነው።» (አል አሕዛብ 40)

❖ የነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልዕክት ቀደምት መልዕክቶችን የተካ መሆኑ። ነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) ከተላኩ ብኋላ አላህ (ሱ.ወ) እርሳቸውን ከመከተል ውጭ ምንም ዓይነት ሃይማኖትን አይቀበልም። በርሳቸው ጎዳና እንጂ አንድም ሰው ወደ ጆንት ጸጋ መድረስ አይችልም። እርሳቸው ከመልዕክተኞች ሁሉ የተከበሩ ናቸው። ሕዝባቸውም ከሕዝቦች ሁሉ ምርጥና በላጭ ሕዝብ ነው። ሕግታቸውም ከሕግታት ሁሉ የተሻለና የተሟላ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከኢስላም ሌላ ሃይማኖትን የሚፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም እርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከሳሪዎቹ ነው።» (አል ዒምራን 85)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «የሙሐመድ ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ። ከዚህ ሕዝብ ውስጥ የሁድም ሆነ ክርስቲያን አንድም ሰው ስለኔ ሰምቶ በተላኩበት የማይምን አይኖርም ከእሳት ጓዶች ቢሆን እንጂ» (ሙስሊም 153 / አህመድ 8609)

❖ የነብዩ ሙሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መልክት ሁለቱንም ፍጡሮች ማለትም አጋንንትንም ሰውንም የሚመለከት መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) ጅኖች ያሉትን ሲያወሳ እንዲህ ብሏል፡- «ወገኖቻችን ሆይ የአላህን ጠሪ ተቀበሉ።»

(አል አሕቃፍ 31) « አንተንም ለሰዎች ሁሉ በመላ አብሳሪና አስፈራሪ አድርገን ቢኾን እንጂ አልላክንም ፡ » (ሰበእ 28)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በስድስት ነገሮች ከነብያት ተልቄያለሁ፡ ጥቅላዊ የንግግር ስልትን ተሰጥቻለሁ፤ ጠላትን በማስፈራት ታግጥለሁ፤ ምርኮ ተፈቅዶልኛል፤ ምድር ንፁሕና የጸሎት ስፍራ ተደርጋልኛለች፤ ወደ ፍጡራን በመሉ ተልኬያለሁ፤ ነብያት በእኔ ተደምድመዋል።» (አል ቡኸሪ 2815 / ሙስሊም 523)

በመልዕክተኞች የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በመልዕክተኞች ማመን ከባድ ጥቅም አለው ከነዚህም መካከል

- 1 | አላህ(ሱ.ወ) ለባሮቹ ያለውን ርህራሄና እንክብካቤ ማወቅ፡
ይኸውም መልዕክተኞቹን ወደ ነርሱ በመላክ ወደ ቀጥተኛው ጎዳና እንዲመሯቸውና በምን መልኩ አላህን ማምለክ እንዳለባቸው እንዲያብራሩላቸው በማድረግ ነው። የሰው ልጅ አዕምሮ ይህን የማወቅ ችሎታ የለውም። አላህ (ሱ.ወ) ስለ ነብያቸን ሙሐመድ(ሰ.ወ) አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡- «(ሙሐመድ ሆይ) ለዓለማትም እዝነት አድርገን እንጅ አልላክንም።» (አል አንቢያእ 117)
- 2 | በዚህ ታላቅ ጸጋው ላይ አላህን ማመስገን
- 3 | መልዕክተኞችን መውደድ፣ ማላቅና ለነሱ በሚገባ መልኩ እነሱን ማድነቅና ማምገስ፡፡ ምክንያቱም እነሱ አላህን በመገዛት፣ መልዕክቱን በማድረስና ለባሮቹ መልካምን በማስተማር ሃላፊነታቸውን ተወጥተዋልና ነው።
- 4 | መልዕክተኞች ከአላህ ዘንድ የተላኩበትንና ይዘው የመጡትን መልዕክት መከተል፡
እሱም አላህን በብቸኝነት ማምለክና ለርሱ ተጋሪ አለማድረግ ነው። እርሱንም በተግባር መተርጎም ነው። በዚህም ምእመናን በሁለቱም ዓለም መመራትን ስኬትንና መልካሙን ሁሉ ያገኛሉ።
አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከኔም የኾነ መሪ ቢመጣላችሁ መሪየን የተከተለ አይሳሳትም አይቸገረምም። ከግሳጹም የዞረ ሰው ለርሱ ጠባብ ኑሮ አልለው።» (ሁጊ 123-124)

> የአቅሳ መስጫድ መስሊሞች ልብ ውስጥ ልዩ ስፍራ አለው። በምድር ላይ ከሐረም መስጫድ ቀጥሎ በሁለተኛ ደረጃ የተሰራ መስጫድ ነው። ነብያቸን(ሰ.ወ) እና የተቀሩት ነብያትም በውስጡ ሰግደዋል።

> በመጨረሻው ቀን ማመን

በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱ.ወ) ሰዎችን ከቀብር ይቀሰቅሳል ከዚያም በስራዎቻቸው ይተሳሰባቸዋል በዚያም ይመነዳቸዋል፤ በዚህም የጀነት ነዋሪዎች በማረፊያቸው ይረጋሉ፤ የእሳት ነዋሪዎችም በማረፊያቸው ይረጋሉ፤

ብሎ በቁርጠኝነት ማመን ነው።
በመጨረሻው ቀን ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው። በርሱ ሳያምኑ ኢማን ትክክል ሊሆን አይችልም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ግን መልካም ስራ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ሰው ነው» (አል በቀራ 177)

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ለየት ያለ ትኩረት ሰጥቷል። በየአጋጣሚው ሁሉ ስለሱ አሳስቧል፡ : በተለያዩ የዐረብኛ አገላለጾች የርሱን ተከሳቸነት አጽንኦት ሰጥቶታል። በበርካታ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ በመጨረሻው ቀን ማመንን በአላህ ከማመን ጋር አስተሳስቦታል።

ምክንያቱም በአላህና በፍትሃዊነቱ ማመን በመጨረሻው ቀን ማመንን ያስገድዳል። የዚህ ማብራሪያም እንደሚከተለው ይሆናል፡-

አላህ (ሱ.ወ) በደልን አይቀበልም። በዳይን ሳይቀጣ፤ ተበዳይንም ሳይክስ አይተውም። መልካም ሰራን

ሳይመነዳና ሳይከፍለው አይቀርም። ሁሉንም ባለ ሙብት የሚገባውን ሙብት ይሰጠዋል። በዚች ዓለም ላይ በዳይ ሆኖ የሚኖር፤ በዳይ ሆኖ የሚሞት፤ ነገር ግን ምንም የማይቀጣ ሰው እንመለከታለን። በተቃራኒው ተበዳይ ሆኖ የሚኖር ተበዳይ ሆኖ የሚሞት ግን አንድም ሙብቱ የማይመለስለት ሰው እናያለን። ታዲያ አላህ በደልን አይቀበልም የሚለው ትርጓሜ ምንድነው? ትርጓሜው ከዚህ ሕይወት ሌላ እኛ ዳግም የምንኖርበት ሌላ ሕይወት አለ ማለት ነው። የግድ ሌላ የምላሽ ሕይወት ይኖራል። መልካም ሰራ የሚመነዳበት፤ መጥፎ የሰራም የሚቀጣበት፤ ሁሉም ባለ ሙብት የሚገባውን ሙብት የሚያገኝበት ዓለም ይኖራል።

> ኢስላም ግማሽ የቴምር ፍሬን በመለገስ እንኳን ቢሆን ለሌሎች መልካም በመዋል ከእሳት እንድንርቅ ያዘናል።

በመጨረሻው ቀን ማመን ምንን ያካትታል?

አንድ ሙስሊም በመጨረሻው ቀን ማመኑ በርካታ ጉዳዮችን በውስጡ ያካትታል። ከነዚህ ጉዳዮች መካከል፡-

1 በመቀስቀስና በመሰብሰብ ማመን፡- ሙታን ከመቃብራቸው ወጥተው ሕይወት እንዲሆኑ ይደረጋሉ። ፍጥነታቸውም ወደየላዎቻቸው ይመለሳሉ። ሰዎች የሚሰማት ጌታ ፊት ይቆማሉ። ከዚያም ጫማ ሳይጫሙ እርቃናቸውን ልክ መጀመሪያ ሰፈጠሩ እንደነበሩት ሆነው በአንድ ስፍራ ይሰበሰባሉ።

በመቀስቀስ ማመን በቁርአንና በሐዲስ የተነገረ ጉዳይ ነው። ጤናማ አዕምሮና የተፈጥሮ ባህሪም ያጸደቁት ጉዳይ ነው። በእርግጠኝነት አላህ (ሱ.ወ) በቀብሮች ውስጥ ያለን እንደሚቀሰቅሱ፣ ነፍሶች ወደየላዎቻቸው እንደሚመለሱ፣ ሰዎች በጠቅላላ የዓለማት ጌታ ፊት እንደሚቆሙ እናምናለን።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከዚያም እናንተ ከዚህ በኋላ በእርግጥ ሚሾች ናችሁ። ከዚያም እናንተ በትንሳኤ ቀን ትቀሰቀላችሁ።» (አልሙዕሚኑን 15-16)

መለኮታዊ መጽሐፍት በሙሉ በዚህ ጉዳይ ላይ ይሰማማሉ። የአላህ (ሱ.ወ) ጥበብኝነት በውስጡ ያዘለውም ይህንኑ ነው። ይኸውም አላህ (ሱ.ወ) በተጣለባቸው በእያንዳንዱ ኃላፍነት ፍጡራን የሚመነጩበት የሆነ መመለሻ ዓለም እንዳዘጋጀ በመልክተኞቹ ልሳን መናገሩ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የፈጠርኛችሁ ለከንቱ መኾኑን፣ እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን? (ለከንቱ የፈጠርኛችሁ መሰላችሁን?)» (አል ሙዕሚኑን 115)

መቀስቀስን የሚያረጋግጡ የቁርአን ማስረጃዎች

❖ የሰው ልጅን ያለ አንዳች ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረው አላህ ነው። ያለ አንዳች ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረ ደግሞ መልሶ ማስገኘት፣ ወደነበረበት መመለስ አይሳካውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱም ያ መፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ነው።» (አል ፋም 27)

አላህ (ሱ.ወ) አጥንቶች ከበሰበሱ በኋላ እንደነበሩ መመለሳቸውን ለሚያስተባብል ሰው ምላሽ እንዲሰጥበት ሲያዝ እንዲህ ብሏል፡- « ያ በመጀመሪያ ጊዜ ያስገኛት ሕይወት ያደርጋታል፤ እርሱም በፍጡሩ ሁሉ(ኹኔታ) ዐዋቂ ነው በለው።» (ያሲን 79)

❖ ምድር ምንም ዓይነት ዛፍም ሆነ አረንጓዴ ተክል የማይታይባት ኾና ከደረቀችና ከሞተች በኋላ፣ አላህ (ሱ.ወ) ዝናብ ያወርድባታል። እንደ አዲስ በአረንጓዴ ትሸፈናለች። ከአያይነቱ በቃያን ታበቅላለች። እናም ምድርን በዚህ መልኩ ሕይወት ማድረግ የቻለ ጌታ ሙታንንም ሕይወት ማድረግ ይችላል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከሰማይም ብሩክን ውሃ አወረድን፣ በርሱም አትክልቶችንና የሚታጨድን (አዝመራ) ፍሬ አበቀልን፡ ፡ ዘምባባንም ረዣዥም ለርሷ የተደራረበ እንበጥ ያላት ስትሆን (አበቀልን) ለባሮቹ ሲላይ ትኾን ዘንድ (አዘጋጅናት) በርሱም የሞተችን አገር ሕይወት አደረግንበት (ከመቃብር) መውጣትም እንደዚሁ ነው።» (ቃፍ 9-11)

❖ ማንኛውም ማገናዘብ የሚችል ሰው የሚረዳው ነገር ቢኖር አንድ ትልቅና ከባድን ነገር መከወን የቻለ ከሱ በታች የሆነን ነገር በሚገባ መከወን እንደሚችል ጥርጥር የሌለው መሆኑን ነው። አላህ (ሱ.ወ) እጅግ በጣም ግዙፍ፣ ሰፋፊ፣ ውስብስብና ድንቅ ፍጥረቶች ከመሆናቸው ጋር ሰማያትን፣ ምድርንና ከዋክብትን ያለ አንዳች ቀዳሚ ናሙና ፈጥሯቸዋል። በመሆኑም የበሰበሱ አጥንቶችን ሕይወት በማድረግ ቻይ መሆኑ ጥርጥር የለውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ያ ሰማያትንና ምድርን የፈጠረ ብጤያቸውን በመፍጠር ላይ ቻይ አይደለምን? ነው እንጅ እርሱም በብዙ ፈጣሪና ዐዋቂው ነው።» (ያሲን 81)

2 በምርመራና በሚዛን ማመን፡ አላህ (ሱ.ወ) ፍጡራትን በዱንያ ሕይወት ሲሰሩት በነበረው ስራቸው ይመረምራቸዋል፤ ይተሳሰባቸዋል። የአሃዳዊነት፣ የተውሃድ አራማጆች የሆኑ፣ አላህንና መልክተኛውን የሚታዘዙ፣ ምርመራቸው እጅግ በጣም ገር ነው። ከአጋሪያን የሆነ አመጸኛ ደግሞ ምርመራው እጅግ በጣም ብርቱ ነው።

ስራዎች ትልቅና ከባድ በሆነ ሚዛን ይመዘናሉ፡ ፡ መልካም ስራዎች በአንድ ጎን፣ ክፉ ስራዎች ደግሞ በሌላኛው ጎን ይደረጋሉ። የመልካም ስራው ከብደት ከመጥፎው ስራው የበለጠና ሚዛን የደፋለት ከጀነት ሰዎች ይሆናል። የመጥፎ ስራው ከብደት ከመልካም ስራው የበለጠና ሚዛን የደፋለት ደግሞ ከአሳት ሰዎች ይሆናል። ጌታህ ማንንም አይበድልም።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በትንሳኤም ቀን ትክክለኛ ሚዛኖችን እናቆማለን ማንኛይቱም ነፍስ ምንንም አትበደልም። (ስራው) የሰናፍጭ ቅንጣት ያክል ቢኾንም እርሷን እናመጣታለን ተቆጣጣሪዎችም በኛ በቃ።» (አል አንቢያእ 47)

3

ጀነትና እሳት: ጀነት የዘልዓለማዊ ጸጋዎች ዓለም ናት። ጀነት አላህ (ሱ.ወ) እርሱን ለሚፈሩ፣ እሱና መልክተኛውን ለሚታዘዙ ምዕመናን ያዘጋጃት ናት። በውስጧ ነፍሶች የሚፈልጉት ዘውታሪ የሆኑ የጸጋ ዓይነቶች በሙሉ አሉ። በሷ ውስጥ የሚወደዱ ነገሮች ሁሉ የዓይን መርጊያዎች ሲሆኑ ይገኛሉ።

አላህ (ሱ.ወ) የጎን ስፋቷ ብቻ የሰማያትና የምድርን ያክል የሆነችውን ጀነት ለመግባት በታዛዥነት ላይ ባሮቹ እንዲሸቀዱደሙ ሲያነሳሳና ሲያበረታታ እንዲህ ብሏል፡- «ከጌታችሁ ወደ ጅነቶም ምሕረትና ስፋትዎ እንደ ሰማያትና ምድር ወደ ጅነት ገነት አላህን ለሚፈሩ የተዘጋጀች ስትኾን ተቻሎሉ።» (አለ ዒምራን 133)

እሳት ደግሞ ዘልዓለማዊ መቀጫ ዓለም ናት። አላህ (ሱ.ወ) ለካሃዲያን፣ ለነዚያ በአላህ ለካዲና መልክተኞች ላይ ላመጹት መቀጫ ትሆን ዘንድ ያዘጋጃት ናት። በውስጧ በአዕምሮ ውልብ ብሎ የማያውቅ፣ እጅግ በጣም አሳማሚ ቅጣት፣ ስቃይ፣ ሰቆቃና መከራ አለ።

አላህ (ሱ.ወ) ባሮቹን ከዚች ለካሃዲያን መቀጫ ካዘጋጀች እሳት በማስጠንቀቅ መልክ ሲናገር እንዲህ ብሏል፡- «ያችን መቀጣጠያዎ ሰዎችና ደንጊያዎች የጅነቶችን እሳት ተጠብቁ፣ ለካሃዲያች ተደግሳለች። » (አል በቀራ 24)

አምላካችን ሆይ ጀነትንና ከንግግርም ከስራም ወደርሷ የሚያቃርበውን እንድትለግሰን እንጠይቅሃለን። ከእሳትና ወደርሷ ከሚያቃርብ ንግግርና ስራም ባንተ እንጠበቃለን።

4

4. የቀብር ስቃይና ድሎቱ: ሞት እውነት መሆኑን እናምናለን። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በናንተ የተወከለው መልአክ ሞት ይገድላችኋል ከዚያም ወደ ጌታችሁ ትመለሳላችሁ።» (አል ሰጅዳ 11)

ይህ በተጨማሪም የሚመለከቱት፣ ጥርጥር የሌለው እውነታ ነው። የሞተ ወይም የተገደለ ብቻ በማንኛውም ሁኔታ ሕይወቱ ያለፈ ሰው፣ ይህ ቀን ገደቡ እንደሆነና የሞተበት ሁኔታ ከዕድሜው ላይ ምንም እንደማይጎድል እናምናለን። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለሕዝብም ሁሉ የተሰነ ጊዜ አላቸው፡ ጊዜያቸውም በመጣ ወቅት እንዲትን ሰዓት አይቆዩም (ከጊዜያቱም) አይቀድሙም።» (አል አዕራፍ 34)

❖ አንድ የሞተ ሰው ቂያማው ቆማበታለች። ወደ ወዲያኛው ዓለምም ተሸጋግሯል።

❖ ለካሃዲያንና ለአማጽያን በቀብር ውስጥ ቅጣት እንደተዘጋጀ፣ ለምእመናንና ለጻድቅ ባሮች ደግሞ

የድሎት ጸጋዎች እንደተደገሱ የሚደረጋግጡ በርካታ ሐዲሶች ከነቢዩ (ሰ.ወ) ተዘግበዋል። በመሆኑም በዚህ ጉዳይ እናምናለን። እንዴት እንደሆነ ለማወቅ አንፈላፈልም። ምክንያቱም ይህ የሰውሩ ዓለም ክስተትና አዕምሮ ተጨባጭ ሁኔታውንና በምን ዓይነት እንደሚከሰት ሊደርስበት ስለማይችል ነው። ልክ እንደ ጀነትና እሳት የሰውሩ ዓለም ክስተት እንጂ የይፋዊ ዓለም ክስተት አይደለም። አዕምሮ ሊቀይስ፣ ሊመረምርና ሊወስን የሚችለው በነባራዊው ዓለም ተመሳሳይ ያለውንና የርሱን ስርዓት የሚከተልን ነገር ብቻ ነው።

❖ የቀብር ሕይወት በስሜት ሕዋሳት የሚደረስበት አይደለም። ስውር ወይም ገይብ ሕይወት ነው። በሕዋስ የሚደረስበት ቢሆን ኖሮ በስውር ወይም ከሕዋስ በራቀ ነገር ማመንን ጥቅም አልባ ያደርገው ነበር። ኃላፊነት የተጣለበትንም ሚስጥር ፉርሽ ያደርጋል። ሰዎችም ባልተቀበሩ ነበር። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አትቀበሩም ማለትን ባልሰጋ ኖሮ አላህን እኔ የምሰማውን የቀብር ቅጣት እንዲያሰማችሁ እለምነው ነበር።» (ሙሰሊም 2868 /አል ነሳኢ 2958)

ከላይ የጠቀስነው ምክንያቶች በእንሳሳት ላይ ስለሌሉ እነሱ ይህን እንዲሰሙ ተደርገዋል።

በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

- 1 በመጨረሻው ቀን ማመን ሰዎችን በመልካም ስራ ላይ ስርዓት ይዘው እንዲዘወትሩ አቅጣጫ በማስያዝ ረገድ እንዲሁም አላህን እንዲፈሩና ከሁሉ ለኔ ባህሪና ከይዩልኝ እንዲርቁ በማድረግ የጎላ ሚና አለው።
አብዛኛውን ጊዜ መልካም ስራ በመጨረሻው ቀን ከማመን ጋር ተያይዞ የሚቀርበውም ለዚህ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአላህን መስጫዶች የሚሰራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ነው።»
(አል ተውባ 18) «እነዚያም በመጨረሻይቱ ዓለም የሚያምኑት እነርሱ በሰላታቸው ላይ የሚጠባበቁ ሲኾኑ በርሱ ያምናሉ።» (አል አንዳም 92)
- 2 በሕይወት ውጣውረድ እራሳቸውን በመወጠር አላህን በመታዘዝ ላይ ከመሸቀዳደም ለተዘናገ፣ ወደ አላህ በመቃረብ ጊዜን ከመሻማት፣ እርሱን ከመታዘዝ፣ የዚችን ዓለም እውነተኛ ገጽታና አጭርነት ከማስተንተን፣ የወዲያኛውን ዓለም መርጊያነት ዘልዓለማዊነት ከማሰብ ለተዘናገና ለረሱ ማሳሳቢያና ማስጠንቀቂያ አለበት።
አላህ (ሱ.ወ) በቁርአን ውስጥ መልዕክተኞችን ስራቸውን በመጥቀስ ሲያወሳ፣ እነዚያን ስራዎችና የላቁ ገድሎች እንዲፈጽሙ ሰብ በሆናቸውን ጉዳይ በማሞገስ ነበር ያወሳው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኛ ጥሩ በኾነች ጠባይ መረጥናቸው (እርሷም) የመጨረሻይቱን አገር ማስታወስ ናት።» ማለትም የነኚያ የተከበሩ ስራዎቻቸው መንስኤ እነርሱ የመጨረሻይቱን አገር በማስታወስ ለየት ያሉ መሆናቸው ሲሆን ይህም ማስታወሳቸው እነዚያን ስራዎችና አቋሞች እንዲኖራቸው ገፋፍቷቸዋል።
እነርሱን ለማሳሰብና ለማስጠንቀቅ እንዲህ አለ፡- «የቅርቢቱን ሕይወት ከመጨረሻይቱ ይበልጥ ወደዳችሁን? የቅርቢቱ ሕይወት በመጨረሻይቱ (አንጻር) ጥቂት እንጂ አይደለም።» (አል ተውባ 38)
የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን በትክክል በሚያምን ጊዜ ማንኛውም የዚች ዓለም ጸጋ ከመጨረሻው ዓለም ጸጋ ጋር ሊነጻጸር እንደማይችል እርግጠኛ ይሆናል። በሌላ በኩል በወዲያኛው ዓለም ለአንዲት ቅጽበት የሚያገኘውን ቅጣት ምንም ሊያክለው አይችልም። በዚህም በዱንያ ላይ ያለ የቅጣት ዓይነትም ከመጨረሻው ዓለም ቅጣት ጋር ሊነጻጸር እንደማይችል ይገነዘባል። በሌላ በኩል እዚህ ያለ ተድላና ደስታ በወዲያኛው ዓለም ከሚያጋጥም የቅጽበት ጸጋ ወይም ድሎትና ደስታ ጋር አይስተካከልም።
- 3 የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን ካመነ የስራውን ምንዳ ማግኘቱ አይቀሬ እንደሆነ እርግጠኛ ስለሚሆን ይረጋጋል። ስለሆነም የሆነ የዚህች ዓለም ጥቅም ቢያመልጠው ወይም ቢያጣው ተስፋ በመቀረጥና በመበሳጨት ነፍሱን በሐዘን አይገድልም። እንዳውም ታታሪ ሊሆንና አላህ (ሱ.ወ) የመልካም ስሪን ምንዳ በከንቱ እንደማይሰቀር እርግጠኛ ሊሆን ይገባል። የጎመን ዘር ቅንጣትን የሚያህል ነገር ከርሱ በግፍ ወይም ያለ አግባብ ቢወሰድበት ወይም ቢጭበረበር የትንሳኤ ቀን እሷ እጅግ በምታስፈልገው ወቅት ላይ ያገኛታል። ፈንታው ያለምንም ጥርጥር በጣም በሚያስፈልገው ወቅት ላይ እንደሚሰጠው ያወቀ ሰው እንዴትስ ያዘናል? በእርሱና በግጥቻ መሐከል የሚዳኝውና የሚፈርደው የፍትሃውያን ሁሉ ፍትሃዊ የሆነው ጥበባኛው ዳኛ አላህ(ሱ.ወ) እንደሆነ ያወቀ እንዴትስ ይተካካል?

> በአላህ ውሳኔ (በቀደር) ማመን

በአላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ

ማንኛውም መልካምም ሆነ መጥፎ ነገር የሚከሰተው በአላህ ውሳኔና ፍርድ እንደሆነ በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። እርሱ ያሻውን ሰሪ ነው። በእርሱ ፍላጎት እንጂ የሚሆን አንድም ነገር የለም። ከሱ መሻት የሚወጣ ነገርም የለም። በዓለም ውስጥ ከርሱ ውሳኔ የሚወጣ ነገር የለም። ከርሱ ማዘጋጀት ወይም ማስተናገር ባሻገር የሚከሰትም ነገር የለም። ከዚህም ጋር ትዕዛዛትን እንዲፈፀሙ ባሮቹን አይደሉም። ክልከላዎችንም ክልክሏቸዋል። ለሚሰሯቸው ስራዎቻቸውም የመምረጥ ነጻነት ሰጥቷቸዋል። አይገደዱም። ስራቸው የሚከሰተው እንደ ችሎታቸውና እንደ ፍላጎታቸው ነው። አላህ እነሱንም ችሎታቸውንም የፈጠረ እሱ ነው። በእነነቱ ያሻውን ያቀናል። በጥበቡ ያሻውን ያጠማል። እርሱ በሚሰራው አይጠየቅም እነርሱ ተጠያቂ ናቸው።

በአላህ ውሳኔ ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። ይኸው እውነት ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጂብሪል ስለ ኢማን ጠይቋቸው በሰጡት ምላሽ ላይ ተዘክሯል፡- « በአላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በአላህ ውሳኔ በክፉውም በደጉም ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

> በዚህ ፍጥረት-ዓለም ውስጥ አንድም ነገር ከአላህ ውሳኔ ውጭ አይሆንም።

በአላህ ውሳኔ ማመን ምንን ያካትታል?

በአላህ ውሳኔ ማመን አራት ዋና ዋና ጉዳዮችን ያካትታል

- አላህ (ሱ.ወ) በጥቅሉም ሆነ በዝርዝር ስለ ሁሉ ነገር ያውቃል ብሎ ማመን። እነሆ እርሱ ፍጡራን በሙሉ በርግጥ ከመፈጠራቸው በፊት ያውቃቸዋል። ሲሳያቸውን፣ ቆይታቸውን፣ ንግግራቸውንና ስራዎቻቸውን አስቀድሞ አውቆታል። ሁሉንም እንቅስቃሴያቸውንና መርጊያቸውን፣ ሚስጥራቸውንና ይፋቸውን ያውቃል። ከነርሱ ውስጥ ማናቸው የጀነት ጓዶች እንደሆኑና ማናቸው የእሳት ጓዶች እንደሆኑ አስቀድሞ ያውቃል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ አላህ ነው። ያ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የሌለ ሩቁንና ቅርቡን ዐዋቂ የኾነ ነው።» (አል ሐሽር 22)
- አላህ(ሱ.ወ) ተግባራትን ሁሉ አስቀድሞ በለውሕ አል-መሕፉዝ ላይ አስፍሯቸዋል። ስለዚህ ማስረጃ የሚሆነው የሚከተለው አላህ (ሱ.ወ) ቃል ነው። « በምድርም በነፍሳችሁም መከራ(ማንንም) አትነካም ስንፈጥራት በፊት በመጽሐፍ የተመዘገቡት ብትኾን እንጂ።ይህ በአላህ ላይ ገር ነው (አል ሐዲድ:22) ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-« አላህ የፍጡራንን ችሮታ ሰማያትንና ምድርን ከመፍጠሩ ሃምሳ ሺህ አመታት በፊት ጽፏል።»(ሙስሊም 2653)
- እርሷን የሚያስተጓጎላት ምንም ነገር በሌላት፣ ተፈጻሚ በሆነችው በአላህ መሻት እና ምንም በማይሳነው በአላህ ችሎታ ማመን። ማናቸውም ክስተት የሚከሰተው በአላህ መሻትና ችሎታ ነው። እርሱ የሻው ይሆናል እርሱ ያልሻው አይሆንም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- « የዓለማት ጌታ አላህ ካልሻም አትሹም።» (አል ተክዌር 29)
- ማናቸውንም ነገር የሚያስገኘውና የሚያስከስተው ወይም የሚፈጥረው አላህ (ሱ.ወ) መሆኑን ማመን። እርሱ ብቸኛ ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ነገር ሁሉ ፍጡር ነው። እርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ነገሩንም ሁሉ የፈጠረውና በትክክልም ያዘጋጀው ነው።» (አል ፉርቃን 2)

የሰው ልጅ ምርጫ፣ ችሎታና ፍላጎት አለው።

በአላህ ውሳኔ ማመን የሰው ልጅ በምርጫው በሚፈጽማቸው ተግባሮቹ ላይ ፍላጎትና ችሎታ አለው ከማለት ጋር አይቃረንም፤ አይጋጭም። ምክንያቱም የእስላማዊ ድንጋጌና ነባራዊ ተጨባጭ ክስተት ይህንን ለርሱ የሚያረጋግጡና የሚያጸድቁ ናቸው።

ከእስላማዊ ድንጋጌ አንጻር አላህ (ሱ.ወ) መሻትን አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡- «ይህ የተረጋገጠው ቀን ነው። የሻም ሰው ወደ ጌታው መመለስን ይይዛል።» (አል ነቢእ 39)

ችሎታን በማስመልከትም አላህ እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ነፍስን ከችሎታዋ በላይ አያስገድዳትም። ለርስዋ የሰራችው አላት። በርስዋም ላይ ያፈራቸው (ኅጢአት) አለባት።» (አል በቀራ 286)

ከነባራዊ ተጨባጭ ሁኔታ አንጻር ደግሞ ማንኛውም ሰው ችሎታና መሻት እንዳለውና በነርሱም የሚሰራውን እንደሚሰራ፣ የሚተውንም እንደሚተው ያውቃል። እንደመራመድና መሰል እንቅስቃሴዎች ያሉ በፍላጎቱ የሚከሰቱትን፣ እንደመንቀጥቀጥና እንደ ድንገተኛ መውደቅ ያሉ ያለፍላጎቱ ከሚፈጸሙት ለይቶ ያውቃል። ነገር ግን የፍጡር መሻትና መቻል በአላህ መሻትና ችሎታ የሚከሰቱ ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ቀጥተኛ መኾንን ለሻ ሰው (መገሰጫ ነው) ። የዓለማት ጌታ አላህ ካልሻም አትኹም።» (አል ተከዌር 28-29)

በአንቀጹ ላይ እንደምንመለከተው መጀመሪያ የሰው ልጅን መሻት አጸደቀ፤ ከዚያም በአላህ መሻት ውስጥ የሚካተት እንደሆነ አሳሰበ። ምክንያቱም ፍጥረተ-ዓለሙ በጠቅላላ የአላህ ይዞታ ነው። በርሱ ይዞታ ውስጥ ደግሞ ከርሱ ዕውቀትና መሻት ውጭ የሚሆን ነገር አይኖርም።

> «እኛ ወይ አመስጋኝ ወይም ከሃዲ ሲኾን መንገዱን መራከው (ገለጽገለት)» (አል ደሀር 3)

በአላህ ውሳኔ ማመካኘት

የግዳጅና ኃላፊነት፣ የትዕዛዝን የክልከላ ተያያዥነታቸው ከሰው ልጅ ችሎታና ምርጫው ጋር ነው። አንድ መልካም ሰሪ ቀናውን ጎዳና የመረጠ በመሆኑ ይመነዳል። መጥፎ ስሪ ደግሞ እኩይ የሆነን የጥመት መንገድ በመምረጡ ይቀጣል።

አላህ (ሱ.ወ) የምንችለውን እንጂ አላስገደደንም። በመሆኑም አላህ በርሱ ውሳኔ በማመካኘት እርሱን ማምለክ መተውን ከአንድም ሰው አይቀበልም።

ከዚህም በተጨማሪ የሰው ልጅ ከማመጹ በፊት አላህ አውቆ የወሰነው ምን እንደሆነ አያውቅም። አላህ ደግሞ ችሎታና የመምረጥ ነጻነት ሰጥቶታል። የመልካምና የመጥፎን ጎዳና ነጣጥሎ አብራርቶለታል። በመሆኑም ካመጸ፣ አመጽን ለአላህ ታዛዥ ከመሆን በላይ አድርጎ የመረጠው እራሱ ነው። በአመጸኛነቱ የሚያገኘውን ቅጣት የመሸከም ግዴታ አለበት።

> አንድ ሰው በአንተ ላይ ድንበር በማለፍ ንብረትህን ቢውስድብህና ቢያስቃይህ፣ ከዚያም ለዚህ እኩይ ተግባሩ በርሱ ላይ አላህ የወሰነበት መሆኑን እንደ ምክንያት ቢያቀርብ ምክንያቱ ተቀባይነት አይኖራትም። በፈጸመው በደል ትቀጣጣለህ፤ ንብረትህንም ታስመልሳለህ። ምክንያቱም ሰውየው ይህን የፈጸመው በምርጫውና በፍላጎቱ ስለሆነ ነው።

በአላህ ውሳኔ ማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በአላህ ውሳኔ ማመን በሰው ልጅ ሕይወት ውስጥ ከፍተኛ ሚና አለው።

- 1 በአላህ ውሳኔ ማመን በዚህ የሕይወት ቆይታ ንቁ ሆኖ፣ አላህ የሚወደውን በመፈፀም እንዲጥርና እንዲተጋ ከሚያደርጉ ነገሮች ዋነኛውና ትልቁ ነገር ነው።
ምእመናን በአላህ ላይ ከመመከታቸው ጎን ለጎን የክስተት ሰበቦችን እንዲጠቀሙ ታዘዋል። ኢማን ማለት ደግሞ በአላህ ፍቃድ እንጂ የክስተት ሰበቦች ውጤት ሊያስገኙ እንደማይችሉ እርግጠኛ መሆን ነው። ምክንያቱም የክስተት ሰበቦችን የፈጠረው አላህ ነው። ውጤታቸውንም የፈጠረውም እሱ ነው።
ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሚጠቅምህ ነገር ላይ ታታሪ ሁን። በአላህ ታገዝ። አትሳነፍ። የሆነ (መሰናክል) ነገር ቢገጥምህ እንዲህ እንዲህ ባደረግ ኖሮ እንዲህ እንዲህ ይሆን ነበር አትበል። ነገር ግን አላህ ወሰነ ያሻውንም ፈፀመ በል። እንዲህ ቢሆን ኖሮ ማለት የሸይጣንን በር ትከፍታለች።» (ሙስሊም 2664)
- 2 የሰው ልጅ የነፍሱን ልክ ማወቅ አለበት። ሊኮራም ሊኮፈስም አይገባም። ምክንያቱም እሱ በአላህ የተወሰነውን ነገርና ወደፊት የሚከሰተውን ክስተት ማወቅ የማይችል ደካማ ፍጡር ነው። በመሆኑም የሰው ልጅ ምንጊዜም በደካማነቱና ወደ ፈጣሪው ከጃይ መሆኑን ማመን አለበት።
የሰው ልጅ በተፈጥሮው መልካም ነገር ሲገጥመው ይኮራል በርሱም ይታለላል። መጥፎ ነገርና አደጋ ሲያጋጥመው ደግሞ ይበሳጫል፤ ይተክዛል። እናም የሰው ልጅን በአላህ ውሳኔ ከማመን በስተቀር መልካም ነገር ሲገጥመው ከመኮፈስና ድንበር ከማለፍ፣ እንዲሁም መጥፎ ነገር ሲገጥመው ከማዘንና ከመተከዝ ሊታደገው የሚችል ምንም ነገር የለም። ማናቸውም የተከሰቱና የሚከሰቱ ነገሮች የአላህ ውሳኔ የተላለፈባቸውና አላህ አስቀድሞ ያወቃቸው ናቸው።
- 3 በአላህ ውሳኔ ማመን ውግዝ ለሆነው ምቀኝነት እልባት ይሰጣል። አንድ ሙእመን አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ነገር ሰዎችን አይመቀኝም። ለነርሱ የሰጣቸውና ይህንን ነገር የወሰነላቸው አላህ (ሱ.ወ) ነው። እናም ሙእመን ሌሎችን ሲመቀኝ በአላህ ውሳኔና ፍርድ ላይ እያመጸ መሆኑን ወይም ውሳኔውን እየተቃወመ እንደሆነ ያውቃል፤ ስለሆነም አይመቀኝም።
- 4 በአላህ ውሳኔ ማመን በልብ ውስጥ ችግሮችን ለመጋፈጥ ጀግንነትን ይፈጥራል። ቁርጠኝነትንም ያጠናክራል። ምክንያቱ፣ በአላህ ውሳኔ ማመን የዱንያ ቆይታ (አጀል) ሲሳይ በአላህ የተወሰነ እንደሆነና የሰው ልጅን የሚያጋጥመው የተጻፈው ነገር ብቻ መሆኑን እርግጠኛ እንዲሆኑ ስለሚያደርግ ነው።
- 5 በአላህ ውሳኔ ማመን በሙእመን ነፍስ ውስጥ የተለያዩ የኢማን ጭብጦችን ይተክላል። እርሱ ምንጊዜም እገዛ የሚሻው ከአላህ ብቻ ነው። የክስተት ሰበቦችን ከመፈፀም ጋር የሚንተራሰውና የሚመካው በአላህ ላይ ብቻ ነው። እንዲሁም ምንጊዜም ጌታውን ከጃይ ይሆናል። በጽናት ላይ እንዲያበረታው ከርሱ እገዛን ይፈልጋል።
- 6 በአላህ ውሳኔ ማመን የመንፈስ እርጋታን ይፈጥራል። ሙእመን፣ የደረሰበት ነገር መጀመሪያውኑ ሊስተው እንዳልነበረ፣ የሳተውም ነገር መጀመሪያውኑ ሊያገኘው እንዳልነበረ ያውቃል።

A close-up photograph of a person's hand holding a stream of water. The hand is positioned on the left side of the frame, with water flowing from the palm towards the right. The background is a bright, clear blue sky with a large, glowing sun in the upper right quadrant, creating a lens flare effect. Below the sky, the surface of the ocean is visible, with gentle waves and a vertical splash of water on the right side. The overall scene is bright and evocative of fresh water and nature.

ՀԹՄԿՍ

2

አላህ (ሱ.ወ) አንድ-መስሊም ውስጣዊ አካሉን ልቦናውን ከማጋራትና እንደ ምቀኝነት፣ ከራትና ተንኮል ካሉ የልብ በሽታዎች፣ ውጫዊ አካሉን ደግሞ ከነጃሳና ቆሻሻ ከሆኑ ነገሮች እንዲያፀዳ አዟል። ይህን ከፊፀመ የአላህን ውድዖታ ይነገረዋል። አላህ (ሱ.ወ)፡-«አላህ (ከጎጠአት) ተመላሾችን ይወዳል። ተጥራሪዎችንም ይወዳል።» ይላል። (አል ባቀራ 222)

የምዕራፉ ማውጫ

የንጽህና ትርጉም

ከነጃሳ(ቆሻሻ) መጽዳት

- ከነጃሳ መጥራት
- የኢስቲጎጃና የመጻዳዳት ስርዓቶች

ሐደስ (ምናባዊ ቆሻሻ)

- ትንሹ ሐደስና ለርሱ ውዳኤ ማድረግ
- ውዳዕ የማደርገው እንዴት ነው?
- ትንሹን ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) ማስወገድ
- ትልቁ ሐደስና ትጥበት
- ሙስሊም ከጀናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?
- ውሃን መጠቀም ያቃተው ወይም ያልቻለ ሰው

> የንጽህና ትርጉም

የንጽህና መሰረታዊ ትርጉም፡- መጥራት፣ መጽዳት ወይም መወልወል ነው።

አላህ(ሱ.ወ) አንድ ሙስሊም ላዩንም ውስጡንም እንዲያጠራ አዞታል።

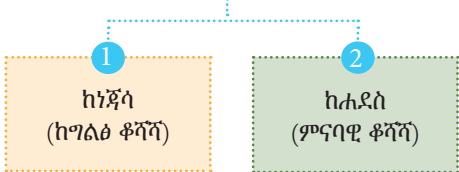
ላዩን ግልጽ ከሆኑ እርም ነገሮች፣እንዲሁም ከቆሻሻና ፀያፍ ነገሮች፣ ውስጡን ደግሞ ከማጋራት(ሺርክ) እና፣ እንደ ምቀኝነት፣ ኩራትና ቁም ከመሳሰሉ የቀልብ በሽታዎች እንዲያጸዱ አዞታል። ይህን ከፈፀመ፣ የአላህን ውዴታ ይጎናጸፋል። አላህ(ሱ.ወ)፡-«አላህ (ከግጢአት) ተመላሾችን ይወዳል። ተጥራሪዎችንም ይወዳል።» ይላል። (አል በቀራ 222)

አላህ(ሱ.ወ) ሠላት ከመስገድ በፊት ከቆሻሻዎች መጥራትን አዟል። ይህ፣ ሠላት ከአላህ ጋር የመገኘትና የመነጋገሪያ መንገድ በመሆኗ ነው። በተለምዶ እንደሚታወቀው አንድ ሰው ከአንድ ንጉሥ ወይም መሪ ጋር በሚገናኝበት ጊዜ ጸዱ ሆኖና የሚያምር ልብሱን ለብሶ ነው። ታዲያ የንጉሥን ንጉሥ የሆነው ኃይሉ አምላክ ጋር የሚገናኝበት እንዴት ሊሆን ይገባል?

ለሠላት አስፈላጊ የሆነው መፀዳዳት እንዴት ዓይነት ነው?

አላህ(ሱ.ወ) አንድ ሙስሊም ሠላት ለመስገድ፣ ቁርአን ለመንካት ወይም በተከበረው ካዕባ ዙሪያ ለመዞር በሚፈልግበት ጊዜ በኢስላማዊው ሕግ የተደነገገን ልዩና እራሱን የቻለ የመፀዳዳት ዓይነትን በቅድሚያ እንዲያከናውን ግዴታ አዘል ትእዛዝን አዞታል። በበርካታ ስፍራዎች ላይ ደግሞ ይህንን እንዲፈፀም በውዴታ ግዴታ (ሙስተሐብ) መልኩ አበረታቷል። ከነኚህ ስፍራዎች መካከል፣ በእጅ ሳይነካ በቃል ቁርአንን በሚያነብ ጊዜ፣ ዱዓ ሲያደርግ፣ ሲተኛ፣ እና ወዘተ...

አንድ ሙስሊም ለመስገድ ሲፈልግ ከሁለት ነገሮች መጥራት ይገባዋል።

> አላህ(ሱ.ወ)፣ ሙስሊም ወስጡን ከማጋራትና ከቀልብ በሽታዎች ላዩን ደግሞ ከእርምና ቆሻሻ ነገሮች እንዲያጸዱ አዟል።

> ከነጃሳ(ግልፅ ቆሻሻ) መጥራት

- ❖ **ነጃሳ ማለት፡**አምልኮ ስንፈፅም ኢስላማዊው ድንጋጌ በቆሻሻነት የፈረጃቸውንና ከነርሱ እንድንጠራ ትዕዛዝ የሰጠበትን ተጨባጭ ነገሮች የሚገልፅ ነው።
- ❖ **ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደና ንጹህ ነው።** ነጃሳ ባዕድና በአጋጣሚ የሚከሰት ነገር ነው። ለምሳሌ፡ የአንድን ልብስ ንጹህነት ከተጠራጠርንና ነጃሳ እንደተገኘበት እርግጠኞች መሆን ካልቻልን፣ በመሰረቱ ንጹህ ነው እንላለን።
- ❖ **ሠላት ለመስገድ ስንፈልግ** ሰውነታችንን፣ ልብሳችንና የምንሰግድበትን ስፍራ ከነጃሳ ነገሮች የማጽዳት ግዴታ አለብን።

ነጃሳ ነገሮች

1	የሰው ልጅ ሽንትና ዓይነ ምድሩ
2	ደም፣ ትንሽ ጠብታ ደም ግን ችግር የለውም
3	ስጋቸው የማይበላ የማንኛውም እንሰሳት ሽንትና ፋንድያ (ገጽ 183 ተመልከት)
4	ውሻና አሳማ
5	ሙት እንሰሳት (የሞቱ እንሰሳትን ሁሉ የሚመለከት ሲሆን ስጋቸው የሚበላና በሽሪዓዊ መንገድ የታረዱትን ግን አይመለከትም። ገጽ 184 ይመልከቱ) የሞተ ሰው አካል ፣አሳና ነፍሳቶች ቢሞቱም ንጹህ ናቸው።

> ነጃሳ ማስወገድን በተመለከተ በማናኛውም ንጹህ የማስወገጃ ነገር ተጠቅሞ አካሉን ማስወገድ ባቂ ነው።

ከነጃሳ መጽዳት

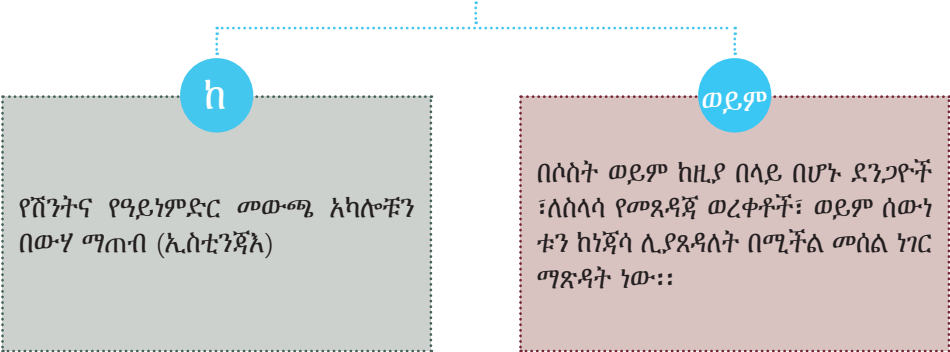
ነጃሳ(ግልፅ ቆሻሻ) ከሰውነት፣ ከልብስ ወይም ከአንድ ቦታ፣ ወዘተ. ላይ ሲታጠብ፣አወጋገዱ፣ ውሃን ወይም ሌላን ነገር በመጠቀም፣ አለያም በሌላ መንገድ ቢሆንም፣ የነጃሳው ነገር መልኩናና አካሉ ከቆሽሸው ቦታ ላይ መወገዱ ብቻ በቂ ነው። ምክንያቱም ኢስላማዊው ድንጋጌ ነጃሳን ማስወገድን እንጂ ከውሻ ነጃሳ በስተቀር ነጃሳን ለማስወገድ በተወሰነ ቁጥር ማጠብን መስፈርት አላደረገም። የውሻ ነጃሳም ቢሆን ልጋጉን፣ሽንቱንና ዓይነ-ምድሩን እንጂ አካሉን አያካትትም። የውሻን ቆሻሻ በተመለከተ፣የመጀመሪያውን በአፈር አድርጎ፣ ሰባት ጊዜ ማጠብን አይፈልግም። የተቀሩትን ነጃሳዎች ግን መልካቸውና አካላቸው መወገዱ ብቻ በቂ ነው። የመልኩ ፋና እና ሽታው መቅረቱ ችግር አይኖረውም። ነቢዩ (ሲ.ወ.)፣ የወር አበባ ደምን በማጠብ ዙሪያ ለአንዲትን ሠሐቢት፡ - «ደሙን ማጠብሽ ይበቃሻል ፋናው መቅረቱ ችግር የለውም።» ብለዋታል። (አቡ ዳውድ 365)

ገላጭ ገላጭ

የኢትዮጵያ (ሀፍረተ ገላንና አካባቢውን ማጠብ) እና የመጻፍት ስርዓት

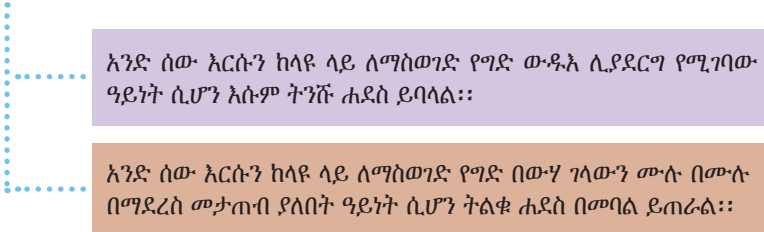
- አንድ ሰው ሸንት ቤት ሲገባ፣ ግራ እግሩን ማስቀደምና «ቢስሚላህ፣አላሁመ ኢኒ አውዙ ቢከ ሚኒል ኹቡሲ ወል ኸባኢስ» - በአላህ ስም፣ አምላኬ ሆይ ከአርኩሱና ከአርኩሲቷ (ሰይጣን) በአንተ እጠበቃለሁ- ማለቱ ይወደዳል።
- በሚወጣ ጊዜ ደግሞ ቀኝ እግርን በማስቀደም «ጉፍራነከ» -ምህረትህን ለግሰን- ማለት ይወደዳል።
- በሚጻፍበት ጊዜ ሀፍረተ ገላውን ከሰዎች እይታ የመከለል ግዴታ አለበት።
- ሰዎች በቆሻሻው በሚጎዱበት ስፍራ መጻፍት ክልክል ነው።
- የሚጻፍው ከቤት ውጭ ባለ መስክ ውስጥ ከሆነ፣ እርሱ ሊጎዳቸው፣ እነሱም ሊጎዱት የሚችሉ እንሰሳት አለያም አውሬዎች የሚኖሩበት በሆነ ጎራ ውስጥ መጻፍትም ክልክል ነው።
- የሚጻፍው በሜዳ ላይ ከሆነና የሚከልለው ግርዶሽ የሌለ ከሆነ፣ ፊቱን ወደ ቁብላ ማዞር ወይም ለቁብላ ጀርባውን መስጠት አይገባውም። ነቢዩ(ሰ.ወ)፡- «በምትጻፍበት ጊዜ፣ ስትሸንም ሆነ ዓይነምድር ስታሰወግዱ፣ፊታችሁን ወደ ቁብላ አታዙሩ ጀርባችሁንም ለቁብላ አትሰጡ።» ብለዋል። (አል ቡኸሪ 386/ ሙስሊም 264)
- የሚፈናጠሩና የሚረጩ ነጃሳዎች ልብሱና ሰውነቱን እንዳይነኩት ጥንቃቄ ማድረግ፣ከነኩት ደግሞ የማጠብ ግዴታ አለበት።
- ተጻፎቹ ሲያበቃ ከሁለት አንድ ነገር መፈፀም አለበት

> ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)

- ሐደስ፡ ማለት ምናባዊ የሆነ፣ ሰው ክርሱ ከመጥራቱ በፊት ሠላት መስገድን የሚከለክል ነገር ነው። እንደ ነጃሳ በግልፅ የሚነካ ነግር አይደለም።
- ሐደስ ከአንድ ሙስሊም ላይ የሚወገደው ሊያጠራ በሚችል ውሃ ወዳድ ሲያደርግ ወይም ገላውን ሲታጠብ ነው። ሊያጠራ የሚችል ውሃ የሚባለው፣ ነጃሳ ያልተቀላቀለበት ውሃ፣ ወይም ነጃሳ ነኩቶት፣ መልኩን ወይም ጣዕሙን ወይም ሽታውን ያልቀየረው ውሃ ነው።

ሐደስ በሁለት ይከፈላል።

ትንሹ ሐደስና ውዳድ

አንድ ሙስሊም ምናባዊ ጸዱዕነቱን አጥቶ ውዳድ ማድረግ የግድ የሚሆንበት ከሚከተሉት ነገሮች አንዱ በሚከሰበት ጊዜ ነው።

- 1

ሸንት፣ ዓይነምድርና ማንኛውም ከሁለቱ መጻዳኛ ብልቶች የሚወጣ ንፋስን መሰል ነገሮች ከወጡ፡ ለላህ (ሱወ) ጽዱዕነትን የሚያፈርሱ ነገሮችን ሲዘክር፡- «ወይንም ከኖንተ አንዱ ከዓይነምድር ቢመጣ» ብሏል። (ኒሳእ 43) ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) በሠላት ውስጥ ሆኖ ሐደስ እንደተከሰተበት የተጠራጠረን ሰው በማስመልከት፡- «ድምጽ እስካልሰማ ወይም ሽታ እስካለገኘ ድረስ አቋርጦ አይሂድ!» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 175/ ሙስሊም 361)
- 2

ያለግርዶ በስሜት ብልትን መንካት፡ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡- «ብልቱን የነካ ሰው ወዳድ ያድርግ» ብለዋል። (አቡ ዳውድ 181)
- 3

የግመል ስጋ መብላት፡ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡ «የግመል ስጋን በመብላቱ ውዳድ ላድርግ?» የሚል ጥያቄ ቀርቦላቸው፣ «አዎን» በማለት መልስ ሰጥተዋል። (ሙስሊም 360)
- 4

አእምሮ በአቅልፍ ወይም በአእምሮ ህመም ወይም በስካር መሳት

> ውዳእ የማደርገው እንዴት ነው?

ውዳእና ከቆሻሻ መጸዳዳት፣ ትሩፋት የሚያስገኙና የላቁ ተግባራት ናቸው። አንድ ባሪያ ዓላማውን ካሳመረና ለአላህ ካጠራ፣ እንዲሁም ከአላህ ምንዳን ከከጀለበት፣ አላህ በርሱ ወንጀሉንና ስህተቱን ያብስላታል። ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡ -«አንድ ሙስሊም ባሪያ ውዳእ በሚያደርግበት ጊዜ፣ ፊቱን ሲታጠብ፣ በዓይኑ በመመልከት የሰራው የእይታ ወንጀል ከውሃው ጋር ከፊቱ ይወገዳል። እጁን ሲታጠብ፣ በእጁ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ይወገዳል። እግሮቹን ሲያጥብ፣ በእግሮቹ በመጓዝ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ከእግሮቹ ይወገዳል። በዚህ መልኩ ከወንጀል ጽዳብ ሆኖ ይወጣል።» ብለዋል። (ሙስሊም 244)

ውዳብ የማደርገው እንዴት ነው? ትንሹን ሐደስ የማስወግደውስ?

አንድ ሙስሊም ውዳእ ማድረግ በሚፈልግ ጊዜ ውዳብ ማድረጉን ሊያስብ ይገባል። ይኸውም በልብናው ሐደስን እንደሚያስወግድ ማሰብ ነው። በልብ ማሰብ (ኒያ) ለማንኛውም ተግባር ተቀባይነት መስፈርት ነው። ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡ - «ሰራዎች የሚለኩት እንደ ታሰባቸው ዓላማ ነው።» ብለዋል። (አል ቡኸሪ 1/ ሙስሊም 1907) ከዚያም በሚከተለው ቅደም ተከተል መሰረት እንዲሁም በማዕዘናቱ መሐከል ረዥም ቆይታ ሳይኖር ውዳእ ማድረግ ይጀምራል።

1

በአላህ ስም (ቢስማላህ) ይላል።

2

መዳፎቹን ሶስት ጊዜ ይታጠባል። ይህ የተወደደ ተግባር(ሙስተሐብ) ነው።

3

በውሃ ይጉመጠመጣል። ይኸውም በአፉ ውስጥ ውሃን በማስገባትና ተግባራዊ ስራዎችን ይሆናል። ይህን ሶስት ጊዜ ቢያደርግ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ማድረግ ነው።

4

ይሰረኒቃል። ይኸውም ውሃን በአፍንጫው በመሳብ ከዚያም በአፍንጫ ገፈቶ ማውጣት ነው። ውሃውን የሚያስወጣው በአፍንጫው በሚያስወጣው አየር ነው። በርሱ ላይ ጉዳት ከሌለው በስተቀር ውሃን በሚገባ ወደ ውስጥ መሳብ (መሰርነቅ) የተወደደ ነው። ሶስት ጊዜ ይህን ማድረግ ምስተሐብ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ነው።

5

ፊቱን ይታጠባል። የግንባሩ፣ ከፀጉር ሙብቀያው ጫፍ እስከ አገጩ ስር ድረስ፣ እንዲሁም ከአንዱ ጀሮ እስከ ሌላኛው ጀሮ ድረስ በመታጠብ የሚፈፀም ነው። ይህንንም ሶስት ጊዜ ቢፈፀም የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ግዜ ብቻ ነው። ጀሮዎች የፊት አካል አይደሉም።

6

እጆቹን ከጣቶቹ ጫፍ እስከ ክርኑ ድረስ ያጥባል። ክርኖች በትጥብቱ ውስጥ ይካተታሉ። ሶስት ጊዜ መደጋገሙ ይወደዳል። ግዴታው አንድ ግዜ ብቻ ነው።

7

እራሱን (ፀጉሩን) ያብሳል። ይኸውም መዳፎቹን በውሃ በማራስ፣ ከግንባሩ በመጀመር፣ ከማጅራቱ ቀጥሎ እስከለው የኋለኛው የራስ ጫፍ ድረስ ማባስ ነው። በመዳፎቹ አያበሰ ወደ ፊትለፊት መመለሱ ይወደዳል። እንደሌሎቹ የሰውነት ክፍሎች ሶስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ አይደለም።

8

ጀሮዎቹን ያብሳል። ይኸውም ጭንቅላቱን ካበሰ በኋላ ሁለቱን አመልካች ጣቶቹን ጀሮዎቹ ውስጥ በማስገባት በአውራጣቱ ደግሞ የላይኛውን የጀሮው ክፍል ማበስ ነው።

9

እግሮቹን ከነቁርጭምጭሚቶቹ ያጥባል። ሶስት ጊዜ ደጋግሞ ማድረጉ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ነው። ካልሲ ከለበሰ መስፈርቶቹን ጠብቆ በላዩ ላይ ማበስ ይችላል። : (ገጽ፣ 97 ተመልከት)

ትልቁ ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) እና ትጥብቱ

ትጥብትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች

እነኚህ ነገሮች፣ አንድ ሙስሊም ከተገባራቸው ሠላትን ከመስገድና ጠዋፍ ከማድረግ በፊት ገላውን መታጠብ ግዴታ የሚያደርጉ ነገሮች ናቸው። ይህ ሰው ከመታጠቡ በፊት ትልቁ ሐደስ አለበት ይባላል።

ትጥብትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች የሚከተሉት ናቸው፡-

1 የፍቶት ፈሳሽ (የዘር ፍሬ - መኒይ)፣ በንቃት ሕሊናውም ሆነ በእንቅልፍ ውስጥ፣ በእርካታ መልክ እየተገፋተረ መውጣት።

የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) የሚባለው በጣም በስሜት ውስጥ ሲገባና እርካታ ሲሰማ ከብልት የሚወጣ ነጭና ትኩስ ፈሳሽ ነው።

2 የግብረ ስጋ ግንኙነት፡ ይህ የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) ባይፈሰም፣ የወንድ ብልት ብቻ የሚጠቁም ድርጊት ነው። የወንዱ ብልት ጫፍ ሴቷ ብልት ውስጥ መግባቱ ብቻ ትጥብትን ግዴታ ያደርጋል። አላህ (ሱ.ወ)፡-«(ሴት ጋር በመገናኘት ወይም በሌላ ምክንያት ጀናባ) ብትኾኑ (ገላችሁን) ታጠቡ።» ይላል። (አል ማኢዳ 6)

3 የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ

• የወር አበባ ደም የሚባለው፣ በየወሩ ሴቶች የሚፈሳቸው ተፈጥሯዊ ደም ነው። ሰባት ቀን ወይም ከዚያ በላይ ይፈሳል። እንደሴቶቹ ተፈጥሯዊ ልዩነት ከዚያም ያነሰ ሊሆን ይችላል።

• የወሊድ ደም ደግሞ በመውለዳቸው ምክንያት ከሴቶች የሚወጣ ደም ሲሆን ለተወሰነ ጊዜ ይቆያል።

የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች፣ ደሙ በሚፈሰባቸው ቀናት የጾምና የሠላት ግዴታ ይነሳላቸዋል። ከደሙ ሲጸዱ፣ ጾሙን ይከፍላሉ ሠላቱን ግን አይከፍሉም። በነኚህ ቀናት ውስጥ ባሎቻቸው ሊገናኟቸው አይፈቀድላቸውም። ከግንኙነት መለስ ባለ ነገር ግን መጠቃቀምና መደሰት ይችላሉ። ሴቶቹ ደሙ ከቆመላቸው በኋላ ገላቸውን መታጠባቸው የግድ ይሆናል።

> ለግዴታ ትጥብት ሰውነትን በጠቅላላ በውሃ ማዳረስ በቂ ነው።

አላህ (ሱ.ወ)፡- «ሴቶችንም በወር አበባ ጊዜ ራቋቸው። ንጹህ እስከሚኾኑም ድረስ አትቅረቧቸው። ንጹህ በኾኑም ጊዜ አላህ ካዘዛችሁ ስፍራ ተገናኛቸው።» ይላል። (አል በቀራ 222) «ንጹህ በኾኑም ጊዜ » ማለት ገላቸውን በታጠቡ ጊዜ ማለት ነው።

አንድ ሙስሊም ከጀናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?

አንድ ሙስሊም መጽዳትን በልቡ አስቦ ገላውን በሙሉ በውሃ ከታጠበ፣ ከትልቁ ሐደስ ይጸዳል።

- ይህ ትጥብ የተሟላ የሚኾነው ግን፣ ከተጸዳዳ በኋላ የሚያደርገውን ዓይነት ኢስቲንጃ አድርጎ፣ውዳእን አስከትሎ፣ከዚያም ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ አዳርሶ ሲታጠብ ነው። ይህ ዓይነቱ ትጥብ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የአስተጣጠብ ፈለግ ጋር ስለሚገጣጠም ከምንዳ አንፃር ከፍተኛው ነው።
- አንድ ሙስሊም ከጀናባ ሲታጠብ ትጥቡ ከውዳእ ያብቃቃዋል። ከትጥቡ በተጨማሪ ውዳእ ማድረግን አይገደድም። በላጩ ግን፣ በነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) የአስተጣጠብ ፈለግ መሰረት ወዳእንም ያካተተ ትጥብ መታጠብ ነው።

በካልሲ ላይ ማበስ

ከኢስላም ገርነት መገለጫዎች መካከል አንድ ሙስሊም ወዳእ ሲያደርግ በውሃ በራሱ መዳፋ እግሮቹን ሙሉ ለሙሉ የሸፈነውን የላይኛውን የካልሲውን ወይም የጫማውን ክፍል እግሮቹን በመታጠብ ምትክ ማበስ የሚችል መሆኑ ነው። ይህን ለማድረግ ግን፣ ቀደም ሲል ውዳእ እያለው ያጠለቃቸው ወይም የተጫማቸው መሆን አለበት። ሳያወልቅ ሊያብስ የሚችለው ደግሞ፣ ነዋሪ ከሆነ ከ24 ሰዓታት ላልበለጠ ጊዜ ሲሆን መንገደኛ ከሆነ ደግሞ ለ72 ሰዓታት ያህል ነው።

ከጀናባ ለመጽዳት በሚያደርገው ትጥብ ግን በፈለገው ሁኔታ ላይ ቢሆንም ሁለቱን እግሮቹን ማጠብ ግዴታ ነው።

ውሃን መጠቀም ያቃተው ወይም ያልቻለ ሰው

አንድ ሙስሊም በበሽታ፣ ውሃ በማጣት፣ ወይም ለመጠጥ ብቻ እንጂ ውሃ የማያገኝ በመሆኑ ምክንያት ውዳእ ለማድረግ ወይም ሰውነቱን ለመታጠብ ውሃን መጠቀም ካልቻለ አለያም ካቃተው፣ ውሃ አግኝቶ መጠቀም እስከሚችል ድረስ በአፈር ተየሙም ማድረግ ይፈቀድለታል።

የተየሙም አደራረግ፣ በውስጠኛው መዳፎቹ አፈር ላይ አንድ ምት በመምታት በመዳፎቹ ላይ በቀረው አፈር ፊቱን ማበስ፣ቀጥሎም የቀኝ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በግራው የውስጠኛ መዳፍ ማበስ፣ እንዲሁም የግራ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በቀኙ የውስጠኛ መዳፍ በማበስ ይፈፅማል።

ሠላጥህ

3

ሠላት የሃይማኖት መሰረት ነው። ባሪያውን ከጌታው ጋር የሚያገናኝ መስመር ነው። ስለሆነም ከአምልኮዎች ሁሉ ታላቁና ደረጃውም እጅግ የላቀ ነው። አላህ (ሱ.ወ)፣ አንድ ሙስሊም በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ሆኖ እርሷን እንዲጠብቅ አዟል። ነዋሪም ሆነ መንገደኛ፣ ጤነኛም ሆነ ህመምተኛ፣ እንዲተገብራት አዟል።

የምዕራፉ ማውጫ

የሠላት ደረጃና ትሩፋት

የሠላት ትሩፋት

አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

የሠላት ቦታ

የሠላት አፈፃፀም

የምስግደው እንዴት ነው?

የሸላት ማዕዘናትና ግዴታዎች

- ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች
- በሠላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

የመቃረቢያ ሰግደቶች የትኞቹ ናቸው?

የህብረት(ጀመሪያ) ሠላት

አዛን (ጥሪ)

በሠላት ውስጥ መመስገናት

የጁምዓ ሠላት

የመንገደኛ ሠላት

የታማሚ ሰው ሠላት

ሠላት

የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ፡ መማፀን ወይም መለመን ሲሆን፤ ባሪያን ከፈጣሪው ጋር የምታገናኝ መስመር ነች። በውስጧ ወሳኝ የሆኑ የባርነት መገለጫዎችን አቅፋለች። ወደ አላህ መሸሸና በርሱ መታገዝን አዝላለች። በሠላት ውስጥ ባሪያው ጌታውን ይለምናል፤ በሚሰጥር ያወራል፤ ያወሳዋል፤ ነፍሱ ትጸዳለች፤ ባሪያው እውነተኛ ማንነቱን ያስታውስበታል፤ በውስጧ እየኖረባት ያለችውን የዱንያን ትክክለኛ ገጽታ ይገነዘባል። የዚህች ዓይነቷ ሠላት፤ በሪያው በአላህ ህግጋትና ድንጋጌ ላይ ጽናት እንዲኖረው፤ ከግፍ፣ ከዝመትና ከአመፀኝነት እንዲርቅ ታደርገዋለች። አላህ (ሱ.ወ)፡ - «ሠላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስገድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና።» ይላል። (አል አንከበት 45)

> የሠላት ደረጃና ትሩፋት

ሠላት ከአካላዊ አምልኮዎች ታላቁና ደረጃም የላቅ ነው። ቀልብን፣ አዕምሮንና ምላስን በአንድነት የሚያሳትፍ አምልኮ ነው። የሠላት አንገብጋቢነትን ከብዙ አቅጣጫ መመልከት ይቻላል።

ሠላት ከፍ ያሉ ደረጃዎች አሉት

1 ከኢስላም ማዕዘናት መካከል ሁለተኛው ማዕዘን ነው። ነብዩ(ሲ.ወ.)፡- «ኢስላም በአምስት መሰረታዊ ማዕዘናት ላይ ተገነባ። -ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚገዙት አምላክ የለም፤ ሙሐመድ የአላህ መልክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር፤ ሠላትን ማቋቋም፤...» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 8 /መ-ስሊም 16) የአንድ ግንባታ ማዕዘን ወይም ምሰሶ፣ ያለርሱ ግንባታው የማይቆምበት መሰረቱ ማለት ነው።

2 ሸሪዓዊ መረጃዎች፣ በሙስሊሞችና በካሃዲያን መካከል መለያ ነጥብ ያደረጉት ሠላትን ማቋቋምን ነው። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «በአንድ ሰውና በክህደት መሐከል ያለው ነገር ሠላትን መተው ነው። » ብለዋል።(ሙስሊም 82) «በእኛና በእነርሱ መሐከል ያለው ኪዳን ሠላት ነው። እርሷን የተወ በርግጥ ክዷል።» ብለዋል። (አል ቲርሚዚ 2621/ አል ነሳኢ 463)

3 አላህ (ሱ.ወ) ሠላትን በማንኛውም ሁኔታ ላይ ሆኖ እንዲተገበር አዟል። በመንገደኝነት፣ በነዋሪነት፣ በሰላም፣ በጦርነት፣ በጤንነት፣ በህመምም ላይ ሆኖም በሚቻለው መጠን ሁሉ ይተገበራል። አላህ (ሱ.ወ.)፡- «በሰላቶች ተጠባቢቁ» ይላል። (አልበቀራ 238) ምዕመናን ባሮቹን ደግሞ፡- «እነዚያም እነሱ በሰግደቶቻቸው ላይ የሚጠባቡቁ የኾኑት። » በማለት ይገልጻቸዋል። (አል ሙአሚኑን 9)

የሠላት ትሩፋት

የሠላትን ትሩፋት በማስመልከት በርካታ የቁርኣንና የሐዲስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ሠላት ወንጀሎችን ታብሳለች። ነብዩ (ሰ.ወ)፡ - «አምስት ሠላቶችና ከጁምዓ እስከ ጁምዓ ትላልቅ ወንጀሎች እስካልተጣሱ ድረስ በመካከላቸው የሚፈፀሙትን ወንጀሎች ያብሳሉ።» ብለዋል። (ሙስሊም 233/ አል ቲርሚዚ 214)

2 ሠላት፣ለአንድ ሙስሊም በመላው ሕይወቱ የምታበራለት ብርሃኑ ናት። በመልካም ነገር ላይ ታግዘዋለች። ከመጥፎ ነገሮች ታርቃዋለች። አላህ (ሱ.ወ)፡ - «ሰላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና።» ይላል። (አል አንክቡት 45) ነብዩ (ሰ.ወ)፡- «ሠላት ብርሃን ነው።» ብለዋል። (ሙስሊም 223)

3 ሠላት፣ የትንሳኤ ቀን ባረደው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ጉዳይ ናት። እርሷ ካሚረገገና ተቀባይነት ካገኘች፣ የተቀረው ስራ ተቀባይነት ያገኛል። እርሷ ተመላሽ ከሆነች የተቀሩት ስራዎችም ተመላሽ ይሆናሉ። ነብዩ (ሰ.ወ)፡- «የትንሳኤ ቀን ባረደው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ነገር ሠላት ነው። እርሷ ካሚረገገ የተቀሩት ስራዎቹ ያምራሉ። እርሷ ከተበላሸች የተቀሩት ስራዎችም ይበላሻሉ።» ብለዋል። (አል ሙዕጆሙል አውስጥ ሊጠብራኒ 1859)

ሙእሚን በጣም የሚረከበት ቆይታ፣ በሠላት ውስጥ ጌታውን ሲያናግር ነው።
በዚህን ጊዜ፣ መንፈሳዊ አረፍትን፣ መረጋጋትናና አጫዋችን ያገኛል።
ሠላት ለነብዩ (ሰ.ወ) ታላቋ የዓይን ማረፊያ ነበረች። ነብዩ(ሰ.ወ) የሆነ ሲገልጹ፡-«የዓይኔ መርጊያ በሰላት ውስጥ ተደርጎልኛል።»ይላሉ። (አል ነሳኢ 3940)
ወደ ሠላት ለሚጣራው ሙእዚናቸው ቢላል፡- «ቢላል ሆይ በርሷ አሳርፈን» ይሉ ነበር። (አቡ ዳውድ 4985)
ነብዩ (ሰ.ወ)፣ የሆነ ጉዳይ ካሳሰባቸው ወይም ካጨናነቃቸው ወደ ሰላት ይሸኙ ነበር። (አቡ ዳውድ 1319)

ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሠላት፣ በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች ሲቀሩ በማንኛውም ጤናማ አዕምሮ ባለው፣ ሃላፊነትን ለመሸከም በደረሰ ሙስሊም ሁሉ ላይ ግዴታ ነው። ሴቶች በወር አበባ ወይም በወሊድ ደም ላይ ሆነው አይሰግዱም። ከጸዱና ደሙ ከተቋረጠ በኋላም ሠላትን አይከፍሉም። (ገጽ 96 ተመልከት)

ለአቅመ አዳምና ሄዋን መድረስ የሚወስነው ከሚከተሉት ምልክቶች አንዱ ሲሟላ ነው።

- አስራ አምስት ዓመት መድረስ
- በፊት ለፊት ወይም በኋላ ብልቶች ዙሪያ ከርደድ ያለ ጸጉር ማብቀል
- በሕልም ወይም በንቃት ሕሊና የፍቶት ፈሳሽን ማፍሰስ
- ለሴት፣ የወር አበባ መታየት ወይም ማርገዝ

> አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጅ፣ በጦርነትና በአደጋ ጊዜ እንኳን ቢሆን፣ ብቻ በማንኛውም ሁኔታ ላይ ሆኖ ሠላትን እንዲተገብር አይደለም።

> ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መስፈርቶች ምንድን ናቸው?

1 ከሐደስና ከነጃሳ መጥራት። ዝርዝር ገለፃውን አሳልፈናል (ገጽ፣ 91 ተመልከት)

2 ሀፍረተ ገላን መሸፈን

ሀፍረተ ገላን በአጭርነትና ወይም በስህነት የሰውነት ክፍሎችን የማያጋልጥና የማያሳይ በሆነ ልብስ መሸፈን የግድ ነው።

ሀፍረተ ገላ ሦስት ዓይነት ነው።

ለሴት፡ ሰላት ለመስገድ የደረሰች ሴት ሀፍረተ ገላ ከፊቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ሰውነቷ በሙሉ ነው።

ለሕፃን፡ ትንሽ ሕፃን ልጅ ሀፍረተ ገላው ሁለቱ ብልቶቹ ብቻ ናቸው።

ወንድ፡ የደረሰ ወንድ ሀፍረተ ገላ ከእምብርቱ እስከ ጉልበቱ ድረስ ነው።

አላህ (ሱ.ወ)፡- «የአደም ልጆች ሆይ (ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመስገጃው ሁሉ ዘንድ ያዙ።» ይላል። (አል አዕራፍ 31) ሀፍረተ ገላን መሸፈን ከመጌጥ ትንሹ ደረጃ ነው። «በመስገጃው ሁሉ» ማለት በየሠላቱ ማለት ነው።

> መስለም ሴት፡ በሠላት ውስጥ ከፊቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ሌላውን ሰውነቷን በሙሉ መሸፈን አለባት።

3 ወደ ቁብላ መቅጣጨት ወይም መዘር

አላህ (ሱ.ወ):- «ከየትም (ለጉዞ) ከወጣህበት ስፍራ ፊትህን ወደ ተከበረው መስጊድ አቅጣጫ አዙር::» ብሏል:: (አል በቀራ 149)

- የሙስሊሞች የስግደት አቅጣጫ የተከበረው ካዕባ ነው:: እሷን የገነባት የነብያት አባት የሆነው ኢብራሂም(ዐ.ሰ) ነው :: ነብያት ወደርሷ የአምልኮ ጉዞ (ሐጅ) አድርገዋል:: እርሷ የማትጠቅም የማትጎዳም ድንጋይ እንደሆነች እናውቃለን:: ግን አላህ (ሱ.ወ) ሙስሊሞች በሙሉ ወደ አንድ አቅጣጫ በመዘር አንድ እንዲሆኑ፣ ስንሰግድ ወደርሷ እንድንዘር ወይም እንድንቅጣጭ አዘናል:: ስለሆነም፣ ወደ ካዕባ በመዘራችን የአላህ ብርክታችንን እንገልፅበታለን::
- አንድ ሙስሊም ሲሰግድ ካዕባን ፊት ለፊት የሚመለከታት ከሆነ ወደርሷ ፊቱን ማዘር ግድ ነው:: ከርሷ በርቀት የሚገኝ ሰው ደግሞ ወደ መካ አቅጣጫ መዘሩ በቂ ነው:: በሚቅጣጭ ጊዜ ከካዕባ አቅጣጫ ትንሽ ማዘንበሉ ወይም መዘሩ ችግር የለውም:: ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ):- «በምስራቅና በምዕራብ መሐከል ያለ በሙሉ የሠላት አቅጣጫ (ቁብላ) ነው::» ብለዋል:: (አል ቲርሚዚ 342)
- ልክ የተቀሩት ግዴታዎች በመቸገር ምክንያት ግዴታነታቸው እንደሚነሳ ሁሉ፣ በበሽታ ወይም በሌላ ምክንያት ወደ ካዕባ መዘር ላልቻለም ግዴታነቱ ይነሳለታል:: አላህ (ሱ.ወ):- «አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት::» ይላል:: (አል ተጋቡን 16)

4 የሠላት ወቅት መግባት

ይህ ለሠላት ትክክለኛነት መስፈርት ነው:: ወቅቷ ከመግባቱ በፊት የተሰገደች ሠላት ትክክለኛ አትሆንም:: ከወቅቷ ማዘግየትም የተከለከለ ነው:: አላህ (ሱ.ወ):- «ሰላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና::» ይላል:: (አል ኒሳእ 103)

ወቅት በመግባት ዙሪያ በተወሰኑ ነገሮች ላይ እርግጠኛ መሆን ያስፈልጋል::

- ሠላትን በመጀመሪያው ወቅት ላይ መስገዱ በላጭ ነው::
- ሠላትን በወቅቷ መስገድ ግዴታ ነው:: በማንኛውም ምክንያት ቢሆንም ሠላትን ማዘግየት ክልክል ነው::
- በእንቅልፍ ወይም በመርሳት ምክንያት ሠላት ያለፈው ሰው ባስታወሰ ጊዜ ፈጥኖ መስገድ አለበት::

> አላህ (ሱ.ወ):- «ሰላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና::» ይላል:: (አል ኒሳእ 103)

> አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

አላህ (ሱ.ወ) በሙስሊሞች ላይ በቀንና በሌሊት ውስጥ አምስት ሠላቶችን ግዴታ አደርጓል። እነኚህ ሠላቶች የሃይማኖት ምሳሌዎች ናቸው። ግዴታነታቸውም እጅግ አጽንዖት የተሰጠው ጉዳይ ነው። ለነርሱም የሚከተሉትን ወቅቶች አድርጎላቸዋል።

የፈጅር ሠላት፡ ሁለት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ጎሕ ከሚወጣበት ጊዜ ሲሆን፣ በአድማስ ላይ ብርሃን ሲፈነጥቅ ወይም ጨለማ መገፈፍ ሲጀምር ይከሰታል። የሚያበቃው ደግሞ ፀሐይ ስትወጣ ነው።

የዙህር ሰላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ፀሐይ ከመሐል አናት በምታዘነብልበት ጊዜ ሲሆን የሚያበቃው ደግሞ የእያንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው።

የዐሥር ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው የዙህር ወቅት ካበቃበት ጊዜ ጀምሮ ሲሆን ይኸውም የእያንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው። የሚያበቃው ደግሞ ፀሐይ ስትጠልቅ ነው። አንድ ሙስሊም ይህችን ሠላት፣ የፀሐይ ብርሃን ጮራ መድከምና መገርጣት ሳይጀምር ፈጠን ብሎ ሊሰግድ ይገባዋል።

የመግራብ ሠላት፡ ሦስት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ፀሐይ ከጠለቆችበትና ፍንጣቂዋ ከአድማስ ላይ ሲወገድ ወይም ሲደበቅ ነው። የሚያበቃው ደግሞ ከፀሐይ መጥለቅ በኋላ የሚታየው ቀዩ ወጋገን ሲጠፋ ነው።

የዒሻእ ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ቀዩ ብርሃን ከጠፋበት ቅጽበት ነው። የሚያበቃው እኩላ ሌሊት ላይ ነው። አስቸጋሪ ሁኔታ በሚገጥምበት ጊዜ ጎህ እስኪ ቀድ ባሉት ሰዓቶችም ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

አንድ ሙስሊም የሰላትን ወቅቶች በተመለከተ በወቅቶች ሰሌዳ መጠቀም ይችላል ነገር ግን ወደ ሰላት ለመግባት እሱን የመመልከት ግዴታ የለበትም

> የሠላት ቦታ (ስፍራ)

ኢስላም ሠላት በህብረት ወይም በጀመጫ እንዲፈፀም አይቻልም። ለሙስሊሞች መገናኛና መሰባሰቢያ መንገድ ይህን ዘንድም በመስጃድ ውስጥ እንዲፈፀም አበረታቷል። ይህን በማድረግ፣ በመካከላቸው ወንድማማችነትና ፍቅር ይጨምራል። ኢስላም የጀመጫ ሠላትን አንድ ሰው ለብቻው ከሚሰግደው ሰላት በብዙ ደረጃዎች የሚበልጥ አድርጎታል። ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «አንድ ሰው በጀመጫ የሚሰግደው ሠላት በነጠላ ለብቻ ከሚሰግደው ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 619/ ሙስሊም 650/ አህመድ 5921)

ሠላት በማንኛውም ስፍራ ቢሰገድ ትክክለኛ ነው። ይህም የአላህ እዘነት መገለጫ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «ምድር መስገጃና ንጹህ ተደርጋልኛለች፣ ከህዝቦቹ፣ ማንም ሰው ሠላት ከደረሰበት፣ በደረሰበት ስፍራ ይሰገድ» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 328/ ሙስሊም 521)

የሠላት ቦታ ይዘት

ኢስላም፣ ሠላት የሚሰገድበት ቦታ ንጹህ እንዲሆን በመስፈርትነት አስቀምጧል። አላህ (ሱ.ወ.)፡- «ወደ ኢብራሂምና ወደ ኢስማኢልም ቤቱን ለዘዋሪዎቹና ለተቀማጭቹም፣ ለአጎንባሾች ስጋጆቹም አጥሩ ስንል ቃል ኪዳን ያዝን።» ይላል። (አል በቀራ 125) የነገሮች መስረት ንጹህ ነው፤ ነጃሳ ደግሞ ባዕድ/መጠኑ ነው። ስለሆነም፣ ነጃሳ ያለበት መሆኑን እርግጠኛ ባልሆነክበት ነገር ላይ ንጹህነትን ትወስናለህ። በመስገጃ ወይም ሰሌን ላይ እንጂ አለመስገድ የሚወደድ ተግባር አይደለም።

ልንክተላቸው የሚገቡ በርካታ ስርዓተ ደንቦች አሉ። የሚከተሉት ይገኙቦታል።

1 በመስገጃ ስፍራ ላይ ሰዎችን አለማስቸገር። ለምሳሌ፡ የመተላለፊያ መንገድ ላይ መስገድ፣ እንዲሁም ግፊያና መጨናነቅን በሰዎች ላይ የሚፈጥር ስፍራ ላይ መቆም። ነብዩ (ሰ.ወ.) ሰዎችን ማስቸገርና በነሱ ላይ ጉዳት ማድረስን ሲከለክሉ፡- «መጉዳትም መጎዳትም (በኢስላም) ቦታ የለውም።» ብለዋል። (ኢብኑ ማጃህ 2340/ አህመድ 2865)

2 በመስገጃ ቦታ ላይ፣ እንደ ስዕል፣ ከፍ ያለ ድምጽና ሙዚቃ ያለ፣ ስጋጅን የሚረብሸና ትኩረቱን የሚበትን ነገር መኖር የለበትም።

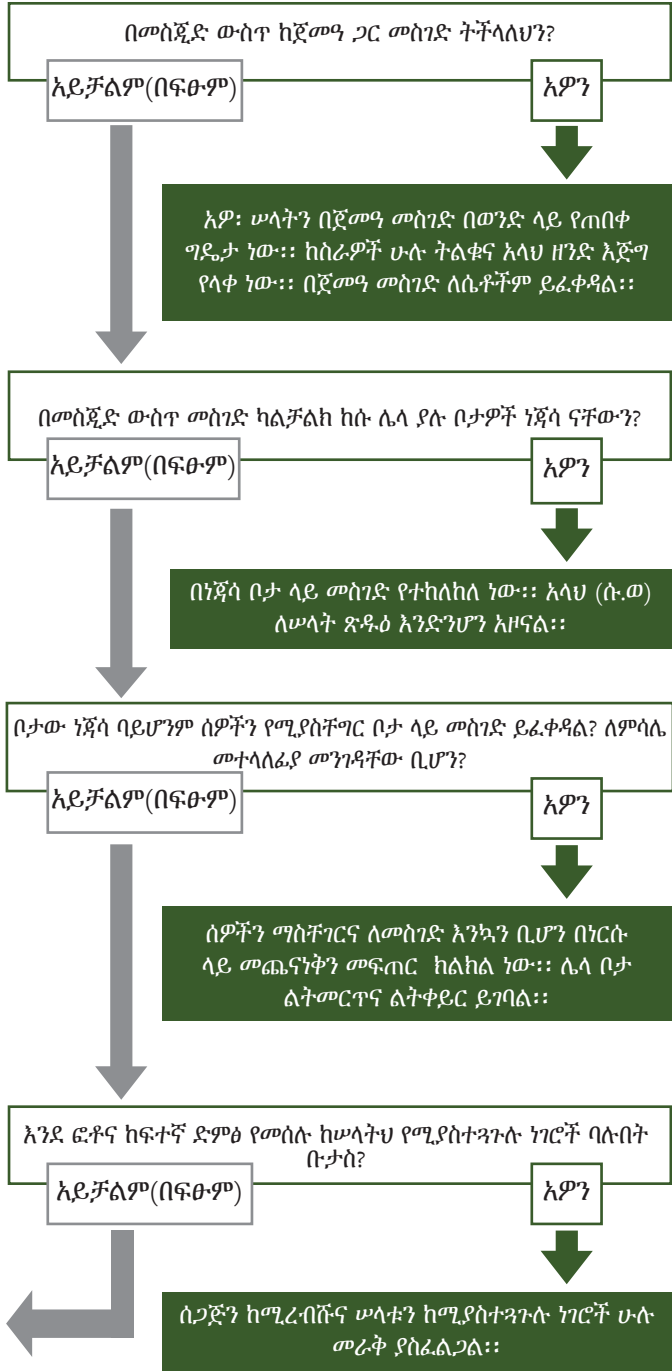
3 የመስገጃው ስፍራ ለጅፈትና ለፊዝ የሚያጋልጥ መሆን የለበትም። ለምሳሌ፡ ሰካራዎች በተሰበሰቡበት ወይም ጽንፈኞች በሚያዘወትሩበት ስፍራና በመሳሰሉት ቦታዎች፣ መስገጃ መሆን የለባቸውም። አላህ (ሱ.ወ.) የካሃዲያንን አማልክት መሳደብን የከለከለው እነሱ ባለማወቅ አላህን እንዳይሰድቡ ለመከላከል ሲል ነው። እንዲህም ይላል፡- «እነዚያንም ከአላህ ሌላ የሚግዟቸውን (ጣዖታት) አትሰደቡ፤ ድንበርን በማለፍ ያለ ዕውቀት አላህን ይሰድባሉና።» (አል አንዳም 108)

4 የመስገጃ ቦታ፣ እንደ ዳንስና ጭፈራ ቤት ያለ፣ አላህን ለማመፅ የተዘጋጀ መሆን የለበትም። በዚህ መሰሉ ስፍራ ሠላት መስገድ የተጠላ ነው።

> የሠላት ቦታ

ይህ ህዝብ (የነቢዩ ኡማህ) ከተቸረው ልዩ ነገር መሐከል በምድር ላይ በየትም ስፍራ ቢሰገድ ሠላቱ ተቀባይነት ያለው መሆኑ ነው።

> የሠላት ገጽታ

1 ማሰብ (ኒያ)

ኒያ ለሠላት ትክክለኛነት መስፈርት ነው። ለምሳሌ፡ የመግራብ ወይም የሚሻጸ ሠላት መሆኑን ለይቶ፣ በልብናው በሠላት አላህን መገዛት ማለም፡የሠላት ኒያን ይገልጻል። ድምፅን ከፍ በማድረግ ሐሳቡን በንግግር መግለጽ አይፈቀድም። የሚፈለገው በልብናውና በሕሊናው ማለም ብቻ ነው። ይህን ድምፅ በማውጣት መግለጽ ስህተት ነው። ምክንያቱም፣ ኒያን በንግግር መግለጽ ከነብዩም (ሰ.ዐ.ወ) ሆነ ከተከበሩት ባልደረቦቻቸው ስላልተላለፈ ነው።

2 ለሠላት እንደቆመ አላህ አክበር (አላህ ትልቅ ነው።) ይላል። በዚህን ጊዜ፣ የውስጥ መዳፋን ወደ ቁብላ አቅጣጫ በማዘር፣ እጁን በትኩረት ልክ ወይም የበለጠ ከፍ ያደርጋል።

አላህ አክበር ከሚለው ቃል ውጭ ሌላ ዓይነት ቃልን መጠቀም አይቻልም። ትርጉሙም፡ ክብር፣ የበላይነትና ኃይልነት ለአላህ የተገባ ነው ማለት ነው። አላህ ከርሱ ሌላ ካሉ አካሎች ሁሉ ታላቅ ነው። ከዱንያና በውስጧ ካሉ ፍላጎቶችና መርኪያዎች ሁሉ የበለጠ ነው። ስለሆነም ስንሰጡ በልብናችንና በሕሊናችን ተመስጠን ሁሉን ነገር ወደ ጎን በመተው ወደ ታላቁ አላህ እንዘር።

3 አላህ አክበር ካለ በኋላ፣ ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ በማነባበር በደረቱ ላይ ያስቀምጣል። ምንጊዜም ሲቆም ማድረግ ያለበት ይህንን ነው።

4 የመክፈቱያ ዱዓ ቢል የተወደደ ነው። እሱም፡- «ሰብሐንከላሁመ ወቢሐምዲከ፣ ወተባረከሰሙከ፣ ወተዓላ ጀዱከ፣ ወላ ኢላሃ ገይሩከ»- የሚለው ሲሆን፣ ትርጉሙ፣ «አምላካችን ሆይ ከምስጋና ጋር ጥራት ይገባህ ። ስምህ የተባረከ ነው። ልዕልናህ የላቀ ነው። ካንተ ሌላ አምላክ የለም።» ማለት ነው።

5 አዑዙ ቢላሂ ሚኒ ሸይጧኒ ረጂም (ከእርጉሙ ሰይጣን በአላህ እጠበቃለሁ)

ይላል። ጥበቃን መፈለግ ይህ ነው ። ትርጉሙ፣ «ወደ አላህ በመጠጋት ከሴጣን ተንኮል እጠበቃለሁ» ማለት ነው።

6 በስመላህን፣(ቢስሚላሂ ራሕማኒ ረሐም) - (በአላህ ስም እጅግ ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በሆነው።) የሚለውን ሐረግ ያነባል። የበስመላህ መልዕክቱ፣ በአላህ ስም የምታገዝና የምባረክ ስሆን እጅምራለሁ ማለት ነው።

7 የፋቲሐን ምዕራፍ ያነባል። ፋቲሐ በአላህ መፅሐፍ ውስጥ ባለው ክብርና ደረጃ ታላቁ ምዕራፍ ነው።

❖ አላህ (ሱ.ወ) ይህን ምዕራፍ ማውረዱን በረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ላይ ውለታ አድርጎታል፡ ፡ አላህ (ሱ.ወ)፡- «ከሚደጋገሙ የኾኑን ሰባትንና ታላቁንም ቁርአን (በሙሉ) በርግጥ ሰጠን።» ይላል። (አል ሂጅር 87) «ከሚደጋገሙ የኾኑን ሰባትን» የተባለው ፋቲሐን ነው። በዚህ ስያሜ የተሰየመችው የአንቀጻቿ ብዛት ሰባት ስለሆነ ነው።

ሠላት

❖ ሙስሊም ሁሉ ይህንን ምዕራፍ መማር አለበት፡
: ምክንያቱም፡ ብቻውን ወይም ኢማሙ ድምጹን
ከፍ አድርጎ በማያነበባቸው ሠላቶች ውስጥ
ተከታይ ሆኖ የሚሰግድ ሰው፤ በሠላቱ ውስጥ እሷን
ማነብነቡ ከሠላት ማዕዘናት መካከል አንዱ በመሆኑ
ነው።

8 ፋቲሐን ካነበበ ወይም ኢማሙ ሲያነብ
እያዳመጠ ከቆየ በኋላ፤ አሜን ማለት ይወደድለታል።
ትርጉሙም አምላካችን ሆይ ተቀበለን ማለት ነው።

9 በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች ላይ ከፋቲሐ
አስከትሎ ሌላ ምዕራፍን ወይም አንቀጾችን ያነባል።
ሦስተኛና አራተኛ ረከዓ ላይ ግን ፋቲሐን ብቻ በማንበብ
ይገደባል።

❖ በፊጅር፤ በመግራብና በዒሻአ ሠላቶች ላይ፡
በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች፤ ፋቲሐንም ከሱ
ቀጥሎ የሚነበበውንም ክፍል፤ ድምጽ ከፍ ተደርጎ
ይነበባል። በዙህርና በዐሥር ሠላት ላይ ግን
ድምጽ ከፍ አይደረግም። የተቀሩት በሠላት ውስጥ
የሚባሉ ውዳሴዎችና ሙገሳዎችም ሲነበቡ ድምፅ
ከፍ አይደረግም።

❖ ሌሎች የሶላት ዚክሮች በልብና ይባላሉ።

ፋቲሐን፣ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና
ሙገሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደደ
ሰው ምን ማድረግ አለበት?

በቅርቡ የሰለመና ፋቲሐን፣ የሠላት ውስጥ
ውዳሴዎችንና ሙገሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም
ያልሸመደደ ሰው የሚከተለውን መፈጸም ይኖርበታል፡

- ❖ ግዴታ የሆኑ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና
ሙገሳዎችን በቃሉ ለመያዝ ከፍተኛ ጥረት
ማድረግ ያስፈልጋል። የሚከተሉት ውዳሴዎች
በዐረብኛ ቋንቋ መሆን አለባቸው።
- ፋቲሐና ተክቢር፤ ሱብሐን ረቢየል ዐዘም፤
ሰሚዐላሁ ሊመን ሐመዲሁ፤ ረቢና ወለከል
ሐምድ፤ ሱብሐን ረቢየል አዕላ፤ ረቢግሬርሊ፤
ተሸሐድ፤ ሠላት ዐለ ነቢይ፤ አሰላሙዐለይኩም
ወራሕመቱላህ።
- ❖ አንድ ሙስሊም እነኚህን ውዳሴዎችንና ሙገሳዎችን
በቃሉ እስከሚይዝ ወይም እስከሚሸመድ ድረስ
በሠላት ውስጥ የሚችለውን ተስቢሐ (ሱብሐንላህ)፤
ተሕሚድ (አልሐምዱላላህ) እና ተክቢር (አላሁ
አክበር) ደጋግሞ ማለት፤ ወይም በቃሉ የያዘውን
የቁርአን አንቀፅ እየደጋገመ ማንበብ አለበት።
ምክንያቱም አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏልና ነው፡
- «አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት።» (አል
ተጋቡን 16)
- ❖ ይህ ሰው በዚህ ቆይታው ሠላቱን በተሟላ
መልኩ ለመካናወን ይረዳው ዘንድ በጀመጻ
መስገድን ላይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል፡
: ይህም ኢማሙ በተከታዩ ሰው በኩል የሚከሰቱ
ከፍተኞችን ስለሚያሟላ ነው።

ይገለጹት ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ

«ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለኾነው»። አላህን በባሕሪያቱ፣ በተግባራቱ፣ በግልጽና ስውር ፀጋዎቹ በሙሉ ከውዴታና ከማላቅ በመነጨ መልኩ አመሰግነዋለሁ ማለት ነው።

ጌታ(ረብ)፡ የሁሉ ፈጣሪ፣ ባለቤት፣ አስተናባሪና ባለ ጸጋ የሆነ አካል ማለት ነው። ዓለማት፡ የሚባለው ደግሞ ማንኛውም ከአላህ ባሻገር ያለ፣ የሰው፣ የጅን፣ የመላእክት፣ የእንስሳትና የተቀሩት ፍጡራንን የሚገልጽ ቃል ነው።

«አጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ»። እነኚህ ከአላህ የተዋቡ ስሞች መካከል ሁለት ስሞቹ ናቸው። «ርኅሩኅ» ማለት ሁሉን ነገር የሚያዳርስ የሆነ ርኅራኄ ባለቤት ማለት ነው። «አዛኝ» የሚለው ቃለል ደግሞ ምእመናን ባሮቹን ብቻ የሚደርስ በሆነ የርኅራኄ ባህሪ የሚገለፅ ማለት ነው።

«የፍርዱ ቀን ባለቤት ለኾነው»። የፍርዱና የግምገማው ቀን ባለቤትና አስተናባሪ ማለት ነው። ይህ አንቀጽ የመጨረሻውን ቀን ያስታውሳል፤ በመልካም ስራ ላይም ያበረታታል።

«አንተን ብቻ እንገዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን። ጌታችን ሆይ! እኛ አምልኮን ላንተ ብቻ እንሰጣለን፤ በየትኛውም የአምልኮ ዓይነት ካንተ ጋር ሌላን አካል አናጋራም፤ በማንኛውም ጉዳያችን ላይ ካንተ ብቻ እርዳታና እገዛን እንፈልጋለን፤ እያንዳንዱ ጉዳያችን በአንተ እጅ ነው፤ ከርሱ የቅንጣት ታክልም ሌላ አካል ባለቤትነት የለውም። ማለት ነው።

«ቀጥተኛውን መንገድ ምራን»። ቀጥተኛውን መንገድ አመለክተን፤ አቅጣጫን፤ ግጠመን፤ ካንተ እስከምንገናኝ ድረስ በርሱ ላይም አጽናን ማለት ነው። ቀጥተኛው መንገድ ኢስላም ነው። እርሱም ግልጽ፣ ወደ አላህ ውዴታና ወደ ጆንት የሚያደርስ ወይም የሚወስድ መንገድ ነው። እርሱ ያ የኑብያትና የመልዕክተኞች መደምደሚያ የሆኑት ኑብዩ ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) የጠቆሙት መንገድ ነው። በርሱ ላይ በመጽናት እንጂ ለሰው ልጅ ስኬትና ደስታ ሊገኝ አይችልም።

«የነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልክላቸውን መንገድ»። የእነዚያን ቀጥተኛውን መመሪያ ያደልካቸውንና በሱም ላይ ያጸናሃቸውን ሰዎች፣ ማለትም የኑብያትንና የፃድቃንን መንገድ ምራን ማለት ነው። እነሱ በርግጥ እውነትን አውቀው የተከተሉ ናቸው።

«በነሱ ላይ ያልተቆጣህባቸውንና ያልተሳሳቱትንም ሰዎች መንገድ»። አንተ ከተቆጣህባቸውና ከተናደድክባቸው ሰዎች መንገድ አርቀን፤ ሰውረን፤ ማለት ነው። ምክንያቱም እነርሱ ሐቅን አውቀው አልተገቡትም። እነኚህ የሁዶችና መሰሎቻቸው ናቸው። ከተሳሳቱት ሰዎችም መንገድ ሰውረን፤ አርቀን፤ ማለት ደግሞ፣ ካለማወቃቸው የተነሳ ወደ እውነት ያልተመሩ ሰዎችን፣ ክርስቲያኖችንና መሰሎቻቸው የሚጠቁም ነው።

10 ከዚያም፣ ልክ በመጀመሪያው ተክቢራ ላይ እንዳደረገው እጆቹን በትከሻዎቹ ትክክል ወይም ትንሽ ከፍ አድርጎ በማንሳትና የመዳፎቹን ውስጣዊ ክፍልዳ ቁብላ በማቅጣጨት ለሩኩዕ «አላሁ አክበር» ይላል።

11 በመዳፎቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቁብላ እንደተቅጣጨ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ሩኩዕ ያደርጋል፤ ጭንቅላቱና ወገቡ ወጣ ገባ መሆን የለበትም፤ እንዲህም ይላል፡ - «ሱብሐነ ረቢየል ዐዚም» (ታላቁ ጌታዬ ከእንከንና ከጉድለት ጠራ።) ይህን ውዳሴ ሦስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ ነው፤ ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ማለት ነው። ሩኩዕ አላህን የሚያልቁበትና የሚያወድሱበት ዓባዳ ነው።

«ሱብሐነ ረቢየል ዐዚም» - «ታላቁን አላህ ከእንከንና ከጉድለት አጠረዋለሁ፤ እቀድሰዋለሁ፤» ማለት ሲሆን፣ አንድ ስጋጅ ይህንን የሚለው ከወገቡ ጎንበስ በማለት ለአላህ ያጎበደደና የተዋረደ ሆኖ ነው።

12 ልክ እንደ ከዚህ በፊቱ እጆቹን በትከሻዎቹ ትክክል ከፍ በማድረግና የመዳፎቹን ውስጠኛ ክፍል ወደ ቁብላ በማቅጣጨት ካንነበሰበት ቀጥ ብሎ ይቆማል። ኢማም ወይም ብቻውን የሚሰግድ ከሆነ ደግሞ፣ «ሰሜዐላሁ ሊመን ሐሚደሁ» - (አላህ ያመሰገነውን ሰው ሰማው) ይላል። ከዚያም ሁሉም ፡ «ሐምደን ከሲረን ጠይብን ሙባረክን ፊሂ ሚልአሰማኢ ወል አርዲ ወሚልአ ማሺእተ ሚን ሸይኢን በዕድ» - (በርካታ፣ መልካምና በውስጡ በረከት ያለው፣ በሰማያት ሙሉ፣ በምደር ሙሉ፣ ከነዚህም ሌላ አንተ በምትሻው ነገሮች ሙሉ የሆነ ምስጋና ይድረስህ) ይላሉ።

13 በማስከተል፣ በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል። እነኚህም የሰውነት ክፍሎች ግንባር ከአፍንጫ ጋር፣ ሁለት መዳፎች፣ ሁለት ጉልበቶች እና ሁለት እግሮች ናቸው። ሱጁድ ሲያደርግ እጆቹን ከጎኖቹ ማራራቅ፣ ሁዱንና ጭኖቹን አለማጣበቅና እንዲሁም ጭኖቹንና ባቶቹን አለማገናኘት ይወደድለታል።

14 በሱጁድ ውስጥ፡ «ሱብሐነ ረቢየል አዕላ» - (ከፍ ያለው ጌታዬ ከእንክንና ከጉድለት ጠራ) ይላል።) ይህንን አንድ ጊዜ ማለት ግዴታ ሲሆን ሦስት ጊዜ መደጋገም ደግሞ ተወዳጅ ተግባር ነው።

ሱጁድ፣ አላህን ከመለመኛ ስፍራዎች ሁሉ በላጩ ነው። ስጋጆች በሱጁድ ውስጥ መባል ያለባቸውን ውዳሴዎችን ካሉ በኋላ የሚፈልጉትን የዱንያም ሆነ የእኚራ ጉዳዮችን መለመን ይችላሉ። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «አንድ ባሪያ ለጌታው እጅግ ቅርብ የሚሆንበት ስፍራ ሱጁድ ነው፤ ስለሆነም በርሱ ውስጥ ዱዓን አብዙ።» (መ-ሰሊም 482) «ሱብሐነ ረቢየልአዕላ» የሚለው ሐረግ ትርጓሜ፡- «የላቀው አላህ፣ በትልቅነቱና በችሎታው የተቀደሰና ከሰማያት በላይ የላቀ ነው፤ ከማንኛውም ጉድለትና እንክንም የጠራ ነው» ማለት ነው። በተጨማሪም ይህ ቃል እራሱን ዝቅ በማድረግና በመመስረት፣ በመሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ለሚያደርግ ሰው ሁሉ፣ በርሱና በጌታው መሐከል ያለን የማይነፃፀር ልዩነት እንዲያስታውስ የሚያደርግ የሆነ ማሳሰቢያ ነው። በመሆኑም ለጌታው በተመስጦና በመተናነስ ይሰግዳል።

15 ከዚያም «አላሁ አክበር» በማለት ከመጀመሪያው ሱጁድ ቀና ብሎ ይቀመጣል። አቀማመጡም ግራ እግሩን በማንጠፍና ቀኝ እግሩን በመቸከል ቢሆን ተወዳጅ ነው። መዳፎቹን ከጉልበቱ ቀጥሎ ባለው የጭኑ ጠረፍ ወይም ጫፍ ላይ ማድረግ ይኖርበታል።

- ስጋጆች በሠላት ውስጥ በሚቀመጡበት በየትኛውም ጊዜ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ መቀመጣቸው የተወደደ ነው። ግን ለመጨረሻው ተሸሁድ በሚቀመጡበት ጊዜ በተጠቀሰው መልኩ ቀኝ እግርን በመቸከል፣ ግራ እግርን በማሸለክ፣ በእግር ላይ ሳይሆን በመሬት ላይ ተመቻችተው መቀመጥ ይኖርባቸዋል።
- ጉልበቱ ህመም የሚሰማው ወይም ልምድ በማጣት ምክንያት ለመጀመሪያው ተሸሁድ ወይም ለሁለተኛው ተሸሁድ በተነገረው መሰረት መቀመጥ ያልቻለ ሰው ሳይጨናነቅ ለተጠቀሰው አቀማመጥ የቀረበ በሆነ መልኩ መቀመጥ ይችላል።

16 በሁለቱ ሱጁዶች መካከል ሲቀመጥ፡ «ረቢ ኢግሬር ሊ፣ ወርሐምኒ፣ ወህዲኒ፣ ወርዙቅኒ፣ ወጅቡርኒ፣ ወዓፊኒ።» - (ጌታዬ ሆይ ምሕረትህን ስጠኝ፤ እዘንልኝ፤ ምራኝ፤ ሲሳይህን ለግሰኝ፤ ጠግነኝ፤ ጤናማ አድርገኝ።) ማለት ይኖርበታል።

17 ከዚያም ልክ በመጀመሪያው ሱጁድ መልኩ ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁድ ያደርጋል።

18 በመቀጠልም ከሁለተኛው ሱጁድ «አላሁ አክበር» በማለት ተነስቶ ይቆማል፤

19 ልክ እንዲሁ የመጀመሪያውን ረከዓ በሰገደው መልኩ ሁለተኛውንም ረከዓ ይሰግዳል ወይም ያስከትላል።

20 ከዚያም በሁለተኛው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሱጁድ ቀና ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸሁድ ይቀመጣል። ቁጭ ባለበት እንዲህ ይላል፡- «አትተሒይያቱ ሊልላሂ፣ ወሥሠለዋቱ፣ ወጥጠይባቱ፣ አስሰላሙ ዐለይክ አይዩህ ንነቢይዩ ወረሕመቱልላሂ ወበረካቱሁ፣ አስሰላሙ ዐለይና ወዓላ ዒባዲልላሂ አሣሊሒኒ አሸሐዱ አን ላ ኢላሃ ኢልል ላህ ወአሸሃዱ አንን ሙሐመድን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ።»

21 ከዚህ በኋላ እንደ ሰላቱ ዓይነት ባለ ሰዓት ወይም አራት ረከዓ ሰላት ከሆነ የቀረውን የሰላት ክፍል ለመሙላት ይቆማል፤ ነገር ግን በሰዓትኛም ሆነ በአራተኛ ረከዓዎች ላይ የሚነበነበው ፋቲሐ ብቻ መሆን አለበት።

* የሚሰገደው የሰላት ዓይነት እንደ ፈጅር ሰላት ባለ ሁለት ረከዓ ከሆነ ከዚህ በታች በተጠቀሰው መልኩ የመጨረሻውን ተሸሁድ ይከውናል።

22 ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሱጁድ በኋላ፣ ለማጠናቀቂያ ተሸሁድ ይቀመጣል። በመጀመሪያው ተሸሁድ የሚባለውን በሙሉ ካለ በኋላ በሚከተለው መልኩ ለነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ዱዓ ያደርጋል፡ «አላሁምም ሠሊ ዐላ ሙሐመድ ወዓላ አሊ ሙሐመድ ከማ ሠልለይተ ዓላ ኢብራሂም ወዓላ አሊ ኢብራሂም ኢንነከ ሐሚዱን መጂድ፣ ወባሪክ ዐላ ሙሐመዲን ወዓላ አሊ ሙሐመድ ከማ ባረከተ ዓላ ኢብራሂም ወዓላ አሊ ኢብራሂም ኢንነከ ሐሚዱን መጂድ።»

በማስከተልም፡ «አዑዙ ቢላሂ ሚን ዐዛቢ ጀሐነመ ወሚን ዐዛቢል ቀብር ወሚን ፊትነቲል ማሕያ ወል መማት ወሚን ፊትነቲል መሲሒ ደጅጃል።» በማለት ዱዓ ማድረግ ይወደድለታል። በተጨማሪም የሚሻውን ነገር መለመን ይችላል።

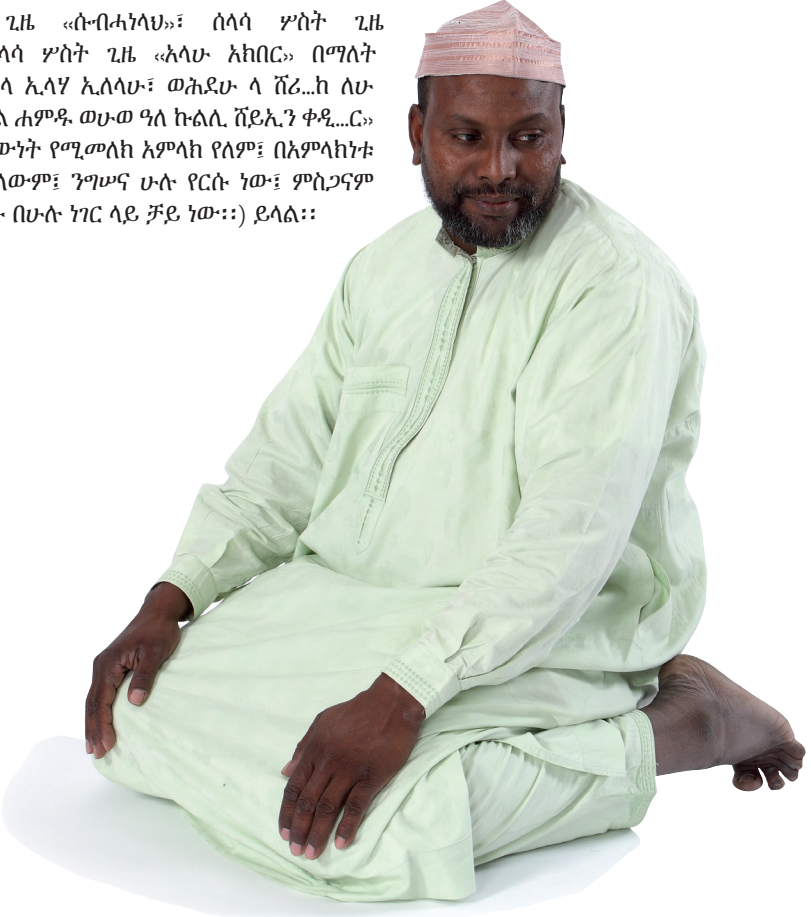

23 በመጨረሻም ወደ ቀኙ በመዞር «አሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱላህ» ይላል፤ ወደ ግራውም በመዞር ይህንን ይደግማል።

አንድ ሰጋጅ በዚህ መልክ በማሰላመት ስግደቱን ያጠናቅቃል። ነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ሠላትን አስመልክተው፡ «በተከብር ይታሰራል፤ በተሰለም ይፈታል» ብለዋል። (አቡ ዳውድ 61/ አቴርሚዚ 3) ከሐዲሱ እንደምንረዳው ወደ ሠላት የሚገባው በመጀመሪው ተከብራ ሲሆን ከርሱ የሚወጣው ወይም እርሱ የሚጠናቀቀው ደግሞ በተሰለም ወይም በሰላምታ መሆኑን ነው።

24 አንድ ሙስሊም የግዴታን ሠላቶች ከሰገደ በኋላ የሚከተሉትን ውዳሴና የሙገሳ ቃላትን ማለት ይወደድለታል።

- 1. ሦስት ጊዜ «አስተግፈኛላህ» (የአላህን ምሕረት እማፀናለሁ)
- 2. «አላሁምም አንተ ሰሰላም ወሚንክ ሰሰላም ተባረክተ ያ ዘል ጆላሊ ወል ኢክራም» - (አምላካችን ሆይ አንተ ሰላም ነህ፤ ሰላምም ካንተ ነው፤ አንተ የልቅናና የልግስና ባለቤት ሆይ ከሁሉ በላይ ነህ።)
«አላሁምም ላ ማኒዐ ሊማ አዕጠይተ ወላ ሙዕጢየ ሊማ መነዕተ ወላ የንፈዐ ዘል ጆድዲ ሚንከል ጆድዳ» - (አምላካችን ሆይ! አንተ ለሰጠኸው ከልካይ፣ ለከለከልከውም ሰጪ የለም፤ የዝምድና ባልተቤትም ዝምድናው ካንተ የሚያብቃቃው አይደለም) ይላል።
- 3. ሰላሳ ሦስት ጊዜ «ሱብላነላህ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አልሐምዱሊላሂ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አላሁ አክበር» በማለት ለመቶኛው ማሟያ «ላ ኢላሃ ኢለላሁ፣ ወሕደሁ ላ ሸራ...ከ ለሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሐምዱ ወሁወ ዓለ ኩልሊ ሸይኢን ቀዲ...ር» - (ከአላህ ባሻገር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም፤ በአምላክነቱ ብቸኛ ነው፤ አጋር የለውም፤ ንግሥና ሁሉ የርሱ ነው፤ ምስጋናም ሁሉ የርሱ ነው፤ እርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው።) ይላል።

> የምሰግደው እንዴት ነው? (ቂያም፤ ሩኩዕ፤ ሱጁድ)

1

ቀጥ ብሎ በመቆም እጆቹን በትከሻውና በጆሮው መካከል ከፍ በማድረግ «አላሁ አክበር» ይላል።

2

ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ ደርቦ በማጣመር ደረቱ ላይ ያደርጋል፤ የፋቲሐን ምዕራፍና ከቁርአን የገራላትን አንቀጽ በመጀመሪያውና በሁለተኛው ረከዓ ላይ ያነባል።

3

ከዚያም እጆቹን ከፍ በማድረግ «አላሁ አክበር» ይላል፤ በቁብላ አቅጣጫ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ጉልበቱን በእጁ በመያዝ ሦስት ጊዜ ደጋግሞ «ሱብሐኑ ረቢየል ዐዚም» ይላል።

4 ከፍተኛ ቀና በማለት ቀጥብሎ ይቆማል፤ በዚህን ጊዜ እጁን በተክበራ ላይ እንደሚያደርገው ከፍ ያደርጋል፤ ኢማም ሆኖ ወይም ብቻውን የሚሰግድ ሰው ከሆነ ደግሞ «ሰሚዐላሁ ሊሙን ሐሚደሁ» ይላል፤ ከዚህ በኋላ ሁሉም «ረበና ወለከል ሐምድ» ይላሉ።

5 «አላሁ አከበር» እያለ ወደ ሱጁድ ይወርዳል፤ እጁን ግን ከፍ አያደርግም፤ ሱጁድ የሚያደርገው በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ ነው፤ እነርሱም፡ ግንባሩና አፍንጫው፤ እጆቹ፤ ጉልበቶቹና እግሮቹ ናቸው፤ በሱጁድ ላይ ሆኖ ሦስት ጊዜ «ሱብሐኒ ረቢየል ዐዚም» ይላል።

6 በሁለቱ ሱጁዶች መካከል፤ ቀኝ እግሩን በመቸከል፤ በግራ እግሩ ላይ ይቀመጣል፤ እጁን በጭኖቹ መጀመሪያ ላይ ያስቀምጣል፤ ከዚያም «ረቢ.ግፊ.ርሊ ወርሐምኒ» ይላል፤ ቀጥሎ ቀደም ሲል እንዳደረገው ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁድ ያደርጋል።

> እንዴት ነው የምሰግደው? (ሁለተኛ ረከዓ፣ ተሸሁድ፣ ሰላምታ)

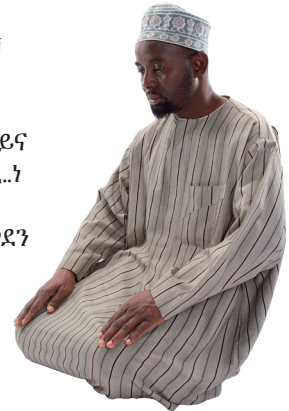
7

ከሱጁድ ቀና በማለት ወደ ሁለተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያ ረከዓ ላይ ያከናውነውን ደግሞ ያከናውናል፤ ይኸውም መቆም፣ ቁርአን ማንበብ፣ ሩኩዕ ማድረግ፣ ከሩኩዕ ቀና ማለትና ሱጁድ ማድረግ ነው።

8

ከሁለተኛው ረከዓ ሁለተኛ ሱጁድ ቀና ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸሁድ ይቀመጣል፤ አቀማመጡም በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በሚቀመጠው መልኩ ነው፤ እንዲህም ይላል፡ «አትተሒይያቱ ሊልላሂ፣ ወሥሠለዋቱ፣ ወጥጠይባቱ፣ አስሰላሙ ዐለይከ አይዩህ ንነቢይዩ ወረሐመቱልላሂ ወበረካቱሁ፣ አስሰላሙ ዐለይና ወዓላ ዒባዲልላሂ ሠሣሊሒ...፤ አሽሐዱ አን ላ ኢላሃ ኢልለ ላህ ወአሽሃዱ አንነ ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ።»

9

የሚሰግደው ሠላት ባለ ሦስት ወይም ባለ አራት ረከዓዎች ከሆነ ወደ ሦስተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያውና በሁለተኛው ረከዓ ላይ የሰራቸውን ስራዎች በሙሉ ደግሞ ይሰራል። ግን ከፋቲሐ በኋላ ሌላ ምዕራፍ አያነበም። የተቀሩት ስራዎችና ንግግሮች ካለፉት ረከዓዎች ጋር አንድ ዓይነቶች ናቸው።

10

በመጨረሻው ረከዓ ከሱጁድ በኋላ ቁጭ ብሎ የመጀመሪያውን ተሸሁድ ይላል፤ በተጨማሪም በኑብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ላይ ሠለዋት ያወርዳል፤ አባባሉም በሚከተለው መልኩ ቢሆን ይመረጣል፡
«አላሁም ሠሊ ዐላ ሙሐመድ ወዓላ አሊ ሙሐመድ ከማ ሠልለይተ ዓላ ኢብራሂም ወዓላ አሊ ኢብራሂም ኢንከ ሐሚዱን መጂድ፤ ወባሪክ ዐላ ሙሐመዲን ወዓላ አሊ ሙሐመድ ከማ ባሪክተ ዓላ ኢብራሂም ወዓላ አሊ ኢብራሂም ኢንከ ሐሚዱን መጂድ፡፡»

11

ከዚያም «አሰላሙዐለይኩም ወረሕመቱላህ» በማለት ወደ አንገቱን ቀኝ አቅጣጫ ያዞራል፤ ከዚያም ወደ ግራውም በመዞር «አሰላሙዐለይኩም ወረሕመቱላህ» ይላል፡፡ በዚህ መልክ ሠላቱን ያጠናቅቃል፡፡

ሠላትህ

> የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች

የሠላት ማዕዘናት የሚባሉት የሠላት ዋና ዋና ክፍሎች ሲሆኑ ታውቆም ሆነ በመርሳት ከተተዉ ሠላት የሚበላሽባቸው ነገሮች ናቸው።

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡

* ተክቢረቱል ኢሕራም (የመግቢያ ተክቢራ ወይም «አላሁ አክበር») * መቆም ለሚችል ሰው መቆም * ከተከታይ ወይም ማእመም በስተቀር ፋቲሐን ማንብብ፤ * ሩኩዕ፤ * ከሩኩዕ ቀና ማለት፤ * ሱጁድ፤ * በሁለት ሱጁዶች መሐከል መቀመጥ፤ * የመጨረሻው ተሸሁድ፤ * ለመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጥ፤ * መረጋጋት ወይም ጠ-መእኒና እና ማሰላመት ናቸው

የሰላት ግዴታዎች ማለት በሰላት ውስጥ ግዴታ የሆኑ አካላት ማለት ሲሆን እነዚህ ግዴታዎች ቢሆን ተብሎ ከተተዉ ሰላቱ ይበላሻል። ነገር ግን አንድ ሰው ረስቶ ወይም ዘንግቶ ከተዋቸው የጎደለውን ለመሙላት የመርሳት ሱጁድ የመውረድ ግዴታ አለበት። ይህም ወደፊት በሚወጣው ርዕስ የምንመለከተው ይሆናል።

የሰላት ግዴታዎች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው፡

* ከተክቢረቱል ኢሕራም ውጭ ያሉት ሁሉም ተክቢራዎች፤ * ሩኩዕ ላይ እያሉ አንድ ጊዜ «ሱብሐኒረቢየል ዐዚም» ማለት፤ * ብቻውን ለሚሰግድና ኢማም ሆኖ ለሚያሰግድ «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደሁ» ማለት፤ * ለሁሉም ሰጋጅ «ረበና ወለከልሐምዱ» ማለት፤ * ሱጁድ ውስጥ አንድ ጊዜ «ሱብሐኒ ረቢየል አዕላ» ማለት፤ * በሁለቱ ሱጁዶች መሐከል ሲቀመጡ አንድ ጊዜ «ረቢ.ግፊርሊ» ማለት፤ እና * የመጀመሪያው ተሸሁድ፤ ናቸው። እነኚህ ግዴታዎች በመርሳት ምክንያት ከተተዉ ግዴታነታቸው ይቀራል። እነርሱም የእርሳና ሱጁድ ወይም ሱጁደ ሰህው በማድረግ ይጠገናሉ።

የሠላት ውስጥ ሱናዎች፡ ማንኛውም የሠላት ማዕዘን ወይም ግዴታ ውስጥ የማይመደብ ንግግርም ሆነ ተግባር የሠላት ውስጥ ሱና ይባላል። ሠላትን የሚያስውብና የሚያሟላ ነው። በመሆኑም እርሱን በዘውታሪነት መፈፀም ተገቢ ነው። ነገር ግን እርሱን በመተዉ ሠላት አይበላሽም።

ሱጁደ ሰህው

ሱጁደ ሰህው፣ ሁለት ሱጁዶችን ማድረግ ሲሆን በሠላት ውስጥ ለሚከሰቱ ጉድለቶችና ክፍተቶች ማካካሻና መጠገኛነት የተደነገገ ነው።

ሱጁደ ሰህው ማድረግ የሚፈቀደው መቼ ነው?

በሚከተሉት ሁኔታዎች ውስጥ ሱጁደ ሰህው ይደረጋል፡

1 አንድ ሰጋጅ በመርሳትና በስህተት ምክንያት በሠላቱ ውስጥ ተጨማሪ ሩኩዕን ወይም ሱጁዱን ወይም መቆም ወይም መቀመጥን ከጨመረ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

2 ከሠላት ማዕዘናት መካከል አንዱን ማዕዘን ካንደላ፣ ያንን ያንደለውን ማዕዘን ያሟላና በሠላቱ ማብቂያ ላይ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

3 እንደ ተሸሁደል አወል(የመጀመሪያው መቀመጥ) ዓይነት ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ረስቶ ከተወ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

4 የሰንዳቸውን የረከዓት ቁጥር ከተጠራጠረ፣ መጀመሪያ እርግጠኛ የሆነውን፣አነስተኛውን ቁጥር ይይዝና ካሟላ በኋላ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

የአሰጋገዱ ዓይነት፡ በመደበኛ ሠላቱ ውስጥ እንዳለው ሱጁድና መቀመጥ ዓይነት፣ በሱጁዶቹ መሐከል የሚቀመጥ ሆኖ ሁለት ሱጁዶችን ይሰግዳል።

ሱጁድ የማድረጊያው ጊዜ፡ ሱጁደ ሰህው ሁለት ጊዜዎች አሉት፤ ሰጋጁ ከሁለቱ በአንዱ በፈለገው ጊዜ ሊሰግደው ይችላል።

* ከመጨረሻው ተሸሁድ በኋላ ይሰግዳትና ከዚያም ያሰላምታል።

* ሠላቱን በሰላምታ ካሰናበተ በኋላ ሁለት ሱጁዶችን ስግዶ፣ ለሁለተኛ ጊዜ በሰላምታ ያሰናብታል።

ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች

- 1 ሠላት፣ አንድ ሰጋጅ መተግበር የሚችለው ሆኖ፣ ሲታወቀውም ይሁን በስህተት ማዕዘንን ወይም የሠላት መስፈርትን ከተወ ሠላቱ ትበላሻለች።
- 2 ሲታወቀው ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ግዴታ ከተወ ትበላሻለች።
- 3 ሲታወቀው ከተናገረ ትበላሻለች።
- 4 ሠላት ደምጽ ባለው ሳቅ፣ በማሸካከት ትበላሻለች።
- 5 በማያስገድዱ ሁኔታዎች ውስጥ በሚደረጉ ተከታታይና በርካት በሆኑ እንቅስቃሴዎች ትበላሻለች።

> የአንድ ሰጋጅ ሰላት በሚኖረው የአላህ ፍራቻና ከሰላት ከሚያዘናጉ ነገሮች መራቁ ምንዳውና ደረጃዎቹ ላቀ እንዲሆን ያደርገዋል።

> ሰላት ውስጥ ፊትን ወይም እጅን እያነካኩ መጫወት ይጠላል።

በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች።

እነኚህ ነገሮች፣ የሠላትን ምንዳ የሚቀንሱ፣ ለሠላት መተናነስን የሚያጠፉ፣ እና የሠላትን ግርማ ሞገስ የሚሰልቡ ናቸው። እነርሱም እንደሚከተሉት ናቸው።

- 1 በሰላት ውስጥ መዞር የተጠላ ተግባር ነው ምክንያቱም ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) በሰላት ውስጥ መዞርን (እየዞረ መመልከትን) አስመልክቶ ጥያቄ ሲቀርብላቸው «አርሱ ሰርቆት ነው(ሽይጧ የአላህ ባሪያ ከሰላቱ ይሰርቀዋል)» ብለዋል።(ቡኻሪ፡ 718)
- 2 በሠላት ውስጥ በእጆች፣ በፊት፣ ጣቶችን በማጣመርና በማንጫጫት መጫወት ይጠላል።
- 3 አንድ ሰው፣ ልቡ በሽንት ሐሳብና በምግብ ክጃሎት ሐሳብ ልቡ ተጠምዶ ወደ ሠላት መግባቱ ይጠላል። ነገሩ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዳሉት ነው። «ምግብ ቀርቦ፣ ሁለቱ ቀሻሻች እየገፈተሩትም ሠላት የለም» (ሙስሊም 560)

> የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?

በሙስሊም ላይ፣ በቀንና በሌሊት ግዴታ የሚሆኑት ሠላቶች አምስት ናቸው።

እንዲህ ከመሆኑ ጋር፣ ኢስላማዊው ድንጋጌ ለአንድ ሙስሊም ከነኚህ አምስት ሠላቶች በተጨማሪ የውዴታ ሠላትን እንዲሰግድ ደንግግሏታል።

እነኚህ ሠላቶች የአላህን ውዴታ የማግኘያ ሰበቦች ናቸው።። ከግዴታ ሠላቶችም የጎደለውን የሚያሟሉ ናቸው።።

የውዴታ ሠላቶች ብዙ ናቸው፤ ከነርሱ መካከል ዋንኞቹ የሚከተሉት ናቸው።።

1 የተዘወተሩ ሱናዎች (አር ረዋቲብ)፤ይሄንን ስያሜ ያገኙት ከግዴታ ሠላቶች ጋር ተቆራኝተው ስለሚመጡ፤ እንዲሁም አንድ ሙስሊም የማይዘነጋቸው በመሆኑ ነው።።

ነቢዩ(ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንም ሙስሊም ግዴታ ሳይሆን በውዴታ የሆኑ አስራ ሁለት ረከዳዎችን አይሰግድም አላህ በጀነት ቤትን ቢገነባለት አንጂ» (ሙስሊም 728)

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው።።

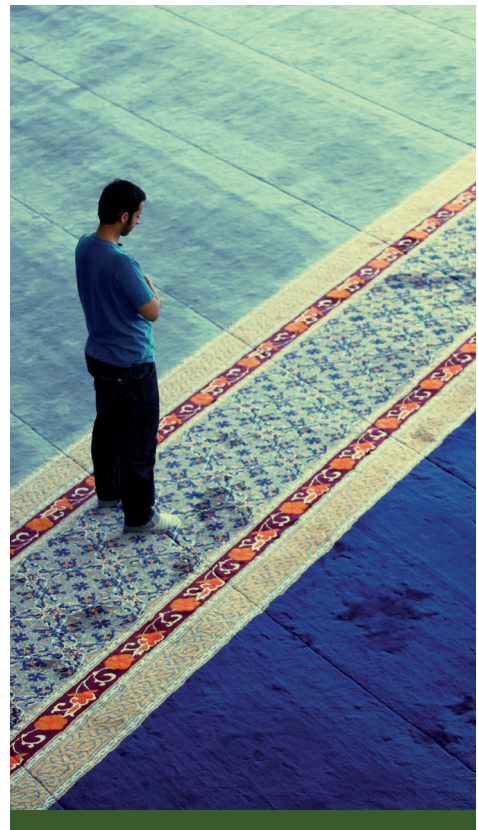
1	ከፈጅር (ከጎሕ መቅደድ) ሠላት በፈት ሁለት ረከዳ፡
2	ከዙሀር ሠላት በፈት አራት ረከዳ፤ በየሁለት ረከዳው ያሰናብታል። ከዚያን ደግሞ ከዙሀር በኋላ ሁለት ረከዳዎችን ይሰግዳል።።
3	ከመግራብ ሠላት በኋላ ሁለት ረከዳ
4	ከዲሻእ በኋላ ሁለት ረከዳ

2 የዊትር ሠላት፡ በዚህ ስያሜ የተጠራቸው የረከዳዎቹ ቁጥር ኢ-ተጋማሽ ስለሆነ ነው።። ከውዴታ ሠላቶች ሁሉ በላጫ ነች።። ነቢዩ (ሰ.ወ)፡- «እናንተ የቁርአን ባለቤቶች ሆይ ዊትርን ስግዱ» ብለዋል።። (አቲርሚዚ 453/ ኢብኑ ማጃህ 1170)

የዊትር ሠላት ተመራጩ ጊዜ በሌሊቱ ማብቂያ አካባቢ ነው።። አንድ ሙስሊም ከዲሻእ ሠላት በኋላ ጎሕ እስኪቀድ ድረስ በየትኛውም የሌሊት ክፍል ሊሰግዳት ይችላል።።

የዊትር ሠላት የረከዳዎች ቁጥር ገደብ የለውም።። ትንሹ ቁጥር አንድ ረከዳ ነው።። ተመራጩ ቁጥር ሦስት ረከዳ ነው።። በዚህ ላይ የፈለገውን መጨመር ይችላል።። የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ወ) አስራ አንድ ረከዳ አድርገው ይሰግዱት ነበር።።

የውዴታ ሠላቶች መሰረታዊ ፈለግ ባለ ሁለት ረከዳ ሠላት መሆኗ ነው።። ሁለት ረከዳዎችን ይሰግድና ያሰላምታል፤ እንዲህ እያለ ይቀጥላል።። የዊትር ሠላትም እንደዚሁ ነች።። ግን ሠላቱን ማገባደድ ሲፈልግ አንድ ረከዳ ይሰግድና በርሷ ያጠናቅቃል።። በዊትር ሠላት ውስጥ፣ ከሩኩዕ ቀና ካለ በኋላ፣ ሱጁድ ከማድረግ በፊት በሐዲስ የተወረዱትን ውዳሴዎች ማነብብ ይወደድለታል።። ከዚህም በኋላ፣ ሁለት መዳፎቹን ወደ ላይ በመዘርጋት አላህን ይለምናል።። ይህ ዱዳ፣ ዱዳኡል ቁኑት በመባል ይታወቃል።።

በፈቃደኝነት የሚሰገዱ ሠላቶች የሚከለከሉበት ወቅት፡

ኢስላም ሠላት በውስጣቸው እንዳይሰገዱ ነጥሎ ከጠቀሳቸው ወቅቶች በስተቀር የተቀሩት ወቅቶች በሙሉ አንድ ሰው የውዴታ ሠላቶችን ያለ ገደብ ሊሰግዱ ይችላሉ። እነዚህ የተከለከሉት ወቅቶች የከሃዲያን ማምለኪያ ሰዓታት ስለሆኑ ያለፈን የግዴታ ሠላት አለያም እንደ ተሒየተል መስጂድ ያሉ ሰበብ ያላቸውን ሠላቶች ካልሆነ በስተቀር የውዴታ ሠላቶችን መስገድ አይቻልም። ይህ ሠላትን በተመለከተ ያለው ፍርድ ሲሆን አላህን ማወደስና(ዜክር) እና አላህን መለመን(ዱዓአ) ግን በየትኛውም ሰዓት ሊተገበር ይችላል።

የተከለከሉት ወቅቶች የሚከተሉት ናቸው።

1	ጎሕ ከቀደደበት ጊዜ ጀምሮ ፀሐይ ወጥታ የጦር ዘንግን ያህል ትንሽ ከፍ እስከምትል ድረስ ያለው ወቅት፤ የምድር ወገብ አካባቢ ላሉ አገሮች ከ20 ደቂቃ በኋላ ይህ ወቅት ይደርሳል።
2	ፀሐይ በሰማይ መሐከል ሆኖ ወደ መጥለቂያ እስከትዘነበል ድረስ መስገድ አይቻልም። ይህ የዙሀር ሰላት ወቅት ከመግባቱ በፊት ያለ ትንሽ ጊዜ ነው።
3	ከዐሥር ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ።

> ከዐሥር ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ ሠላት መስገድ ሐራም ነው።

> ሠላተል ጀማዓ (በሕብረት መስገድ)

አላህ(ሱ.ወ) ወንድችን በሕብረት እንዲሰግዱ አዟቸዋል። ሠላተል ጀማዓ ትልቅ ምንዳ እንዳለውና ልቅናውን የሚናገሩ ሐዲሶች ወርደዋል። ነቢዩ(ሰ.ወ)፡- «የሕብረት ሠላት ከነጠላ ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 619 / ሙስሊም 650)

የሠላተል ጀማዓ ትንሹ ቁጥር ኢማምና አንድ ተከታይ ነው። የጀመረው ቁጥር በበዛው ልክ አላህ ዘንድ ያለውም ተወዳጅነት ይጨምራል።

የመከተል ትርጉም፡

መከተል ማለት፣ አንድ ተከትሎ የሚሰግድ ሰው ሠላቱን በኢማሙ ማሰሩ ነው። ተከትሎ የሚሰግደው ሰው ኢማሙን በሩኩዑ፣ በሱጁዱ ይከተለዋል። የቁርአን ንባቡን ደግሞ ያዳምጠዋል። ኢማሙን ሊቀድመው ወይም ከርሱ ወደ ኋላ መቅረት አይገባውም፤ ይልቁንም ኢማሙ የሚሰራውን ነገር በቶሎ እየተከተለ ይተገብራል።

ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- « እነሆ ኢማም የተደረገው ሊከተሉት ነው። አላህ አክበር ሲል አላህ አክበር በሉ፤ አላህ አክበር እስኪልም ቀድሞችሁ አላህ አክበር አትበሉ፤ ሲያንነብስ አጎንብሱ፤ እስኪያንነብስ ድረስም አታጎንብሱ፤ ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደሁ ሲል፣ ረበና ወለከል ሐምዱ በሉ፤ ሲሰግድም ስገዱ፤ እስኪሰግድ ድረስም አትስገዱ.....» (አል ቡኻሪ 701/ ሙስሊም 414 / አቡዳውድ 603)

ለኢማምነት የሚቀደመው ማን ነው?

የአላህን መጽሐፍ በቃሉ የሸመደደ ሰው ለኢማምነት ይቀደማል። ከርሱ በመለስ ያለው ይከተለዋል እንዲህም እያለ ይቀጥላል። ነቢዩ(ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የአላህን መጽሐፍ ይበልጥ አሳምር የሚያነብ ሰው ለኢማምነት ይቀደማል። በንባብም የሚስተካከሉ ከሆነ ደግሞ ይበልጥ ፈለጌን(ሱናን) የሚያውቀው ይቀደማል።.....» (ሙስሊም 673)

ኢማሙና ተከታዮቹ የሙቆሙት የት ነው?

ኢማሙ ከፊታቸው መሆን አለበት። ተከታዮቹ ደግሞ፣ የመጀመሪያውን ሠፍ ብሎ የሚቀጥለውን እያሟሉ ተስተካክለው መቆም አለባቸው። ተከታዩ አንድ ከሆነ ደግሞ ከኢማሙ በስተቀኝ በኩል ይቆማል።

ኢሉማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት እንዴት ይሞላላል?

ከሠላት የተወሰነ ክፍል አምልጦት ኢሉማምን የተከተለ ሰው፣ ኢሉማም ኢስኪያሰናብት ተከትሎ ይሰግድና ከዚያም ቀሪውን ይሞላላል።

ከኢሉማም ጋር ያገኘውን የሠላት ክፍል እንደ ሠላቱ መጀመሪያ፣ ቀጥሎ የሚሰራውን ደግሞ እንደ ሠላቱ መጨረሻ አድርጎ ይቆጥረዋል።

ረከዓ በምን ትገኛለች?

ሠላትን የምንቆጥረው በረከዓዎች ቁጥር ነው። ከኢሉማም ጋር ሩኩዕ ላይ የደረሰ ሰው ሙሉ ረከዓን አግኝቷል። ሩኩዕ ያመለጠው ሰው ደግሞ ኢሉማምን ተከትሎ ወደ ሠላት ይገባል ነገር ግን ከዚያች ረከዓ ያመለጠው ስራና ንግግር ከረከዓዎቹ አይቆጠሩም።

> ተከትሎ የሚሰግድ ሰው (መእመ-ም)፣ ኢሉማምን ባገኘበት በማንኛውም የሠላት ክፍል ውስጥ ተከትሎ መግባት አለበት።

ከፈጅር ሠላት፣ ከኢሉማም ጋር ሁለተኛውን ረከዓ ያገኘ ሰው፣ ኢሉማም ካሰላመተ በኋላ ቆሞ ያለፈችውን አንድ ረከዓ ማሟላት አለበት። አጠናቆ እስኪሰግድ ድረስ ማሰላመት የለበትም፤ ምክንያቱም የፈጅር ሠላት ረከዓ ቁጥር ሁለት ነው፤ እርሱ ደግሞ ያገኘው አንዱን በመሆኑ የተቀረውን ማሟላት አለበት።

ከኢሉማም የመጀመሪያው የሠላት ክፍል ያመለጠው ሰው ምሳሌ፡

ኢሉማም ከመግሪብ ሠላት በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ሆኖ ያገኘው ሰው፣ ኢሉማም ካሰላመተ በኋላ ሦስት ሙሉ ረከዓዎችን መስገድ አለበት። ይህ የሆነበት ምክንያት፣ እርሱ ኢሉማምን ያገኘው በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ነው፤ ረከዓን ማግኘት የሚቻለው ግን ከኢሉማም ጋር ሩኩዕ ላይ በመድረስ ስለሆነ ነው።

የዙሀር ሠላት ላይ፣ በሦስተኛው ረከዓ፣ ኢሉማምን ሩኩዕ ላይ ያገኘው ሰው፣ ከኢሉማም ጋር ሁለት ረከዓዎችን አግኝቷል። ይህ ማለት ለተከትሎ ሰጋጁ ከዙሀር ሠላት የመጀመሪያዎቹን ሁለት ረከዓዎች ሰገደ ማለት ነው። ኢሉማም ካሰናበተ በኋላ ቆሞ የተቀረውን ማሟላት አለበት። ዙሀር ባለ አራት ረከዓ ስለሆነ፣ ቆሞ የሚሞላቸው ረከዓዎች ሦስተኛውንና አራተኛውን ይሆናል ማለት ነው።

> አዛን

> አዛን በአላህ ዘንድ ከላቁ ተግባራት መካከል አንድ ነው።

አላህ ለሙስሊሞች አዛን ያደረገው ሰዎችን ወደ ሰላት ለመጥራትና የሰላት ወቅት መግባቱን እንዲሁም የሰላቱን መጀመር ማሳወቂያ ይሆን ዘንድ ነው። ሙስሊሞች ለሰላት እየተጠራፉ ይሰባሰቡ ነበር። ግን አንድ ለሁሉ የሚጠራ አልነበረም እንዳንዶች የክርስቲያኖችን መሰል ደውል አድርጉ ሲሉ ተወሰኑት ደግሞ

እንደ አይሁዳዊያን ቀንድ ይሁን አለ ዑመር ወይም ለሰላት የሚጣራ ሰው አድርጉ አሉ የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንደህ አሉ፡-« ቢላል ሆይ! ተነስና ለሰላት ጥሪ አድርግ።»(ቡኻሪ 579 ሙስሊም377)

የአዛንና የኢቃም መገለጫ

- ❖ በአዛንና በኢቃም ስነ- ስርዓት በግለሰብ ሳይሆን በቡድን ላይ ግዴታ ነው። አውቀው የተውት ከሆነ ሃጢአት ኖሮባቸውም ቢሆን ሰላታቸው ትክክል ነው።
- ❖ አዛን ለማድረግ በመልካምና በሚሰማ ድምጽ ሆኖ ሰዎች ሰላት እንዲመጡ የሚጣራ መሆን አለበት
- ❖ ለአዛንና ለኢቃም የተለያዩና የተረጋገጡ አኳኋኖች ከነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) ተዘግበዋል።

አዛን

- 1 አላ...ሁ አክበር፣ አላ...ሁ አክበር፣ አላ...ሁ አክበር አ...ላሁ አክበር!
- 2 አሽሐዱ አን ላ..ኢላ..ሃ ኢለላ...ህ፣አሽሐዱ አን ላ..ኢላ..ሃ ኢለላ...ህ!
- 3 አሽሐዱ አነ ሙሐመድን ረሱ...ሉላ...ህ፣ አሽሐዱ አነ ሙሐመድን ረሱ...ሉላ...ህ!
- 4 ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ፣ ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ!
- 5 ሐይየ ዐለልፊላ...ሕ፣ ሐይየ ዐለልፊላ...ሕ!
- 6 አላ...ሁ አክበር አላ...ሁ አክበር
- 7 ላ..ኢላ..ሃ ኢለላ...ህ!

- ኢቃም (የሠላት መጀመሪያ ጥሪ)
- 1 አላ...ሁ አክበር፣ አላ...ሁ አክበር!
 - 2 አሽሐዱ አን ላ...ኢላ...ሃ ኢለላ...ህ!
 - 3 አሽሐዱ አነ ሙሐመድን ረሱ...ሉላ...ህ!
 - 4 ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ!
 - 5 ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ!
 - 6 ቀድ ቃመቲ ሠላ...ህ ቀድ ቃመቲ ሠላ...ህ!
 - 7 አላ...ሁ አክበር፣ አላ...ሁ አክበር!
 - 8 ላ...ኢላ...ሃ ኢለላ...ህ!

ሙአዚኑን ተከትሎ መድገም

አዛን ለሰማ ሰው፣ ሙአዚኑን ተከትሎ እርሱ የሚለውን በሙሉ መልሶ ማለት ይወደዳል። ሙአዚኑ «ሐይየ ዐለሠላ...ህ» እና «ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ» በሚል ጊዜ ግን፣ «ላሐውላ ወላ ቁወተ ኢላ ቢላሂል ዐሊዱል ዐዚም» ማለት አለበት።

በመቀጠልም፣ «አላሁም ረበ ሃዚሂ ዳዕወቲታማ ወሠላቲል ቃኢማ ካቲ ሙሐመድኒል ወሲ...ለተ ወል ፈዲ...ለተ ወ-በዐስሁል መቃመል መሕሙደኒ ለዚ ወዐድተሁ» ይላል።

> አንድ ሙስሊም ወደ መስጊድ በተራመደው እርምጃ ልክ አላህ (ሱወ) ምንዳን ይከፍላል።

> በሠላት ውስጥ መመስገናት

በሠላት ውስጥ መመስገናት የሠላት እውነተኛ መገለጫና አንኳሩ ነው። መመስገናት ማለት፡ አንድ ሰጋጅ፣ በሠላት ውስጥ የተናነሰና እራሱን ዝቅ ያደረገ ሆኖ፣ የሚያነበውን የቁርኣን አንቀጽ፣ ጸሎቱንና ውዳሴን በሕሊናው እያስተነተነ አላህ(ሱ.ወ) ፊት መቆሙ ነው።

መመስገናት፣ ከአምልኮዎች ሁሉ በላይና የላቀ የታዘዥነት መገለጫ ነው። አላህ (ሱ.ወ)፣ በመፅሐፉ ውስጥ መመስገናት የምእመናን ባህሪ መሆኑን ትኩረት ሰጥቶ የተናገረው ለዚህ ነው። አላህ (ሱ.ወ)፡- «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ (ዳኑ) እነዚያ እነሱ በስግደታቸው ውስጥ አላህን ፈሪዎች (የሆኑት)፣ ይላል። (አል ሙአሚኑን 1-2)

በሠላት ውስጥ መመስገናት የቻለ ሰው፣ የእማንና የአምልኮን ጣዕም ማጣጣም ይችላል፡ ፡ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «የዓይን መርጊያዬ በሠላት

> ባሪያው ለጌታው በጣም ቅርብ የሚሆነው ሱጁድ ላይ ሆኖ ነው።

ውስጥ ተደርጋልኛለች» ያሉት ለዚህ ነው። (አል ነሳአ. 3940)

የዐይን መርጊያ ማለት፣ ከዳር የደረሰ ደስታ፣ ስኬትና እርካታን ማግኘት ነው።

በሠላት ውስጥ ለመመስገናት የሚረዱ መንገዶች

በሠላት ውስጥ ለመመስገናት የሚረዱ መንገዶች አሉ። ከነሱም፡-

1 አስቀድሞ ለሠላት መዘጋጀት ዝግጅት ማለት፡ ወንዶች፣ የሚያምር ልብስ በመልበስና ወደ ሠላት በተረጋጋና በስከነ መንፈስ በመራመድ አስቀድሞ ወደ መስጂድ በመምጣት፣ ከሠላት በፊት የሚከናወኑ ነቢዩ ፈለጎችን በማከናወን የሚረጋገጥ ነው።

2 አዕምሮን የሚያጠምዱ፣ አዘናጊና እንቅፋት የሆኑ ነገሮችን በቅድሚያ ማስወገድ

አንድ ሰው፣ ከፊት ለፊቱ ሐሳቡን የሚሰርቁ ምስሎች፣ ልብ የሚያንጠለጥሉ ጨዋታዎችና ሐሳቡን የሚሰርቁ ድምፆች ባሉበት መስገድ የለበትም። እንዲሁም፣ ሽንት ቤት መግባት እያስፈለገው፣ ተርቦ ወይም ተጠምቶ፣ ምግብና መጠጥ በቀረበበት ቅጽበት ሠላት መጀመር የለበትም። ይህ ሁሉ ያስፈለገው ሰጋጅ አዕምሮው ነፃ እንዲሆንና ከባድ ጉዳይን በማስተናገድ እንዲጠመድ ለማድረግ ነው። ይህ ሲሆን ከፊት ለፊቱ የሚያገኘው ሠላቱን ይሆናል። ሠላት ደግሞ ከጌታው ጋር የሚነጋገርበት ወሳኝ ነገር ነው።

3 በሠላት ውስጥ መረጋጋት

ነብዩ (ሰ.ወ) ሠላትን ሲሰግዱ፣ በሩኩዓቸውም በሱጁዳቸውም ውስጥ፣ እያንዳንዱ መገጣጠሚያቸው ወደ ቦታው እስኪመለስ ድረስ በመረጋጋት ነበር። ሠላቱን ማሳማር ያልቻለውን ሰውዬ፣ በሠላቱ ውስጥ በሚፈፅማቸው ተግባሮችን በሙሉ በእርጋታና በዝግታ እንዲፈፅም አዘውታል። መቻኮልን ከልክለዋል፣ችኮላን ከአሞራ ውሃ አጠጣጥ ጋር አመሳሰለውታል።

ነብዩ (ሰ.ወ)፡- #በስርቆት አደገኛው ሰው ማለት ከሠላቱ ላይ የሚሰርቅ ነው። ሲሉ፣ ሠላቶች፡ «ከሰላቱ ላይ የሚሰርቀው እንዴት ነው?» በማለት ጠየቁ። እሳቸውም፡ «ሩኩዓንም ሱጁዳንም በማጓደል ነው፣ በማለት መለሱላቸው (አህመድ 22642)

በሠላት ውስጥ የማይረጋጋ ሰው፣ በሠላቱ ሊመሰገጥ አይችልም። ምክንያቱም መናጠን መመሰጥን ስለሚጻረር ነው። እንደ አሞራ ጎንበስ ቀና ማለት ምንዳን ያሳጣል።

4 ፊት ለፊቱ የሚቆመውን አካል ኃያልነት ማሰብ

በሠላት ውስጥ ሆኖ የፈጣሪን ኃያልነትና ልቅና፣ የነፍሱን ደካማነትና ወራዳነት፣ እንዲሁም ጌታው ፊት በመቆም እየተማፀነውና እያናገረው እንደሆነ ያስብ። ለርሱ በመዋደቅና በመዋረድ ፈጣሪውን ይለምን። ከዚህም ባሻገር፣ አላህ (ሱ.ወ) በወዲያኛው ዓለም ለምእመናን ያዘጋጀውንና የደገሰውን፣ እንዲሁም አጋሪያን የሚጠብቃቸውን ቅጣትና ውርደት ያስተንትን። በወዲያኛው ዓለም ጌታው ፊት የሚቆምበትን ጊዜ ያስታውስ።

አንድ ሙእሚን በሠላት ውስጥ ሆኖ ይህን በአዕምሮው መሳል ከቻለ፣ አላህ በመፀሐፉ ውስጥ፣ «ጌታቸውን እንደሚገናኙ እርግጠኞች ናቸው» ብሎ ከዘከራቸው ሰዎች ይሆናል። አላህ (ሱ.ወ)፡- # (ሠላት) በፈሪዎች ላይ እንጅ በሌላው ላይ በእርግጥ ከባድ ናት። እነዚያ እነርሱ ጌታቸውን የሚገናኙ እነሱም ወደርሱ ተመላሾች መኾናቸውን የሚያረጋግጡ በኾኑት ላይ እንጅ ከባድ ናት፣ ይላል። (አል በቀራ 45-46)

አንድ ሰጋጅ በሠላቱ ውስጥ መመሰጥን የሚያገኘው፣ አላህ (ሱ.ወ) እንደሚሰማው፣ የጠየቀውን እንደሚሰጠውና ለልመናው ምላሽ እንደማይነፍገው በሕሊናው መሳል በሚችለው ደረጃ ልክ ነው።

5 የሚነበቡ አንቀጾችን፣ የሠላት ውዳሴና መገሳዎችን ማስተንተንና ከነሱ ጋር በሕሊና መጓዝ

ቁርአን የተወረደው ሊያስተነትኑት ዘንድ ነው። #ይህ ወዳንተ ያወረድነው ብሩክ መጽሀፍ ነው አንቀጾቹን እንዲያስተነትኑና የአዕምሮዎች ባለቤቶችም እንዲገሰጹ አወረድነው። አንድ ሰው የሚያነባቸውን አንቀጾች፣ የሚላቸውን ውዳሴዎችና ዱዓዎች ትርጉም ካላወቀ ሊያስተነትን አይችልም። ትርጉሙን መረዳት ሲችል፣ በአንድ በኩል እርሱ ያለበትን ሁኔታና ተጨባጭ ነገር፣ በሌላ በኩል ደግሞ የአንቀጾቹን፣ የውዳሴና ልመናዎቹን ትርጉም ማስተንተን ይችላል። ከዚህም፡ መመሰጥ፣እንዲሁም ለጌታው መዋረድና መዋደቅ ይገኝላታል። ጥልቅ ስሜት ይሰማዋል። ምናልባትም ዓይኖቹ ሊያነቡ ይችላሉ። አንድም አንቀጽ ጫና ሳይሰረዘርበት አያልፍም። አላህ (ሱ.ወ)፡- #እነዚያም በጌታቸው አንቀጾች በተገሰጹ ጊዜ (የተረዱ ተቀባዮች ኾነው እንጅ) ደንቆሮችና ዕውሮች ኾነው በርሷ ላይ የማይደፉት ናቸው። ይላል። (አል ፉርቃን 73)

ሠላት

> የጁምዓ ሠላት

አላህ (ሱ.ወ) በጁምዓ ዕለት፣ በዙህር ሠላት ወቅት እጅግ በጣም የላቀ የኢስላም መገለጫና ከግዴታዎቹ ሁሉ የጠበቀ ሠላትን ደንግጓል። ይህ ሙስሊሞች በሳምንት አንዴ የሚሰባሰቡበት ዕለት ነው። በዚህ ዕለት የጁምዓው ኢማም የሚያቀርብላቸውን ምክርና ተግሳጽ ያዳምጣሉ ከዚያም የጁምዓን ሠላት ይሰግዳሉ።

የጁምዓ ዕለት ትሩፋት

የጁምዓ ዕለት ከሳምንቱ ቀናቶች ትልቁና የላቀ ክብር ያለው ዕለት ነው። አላህ (ሱ.ወ) ከቀናቶች መካከል መርጦታል። ከተቀናት ወቅቶች በበርካታ ልዩ ነገሮች አብልጦታል። ከኻኒህም መካከል፡-

> ሲገኝ የጁምዓን ስጦታ በጥምና ማዳመጥ ክርሱ ከሚያስተጓጉላቸውን ነገር መራቅ አለባቸው።

❖ አላህ (ሱ.ወ)፡ ይህን ሕዝብ ከሌሎች ሕዝቦች ነጥሎ በዚህ ዕለት አልቆታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡ - «አላህ (ሱ.ወ) ከኛ በፊት ያሉትን የጁምዓን ዕለት አስቷቸዋል። ለአይሁዶች የቅዳሜን ዕለት፣ ለክርስቲያኖችም የአሁኑን ዕለት አደረገላቸው። አላህ እኛን አመጣንና ለጁምዓ ዕለትም መራን።» ብለዋል። (ሙስሊም 856)

❖ አደም የተፈጠረው በዚህ ዕለት ነው። የምዕዓት ዕለትም የምትከሰተው በጁምዓ ዕለት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- #ፀሐይ ከምትወጣባቸው ቀናቶች በላጩ የጁምዓ ቀን ነው። አደም የተፈጠረው በሱ ውስጥ ነው። ጀነት እንዲገባ የተደረገውም በሱ ውስጥ ነው። ከሷም እንዲወጣ የተደረገው በዚህ ዕለት ውስጥ ነው። ሰዓቲቱም በጁምዓ ዕለት እንጂ አትከሰትም። ብለዋል። (ሙስሊም 854)

ጁምዓ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

የጁምዓ ሠላት የሚከተለውን መገለጫ ባሟላ ሰው ላይ ግዴታ ነች።

- 1 ወንድ፡ በሴት ላይ ግዴታ አይደለም
- 2 ለአቅመ አዳም የደረሰ፡ በባሪያና ባልደረሰ ሕፃን ላይ ግዴታ አይደለም።
- 3 ነዋሪ፡ በመንገደኛ፣ እንዲሁም ከከተማና ከመንደር ርቆ በዱር በሚኖር ሰው ላይ ግዴታ አይደለችም።

የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድንጋጌዎች

- 1 ከጀምሮ ሠላት በፊት ገላን መታጠብ፣ ሹጥባ ከመጀመሩ ቀደም ብሎ በጊዜ ወደ መስጊድ መምጣትና ጥሩ ልብስ መልበስ የተወደደ ነው።
- 2 ሙስሊሞች ጁምዓ በሚሰገድበት ትልቅ መስጊድ ወይም መስጊድ ጃሚዕ ውስጥ ይሰባሰቡና፤ ኢማሙ በመድረክ ላይ በመውጣት ፊቱን ወደ ስጋጆቹ በማዞር በሁለት ክፍል የተከፈለ ሹጥባ/ ዲስኩር ያደርግላቸዋል። በሁለቱ ሹጥባዎች መሐከል፣ ለመለያ ያክል ትንሽ ጊዜ በመቀመጥ እረፍት ያደርጋል። በሹጥባው ውስጥ፣ አላህን እንዲፈሩ ያስታውሳል። የቁርአን አንቀጾችን እያጣቀሰ የተለያዩ ምክሮችና ተግሳጾችን ያስተላልፋል።
- 3 ስጋጆቹ ሹጥባውን በጥሞና ማዳመጥ አለባቸው። መነጋገር ወይም ከሹጥባው ተጠቃሚ እንዳይሆኑ በሚያደርጉ ነገሮች እራስን ማጥመድ ክልክል ነው። መስገጃ መነካካት ወይም አሸዋና አፈር እያነሱ መበተን እንኳን ክልክል ነው።
- 4 ከዚህ ቀጥሎ፣ ኢማሙ ሹጥባውን ሲጨርስ ከመድረኩ ይወርዳል። ኢቃም ይደረግና በቁርአን ንባቡ ድምፁን ከፍ በማድረግ ሁለት ረክዐዎችን ያሰግዳቸዋል።
- 5 የጁምዓ ሠላት የተደነገገው የተወሰነ ያክል ሰው ለሚገኝበት ሁኔታ ነው። ስለዚህ፣ የጁምዓ ሠላት ያመለጠው ወይም በሆነ ምክንያት ከጁምዓ ሠላት የቀረ ሰው፣ በሱ ምትክ መስገድ ያለበት ዙህርን ነው። ብቻውን የሚሰግደው ጁምዓ ተቀባይነት የለውም።
- 6 ከጁምዓ ሠላት የዘገየና ከኢማሙ ጋር ከረከዓ ያነሰውን ክፍል እንጂ ያልደረሰ ወይም ያላገኘ ሰው የሚሞላው ሠላት በዙህር መልክ ነው።
- 7 ጁምዓ ግዴታ የማይሆንባቸው፣ ሴቶችና መንገደኛ የመሳሰሉት በሙሉ ከሙስሊሞች ጋር በመሆን ቢሰግዱ ሠላታቸው ተቀባይነት ያገኛል። በዚህም የዙህር ሰላት ግዴታ ይወርድላታል።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?

ኢስላማዊው ድንጋጌ፣ የጁምዓ ሠላት ላይ መገኘቱ ግዴታ በሆነባቸው ሰዎች ላይ ሁሉ በቦታው መጣድ ግዴታ መሆኑን አጥብቆ አሳስቧል። በዓለማዊ ጉዳይ ከርሱ መዘናጋትን አጥብቆ አስጥንቅቋል። አላህ (ሱ.ወ)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ በዐርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውሳት ሺዱ መሸጥንም ተዉ፤ ይሃችሁ የምታውቁ ብትኾኑ ለናንተ በጣም የተሻለ ነው።» ይላል። (አል ጁምዓ 9)

ያለ ህጋዊ ምክንያት ከርሱ የሚቀርን ሰው በልቦናው ላይ መናፍቅነት መታተምን አስጥንቅቋል። ነብዩ (ሱ.ወ)፡ - «ያለ ምንም ምክንያት በመዘናጋት ሦስት ጁምዓን የተወሰደ፣ አላህ (ሱ.ወ) በቀልቡ ላይ ያትምበታል።» ብለዋል፡ : (አቡ ዳውድ 1052 አህመድ 15498) «በቀልቡ ላይ ያትምበታል» ማለት ይጋርደዋል፤ ይሸፍነዋል፤ በውስጡ እንደ መናፍቃንና አመጸኞች ልብ መሃይምነትንና ድርቅትን ያበቅልበታል ማለት ነው።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚያስችል ምክንያት፡ ድንገተኛና ያልተለመደ፣ እጅግ በጣም አስቸጋሪ ሁኔታ ወይም በኑሮ አለያም በጤና ላይ አስጊና አደገኛ ሁኔታ መከሰት ነው።

ሠላት

በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት እንደ ህጋዊ ምክንያት ይታያል?

በመሰረቱ፣ በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ ሠላት መቅረት ህጋዊነት ወይም ተቀባይነት ያለው አይደለም። አላህ (ሱ.ወ) በዚህ ወቅት ስራችንን ትተን ለሠላት ዝግጁ እንድንሆን፣ #እናንተ ያመናችሁ ሆይ በዐርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውሳት ኼዱ መሸጥንም ተዉ ይሃችሁ የምታውቁ ብትኾኑ ለናንተ በጣም የተሻለ ነው።» በማለት አዘናል፡ (አል ጁምዓ 9)

አላህ (ሱ.ወ)፡- «አላህንም የሚፈራራ ሰው ለርሱ መውጫን ያደርግለታል። ከማያስበውም በኩል ሲሳይን ይሰጠዋል፡፡ በአላህ ላይ የሚጠጋ ሰው እርሱ በቂው ነው።» ይላል። (አጠላቅ 2-3)

> አላህ ዘንድ ያለው ዋጋ ከዘዘታም ከንግድም በላጭ ነው።

ስራ፣ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?

ቀጥለው ከተጠቀሱት፣ ከሁለቱ በአንዱ ሁኔታ ካልሆነ በስተቀር ተደጋጋሚና ዘውታሪ ስራ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት እንደ ምክንያት ሊቆጠር አይችልም።

1 እርሱ በቦታው ላይ በመኖሩና ከጁምዓ በመቅረቱ እንጂ ሊከሰት የማይችል ትልቅ ህዝባዊ ጥቅም ካለና ይህን ስራ እርሱ ከተወው ከፍተኛ ጉዳትና አደጋ የሚደርስ ከሆነ እርሱን ሊተካው የሚችል ማንም ከሌለ።

ምሳሌ

- * በድንገተኛ ክፍል የሚሰራ ዶክተር ድንገተኛ አደጋ የደረሰባቸው ቁስለኞችንና በሽተኞች የሚያክም ከሆነ
- * ዘበኛና ፖሊስ የሰዎች ንብረት በሌቦችና በወሮቦሎች እንዳይዘረፍ በመጠብቅና በመከላከል ላይ ከተሰማሩ
- * በትላልቅ ኢንዱስትሪ ውስጥ የማሸኖችና መሳሪያዎችን ሂደት የሚከታተልና የሚቆጣር ቴክኒሻን ከሆነ ከትትል ለሴኮንዶች መቋረጥ የማይችል ከሆነ

2 ስራው ብቸኛ የገቢ ምንጩ ከሆነ አስፈላጊ የዕለት ወጪዎችን ምግቡን መጠጡንና ወሳኝ ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈጽምበት ከዚያ ስራ ውጭ ምንም ከሌለው ሌላ ስራ እስከሚያገኝና ያለበት ችግር እስከወገድለት ድረስ በዚያ ስራ ላይ በመቆየት ጁምዓ ሳይሰግድ ቢቀር ይፈቅድለታል። ወይም ምግቡን መጠጡንና አስፈላጊ ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈጽምበት እስከሚያገኝ ድረስ ይፈቅድለታል። ይሁን እንጂ ሌላ ስራና የገቢ ምንጭ ማስገኛ መንገድ የማይላለግ ግዴታ አለበት።

> የመንገደኛ ሰላት

- ❖ መንገደኛ ከቦታ ቦታ በሚዘዋወርበት ወይም ከአራት ቀን ላከ ወቅት ጊዜያዊ ቆይታ በሚያደርግበት ስፍራ ሆኖ ባለ አራት ረከዓ ሰላቶቹን ሁለት ረከዓ አድርጎ መስገድ ይወደድለታል። ዙህር ዐሰርና ዲቫን የአገሬ ነዋሪ የሆነ ኢሳይያምን ተከትሎ ካልሰገደ በስተቀር በአራት አራት ረከዓ ምትክ ሁለት ሁለት አድርጎ ይሰግዳል። እንዲያ ከሆነ ግን ኢሳይያምን ሊከተልና እንደሱ አራት ረከዓ ሊሰግድ ይገባል።
- ❖ ከፈጅር ሱና በስተቀር የተቀሩትን ተቀጥላ ሱና ሰላቶችን ቢተው ወይም ባይሰግድ ይችላል።
- ❖ ዙህርና ዐስሩን በአንድነት መግራብና ዲቫን በአንድነት አቆራኝቶ መስገድ ይችላል። በተለይ በሚዘዋወርበትና በሚሳፈርበት ወቅትና ሁኔታ ላይ ከሆነ የአላህን ህግ ገራገርነት እዝነትና ማጨናነቅ የሌለው መሆኑን የሚያሳይ ነው።

> የታማሚ ሰው ሰላት

አዕምሮውን እስካልሳተና እራሱን እስካወቀ ድረስ በፈለገው ሁኔታ ላይ ቢሆንም ሰላት በሙስሊም ላይ ግዴታ ነው። ነገር ግን እስልምና የሰዎችን ሁኔታና ያለባቸውን ጉዳይ ከግምት አስገብቷል። ከነዚህ ሁኔታዎች አንዱ ህመም ነው።

ይህን ለማብራራት ያክል፡

- ❖ መቆም የማይችል ወይም መቆም የሚያስቸግረው ወይም ለመቆም የሚያስችለው ፈውሱ የሚዘገይበት የሆነ ህመምተኛ ቆሞ መስገድ ይሻርለታል። እርሱ የሚሰግደው ቁጭ ብሎ ነው። ቁጭ ማለትም ካልቻለ በጎኑ እንደተጋደመ ይሰግዳል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ ቁመህ ስገድ። ካልቻልክ ቁጭ ብለህ ስገድ። ካልቻልክ በጎንህ ተጋድመህ ስገድ አል ቡኻሪ 1066

- ❖ ማጎንበስ (ሩኩፅ) ወይም ሱጁድ ማድረግ ያልቻለ ሰው በሚችለው ልክ ምልክት በማድረግ ይሰግዳል።
- ❖ በመሬት ላይ ቁጭ ማለት የሚቸገር ሰው በወንበርና በመሰል ነገሮች ላይ ቁጭ ብሎ መስገድ ይችላል።
- ❖ በህመም ምክንያት ለእያንዳንዱ ሰላት መጥራራት ወይም ውዳእ ማድረግ የሚቸገር ሰው ዙህርና ዐሰርን በአንድነት መግራብና ዲቫን በአንድነት በማቆራኘት መስገድ ይችላል።
- ❖ ሰላት ለመስገድ በህመም ምክንያት ውሃን መጠቀም የማይችል ሰው በአፈር ተየሙም ማድረግ ይችላል።

A close-up photograph of a bowl filled with dark, glossy dates. The bowl is white with a colorful floral and leaf pattern in red, green, and black. In the background, a highly ornate silver teapot with intricate engravings is visible, slightly out of focus. The lighting is soft, highlighting the texture of the dates and the metallic sheen of the teapot.

٢٩٥٧

4

አላህ (ሱ.ወ) ሙስሊሞች በአመት አንድ ወርን እንዲጸሙ ግዳጅ አድርጎ ደንግጓል። እሱም የተባረከውን የረመዳንን ወር ነው። ፡ አራተኛ የኢስላም ማዕዘንና ታላቅ መሰረት አድርጎታል። አላህ (ሱ.ወ)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጸም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተፃፈ በናንተም ላይ ተፃፈ. (ተደነገገ) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።» ይላል። (አል በቀራ 183)

የምዕራፉ ማውጫ

የጸም ትርጉም

የረመዳን ወር ትሩፋት

የጸም ሚስጥር

የጸም ትሩፋት

ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች

እንዳይጸሙ አላህ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

- ህመምተኛ
- ደካማ
- መንገደኛ
- በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች
- እርጉዝና አጥቢ ሴት

የውዴታ ጸም

የተባረከው የጸም ፍቺ በዓል (ዒዱል ፊጥር)

- በጸም ፍቺ በዓል ቀን የሚፈቀዱ ነገሮች

የረመዳን ጾም

የጾም ትርጉም

ጾም በኢስላም ያለው ትርጉም፡ ጎሕ ከቀደደበት ሰዓት ጀምሮ፣ ፀሐይ እስክትጠልቅ (የመግራብ ሠላት አዛን የሚባልበት ወቅት) ድረስ ከምግብ፣ ከመጠጥ፣ ከግብረ ስጋ ግንኙነትና ከሌሎችም ጾምን ከሚያበላሹ ነገሮች እራሱን በመቆጠብና በማገድ አላህን መገዛት ነው።

> የረመዳን ወር በላጭነት

የረመዳን ወር፣ በኢስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው። ረመዳን ከዓመቱ ወራት ሁሉ በላጩ ነው። አላህ (ሱ.ወ) ከተቀሩት ወራት በበርካታ ነገሮች አልቆታል። ከነዚህ ብልጫዎች መካከል የሚከለተሉት ይገኙበታል።

1 አላህ (ሱ.ወ) የተከበረውንና እጅግ የላቀውን መጽሐፍ -ቁርአንን- በውስጡ በማውረድ የመረጠው ወር ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡-«(እንድትጸሙ የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ፣ ከቅን መንገድና (ውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲሆን ቁርአን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጸመው።» (አል በቀራ 185)

2 ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳን ሲገባ የጀነት በሮች ይከፈታሉ፤ የጀህነም በሮች ይዘጋሉ፤ ሰይጣናት ይታሰራሉ።» (አል ቡኻሪ 3103/ ሙስሊም 1079) አላህ (ሱ.ወ) መልካምን በመሥራትና ከመጥፎ በመራቅ ባሮቹ ወደርሱ የሚመለሱበትን ሁኔታ አመቻችቷል።

3 ቀኑን የጾመና ሌሊቱን በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ያለፉት ወንጀሎቹ ይማሩለታል። ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በእምነትና አላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ የረመዳንን ወር የጾመ፣ ቀደም ሲል የሠራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኻሪ 1910 /ሙስሊም 760) «በእምነትና አላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በረመዳን ወር (ተራዊትና ተሃጃድን በመስገድ) የቆመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኻሪ 1905/ ሙስሊም 759)

4 በረመዳን ውስጥ የዓመቱ ትልቅ ሌሊት ይገኛል። ይህች ሌሊት አላህ (ሱ.ወ) በመጽሐፉ፣ በዚች በርሷ ውስጥ የሚሠራ መልካም ሥራ፣ ለረዥም ዓመታት ከሚሠራ መልካም ሥራ እንደሚሻልና እንደሚበልጥ የተናገረለት ነች። አላህ (ሱ.ወ)፡- «መወሰኛይቱ ሌሊት ከሺህ ወር በላጭ ናት።» ብሏል (አል ቀድር 3) እናም ይህችን ሌሊት በእምነትና አላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል። እርሷ በረመዳን ወር በመጨረሻዎቹ አስርት ሌሊቶች ውስጥ የምትገኝ ነች። ይህችን ሌሊት፣ ማንም ሰው በእርግጠኝነት በዚህ ዕለት ትሆናለች ብሎ መወሰንና መናገር አይችልም።

> የረመዳን ወር በኢስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው።

ባሌጽ

> የጾም ሚስጥር

አላህ ሱወ፣ በበርካታ ዓለማዊና መንፈሳዊ ምክንያቶች ጾምን ግዴታ አድርጓል። ከነዚህ መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል

1 የአላህን ፍራቻ ማጽናት

ጾም፣ አንድ ባሪያ የሚወዳቸውን ነገሮች ወይም ፍላጎቶቹን በሙተው፣ ስሜቱን በመጫን፣ አላህን የሚዛብበት አምልኮ በመሆኑ፣ በሁሉም ስፍራና ወቅት፣ በድብቅም ሆነ በይፋ ነፍሱን በአላህ ፍራቻ እንዲያንጽና የአላህን ምርመራ እንዲያስተነትን ያደርገዋል። አላህ (ሱወ)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።» ብሏል (አል በቀራ 183)

> የጾም ትሩፋት

ጾም በአስላማዊው ሕግ የተደነገጉ በርካታ ትሩፋቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

1 በአላህ አምኖ፣ ትዕዛዙንም አክብሮ፣ በረመዳን ትሩፋት ዙሪያ የተላለፉ ጉዳዮችን እውነት ብሎ ተቀብሎ እንዲሁም አላህ ዘንድ የሚያገኘውን ምንዳ በመከጀል ረመዳንን የጾመ፣ ቀደም ሲል የሰራው ወንጀሉ ይማርለታል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን፣ በአላህ አምኖ የሚያስገኝለትን ምንዳ አስቦና ከጅሎ የጾመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኻሪ 1910 / ሙስሊም 760)

2 ጾመኛ፣ ከአላህ ጋር ሲገናኝ በመጾሙ ምክንያት በሚያገኘው ላቅ ያለ ምንዳና ጸጋ ይደሰታል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ጾመኛ ሁለት ደስታዎች አሉት። በሚያፈጥርበት ጊዜ የሚደሰተውና ከጌታው ጋር ሲገናኝ የሚደሰተው ደስታ ነው።» (አል ቡኻሪ 1805 / ሙስሊም 1151)

3 በጀነት ውስጥ ከጾመኞች በስተቀር ማንም የማይገባበት የሆነ ረዎን የሚባል በር አለ። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በጀነት ውስጥ ረዎን የሚባል በር አለ። የትንሳኤ ቀን ጾመኞች

2 ከወንጀልና ከሃጢአት በመራቅ ላይ ስልጠና ወይም ልምምድ መስጠት

አንድ ጾመኛ ሐላል ነገሮችን በመከልከል የአላህን ትዕዛዝ ማክበር ከቻለ፣ የወንጀልና የሀጢአት ስሜቱን በመለገሙና አላህ ከገደበው ወሰን በመጠበቅ፣ በስህተት ላይ ባለመዘወተር የበለጠ ቻይ ይሆናል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሐሰት ንግግርንና በሱም መሥራትን ያልተወ ሰው፣ አላህ (ሱወ) ምግብና መጠጡን ከመተወ ጉዳይ የለውም።» (አል ቡኻሪ 1804) ውሸት ማውራትና በውሸት መሥራት ያልተወ ሰው፣ ለጾም የተደነገገለትን ዓላማ በስራ ላይ አላዋለም ማለት ነው።

3 ችግሮችን ማስታወስና መደገፍ

ጾም፣ የተራቡና የተቸገሩ ሰዎችን ሕይወት የሚካፈሉበትና ዓመቱን ሙሉ በችግርና በሰቆቃ የሚያሳልፉትን ደሆች ሁኔታ የሚያስታውሱበት የአምልኮ ዘርፍ ነው። ትክክለኛ የአላህ ባሪያ፣ ድሃ ወንድሞቹ ምን ያህል በረሃብና በጥማት እንደሚቸገሩ ያስታውሳል፤ በመሆኑም ለነርሱ የአርዳታ እጁን በመዘርጋት የሚቻለውን ሁሉ ያደርጋል።

> ጾመኛ ሁለት ደስታዎች አሉት፡- ጾሙን ሲፈታና ፈጣሪውን ሲገናኝ ይደሰታል።

ይገቡብታል። ከነርሱ ሌላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። የት አሉ ጸመኞች? ይባላል። ወዲያውም እነሱ ወደርሱ ይጎሳሉ። ከነርሱ ሌላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። እነሱ ገብተው ሲያበቁ ይዘጋል። ማንም በሱ በኩል አይገባም።» (አል ቡኻሪ 1797/ ሙስሊም 1152)

4

አላህ (ሱ.ወ) የጸምን ምንዳ ወደራሱ አስጠግቶታል። እናም ክፍያውና ምንዳው፣ ከቸሩ፣ ከሊጋሱና ከጋያሉ ጌታ ዘንድ የሆነለት ሰው ሊደሰት ይገባል። አላህ ባዘጋጀለትም ሽልማት ይበሰር። አላህ (ሱ.ወ) በነብዩ (ሱ.ወ) አንደበት ሲነግረን፡- «የም ሲቀር ሁሉም የአደም ልጆች ስራ ለራሳቸው ነው፤ እርሱ ግን የኔ ነው ምንዳውን የምክፍለው እኔው ነኝ።» ይላል። (አል ቡኻሪ 1805 /ሙስሊም 1151)

> ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች

ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች፣ አንድ ጸመኛ ሊከለከላቸውና ሊቆጠባቸው የሚገቡ ነገሮች ናቸው። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

1 መብላትና መጠጣት፡- አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከነህ የኾነው ነጩ ክርም ከጥቁሩ ክር (ከሌሊት ጨለማ) ለናንተ እስከሚገለጽላችሁ ድረስ ብሉ ጠጡም ከዚያም ጸምን እስከ ሌሊቱ ድረስ ሙሉ።» (አል በቀራ 187)

ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸሙ አይበላሽም፤ ወንጀልም የለበትም። ነብዩ (ሱ.ወ)፡- «ጸመኛ መኾኑን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸሙን ይቀጥል። ያበላውና ያጠጣው አላህ ነው።» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 1831/ሙስሊም 1155)

2 ምግብንና መጠጥን የሚተካ ነገር።

- ❖ በሰውነት ውስጥ የተጓደለን የጨውና የምግብ መጠን ለመጠገን የሚወሰዱ ምግብ ነክ የሆኑ መርፌዎችና መድሃኒቶች ጸምን ያፈርሳሉ። ምክንያቱም የምግብና የመጠጥን ቦታ ስለሚተኩ፣ በምግብና መጠጥ ላይ ያለፈው ሕግ ይመለከታቸዋል።
- ❖ ለህመምተኛ የሚሰጥ ደም። ምክንያቱም ደም የምግብና የመጠጥ የመጨረሻው መዳረሻ በመሆኑ ነው።
- ❖ በማንኛውም መልክ ማጨስ። ጭስን ወደ ሰውነት እያማጉ ማስገባት፣ ሰውነትን በመመረዝ እንዲጠናከር ያደርገዋል።

3 የፍቶት ጠብታ ቢፈስም ባይፈስም፣ የወንዱ ብልት በሴቲቷ ብልት ውስጥ እንዲሰምጥ በማድረግ የተፈፀመ ግብረ ስጋ ግንኙነት

4 በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሸት ወይም በእጅ በማባበልና በመሳሰሉት መንገዶች የፍቶት ጠብታን (የዘር ፍሬ ፈሳሽን) ማፍሰስ

በእንቅልፍ ልብ የሚከሰት የዘር ፍሬ መፍሰስ ጸምን አያበላሽም።

አንድ ሰው ጸምን የሚያበላሹ ነገሮችን እንዳይፈጽም መጠንቀቅና ስሜቱን መቆጣጠር የሚችል ከሆነ ሚስቱን መሳም ይችላል።

5 አውቆ ማስታወክ። ከቁጥጥር ውጭ በሆነ መልኩ ትውከት በራሱ ከወጣ ጸምን አያፈርስም። ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ትውከት ያሸነፈው ጸመኛ፣ ጸሙን መክፈል አይጠበቅበትም። በፈቃዱ ያስታወከ ሰው ጸሙን ይክፈል።» (አል ቲርሚዝ 720 /አቡ ዳውድ 2380)

6 አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ።

የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም በቀኑ የመጨረሻ ክፍል ላይም ቢሆን ከፈሰሰ ሴቷ ጸሟ ይበላሻል። በሌላም በኩል፣ በወር አበባ ደም ላይ ቆይታ ጎዥ ከፈነጠቀ በኋላ ብትጸዳና የዚያን ቀን ብትጸም፣ ጸሟ ትክክል አይሆንም። ያንን ቀን መጸም የለባትም። ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የወር አበባ ላይ በምትሆንበት ጊዜ አትሰግድም አትጸምም አይደል እንዴ?» (አል ቡኻሪ 1850)

አንዲት ሴት ከተለመደው የወር አበባና የወሊድ ደም ውጭ በበሽታ ምክንያት ደም የሚፈሳት ከሆነ ከመጸም አትከለክልም።

> አላህ እንዳይጸው ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

አላህ (ሱ.ወ) ከሰዎች መካከል ለተወሰኑ ሰዎች በረመዳን ወር አለመጸም እንዲችሉ ፍቃድ ሰጥቷል። ይህንንም ያደረገው ለነርሱ ከማዘን፣ ከማግራትና ከማቅለል አንፃር ነው። እኚህ ሰዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

1 በመጸሙ የሚጎዳ ታማሚ፡- ለርሱ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ከረመዳን በኋላ ሲሻለው ያፈጠረውን ይከፍላል።

2 በሽምግልና ወይም ይድናል ተብሎ በማይከጀል በሽታ ምክንያት መጸም የማይችል ደካማ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ለእያንዳንዱ ቀን አንድ ሚስኪን ያበላል። ይኸውም፣ በሀገሩ ከሚበላ የምግብ ዓይነት አንድ ኪሎ ተኩል በመስጠት ይሆናል።

3 ተጻዥ መንገደኛ በጉዞው ላይ እያለ ከአራት ቀን ለማይበልጥ ጊዜ ሲያርፍ ማፍጠር ይችላል። ያንን ጸም የፈታበትን ቀን ከረመዳን በኋላ ሀገሩ ሲመለስ ይከፍላል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በሺተኛ ወይም በጉዞ ላይ የኾነም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጸም አለበት። አላህ በናንተ ገሩን (ይሻል) በናንተም ችግሩን አይሻም።» (አል በቀራ-185)

4 የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች። በነኚህ ሁለት ሁኔታዎች ላይ ያሉ ሴቶች መጸም በነሱ ላይ እርም ነው። መጸማቸው ትክክለኛ አይደለም። ከረመዳን በኋላ መክፈል ይኖርባቸዋል። (ገጽ፣ 96 ተመልከት)

5 እርጉዝና አጥቢ። በራሳቸው፣ወይም በልጃቸው ላይ ጉዳትን ከሰጉ ወይም ከፈሩ፣ ማፍጠርና ቀኖቹን መክፈል ይችላሉ።

በረመዳን ጾሙን ያበላሽ ሰው ፍርዱ ምንድን ነው?

ማንኛውም ያለ በቂ ምክንያት ጾሙን ያበላሽ ሰው፣ ከባድ ወንጀል ፈጽሞል የፈጣሪውን ትዕዛዝ ጥሷል። ስለዚህም፣ በተውበት ወደ አላህ መመለስ ይኖርበታል። ጾሙን ያበላሽው በግብረ ስጋ ግንኙነት ካልሆነ፣ ከዚህ ከተውበቱ በተጨማሪ ያንን ጾም የፈታበትን ቀን መክፈል ይጠበቅበታል። ጾሙን የፈታው በግብረ ስጋ ግንኙነት ከሆነ ግን፣ ያንን ቀን መክፈል፣ እንዲሁም ለሠራው ወንጀል ማበሻ፣ ባሪያን ነፃ ማውጣት አለበት። ይህም፣ ሙስሊም ባሪያን በመግዛትና ከባርነት በማላቀቅ ይተገበራል። እናስተውል! ኢስላም፣ በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ለሰው ልጅ ከባርነት ቀንበር ነፃ መውጣት ትኩረት ይሰጣል። ለምሳሌ አሁን እንዳለንበት ዘመን ዓይነት ባሪያን ነፃ ማውጣት የማይቻል ከሆነ፣ ሁለት ወሮችን በተከታታይ ይጸማል። ይህንንም ካልቻለ ስልሳ ሚስኪኖችን ያበላል።

> የውዴታ ጾም

አላህ (ሱ.ወ) እንዲጾም ግዴታ ያደረገው በዓመት አንድ ወርን ብቻ ነው። ይሁን እንጂ የቻለና ፍላጎት ያለው፣ ከአላህ ተጨማሪ ምንዳን ለማግኘት የሚከፈል ሰው፣ ሌሎች ቀናትንም እንዲጾም ያበረታታል። ከነኚህ ቀናት መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

1 የዐሹራን ቀንና ከርሱ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።

የዐሹራ ዕለት የሚባለው በኢስላማዊው ቀመር መሰረት፣ የወርሃ ሙሐረም አስረኛው ቀን ነው። ይህ ዕለት፣ አላህ(ሱ.ወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ከፈርዖን የገላገላቸውና፣ ፈርዖንን በባሕር ውስጥ ያሰጠመበት ዕለት ነው። ሙስሊሞች አላህ (ሱ.ወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ነፃ ስላወጣ፣ እርሱን ለማመስገንና የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ፈለግ ለመከተል ሲሉ ይጸሙታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ቀን ከፊቱ ወይም አንድ ቀን ከኋላው ጾሙ» (አህመድ 2154)

ነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ስለዚህ ዕለት ጾም ተጠይቀው፣ «ያለፈውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል። (ሙስሊም 1162)

2 የዐረፋ ቀን።

ዐረፋ፣ የወርሃ ዙፋኑ ዘጠነኛው ቀን ነው። ፍታካ፣ በኢስላማዊ ቀመር መሰረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው። ይህ ቀን ሐጃጆች ዐረፋ በሚባል ቦታ ላይ በመሰብሰብ አላህን ሲለምኑና ሲማጸኑ የሚውሉበት ዕለት ነው። ከዓመቱ ቀናት ሁሉ የላቀና የበለጠ ቀን ነው። ሐጅ ላይ ላልተሳተፈ ሰው ይህን ቀን መጾም ይወደድለታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ስለ ዐረፋ ዕለት ጾም ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «ያለፈውንና የመጨውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል (ሙስሊም 1162)

3 ስድስቱ የሸዋል ቀናት።

ሸዋል አስረኛው ወር ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን የጾመ፣ ከዚያም ከሸዋል ስድስት ቀናትን አስከትሎ የጾመ ሰው፣ አንድ ዓመት ሙሉውን እንዲጾም ይቆጠርለታል።» (ሙስሊም 1164)

> የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል

በዓላት፣ ከሃይማኖት መገለጫዎች ውስጥ ይመደባሉ። ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) ወደ መዲና በመጡበት ወቅት አንሣሮችን ከዓመቱ ቀናት በሁለት ቀናት ውስጥ ሲፈነገጉ፣ ሲጫወቱና ሲደሰቱ አግኝተዋቸው ነበር። እናም፡ «እነዚህ ሁለት ቀናት የምን ቀናቻችሁ ናቸው?» በማለት ጠየቋቸው። እነሱም፡ «ከኢስላም መምጣት በፊት- በጨለማው ዘመን እንደሰትባቸው የነበሩ ቀናት ናቸው።» በማለት መለሱ። ነብዩም (ሲ.ዐ.ወ)፡- «አላህ እነዚህን ቀናት ከነርሱ በተሻሉ ሁለት ቀናት ተክቶላችኋል። የእርድ ዕለትና የፍስክ ዕለት» አሏቸው። (አቡ ዳውድ 1134) ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ)፣ በዓላት የሃማኖቶች መገለጫ እንደሆኑ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡- «እያንዳንዱ ሕዝብ በዓል አለው። ይህ ደግሞ በዓላችን ነው።» (አል ቡኸሪ 909 /ሙስሊም 892)

በዓል በኢስላም

በኢስላም ውስጥ፣ በዓል አንድ የአምልኮ ዘርፍን ስላጠናቀቁ ደስታን የሚገልጹበትና አላህ(ሱ.ወ) ለዚህ አምልኮ ስለመራቸውና ስለገጠማቸው እሱን የሚያመሰግኑበት አጋጣሚ ነው። በዓድቀን፣ የሚያመጡ ልብሶችን በመልበስ፣ ለክጃዮች መልካም በመዋል በሰዎች ልቦና ውስጥ ደስታን መፍጠር አስፈላጊ እንደሆነ ኢስላም ያስተምራል። በማንኛውም የተፈቀዱ መንገዶች፣ የሁሉም ልቦና የደስታ ስሜት እንዲሰማውና የአላህን ጾጋ የሚያስታውስ እንዲሆን ማድረግ ተገቢ ነው።

የሙስሊሞች በዓል

በዓመት ውስጥ ሙስሊሞች የሚያከብሩባቸው ሁለት በዓላት አሉ። ከሁለቱ ቀናት ውጪ ሰዎች እንደ በዓል አድርገው የሚያከብሩባቸውን ቀናቶች ማክበር አይፈቀድም። እነዚህ በዓላት፡ የጾም ፍቺ በዓል (የወርሃ ሸዋል የመጀመሪያ ቀን) እና የእርድ በዓል (የወርሃ ዙልሐጃ አስረኛ ቀን) ናቸው።

የጾም ፍቺ በዓል

የጾም ፍቺ በዓል፣ የረመዳን የመጨረሻው ሌሊት ካለፈ በኋላ የሚከተለው የወርሃ ሸዋል የመጀመሪያው ቀን ነው። የጾም ፍቺ በዓል በመባል የሚጠራውም ለዚህ ነው። ይህ ቀን፣ ሰዎች ጾማቸውን በማጠናቀቃቸው፣ በጾማቸው አላህን ይገዙበት እንደነበረው፣ በመደሰት አላህን የሚያመሰግኑበት ዕለት ነው። ሙስሊሞች ይህን በዓል የሚያከብሩት፣ አላህ ጾጋውን ስለሚላላቸውና የረመዳንን ወር በሙሉ ለመጾም ስላደላቸው፣ አላህን እያመሰገኑ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ቁጥሮችንም ልትሞሉ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመራችሁ ታከብሩትና ታመሰግኑት ዘንድ (ይህን ደነገግላችሁ)» (አል በቀራ 185)

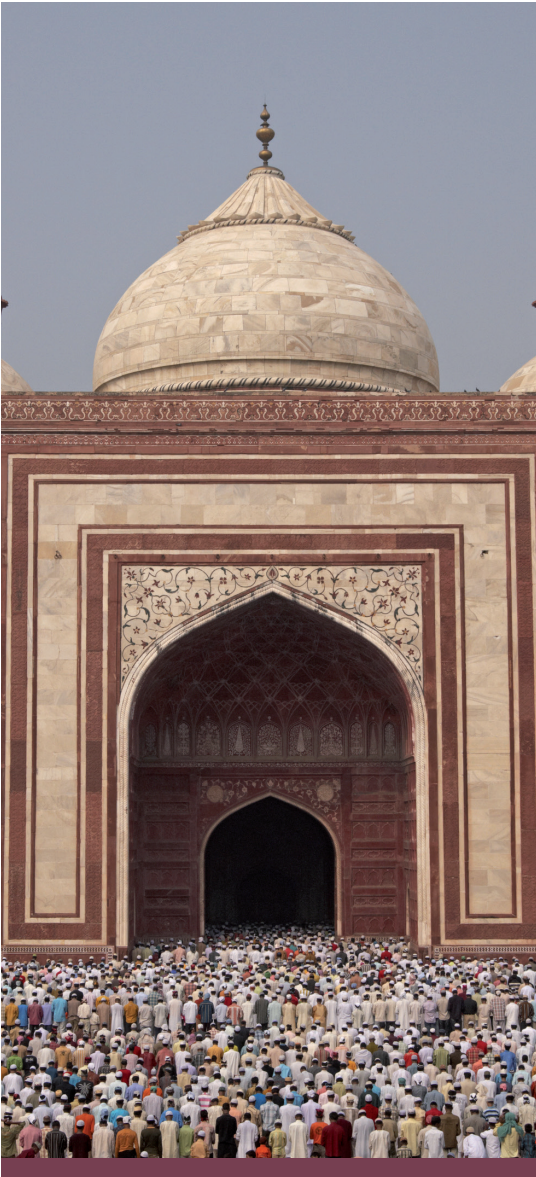
በኢስላማዊው ሕግ የተደነገጉና በዲዩ ዕለት የሚከናወኑ ነገሮች እንዴት ያሉት ናቸው?

1 የበዓል ሠላት (የዲዩ ሠላት)፡ ኢስላም፣ ሙስሊሞች ከሴቶችና ሕፃናት ጋር በመሆን በአንድነት ወጥተው ይህን ሠላት እንዲሰጡ ልዩ ትኩረት ሰጥቶ አስተምሯል። የመስገጃ ጊዜው፣ ፀሐይ ወጥታ የጦር ዘንግ ያክል ከፍ ካለችበት ቅጽበት ጀምሮ ከሰማይ መሐከል እስከምታዘነብልበት ጊዜ ይረዝማል።

አፈፃፀሙ፡ የዲዩ ሠላት ሁለት ረከዓ ነው። ኢማሙ ሲያሰግድ ቁርአን የሚያነበው ድምፁን ከፍ አድርጎ ሲሆን ከሠላቱ በኋላም ሁለት ኹጥባዎችን ያደርጋል። በዲዩ ሠላት «አላሁ አክበር» የሚለውን ቃል በእያንዳንዱ ረከዓ መጀመሪያ ላይ ደጋግሞ ማለት ያስፈልጋል። በመጀመሪያ ላይ ደጋግሞ ማለት የሚጠበቅ ሳይጀምር በፊት፣ ከመጀመሪያው የሠላት መግቢያ ተክቢራ ሌላ ስድስት ጊዜ «አላሁ አክበር» ይላል። በሁለተኛው ረከዓ ላይ ደግሞ ከመጨረሻው ሱጁድ ሲነሳና ሲቆም ከሚለው ተክቢራ ሌላ አምስት ጊዜ «አላሁ አክበር» ይላል።

2 የጾም ፍቺ ምጽዋት(ዘካተል ፊጥር)፡ አላህ (ሱ.ወ) በዲዩ ዕለት፣ ቀንና ሌሊቱን ከሚበላው የሚተርፍ ነገር ያለው ሰው አገሬው ከሚመገበው ሩዝ ወይም ስንዴ ወይም ተምር አንድ ቁፍ ለሙስሊም ድሆችና ችግረኞች እንዲሰጥ ግዴታ አድርጓል። ይህም ድሆችና ችግረኞች በዲዩ ዕለት ተቸግረው እንዳይውሉ ያደርጋቸዋል።

የዘካተል ፊጥር መስጫ ጊዜ፡ የመጨረሻው የረመዳን ቀን ፀሐይ ከጠለቀችበት ሰዓት ጀምሮ፣ የዲዩ ሠላት እስከሚሰገድበት ወቅት ድረስ ነው። ከዲዩ አንድ ወይም ሁለት ሌሊት ቀደም ብሎ መስጠትም ይቻላል።

ዓይነትና መጠኑ፡ ከሀገራው ምግብ የሆነ አንድ ቁፍ ሩዝ ወይም ተምርና የመሳሰሉ ነገሮች ናቸው። ቁፍ የመስፈሪያ ልክ ነው። ነገር ግን በዘመናዊ የሚዛን ልኬት መሆኑ የተሻለ ነው። በግምት ሦስት ኪሎግራም ይሆናል።

ለራሱ፣ ለሚስቱ ልጆቹ፣ እንዲሁም ቀላብ ለሚሰፍርላቸውና ለሚያስተዳድራቸው ሰዎች የመክፈል ግዴታ አለበት። በአፍቱ ማህፀን ውስጥ ላለ ፅንሰ ማውጣትም ይወደዳል። ለእያንዳንዱ ሰው ካገሬው ምግብ አንድ ቁፍ ይወጣለታል።

ነቢዩ (ሰ.ወ) ይህን ሲደነግጉ፣ ምጽዋቱ፣ ጸመኛ በማላገጥና በመጫወት ምክንያት የሚያገኘውን ወንጀል እንዲያብስለተና ለችግረኞች ቀላብ ይሆን ዘንድ ነው። ከሁለት በሬት ላይረሳት፣ ተቀባይነት ያላት ምጽዋት ትሆናለች። ከሁለት በኋላ ላይረሳት ደግሞ እንደማንኛውም ሠደቃ፣ ሠደቃ ነች ብለን እንወስደዋለን። (አቡ ዳውድ 1607)

3 በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጠቀም፣ በተቻለ መጠን፣ በቤተሰብ ውስጥ፣ ትልቁንም፣ ትንሹንም፣ ወንድንም፣ ሴቱንም፣ እንዲደሰትና እንዲዝናና ማድረግ በኢስላም የተደነገገ ተወዳጅ ተግባር ነው። የሚያምር ልብስ መልበስም እንዲሁ የተወደደ ነው። በዒድ ቀን መጸም ክልክል ነው። በዒድ ቀን የሚወደደው፣ በመብላትና በማፍጠር አላህን መገዛት ነው።

4 በኢድ ዋዜማ ሌሊቱን፣ እንዲሁም ወደ ዒድ ሠላት ሲወጣ፣ «አላሁ አክበር» በማለት አላህን ማላቅ ኢስላም የደነገገው ተግባር ነው። የዒድ አልፈጥር ሠላት ተሰግዶ ሲያበቃ የተከበራው ጊዜ ይጠናቀቃል። ይህ የሚደረገው፣ አላህ(ሱ.ወ) ወደ ጸም በመምራት፣ የተባረከውን የረመዳንን ወር ጸም ለማጠናቀቅ ስላበቃን፣ ለዋሰልን ጸጋ እርሱን ለማመስገንና ደስታችንን ለመግለጽ ነው። አላህ ሱ.ወ እንዲህ ይላል፡- «ቁጥሮችንም ልትሞሉ፣ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመራችሁ ታኩብሩትና ታመሰግኑት ዘንድ (ይህንን ደነገግላችሁ)» (አል በቀራ 185)

የተከበራ አባባል፡ «አላሁ አክበር፣ አላሁ አክበር፣ ላኢላሃ ኢላላህ፣ አላሁ አክበር፣ አላሁ አክበር፣ ወሊላሂልሐምድ» የሚል ነው።

እንዲሁም፡ «አላሁ አክበሩ ከቢራ ወልሐምዱሊላሂ ከሲራ ወሱብሐነላሂ በክረተን ወአሲላ» ይባላል።

ወንዶች፣ ድምፃቸውን ከፍ በማድረግ፣ ሰዎችን በማይረብሽ ወይም በማያስቸግር መልኩ ተከቢራን መመለላላቸው የተደነገገ ተግባር ነው። ሴቶች ግን ድምፃቸውን ዝቅ ማድረግ አለባቸው።

> መስለሞች ከዒድ ሠላት ከወጡ በኋላ የሚደሳይ ምስል

ምደቆታህ (ዘካህ)

5

አላህ (ሱ.ወ) ምጽዋትን ግዴታ አድርጎ ደንግጓል። ከኢስላም ማዕዘናት መካከል ሦስተኛ አድርጎታል። እሷን የማይፈፀም ሰውን ብርቱ በሆነ ቅጣት ዝቶብታል። ኢስላም፣ ንስሃ መግባትን፣ ሠላት ማቋቋምንና ምጽዋት መስጠትን ከሙስሊሞች የወንድማማችነት ትስስር ጋር አቆራኝቶታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ቢፀፀቱም፣ ሠላትንም ቢሰግዱ፣ ዘካንም ቢሰጡ፣ የሃይማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው።» (አል ተውባ 11)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «ኢስላም በአምስት መሰረታዊ ጉዳዮች ላይ ተገነባ።» «.....ሠላትን ማቋቋም፣ ምጽዋትን መስጠት» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 8 / ሙስሊም 16)

የምዕራፉ ማውጫ

የምጽዋት ድንጋጌ ዓላማዎች

ምጽዋት ማውጣት ግዴታ የሚሆንባቸው ጉዳዮች

- ወርቅና ብር
- ንብረትና ተቀማጭ ገንዘብ
- ለሽያጭ የቀረቡ ዕቃዎች
- የምድር በቆልቶች
- የአንሰላት ሀብት

ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?

ምጽዋት

ዘካ ማለት አላህ በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገው ቀለል ያለ ገንዘብ መጠን ነው። የድሆችንና የምስኪኖችን ችግር ለማቅለልና ለሌሎች ዓላማዎች ባለሀብቶች የሚሰጡት ነው።

የምጽዋት ዓላማዎች

አላህ (ሱ.ወ) ምጽዋትን በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገበት ከባድ ዓላማዎች አሉት። ከፊሎቹን እንደሚከተለው እንጠቅሳለን፡

- 1 ገንዘብን መውደድ የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ ሲሆን፣ ይህ ባህሪው ገንዘቡን በመያዝና በመጠበቅ ላይ ከፍተኛ የሆነ ጉጉት እንዲኖረው ያደርገዋል። ኢስላማዊው ሕግ ነፍስ ከዘቀጡ የሰስታምነትና ልክ የለሽ የገንዘብ ጥማት ባህሪዎች እንድትጸዳና እንዲሁም ከቁላቁ ፍቅርና እንድትላቀቅ ምጽዋትን በግዴታነት ደነገገ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከገንዘቦቻቸው ስትኾን፣ በርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የኾኑት ምጽዋትን ያዝ።» (አልተው-ባ 103)
- 2 ምዕዋት መስጠት በማኅበረሰቡ መካከል የመደጋገፍና የመዋደድ መሰረትን ይጥላል። የሰው ልጅ ነፍስ ውለታ የዋለላትን አካል በመውደድ ላይ የተገራች ናት። በምጽዋት አማካይነት የሙስሊሙ ማኅበረሰብ አባላት ልክ እንደ እንድ ግንብ ከፊሉ ከፊሉን የሚደግፍና እርስ በርሳቸው የሚዋደዱና የሚደጋገፉ ሆነው ይኖራሉ። በመሐከላቸው ስርቆት፣ ዘረፋና ማጭበርበር በብዛት የማይታየውም በዚሁ ምክንያት ነው።
- 3 በምጽዋት፣ ለዓለማት ጌታ ሙሉ ለሙሉ መማረክና ፍጹም ታዛዥ መሆን ይረጋገጣል። አንድ ባለ ሃብት፣ ከንብረቱ ላይ ምጽዋትን በሚያወጣ ሂደት የአላህን ሕግን በመተግበርና ትዕዛዙን በመፈጸም ላይ ሲሆን በተሰጠው ጾጋ ላይ የጾጋውን ባለቤት እያመሰገነው ነው። አላህ (ሱ.ወ)፡- «በታመሰግኑም እጨምርላችኋለሁ።» ይለናን። (ኢብራሂም 7)

4 ምጽዋትን በመተግበር ማኅበራዊ ዋስትና ይረጋገጣል፤ እንዲሁም በተለያዩ የማኅበረሰቡ ክፍሎች መካከል አንጻራዊ የሆነ የኢኮኖሚ መመጣጠን ይከሰታል። በተጨማሪም ምጽዋትን ለሚገባቸው የማኅበረሰቡ ክፍሎች መስጠት፣ ሀብት በተወሰኑ የማኅበረሰቡ ክፍሎች ውስጥ የተገደበና የተከማቸ እንዳይሆን ያደርጋል። አላህ (ሱ.ወ)፡- «ከናንተ ውስጥ በሀብታሞቹ መካከል ተዘዋዋሪ እንዳይሆን።» ይላል።

> ገንዘብን መውደድ ከሰው ልጅ የተቀረፀ ተፈጥሮአዊ መለያ ሲሆን ኢስላም ነፍስን ወደ ማንጻትና በገንዘብ ላይ የተንጠለጠሉ ወደ አላመሆን ተጣርቷል።

ምጽዋት ሊወጣለት ግዴታ የሚሆን ንብረት የትኛው ነው?

አንድ ሰው ለራሱ በሚጠቀምበት ንብረቱ ላይ ምጽዋት የማውጣት ግዳጅ የለበትም። ለምሳሌ፣ ዋጋው ምንም ያህል ቢወደድም የሚኖሪያ ቤቱ፣ እንዴትም ያለ ዘመናዊና የቅንጦት ቢሆንም ከቦታ ቦታ የሚንቀሳቀስበት መኪናው ላይ፣ ምጽዋት የማውጣት ግዴታ የለበትም። በሚሉበትው፣ በሚበላውና በሚጠጣውም ነገር ላይ እንዲሁ የግዴታ ምጽዋት የለበትም።

አላህ (ሱወ) ምጽዋትን ግዴታ ያደረገው በግል ጉዳይ ላይ ግልጋሎት የማይሰጡ በሆኑ የተለያዩ ንብረቶች ላይ ሲሆን እነኚህ ንብረቶች በባሕሪያቸው እየጨመሩና እየፋፉ የሚሄዱ ናቸው። እነሱም የሚከተሉት ናቸው፡-

1 ለጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር የወርቅና የብር ክምችትም ሆነ ማንኛውም ንብረት፣ ኢስላማዊው ሕግ የገደበውን መጠን (ሂሳብ) ካልሞላ፣ እንዲሁም ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ማለትም 354 ቀናቶች ካልዘረበት በስተቀር ምጽዋት(ዘካ) ሊወጣበት ግዳጅ አይሆንም። በሁለቱ ማዕድናት ምጽዋት የማውጪያ መጠን (ሂሳብ) ሂሳብ፣ ለወርቅ 85 ግራምና ከዚያ በላይ ለብር ደግሞ 595 ግራምና ከዚያ በላይ ነው። አንድ ሙስሊም ይህን መጠን የሚደርስ ወርቅ ወይም ብር ካለውና አንድ ዓመት ከዘረበት፣ ከንብረቱ 2.5 ፐርሰንቱን ይመጸውታል(ዘካ ያወጣል)።

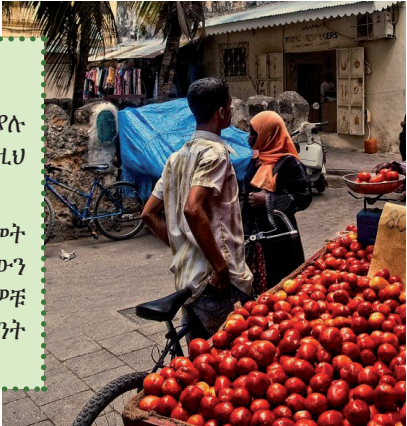
2 ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ የመገበያዪ ናቶች እንደ ዓይነታቸው በካሽ በእጁ ያለ ወይም በባንክ አካውንት ውስጥ የሚገኝ ገንዘብ ዘካ ይወጣለታል። የግዴታ ምጽዋት(ዘካ) አወጣጥ፡ የገንዘቡንና የመገበያዪውን ነገር ሊገዛ ከሚችለው የወርቅ መጠን ጋር በማሰላት፣ መጠኑ ወርቅ ዘካ ከሚወጣበት ሂሳብ ጋር እኩል ከሆነና ከዚያም ከበለጠ ዘካ ያወጣለታል። ገንዘቡ ከ85 ግራም ወርቅ ጋር ከተስተካከለ ወይም ከበለጠ፣ እንዲሁም በሰውዬው ይዞታ ስር ሾኖ ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ካለፈበት፣ የንብረቱን 2.5 ፐርሰንት ዘካ ያወጣል። የወርቅ ዋጋ ከፍ፣ ዝቅ ሊል፣ ሊወዋወጥ ይችላል። በአንድ ሰው ላይ ዘካ ማውጣት ግዳጅ በሚሆንበት ወቅት የአንድ ግራም ወርቅ ዋጋ 25 ዶላር ነው ብለን ብናስብ፣ በዚያ ወቅት የዘካ ማውጫ መጠን ወይም ሂሳብ የሚከተለው ይሆናል።

$25 \text{ ዶላር/ግም} \times 85 \text{ ግም} = 2125 \text{ ዶላር ይሆናል።}$ 85ግም- ምጽዋት ማውጣት ግዳጅ የሚሆንበት የወርቅ መጠን ሲሆን ይህ ቋሚ የማይለወጥ ነው። $2125 \text{ ዶላር-በቀረበው ምሳሌ መሰረት ዘካ ግዳጅ የሚሆንበት የገንዘብ መጠን(ሂሳብ) ነው።}$ ስለዚህ የዘካው መጠን- $2.5\% \times 2125 \text{ ዶላር} = 53.125 \text{ ዶላር ይሆናል።}$

3 ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች

ለንግድ የተዘጋጁ፣ እንደ ሪል ኢስቴቶች፣ ቤቶች፣ ሕንፃዎች ያሉ የማይንቀሳቀሱ ንብረቶች፣ ወይንም ምግብ ነክ እና አላቂ ሸቀጦች በዚህ ስር ይገባሉ።

የዘካው አወጣጥ፡ ነጋዴው ለንግድ ዕቃዎቹን በሙሉ ዓመት ዞሮባቸው ከሆነ ዋጋቸውን ያሰላል። የሚያሰላበት ዋጋም ዘካውን ሊያወጣ በተነሳበት ዕለት ባለው የገበያ ዋጋ መሰረት ነው። የቃዎቹ ዋጋ የዘካ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) ከደረሰ፣ ከሱ ላይ 2.5 ፐርሰንት ዘካ ያወጣሉታል።

4 ከምድር የሚበቅሉ፡ አዝመራ፣ ፍራፎዎችና የእህል አይነቶች

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣንላችሁ ከመልካሙ ለግሱ።» (አል በቀራ 267)

ዘካ ማውጣት ግዴታ የሚሆነው በተወሰኑ የአዝመራ ዓይነቶች ላይ እንጂ በሁሉም አይደለም። ይህም በኢስላማዊው ድንጋጌ መሰረት ዘካ የሚወጣለትን መጠን ከደረሰ ብቻ ነው።

የሰዎችን ልፋትና ድካም ከግምት ውስጥ ከማስገባት አንጻር፣ ዘካ የሚወጣው ብዛት በዝናብና በወንዝ ውሃ በለሙና በሰው ኃይል ወይም መስኖ በለሙት መካከል ልዩነት አለው።

5 እንደ ላም፣ ግመልና ፍየል ያሉ የእንሰሳት ሃብት፡ ባለሃብቱ፣ እነሱን በመቀላቀል የማይቸገርና የማይለፋ ከሆነ እንዲሁም በግጦሽ ላይ ተሰማርተው ውለው የሚገቡ ከሆነ ዘካ ይወጣላቸዋል።

የሚወጣበትን መጠን (ሂሳብ) የሚወጣለትን መጠንና የመሳሰሉትን ዝርዝር መረጃዎች ከፊቂህ መጽሐፍት ላይ የምናገኘው ይሆናል።

ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?

ኢስላም ዘካ የሚሰጣቸውን ክፍሎች ገድቦ አስቀምጧል። አንድ ሙስሊም ከነኚህ ክፍሎች መካከል ለአንዱ ብቻ ወይም ከአንድ በላይ ለሆኑ አካሎች ዘካውን መስጠት ይችላል። ለሚገባቸው ክፍሎች ሊያከፋፍሉለት ለሚችሉ በጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበሮች መስጠትም ይችላል። ዘካን በሀገር ውስጥ ማከፋፈሉ በላጭ ነው።

ዘካ የሚገባቸው ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው፡

- 1 ድሆችና ችግረኞች፡ አንገብጋቢና መሰረታዊ ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላትና ለመሸፈን በቂ አቅም የሌላቸው ናቸው።
- 2 ዘካን በመሰብሰብና በማከፋፈል ሰራ ላይ የተሰማሩ የዘካ ሰራተኞች
- 3 ከአሳዳሪው እራሱን በመግዛት ነፃ ለመውጣት ለሚጥር ባሪያ። ይህ ሰው ዘካን በመውሰድ ነፃነቱን ያውጃል።
- 4 ብድር ተበድሮ መክፈል ያቃተው ሰው። የተበደረው ብድር ለሰዎች በጎ ለመዋልና ለሕዝባዊ ጥቅም ወይም ለግል ጉዳይ ቢሆንም ልዩነት አይኖረውም።
- 5 በጦር ግንባር በአላህ መንገድ ላይ ለሚፋለም ጅግና፡ እነኚህ ደግሞ ከሃይማኖታቸውና ከአገራቸው ጠላትን በመመከትና በመጋፈጥ ላይ ያሉ ተዋጊዎች ሲሆኑ ማንኛውም ኢስላምን ለማስፋፋትና ለማሰራጨት፣ የአላህን ቃል ከፍ ለማድረግ የሚሰራ ስራም በዚህ ስር የሚካተት ነው።

6 ልቦናቸው ከኢስላም ጋር በመላመድ ላይ ላሉ አዲስ ሙስሊሞች፡ እነኚህ፣ ከሃይማኖት የነበሩ፣ በቅርቡ ኢስላምን የተቀበሉ፣ ወይም ይሰልማሉ ተብሎ የሚከጀሉና ተስፋ የሚጣልባቸው ሰዎች ናቸው። ለእነኚህ ዘካ የሚሰጧቸው ግለሰቦች ሳይሆኑ፣ መንግስታዊ ክፍሎችና ጠቃሚነቱን ሊያገናዝቡና ሊመረምሩ የሚችሉ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ናቸው።

7 ስንቅ ያለቀበት መንገደኛ፡ ይህ ሰው በአገሩ ከፍተኛ ካርታል ወይም ጉብኝት ያለው ቢሆንም ባለበት ሁኔታ፣ ስንቅ ካለቀበት፣ ከተቋረጠበትና ገንዘብ ካስፈለገው ዘካ ይሰጠዋል።

አላህ (ሱ.ወ) ዘካ የሚገባቸውን ክፍሎች ሲያብራራ እንዲህ ብሏል፡- «የግዴታ ምጽዋቶች (የሚከፈሉት) ለድሆች፣ ለሚስኪኖችም፣ በርሷም ላይ ለሚሰሩ ሰራተኞች፣ ልቦናቸውም (በኢስላም) ለሚለማመዱት፣ ጫንቃዎችንም ነፃ በማውጣት፣ በባለ ዕዳዎችም፣ በአላህ መንገድም በሚሰሩ፣ በመንገደኞችም ብቻ ነው።» (አል ተውባ 60)

> ድሆች ማት ለአስፈላጊና መሠረታዊ ፍላጎቶችን የሚያሟሉበት አቅም የሌላቸው ማለት ነው።

የእንሰሳት ሃብት ዘካ

የእንሰሳት ሃብት፣ ሰዎች የሚገለገሉባቸው የቤት እንሰሳት ማለት ነው። እነሱም ግመል፣ ላምና ፍየል ወይም በግናቸው።

አላህ (ሱ.ወ) እነኚህን እንሰሳት በመፍጠር ለሰዎች ትልቅ ውለታ ውሎላቸዋል። ሰዎች ስጋዎቻቸውን ይመገባሉ፤ ከቆዳዎቻቸው ልብስን ይለብሳሉ፤ በመንገድ ሲጓዙና ከቦታ ቦታ ሲዘዋወሩ እነሱንና ጓዛቸውን ይሸከሙላቸዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ግመልን፣ ከብትን፣ ፍየልንም፣ በርሷ (ብርድን መከላከያ) ሙቀት፣ ጥቅሞችም ያሉባት ስትኾን ለናንተ ፈጠረላችሁ ከርሷም ትበላላችሁ። ለናንተም በርሷ ወደ ማረፊያዋ በምትመልሷት ጊዜ፣ በምታሰማሩዋትም ጊዜ ውበት አላችሁ። ጓዛቻችሁንም በነፍሶች ችግር እንጂ ወደማትደርሱባት አገር ትሸከማለች ጌታችሁ በእርግጥ ርገሩ ላይ ካላችኋቸው ነው።» (አል ነሕል 5-7)

የእንሰሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች

በእነኚህ እንሰሳት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው የሚከተሉት መስፈርቶች ሲሟሉ ነው፡

- 1 ብዛታቸው የአስላማዊውን ዘካ የማወጫ መጠን(ሂሳብ) መድረስ፡ ምክንያቱም ዘካ በባለሃብቶች ላይ እንጂ በሌላው ላይ ግዴታ አይደለም። ለግል ጉዳያቸው የሚጠቁሙባቸው ቁጥራቸው ጥቂት የሆኑ እንሰሳት ያሉት ሰው የዘካ ግዴታ የለበትም፡ ፡ ከግመል ዘካ የሚወጣው ቁጥራቸው አምስት ሲደርስ ነው። ለፍየል አርባ፣ ለላም ደግሞ ሰላሳ ነው። ቁጥራቸው ከዚህ ቁጥር በታች ከሆነ የዘካ ግዴታ የለበትም።
- 2 በይዘታነት ባለሀብቱ ዘንድ አንድ ሙሉዕ የጨረቃ ዓመት ሊዘርባቸው ወይም ሊያስቆጥሩ ይገባል።
- 3 በግጦሽ ላይ ተሰማርተው የሚበሉ መሆን አለባቸው፡ እንሰሰዎቹ በግጦሽ ላይ የሚኖሩ፣ ድርቆሽና ግጦሽ በማቅረብ ባለንብረቱ ወጪ የማይደርግባቸው መሆን አለበት።
- 4 እንሰሳቱ በስራ የተጠመዱ መሆን የለበትም። ባለቤቱ ማሳውን የሚያርስበት ወይም ዕቃ የሚያጓጉዝበት ወይም እራሱ የሚጓጓዝበት መሆን የለበትም። ይህ ከሆነ ዘካ የማውጣት ግዳጅ የለበትም።

የጋማ ከብቶች የዘካ አወጣጥ

1 ግመል

ሁሉም የግመል ዓይነቶች ባለ አንድ ሻኛ ወይም ባለ ሁለት ሻኛ ቢሆኑም ብዛታቸው አምስት ከደረሰ ዘካ ማውጣት ግዴታ ነው።

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን	ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
h	እስከ		h	እስከ	
5	9	አንድ ሴት ፍየል	46	60	ሒቃህ (የሦስት ዓመት እድሜዋን ጨርሳ አራተኛ እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)
10	14	ሁለት ሴት ፍየሎች	61	75	ጀዝዐህ (የአራት ዓመት እድሜዋን ጨርሳ አምስተኛ እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)
15	19	ሦስት ሴት ፍየሎች	76	90	ሁለት ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት እድሜያቸውን ጨርሰው የሦስተኛ ዓመት እድሜያቸውን የጀመሩ ሴት ግመሎች)
20	24	አራት ሴት ፍየሎች	91	120	ሁለት ሒቃህ (የሦስተኛ ዓመት እድሜያቸውን ጨርሰው የአራተኛ ዓመት እድሜያቸውን የጀመሩ ሴት ግመሎች)
25	35	ቢንት መኻድ (የአንድ ዓመት እድሜዋን ጨርሳ ሁለተኛ ዓመት እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)	ብዛታቸው ከ120 በላይ ሲሆን በየ40ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች		አንድ ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት እድሜዋን ጨርሳ የሦስተኛ ዓመት እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል) ከላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል።
36	45	ቢንት ለቡን (የሁለት ዓመት እድሜዋን ጨርሳ ሦስተኛ እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል)	በየ50ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች		አንድ ሒቃህ የሦስተኛ ዓመት እድሜዋን ጨርሳ የአራተኛ ዓመት እድሜዋን የጀመረች ሴት ግመል ከበላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል

ገጠናዎች (ቢካዘ) ቢካህ

2 ከብት

ከከብት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው የከብቶቹ ቁጥር ከ30 በላይ ሲሆን ነው

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
h	እስከ	
30	39	አንድ ጥጃ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
40	49	አንድ መሲናህ (የሁለት ዓመት እድሜዋን የጨረሰች ላም)
60	69	ሁለት ጥጆች (ሁለት ዓመት የሞላቸው)
70	79	አንድ መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) እና ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
80 እና ከዚያ በላይ በየ30ዎቹ		አንድ ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል።
በየ40ዎቹ		መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል።

3 በግና ፍየል

የበጎችና የፍየሎች ቁጥር ከ40 በላይ ሲሆን ዘካ ማውጣት ግዴታ ይሆናል

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
h	እስከ	
40	120	አንድ በግ (ፍየል)
121	200	ሁለት በግ (ፍየል)
201	399	ሦስት በግ (ፍየል)
400	499	አራት በግ (ፍየል)
500	599	አምስት በግ (ፍየል)
ከ600 በላይ ከሆነ በእያንዳንዱ 100 ተጨማሪ በግና ፍየል አንድ በግ ወይም ፍየል ተጨማሪ ይደረጋል		
600		6 በግ (ፍየል)
700		ሰባት በግ (ፍየል)

የአዝርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ

የአዝርዕትና የጥራጥሬዎች ዘካ ግዴታ የሚሆንባቸው መስፈርቶች፡-

1 ምርቱ የዘካ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) የደረሰ መሆኑ

ነቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘካ ማውጣት ግዳጅ የሚሆንበትንና ከርሱ በታች ከሆነ ዘካ ማውጣት ግዳጅ የማይሆንበትን መጠን (ሂሳብ) ወሰን አበጅተውለታል። ይህንኑ ሲገልጹ እንዲህ ብለዋል፡- «ከአምስት አውሱቅ በታች የሆነ የተምር ምርት፣ የዘካ ግዳጅ የለበትም።» (አል ቡኻሪ 1405 / ሙስሊም 979)

አውሱቅ ማለት የስፍር መለኪያ ሲሆን፣ ከ580 እስከ 600 ኪሎግራም የሚደርስ የሰንዴና የሩዝ መጠንን ይመዘናል። ስለዚህም፣ መጠኑ ከዚህ በታች በሆነ ፍሬ ላይ ዘካ ግዴታ አይሆንም።

2 አዝርዕቶቹ ዘካ ግዴታ የሚሆንባቸው የአዝርዕት ዓይነቶች የትኞቹ ናቸው?

የሰው ልጅ እንደምግብነት በምርጫው የሚጠቀምባቸውና በክምችት መልክ ለረዥም ጊዜ ሳይበላሹ ሊቀመጡ የሚችሉ፣ እንደ ሰንዴ፣ ጉብስ፣ ዘቢብ፣ ተምር፣ ሩዝና በቆሎ የመሳሰሉ አዝርዕቶች ናቸው።

ለመሰረታዊ ምግብነት የማይገለግሉና ሳይበላሹ፣ ሊከማቹ የማይችሉ የሆኑ ፍራፍሬዎችና አትክልቶች ላይ የዘካ ግዴታ የለም። እንደ ሩማን፣ እቶሎኒና የመሳሰሉትን ማለት ነው።

3 ምርቱ ሙሉ ለሙሉ የተሰበሰበ ወይም የተለቀመ መሆን አለበት

በአዝርዕትና በጥራጥሬዎች ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው ምርቱ ሙሉ ለሙሉ ከተሰበሰበና ከተለቀመ በኋላ ነው። ዓመት መቆጠሩ መስፈርት አይሆንም። ምርቱ በተሰበሰበበት ወቅት የሚፈጸም ይሆናል። በዓመት ውስጥ ሁለት ጊዜ ምርቱ የሚሰበሰብ ከሆነም በእያንዳንዱ የምርት ለቀማ ወቅት ዘካ ማውጣት ግዴታ ይሆናል። በዚሁ መልክ በየ ምርት ለቀማ ወቅት ዘካ ይወጣል ማለት ነው። ዘካ አውጥቶለት ለረዥም ዓመታት በያከማቸው በዚያ ክምችቱ ላይ ዘካ የማውጣት ግዴታ የለበትም።

ግዴታ የሚሆነው የዘካ መጠን

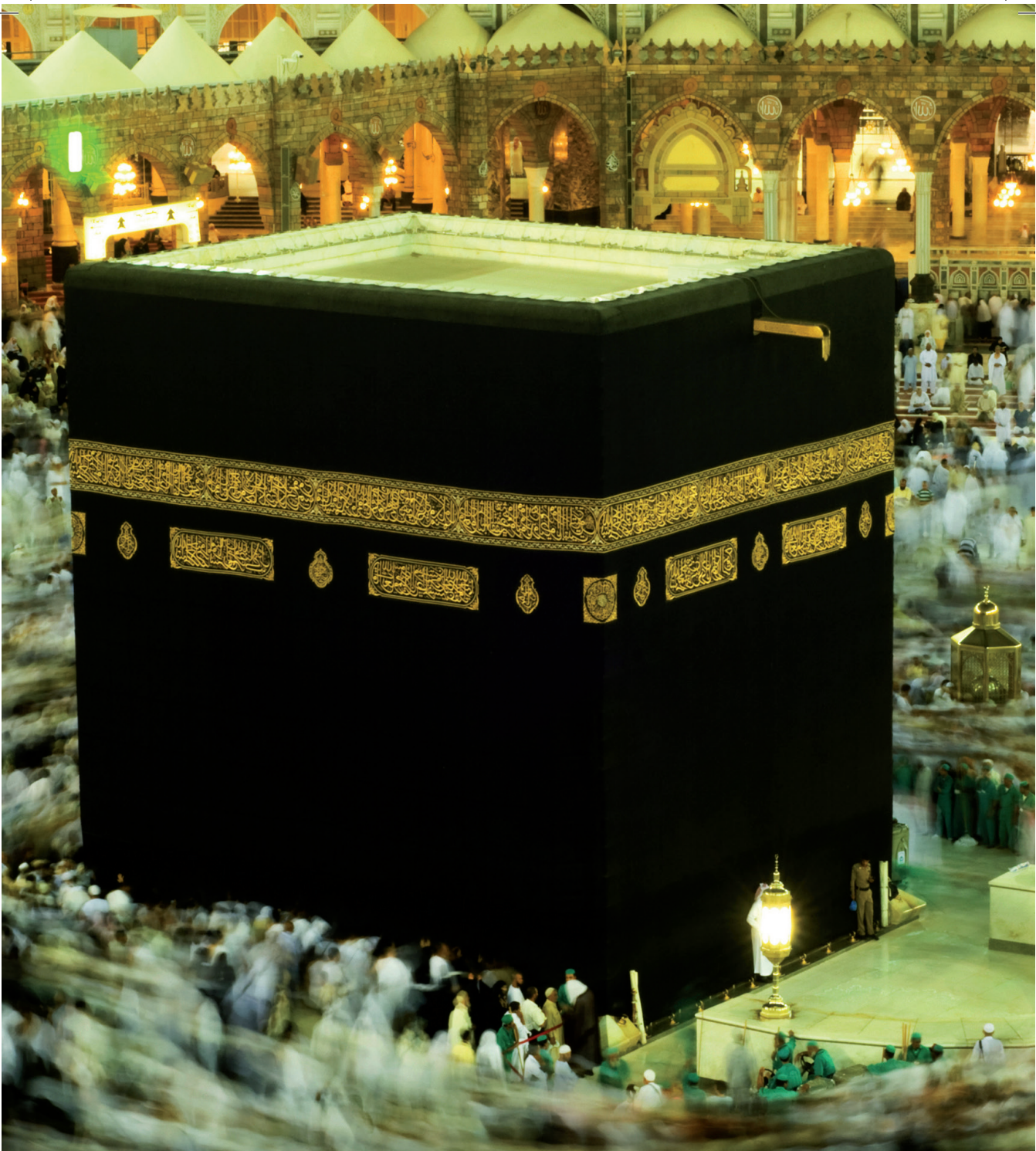
ኢስላም፣ በዝናብና በወንዝ በሚለሙ የአዝርዕት ምርቶችና በሰው ጉልበት ወይም በመስኖ የሚለሙ የአዝርዕት ምርቶች መካከል የሚወጣውን የዘካ መጠን አበላልጧል። በዝናብና በወንዝ የሚለሙ የአዝርዕት ምርቶች ላይ ዐሥር በመቶ

እንዲወጣ፣ እንዲሁም ገበሬው በመዝራቱ፣ በማጠጣቱና ውሃ ወደ ማሳው እንዲደርስ በማድረጉ፣ ከምንጭና ከጉርጎድ ውሃ በማውጣት መስኖ በማዘጋጀት ለፍቶና ደክሞ ያመረታቸውን ደግሞ አምስት በመቶ ዘካ እንዲያወጣ አይደለም።

ነቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዝናብና ምንጮች ባጠጧቸው ምርቶች ላይ አንድ አስረኛ፣ በመስኖ በጠጡ ምርቶች ላይ ደግሞ የአንድ አስረኛ ግማሽ ዘካ አለበት።» (አል ቡኻሪ 1483)

ምድቅት (ዘካ) (በዘካ) በ-ተ-ሂ-ሳ-ፊ

كعبة

6

የሐጅ አምልኮን ለመፈፀም ወደ መካ መጓዝ ከኢስላም ማዕዘናት መካከል አምስተኛው ማዕዘን ነው። ሐጅ፣ በአካል፣ በቀልብና በገንዘብ የሚከናወኑ የአምልኮ ዓይነቶች የሚሰባሰቡበት አምልኮ ዘርፍ ነው። በአካሉና በገንዘቡ ይህን አምልኮ መፈፀም በቻለ ሰው ላይ ሁሉ በዕድሜው አንድ ጊዜ መፈፀም ግዴታ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኼድን በቻለ ሁሉ ላይ ቤቱን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው። የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተብቃቃ ነው።» (አለ ዒምራን 97)

የምዕራፉ ማውጫ

የመካ እና የተከበረው መስጂድ (መስጂደል ሐራም) ብልጫ

የሐጅ ትርጉም

አንድ ሙስሊም ሐጅ የመቻሉ ሁኔታ

ለሴት ልጅ ሐጅ መሀረም (የቅርብ ተጠሪዋ ወንድ) አብሯት መኖር መስፈርት ስለመሆኑ

የሐጅ ትሩፋት

የሐጅ ዓላማዎች

ዑምራ

የተባረከው የእርድ በዓል

- በበዓል ቀን ምን ምን ይሰራል?
- የሚታራዱ እንሰሳት ሊያሟሏቸው የሚገቡ መስፈርቶች
- የእርድ አፈፃፀም

የኑብዩን (ሱ.ወ) ከተማ፣ መዲናን መጎብኘት

ሐጅ

የመካ እና የመስጊድ ሐራም ትሩፋት

መስጊድ ሐራም የሚገኘው በዐረብ ደሴት፣ በስተምዕራብ በኩል፣ በቅድሲቷ የመካ ከተማ ውስጥ ነው። በኢስላም፣ ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠውና በርካታ ትሩፋት ያሉት ሲሆን ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 በውስጡ የተከበረው ካዕባ የሚገኝ መሆኑ ካዕባ፡ ማለት ወደ ሬክታንግልነት ያደላ ግንባታ ሲሆን በቅድሲቷ መካ ከተማ ውስጥ በመስጊድ ሐራም መሐል ላይ የሚገኝ ነው። መካ፣ ሙስሊሞች አላህ ያዘዘቸውን ሠላት ሲሰግዱና ሌሎችንም አምልኮዎች ሲፈፅሙ የሚቅጣጩት ወይም ፊታቸውን የሚያዘሩት የአምልኮ አቅጣጫ ነች። ለመጀመሪያ ጊዜ በአላህ ትዕዛዝ የገነቧት ነብዩ ኢብራሂምና ልጆቻቸው ነብዩ ኢስማኤል ናቸው። ፡ ከዚያ በኋላ ለበርካታ ጊዜ በተደጋጋሚ እድሳት ተደርጎላታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ኢብራሂምና ኢስማኤልም ጌታችን ሆይ ከኛ ተቀበል አንተ ሰሚውና ዐዋቂው አንተ ነህና የሚሉ ሲኾኑ ከቤቱ መሰረቶቹን ከፍ ባደረጉ ጊዜ (አስታውስ)።» (አል በቀራ 127) ነብዩ ሙሐመድም (ሰ.ወ) የቅድሲቷ መካ ነዋሪዎች የነበሩ ጎሳዎች አፍርሰው በድጋሚ በሰጁት ጊዜ ጥቁሩን ድንጋይ ወደ ቦታው በመመለሱ ላይ ተሳትፏል።

2 በምድር ላይ የመጀመሪያው መስጊድ መሆኑ ታላቁ ሠሐብይ አቡ ዘር አልጊፋሪ(ጊ.ወ)፣ ነብዩን (ሰ.ወ)፣ «የአላህ መልክተኛ ሆይ በምድር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰራው መስጊድ የቱ ነው?» ብሎ በጠየቃቸው ጊዜ ፡ «መስጊድ ሐራም ነው።» በማለት መልሰውላታል። ከዚያስ? ሲላቸው፣ «መስጊድ አቅሷ ነው።» ብለውታል። «በመካከላቸው ስንት ዓመት አለ?» ሲላቸው ደግሞ፡ «አርባ ዓመት» ካሉት በኋላ፣ «የትም ቢሆን ሠላት ከደረሰብህ ስገድ በሱ ውስጥ ትሩፋቱ አለና» አሉት። (አል ቡካሪ 3186/ ሙስሊም 520)

> የካዕባ በር በርካታ የቁርዓን አንቀጾች በላይ ላይ ተጽፏል

3 በሱ ውስጥ የሚሰገድ ሠላት ምንዳው እጥፍ ድርብ መሆኑ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በዚህ መስጊድ (በመዲና መስጊድ ውስጥ) የሚሰገድ ሠላት፣ ከመስጊድ ሐራም ውጭ ባሉ መስጊዶች ከሚሰገዱ አንድ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል። በመስጊድ ሐራም ውስጥ የሚሰገድ ሠላት ደግሞ ከርሱ ውጭ ባሉ መስጊዶች ከሚሰገድ አንድ መቶ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል።» (ኢብኑ ማጃህ 1406/ አህመድ 14694)

ሰጅህ

4

አላህና መልክተኛው የከለሏት መሆኗ አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የታዘዘኩት የዚህችን አገር ጌታ ያንን ክልል ያደረጋትን እንድንዛ ብቻ ነው። ነገሩም ሁሉ የርሱ ነው። ከሙስሊሞችም እንድንኾን ታዘዘህ (በል)።» (አል ነምል 91)

አላህ (ሱ.ወ)፣ መካን ሰዎች በውስጡ ደም እንዳይፋሰሱባት፣ ማንንም እንዳይበድሉባት፣ አደን እንዳያደኑባት፣ ዛፎቻንና ተክሎቻን እንዳይቆርጡ እርም አድርጓታል።

ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) መካን እርም አድርጓታል፤ እርም ያደረገት ሰዎች አይደሉም ፤ እናም በአላህና በመጨረሻው ቀን የሚያምን ሰው በውስጡ ደም ሊያፈሰም ሆነ ዛፎቻን ሊቆርጥ አይፈቀድለትም።» (አል ቡኸሪ 104/ ሙስሊም 1354)

5

አላህና መልክተኛው ዘንድ ከሀገራት ሁሉ በጣም ተወዳጅ መሆኗ ከሠሐቦች መካከል አንዱ እንዲህ ብሏል፡- «ነብዩን (ሰ.ወ) በመጓጓዣቸው ላይ ሆነው በሃዝቦ መንደር (በመካ ውስጥ ያለች መንደር ናት) እንዲህ እያሉ ተመልክቻቸዋለሁ፡ «ወላሂ አንቺ በላጭ የአላህ መሬት ነሽ፤ አላህ ዘንድም ተወዳጁ የአላህ መሬት ነሽ። ካንቺ እንድወጣ ባልደረግ ኖሮ አልወጣም ነበር።»» (አል ቴርሚዚ 3925 / አል ነሳኢ ፊል ኩብራ 4252)

6

አላህ (ሱ.ወ)፣ በይተል ሐራምን መንብኘት በቻለ ሰው ላይ መንብኘትን ግዴታ ያደረገ መሆኑ ነብዩ ኢብራሂም(ዐ.ሰ)፣ ሰዎች ሐጅ እንዲያደርጉ ተጠርቷል። ሰዎችም ከየስፍራው ወደተከበረው የአላህ ቤት መጡ። ነብዩት ወደረሱ በመምጣት ጅሐ እንዳደረጉ ነብዩ (ሰ.ወ) ነግረውናል፡ ፡ አላህም ኢብራሂምን በዚህ አዟቸው እንደነበረ ሲናገር እንዲህ ብሏል፡- «(አልነውም) በሰዎችም ውስጥ በሐጅ ትዕዛዝ ጥራ፣ እግረኞች፣ ከየሩቅ መንገድ በሚመጡ ከሲታ ግመሎችም ሁሉ ላይ ኾነው ይመጡሃልና።» (አል ሐጅ 27)

ሐጅህ

> በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ መዞር ወይም ጠዋፍ ማድረግ፣ ከሐጅና ዑምራ ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው።

> የሐጅ ትርጉም

ሐጅ ማለት የተወሰኑ አምልኮት ተግባራትን ለመፈፀም ወደተከበረው አላህን ማምለኪያ ቤት-በይቱላሂል ሐራም(ካዕባ) በማሰብ መጓዝ ነው።
: ከዚያም፣ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተላለፉ ተግባሮችና ንግግሮችን ማከናወን ነው። ኢሕራም መታጠቅ፣ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ መዞር፣ በሠፋና በመርዋ ኮረብታዎች መሐል ሰባት ጊዜ መመላለስ፣ በዐረፋ መቆም፣ በሚና ጠጠሮችን መወርወርና ሌሎችንም ተግባራት መፈፀምን ያጠቃልላል።

ሐጅ በውስጡ ለአላህ ባሮች ከበባድ ጥቅሞችን ይዟል።
: ከነኚህም ጥቅሞች መካከል፣ የአላህን አሃዳዊነት በይፋ ማሳየት፣ ሐጃጆች የሚጎናጸፉት ላቅ ያለ ምህረት፣ የሙስሊሞች መተዋወቅ፣ የሃይማኖት ድንጋጌዎችን በተግባር መማርና ሌሎችም ይገኙበታል።

የሐጅ ወቅት፡ የሐጅ ተግባራት የሚፈፀሙት ከዙልሒጃ ወር ስምንተኛው ቀን አንስቶ እስከ አስራ ሰባተኛው ቀን ድረስ ነው። ዙልሒጃ፣ በጨረቃ ቀመር (ኢስላማዊ አቆጣጠር) መሰረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው።

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው፣ በአንድ ለኃላፊነት በደረሰ ሙስሊም ላይ ሲሆን እርሱም የሚችል ከሆነ ነው።

የመቻል ትርጉም

መቻል ስንል፡ ሕጋዊና ትክክለኛ በሆነ መንገድ ወደ በይተል ሐራም መድረስ መቻልና የሐጅን ሥርዓት ከተለመደው በጉዞ ላይ ከሚያጋጥም መንገላታት ውጭ ምንም ዓይነት መንገላታትም ሆነ ችግር ሳይገጥመው መፈፀም መቻል ነው። በተጨማሪም ለነፍሱና ለንብረቱ ዋስትና የሚኖረው መሆን፣ ለሐጅ የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማግኘት ወጪ የሚያደርገው ገንዘብ፣ መሰረታዊ ፍላጎቶቹን ከሚሸፍንበትና በርሱ ስር ከሚተዳደሩ ሰዎች ወጪ የተረፈ ሲሆን ነው።

> አንድ ሙስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መገለጫዎች:

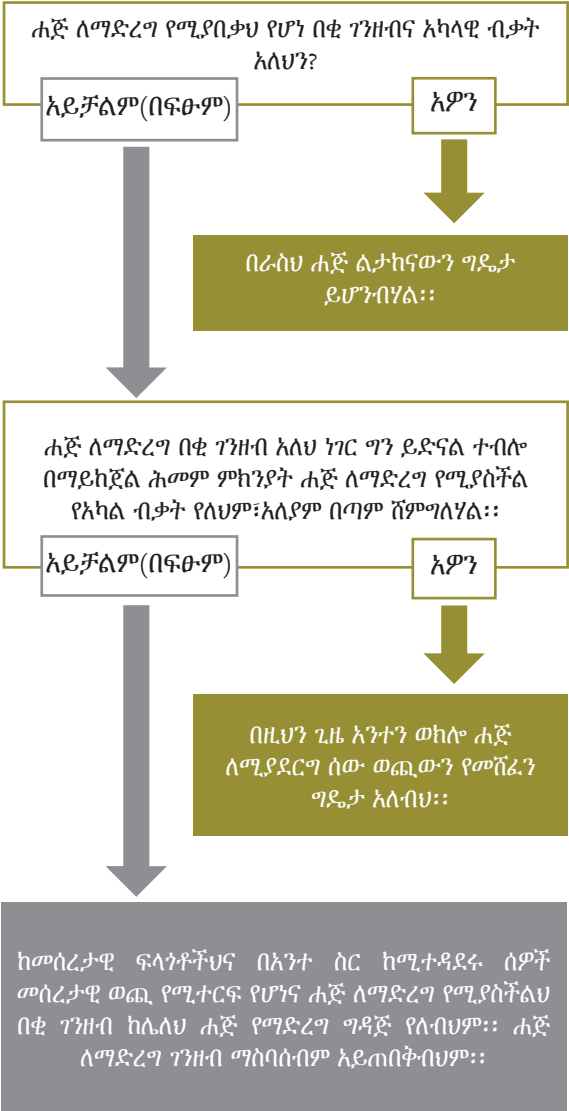
1 በራሱ ሐጅ ማድረግ መቻሉ፡ አንድ ሙስሊም፣ በቂ ገንዘብ ያለው ከሆነና ከተለመደው የጉዞ እንግልት በተጨማሪ ምንም ዓይነት እንግልት ሳይደርስበት በራሱ ወደ በይተል ሐራም መድረስ ከቻለ የግዴታን ሐጅ በራሱ የማድረግ ግዳጅ አለበት።

2 በራሱ ሳይሆን በሌላ ሰው ሐጅን ማስፈጸም የሚችል መሆኑ፡ ዕድሜው የገፋ አዛውንት በመሆኑ ወይም ህመምተኛ በመሆኑ ምክንያት ሐጅ ማድረግ የማይችል፣ ነገር ግን እርሱን ወክሎ ሐጅ ሊያደርግለት የሚችልን ሰው የሚያገኝ ከሆነና እርሱን ወክሎ ሐጅ እንዲያደርግለት ወጪውን መሸፈን ከቻለ፣ የወኪሉን ወጭ ሸፍኖ ሐጅ የማስደረግ ግዴታ አለበት።

3 በራሱም ሆነ በሌላ ሰው አማካይነት ሐጅ ማድረግ የማይችል፡ ይህ ዓይነቱ ሰው የማይችል እስከሆነ ድረስ ሐጅ የማድረግ ግዴታ የለበትም።

ፍላጎቱን ከሚያሟላበትና የቤተሰቡን ወጪ ከሚሸፍንበት የሚተርፈው ሐጅ ሊያደርግበት የሚችል ምንም ዓይነት ገንዘብ የሌለው ሰው በምሳሌነት ይጠቀሳል።

ሐጅ ማድረግ የሚያስችለው ገንዘብ ለማግኘት ገንዘብ የማሰባሰብ ግዴታ የለበትም። በቻለ ጊዜ ግን ሐጅ ግዳጅ ይሆንበታል።

ሐጅህ

> አንዲት ሴት ሐጅ ለማድረግ መሕረም (የቅርብ ተጠሪዋ) አብሯት መኖሩ መስፈርት ነው።

በሴት ላይ ሐጅ ግዴታ ሊሆን የሚችለው መሕረሟ (የቅርብ ተጠሪዋ) ካለ ብቻ ነው። መሕረሟ አብሯት ከሌለ በሴት ልጅ ላይ ሐጅ ግዴታ አይሆንም። ለአንዲት ሴት መሕረም የሚሆኗት ባለቤቷ ወይም እርሷን ፈፅሞ ማግባት የማይፈቀድላቸው፣ እንደ አባት፣ አያት፣ ልጅ፣ የልጅ ልጅ፣ ወንድሞችና የወንድም ልጆች፣ አጎቶች፣ (ገጽ 200 ተመልከቱ) ናቸው።

በራሱዋ የምትተማመን ሁና ያለሙህረም ሐጅ ካደረገች ሐጁዋ ትክክል ነው፤ ምንዳም ያስገኛታል።

> የሐጅ ትሩፋቶች

ሐጅ የሚያስገኘውን ትሩፋቶችና መልካም ነገሮች በማስመልከት ብዙ ተነግሯል። ከዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙባታል።

> ሐጅና ዑምራ ማድረግ የፈለገ ሰው፣ ሐጅና ዑምራን የሚመለከቱ ኢስላማዊ ሕግጋትን መማርና ማወቅ አለበት።

1 ጅሐ ከሥራዎች ሁሉ በላጭ ሥራ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሥራዎች በላጩ ሥራ የትኛው ነው? ተብለው በተጠየቁ ጊዜ፡

«በአላህና በመልክተኛው ማመን ነው» አሉ።

ከዚያስ? ተባሉ

«በአላህ መንገድ ላይ መታገል» አሉ።

በድጋሚ ከዚያስ? ተባሉ

«ተቀባይነት ያገኘ ሐጅ» ብለው መለሱ (አል ቡኸሪ 1447 / ሙስሊም 83)

2 ሐጅ ሰፊ ምህረት የሚገኝበት አጋጣሚ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሐጅ ያደረገ፣ በሐጁም ውስጥ ከማላገጥና ከማፈንገጥ የራቀ ሰው፣ ልክ እናቱ እንደወለደችው ዕለት ከወነወጀል የጸዳ ሆኖ ይመለሳል።» (አል ቡኸሪ 1449 / ሙስሊም 1350)

3 ከአሳት ነፃ ለመውጣት ታላቅ አጋጣሚ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከዐረፋ ዕለት የበለጠ አላህ (ሱ.ወ) ሰዎችን ከአሳት ነፃ የሚያወጣበት ዕለት የለም።» (ሙስሊም 1348)

4 የሐጅ ምንዳ ጅነት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ተቀባይነትን ያገኘ ሐጅ ከጅነት ሌላ ለርሱ ምንዳ የለውም።» (አል ቡኸሪ 1683 / ሙስሊም 1349)

እነኚህና ሌሎች ትሩፋቶች የሚሰጡት ሃሳቡ(ኒያው) ላማረ፣ ከልቡ ለሚሰራ፣ ውስጡ ጽዱዕ ለሆነና የነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ፈለግ ላልሳተ ሰው ብቻ ነው።

> የሐጅ ዓላማዎች

ሐጅ በግለሰብም ሆነ በማኅበረሰብ ደረጃ የሚረጋገጡ ላቅ ያሉ ዓላማዎችና ግቦች አሉት። አላህ (ሱ.ወ) በእርድ ቀን ሐጅ አድራጊ ሊሰዋው ስለሚገባው እርድ ካወሳ በኋላ፡- «አላህን ስጋዎቻችን ደሞቻችን ፈጽሞ አይደርሰውም። ግን ከናጉተ የኾነው ፍራቻ ይደርሰዋል።» ይላል። (አል ሃጅ 37) ኑቡዩ ሲ.ወ እንዲህ ብለዋል፡- «በካዕባ ዙሪያ መዞር፣ በሠፋና በመርዋ መካከል መመላለስ፣ ጠጠር መወርወርም የተደረገው አላህን ለማውሳት ብቻ ነው።» (አቡ ዳውድ 1888)

ከነኚህ ዓላማዎችና ግቦች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ለአላህ መዋረድና እራስን ዝቅ ማድረግን መግለጽ

ሐጅ ላይ ያለ ሰው የድሎትና የመንፈላሰስ ገጽታዎች አይንጸባረቁበትም። የኢሕራም ትጥቁን በመልበስ የፈጣሪውን ደጅ የሚጠና መሆኑን ይገልጻል። ጥርት ባለ ልብ ወደ ፈጣሪው መጠቃለልን ከሚከለክሉትና ከሚያጠምዱት ዓለማዊ ስንክሳሮች እራሱን ያጸዳል። በዚህም የፈጣሪውን ምህረትና እዝነት ያገኛል። ከዚያም፣ በዐረፋ የፈጣሪውን ጸጋና ውለታ አመስጋኝ፣ ጌታውን አሞጋሽ፣ ለወንጀሉና ለስህተቱ ምህረትን ለማኝ ኾኖ ፈጣሪውን እየተማጸነ ይቆማል።

2 የጸጋ ምስጋና

አላህ (ሱ.ወ) ባሮቹን ካጎናጸፋቸው ጸጋዎች መካከል፣ በሐጅ የሁለት ጸጋዎች ምስጋና ይረጋገጣል። እነሱም የሁለት እና ለጤናማነት ጸጋ ምስጋና ናቸው። ሁለቱም የሰው ልጅ በዚህች ዓለም ውስጥ ከሚጣቀምባቸው ጸጋዎች ሁሉ በላጮቹ ናቸው። በሐጅ ላይ ለነዚህ ሁለት ታላላቅ ጸጋዎች ምስጋና ይቀርባል። ሰዎች ነፍሳቸውን ታግለው አላህን ለመታዘዝና ወደርሱ ለመቃረብ ገንዘባቸውን ያወጣሉ። ለተጣቀሙበት ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ደግሞ አዕምሮ የሚያጸድቀው፣ እንዲሁም የሃይማኖት ሕግና መመሪያ የሚያዘው ግዳጅ ለመሆኑ ጥርጥር የለውም።

3 :የሙስሊሞች መሰባሰብና መገናኘት

ከተለያዩ የዓለም ክፍል የመጡ ሙስሊሞች በሐጅ ላይ ይገናኛሉ፣ ይተዋወቃሉ። በዚህ ስፍራ ላይ በሰዎች መካከል ያሉ ልዩነቶች ይወገዳሉ። የሁለት፣ የይታና የቀለም፣ እንዲሁም የቋንቋ ልዩነቶች ይወገዳሉ። የሙስሊሞች ቃል አንድ ይሆናል፡ ፡ በዚህ የሰው ዘር በተሰበሰቡበት ታላቅ ስብሰባ ፡ በመልካም ማዘዝ፣ አላህን በመፍራትና በሐቅ ላይ በመመካከር እና በትዕግስት ላይ በመተዋወስ ላይ ያለው የታዳሚዎች አጅንዳ አንድ ይሞሃዳል። ትልቁ ዓላማውና ግቡ የሕይወት ግቦችን ከመለኮታዊ ግቦች ጋር ማቆራኘትና ማስተሳሰር ነው።

4 የመጨረሻውን ቀን ማስታወስ

ሐጅ፣ አንድን ሙስሊም የመገናኛውን ዕለት ያስታውሰዋል። ሐጅ የሚያደርግ ሰው፣ ልብሶቹን አውልቆ፣ ለሐጅ በመታጠቅ አቤት(ለበይክ) እያለ በወረፋ ሜዳ ላይ ቆሞ የሰዎችን ብዛትና የልብሳቸው አንድ መሆንን ሲያይ ከከፈን ጋር እንደሚመሳሰል ያስተውላል፡ ፡ በዚህን ጊዜ አዕምሮው፣ አንድ ሙስሊም ከሞተ በኋላ ስለሚያጋጥመው የቀብር ሕይወት ያስባል። ይህም ከአላህ ጋር ከመገናኘቱ በፊት ዝግጅት እንዲያደርግና ስንቅ እንዲቋጥር ይጋብዘዋል።

5 በንግግርም በስራም አላህን በብቸኝነት በመገዛት የአላህን አሃዳዊነት ይፋ ማድረግ

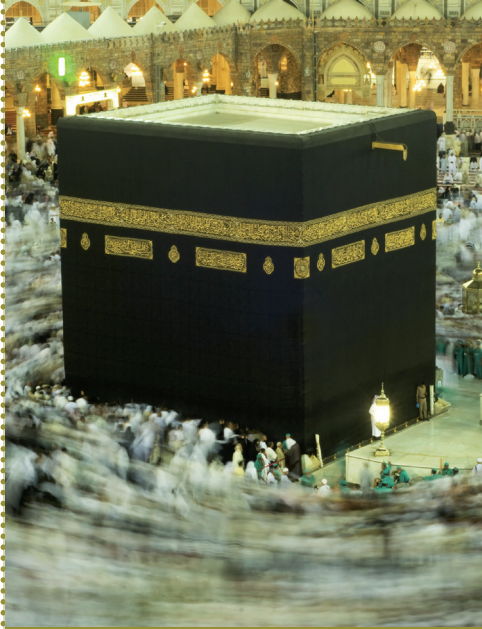
የሐጃጃቸው መለያቸው ተልቢያ ነው። (ለበይክላሁም ለበይክ፣ ለበይክ ላ ሸራ..ከ ለክ ለበይክ ኢነል ሐምደ ወኒዕመተ ለክ ወልሙልክ ላሸራ..ከለክ) «አላህ ሆይ! ጥሪህን አክብረን መጥተናል፤ አንተ አጋር የለህም፣ አቤት ብለናል፤ ምስጋናም፣ ጸጋም፣ ንግሥናም ያንተ ነው፤ አንተ አጋር የለህም።» ይላሉ፡ ፡ ታላቁ ሠሐቢይ፣ የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ተልቢያ በማስመልከት፣ «አሐዳዊነት ገላጭ ነው።» ያለው ለዚህ ነው። (ሙስሊም 1218) ግልጽ በሆነ መልኩ በተግባር፣ በንግግርና እንዲሁም በየሐጅ ሥራዎች ሁሉ የአላህ አሐዳዊነት ይረጋገጣል ማለት ነው።

> ዑምራ

ዑምራ፣ የኢሕራም ልብስ በመልበስ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ በመዞር፣ በሠፋና መርዋ መሐከል ሰባት ጊዜ በመመላለስ እና ከዚያም ጸጉርን በመላጨት ወይም በማሳጠር የሚጠናቀቅ የአምልኮ ተግባር ነው።

ኢስላማዊ ፍርድ፣ ማድረግ በሚችል ሰው ላይ በዕድሜ አንድ ጊዜ መስራቱ ግዴታ ነው። ደጋግሞ መስራቱ ይወደዳል።

ጊዜው፣ ዓመቱን ሙሉ ዑምራ ማድረግ ይቻላል፡ ፡ ነገር ግን በረመዳን ወር ውስጥ የሚደረግ ዑምራ እጥፍ ድርብ የሆነ ምንዳ አለው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በረመዳን ውስጥ የሚደረግ ዑምራ (በምንዳ) ከሐጅ ጋር ይስተካከላል።» (አል ቡኸሪ 1764/ሙስሊም 1256)

> በሚችል ሰው ላይ በዕድሜው አንድ ጊዜ ዑምራ የማድረግ ግዴታ አለበት።

የተባረከው የእርድ በዓል

ዒድ አልአድሐ፣ በወርሃ ዙፋኑ አስረኛ ቀን ላይ የሚከበር ሁለተኛው የሙስሊሞች በዓል ነው። ይህ ወር በኢስላማዊው ቀመር አስራ ሁለተኛው ወር ነው። በዚህ ዕለት በርካታ ትሩፋቶች ይገኛሉ። ከነኚህም ትሩፋቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል።

- 1 የዒድ አልአድሐ ቀን ከዓመቱ ቀናት ሁሉ በላጩ ቀን ነው። ከዓመቱ ቀናት በሙሉ በላጩ ቀናት የወርሃ ዙፋኑ የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናቶች ናቸው። ነብዩ (ሰ.ወ)፡-«ከነዚህ አስርት ቀናት ይበልጥ አላህ ዘንድ በውስጣቸው የሚሠሩ መልካም ሥራዎች ተወዳጅ የሚሆኑበት ቀን የለም።» ብለው ሲናገሩ ባልደረቦቻቸው፡- «በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን?» በማለት ጠየቁ፤ ነብዩም (ሰ.ወ)፡- «አዎን! ነፍሱንና ንብረቱን ይዞ የወጣ፤ ከዚያም አንዱንም ይዞ ያልተመለሰ ሰው ካልሆነ በስተቀር፤ በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን (አይበልጥም) አሉ። (አል ቡኻሪ 926 / አት ቲርሚዚ 757)
- 2 የታላቁ ሐጅ ዕለት ነው። በውስጡ ከሐጅ ሥራዎች እጅግ የላቀው፤ አንገብጋቢውና የተከበረው ሥራ ይገኛል። ያም፣ በካዕባ ዙሪያ መዘር፤ እርድን መፈፀም፤ ጀምረተል ዐቀባ ላይ ጠጠር መወርወርና ሌሎች ተግባራት የከናወኑባቸዋል።

በእርድ ቀን(የውመ ነሐር) የሚሠሩ ሥራዎች

ሐጅ ላይ ላልሆነ ሰው፣ በዒድ አልአድሐ ዕለት ከዘካተል ፊጥር ውጭ በጸም ፍች በዓል ላይ የሚተገበሩ ነገሮችን በሙሉ መተግበር ይፈቀድለታል። ዘካተል ፊጥር(የጸም ፍች ምጽዋት)፣ በጸም ፍቺ በዓል ላይ ብቻ የሚተገበር ነው። እነኚህን ተግባራት ከዚህ በፊት ጠቅሰናቸዋል።

የእርድ በዓል (ዒድ አልአድሐ)፣ ወደ አላህ መቃረቢያ እርድ (ቁርባን) የሚቀርብበት ዕለት መሆኑ ለየት ያደርገዋል።

እርድ(ኡዱሲያ)፡

እርድ(ኡዱሲያ)፣ በእርድ ቀን ከዒድ ሠላት መልስ ወደ አላህ ለመቃረብ የሚሰጠው ወይም የሚታረድ ግመል፣ ከብት፣ ወይም ፍየልና በግ ሲሆን የወርሃ ዙፋኑ አስራ ሦስተኛ ቀን ፀሐይ እስክትጠልቅ ድረስ ሊተገበር ይችላል፡ ፡ አላህ(ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ስለዚህ ለጌታህ ስንድ (በስሙ) ሰጥም።» (አል ከውሰር 2) አንቀጹ በዒድ ሠላትና በዒድ ዕለት በሚፈፀሙ እርዶች ተተርጉሟል።

አስላማዊ ፍርድ፣ እርድ፣ በሚችል ሰው ላይ ጠበቅ ያለ ሱና ነው። አንድ ሙስሊም ለራሱና ለቤተሰቦቹ ማረድ አለበት።

ለማረድ ያቀደ ሰው ከወርሃ ዙፋኑ የመጀመሪያ ዕለት ጀምሮ እርዱን እስኪፈጽም ድረስ፣ ፀጉሩን መላጨት፣ ጥፍሩንም መቁረጥ የለበትም።

> በህንድ አገር የሚገኙ ሙስሊሞች የተባረከውን የእርድ በዓል ሠላት ሲሰጡ።

ለእርድ የሚቀርበው እንሰሳ ማሟላት ያለበት መስፈርት

- 1 ከቤት እንሰሳት መሆን አለበት። እነሱም፡- ፍየል፣ በግ፣ ኩብትና ግመል ናቸው። ከነዚህ ሌላ ያሉ እንሰሳት ወይም በራሪ አዕዋፋት ለእርድ አይቀርቡም።
አንድ ፍየል ወይም በግ ለአንድ አባወራ ከነቤተሰቡ ይበቃዋል። በአንድ በሬ (ላም) ወይም ግመል ላይ ሰባት አባወራ ሊሳተፍ ይችላል።
- 2 የሚፈለግበት የዕድሜ ገደብ ላይ የደረሰ መሆን አለበት። የሚፈለገው የዕድሜ ገደብ፡- ለበግ ስድስት ወር፣ ለፍየል አንድ ዓመት፣ ለበሬ(ላም) ሁለት ዓመት፣ እና ለግመል አምስት ዓመት ነው።
- 3 እንሰሳው ግልጽ ከወጣ ነውርና ጉድለት የጸዳ መሆን አለበት። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አራት ዓየነት እንሰሳት ለእርድ ብቁ አይደሉም፡- ጠንጋራነቷ ግልጽ የሆነ እንሰሳ፣ ህመሟ ይፋ የሆነ እንሰሳ፣ አንካሳነቷ ግልጽ የሆነ እንሰሳ እና መረቅ የማይወጣት በጣም የከሳች እንሰሳ » (አል ነሳኢ 4371 አት ቴርሚዚ 1497)

የበዓል እርዱ ምን ይደርጋል?

- ❖ ከእርድ ስጋ ላይ መሸጥ አይፈቀድም።
- ❖ እርድ የሚፈጽም ሰው፣ ስጋውን ሦስት ቦታ ከፍሎ፣ አንድ ሦስተኛውን ራሱንና ቤተሰቡን ይመግብበታል፤ ሌላኛውን አንድ ሦስተኛ (ለጓደኛና ቤተ ዘመድ) ስጦታ ያደርገዋል፤ የተቀረውን አንድ ሦስተኛ ደግሞ ለድሆች ይመጸውታል።
- ❖ አንድ ሰው፣ ለእርድ ሌላ ግለሰብን ቢወክል፣አለያም እርድ በመፈጸምና ስጋውን ለችገረኞች በማከፋፈል ሥራ ላይ ለተሰማሩ ታማኝ በገ አድራጎት ድርጅቶች የእርድ ገንዘቡን ሊሰጥ ይችላል።

> ኢስላም፣ የሚታረደው እንሰሳ ከነውርና ጉድለት የጸዳ መሆኑን ለእርድ ትክክለኛነት መስፈርት አድርጎታል።

የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ከተማ (መዲናን) መጎብኘት

መዲና፣ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የመካ ጣዖታዊያን ሲያንገላቷቸው ከመካ ወጥተው የተሰደዱበት ከተማ ነች።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) መዲና እንደደረሰው መጀመሪያ ያከናወኑት ሥራ የተከበረውን መስጂዳቸውን መገንባት ነበር። ይህ መስጂድ የዕውቀትና የኢስላማዊ ጥሪ ማዕከልና በሰዎች መሐከል መልካም ነገርን ማሰራጨያ ጣቢያ ሆኗል።

በሐጅ ስነ-ሥርዓትም ሆነ በሌላ አጋጣሚ የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) መስጂድ መጎብኘት እጅግ የተወደደ ነው።

ይህ ጉብኝት ከሐጅ ሥርዓት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም፤ ለሱ ብቻ የተለየ ወቅትም የለውም።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወደ ሦስቱ መስጂዶች ካልሆነ በስተቀር ጓዝ ተጭኖ ጉዞ አይደረግም፤ መስጂደል ሐራም፣ይህ መስጂዶና መስጂደል አቅሷ።» (አል ቡኻሪ 1139 /መስሊም 1397 /አቡ-ዳዊድ 2033)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስጂደል ሐራም በስተቀር በዚህ መስጂዴ ውስጥ የሚሰገድ ሠላት ከሱ ባሻገር ባሉ መስጂዶች ውስጥ ከሚሰገዱ ሠላቶች በአንድ ሺህ ይበልጣል።» (አል ቡኻሪ 1133/ መስሊም 1394)

በመዲና ውስጥ ሊጎበኙ የሚገቡ ነገሮች ማናቸው?

አንድ ሙስሊም መዲናን ሲጎበኝ፣ ዓላማው አድርጎ መነሳት ያለበት፣ የነብዩን(ሰ.ወ) መስጊድ መጎብኘትና በውስጡም ሠላት መስገድን ነው። ይሁን እንጂ፣ መዲና መምጣቱ ካልቀረ የሚከተሉትን ጉዳዮች መፈፀም ይፈቀድለታል።

1 በተከበረው ረውዳ ውስጥ ሠላት መስገድ፣ ይህ ስፍራ በነብዩ (ሰ.ወ) መስጊድ ውስጥ የሚገኝ ውስን ቦታ ሲሆን፣ በነብዩ (ሰ.ወ) ቤትና በሚንበራቸው መሐከል የሚገኝ ቦታ ነው። በሱ ውስጥ መስገድ ታላቅ ትሩፋት አለው። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በቤቴና በሚንበራ መሐከል ያለው ስፍራ ከጀነት ጨፌዎች አንዱ ጨፌ ነው።» (አል ቡኸሪ 1137 /ሙስሊም 1390)

2 ለነቢዩ(ሰ.ወ) ሰላምታ ማቅረብ፣ ወደ ነብዩ (ሰ.ወ) መካነ መቃብር በመሄድ፣ ከቀብሩ ፊት ፊት በመቆም፣ ፊትን ወደ ቀብሩ በማዞር፣ ለቀብላ ጀርባን በመስጠት፣ በስርዓትና ድምጽን ዝቅ በማድገረግ፣ «አሰላሙ ዐለይክ ያ ረሱ..ለላህ ወራህመቴላሂ ወበረካቴሁ አሽሃዱ አከከ በለግተ ርሪሳላ ወአደይተል አማና ወነሠሕተል ኡማ ወጃሃድተ ፊላሂ ሐቀ ጂሃዲሂ ፈጃካከላሁ ዐን ኡመቴከ አፍደለ ማጀካ ነቢየን አን ኡመቴሂ» - (አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ! ሰላምና የአላህ እዝነት እንዲሁም በረከቱ በርስዎ ላይ። እርሶ መልክትዎን እንዳስተላለፉ፣ አደራዎን እንደተወጡ፣ ለሕዝብዎ መልካሙን ሁሉ እንደመከሩ፣ በአላህ መንገድ ላይ እውነተኛውን ትግል እንደታገሉ እመስክራለሁ፡፡ አላህ አንድ ነብይ ለሕዝቦቹ በዋለው ውለታ ከሚከፍለው ምንዳ በላጭ የሆነውን ምንዳ ለሕዝብዎ በዋለት ውለታ ይከፈልዎት።) ይላል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ) እስትንፋሴን መልሶልኝ እኔ ለሰላምታው አጸፋውን ብመለስለት እንጂ አንድም ሰው በኔ ላይ ሰላምታን አያቀርብም።» (አቡ ዳውድ 2041)

ከዚያም በቀኝ አቅጣጫ ትንሽ ፈቀቅ ይልና የረሱል ሰ.ወ ተቀዳሚ ምትክ በሆኑት ከሰሃቦች ሁሉ በላጭ በሆኑት አቡበክር ላይ ሰላምታ ያቀርባል።

ሰጅህ

ከዚያም ጥቂት ወደ ቀኙ ፈቀቅ ይልና በሁለተኛው የኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ኸሊፋ(ምትክ)፣ በአቡበክር አሲዲቅ(ረ.ዐ) ላይ፣ በመቀጠልም ከአቡ በክር ቀጥሎ ከሠሐቦች ሁሉ በላጭ በሆኑት በዑመር አልፋሩቅ(ረ.ዐ) ላይ ሰላምታን ያቀርባል።

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሰው ልጅ ሁሉ በላጩ ሰው ናቸው። ይሁን እንጂ ምንም ዓይነት ጥቅምም ሆነ ጉዳትን ማስከሰት አይችሉም። ስለሆነም እርሳቸውን መለመን ወይም ድረሱልኝ ብሎ መጣራት ፈፅሞ አይፈቀድም። ሁሉም የአምልኮ ዘርፎች መፈፀም ያለባቸው፣ ለርሱ ምንም አጋር ለሌለው ለአላህ(ሱ.ወ) ብቻ ነው።

3 የቁባእ መስጂድ ጉብኝት፡ በኢስላም ታሪክ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) መስጂዳቸውን ከመስራታቸው በፊት የተሰራ የመጀመሪያው መስጂድ ነው። መዲና የመጣ ሰው የቁባን መስጂድ መጎብኘት ይወደድለታል። ኑብዩ(ሰ.ዐ.ወ) ይጎበኙት ነበር። እንዲህም ብለዋል፡- «ከቤቱ ተጸዳድቶ በመውጣት፣ ከዚያም ወደ ቁባእ መስጂድ በመምጣት ሠላትን የሰገደ ሰው የዐምራን ምንዳ ያገኛል።» (ኢብኑ ማጃህ 1412)

> መዲና አል-መ-ነወራህ የሚገኘውን የቁባእ መስጂድ መጎብኘትና በውስጡም መስገድ ነቢያዊ ፈለግ(ሱንና) ነው።

BV 7668637

የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ
National Bank of Ethiopia
607
አምጭዎ አገልግሎት ላይ የተመሰረተ
payable to the bearer on demand
አንድ ብር: ONE BIRR

የንግድ ግንኙነት

ONE BIRRA

1998
አንድ ብር

7

ኢስላም፣ አንድ ግለሰብ ሃብታምም ቢሆን ድሃ፣ ጉብረቱን፣ ገንዘቡንና ሞያዊ መብቱን የሚያስከብሩና የሚያስጠብቁ ሕግጋትና ሥርዓቶችን አስቀምጧል። እንዲሁም ማኅበረሰቡ እርሱ በርሱ በሚተሳሰርበትን፣ ተደጋግፎ የሚያድግበትንና የሚበለጽግበትን የሕይወት ዘርፍን በማመቻቸትም ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

የምዕራፉ ማውጫ፡

መጠቃቀሚያ ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደ (ሐላል) ነው።

በራሱ እርም የተደረገ ወይም እርም የሆነ

ከተገኘበት ምንጭ አንጻር እርም የተደረገ

አራጣ ወይም ወለድ

- የእዳ አገድ ወለድ ■ የብድር ወለድ
- የወለድ ፍርድ ■ የወለድ አደገኛነት

ማታለልና አለማሳወቅ

የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ መውሰድና መበደል

ቁማር

- ቁማር በማኅበረሰብና በግለሰብ ደረጃ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች

ኢስላም ገንዘብ ነክ በሆኑ ግንኙነቶች ላይ ትክረት የሰጠባቸው ስነ ምግባራዊ ስርዓቶች አደራን መጠበቅ

- ታማኝነት፡ ■ አውነተኝነት ■ ሥራን፣ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት

ገንዘብ ነክ ትስስር

አላህ (ሱ.ወ) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይን ለመፈለግ መልፋትን ደንግጓል፡ አበረታቷል፡፡ ይህም እንደሚከተለው ተብራርቷል፡፡

■ አንድ ግለሰብ፣ ስራ የመስራትና በአቅሙ የመንቀሳቀስ ብቃት ካለው ሰዎችን መለመንን ኢስላም ከልክሎታል፡፡ መስራት እየቻለ፣ የመንቀሳቀስ ብቃት እያለው ሰዎችን የሚለምን ሰው፣ ልመናው አላህ ዘንድም ሆነ ሰዎች ዘንድ ያለውን ክብርና ደረጃ እንደሚያሳጣው አስተምሯል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በፍርድ ዕለት በፊቱ ላይ ቁራጭ ስጋ የሌለ ሆኖ አላህን እስከሚገናኝ ድረስ አንዳችሁ ሰዎችን ከመለመን አይወገድም፡፡» (አል ቡኸሪ 1405 ሙስሊም 1040)

ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ችግር ገጥሞት፣ ችግሩን እንዲቀርፉለት ለሰዎች ያቀረበ፣ ችግሩ አትወገድም፤ ችግሩን ለአላህ ያቀረበ ግን አላህ ሊያከብረው ይከጀላል፡፡» (አህመድ 3869 / አቡ ዳውድ 1645)

■ ኢስላም በፈቀደው ክልል ውስጥ የሚከናወኑ እስከሆኑ ድረስ፣ ኢንዱስትሪያዊ፣ የልማትና የአገልግሎት መስጠት ስራዎች በሙሉ ነውር የለባቸውም፡፡ ነብያት፣ በሕዝቦቻቸው ውስጥ ይታወቁ የነበሩት፣ የተፈቀዱ ወይም ሐላል ስራዎችን የሚሰሩ በመሆናቸው ነበር፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ፍየል የጠበቀ ቢሆን እንጂ አንድም ነብይ አልተላከም፡፡» (አል ቡኸሪ 2143)

«ነብዩላህ ዘከሪያ አናጺ ነበሩ፡፡» (ሙስሊም 2379) የተቀሩት ነብያትም እንዲሁ በመሰል ሙያዎች ላይ ተሰማርተው ይሰሩ ነበር፡፡

■ በስራው ላይ ኒያውን አሳምሮ፣ ራሱን እንዲሁም ቤተሰቡን የሰው እጅ እንዳይከጅሉ ለማድረግ እና ችግሮችን ለመርዳት ያቀደ ሰው፣ በሚሰራው ስራና በልፋቱ ምንዳን ያገኛል፡፡

በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ

ሰዎችን አንዱን ከሌላው በሚያገናኙና ከባለጉዳይ ጋር በሚከናወኑ ማናቸውም ገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ፣ መሸጥ፣ መግዛት፣ ማካራየትና፣ ሌሎችንም ስራዎች አስመልክቶ ኢስላም ያስቀመጠው መሰረታዊ መመሪያ የሚከተለው ነው፡፡

አንድ ነገር በራሱ እርም(ሐራም) መሆኑ፣ አለያም ከመጣበት ምንጭ አንጻር እርም(ሐራም) መሆኑ ተነጥሎ ከተነገረው ውጭ፣ ነገሮች ሁሉ የተፈቀዱ ናቸው፡፡ እና እነርሱን ማከናወንም ይቻላል፡፡

በቀጥታ በራሱ እርም የተደረገ፡

ይህ፣ አላህ (ሱ.ወ) አካሉን እርም ያደረገው ነገር ሲሆን፣ እርሱን መነገድ፣ መግዛትም ሆነ መሸጥ፣ ማካራየት፣ በማምረትና ለሰዎች ማከፋፈልና ማሰራጨት አይፈቀድም፡፡

የሚከተሉት ኢስላም በቀጥታ አካላቸውን እርም ያደረጋቸው ነገሮች ናቸው፡፡

- * ውሻና አሳማ
- * የሞቱ እንስሳት ወይም የአካላቸው ክፋይ
- * አስካሪና አልኮል መጠጦች
- * አደንዛዥ እጽና ማንኛውም በጤና ላይ ጉዳት የሚያስከትል ነገር
- * በሰዎች መካከል ዝሙትና መሰል እኩይ ተግባራትን የሚያስፋፉ መሳሪያዎች፣ ካሌቶች፣ የኢንተርኔት ድህረ ገጻች፣ የዝሙት ማስፋፊያ መፅሔቶች
- * ጣኦታትና ማንኛውም ከአላህ ሌላ የሚገዙት ነገር

ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረገ ነገሮች

እነዚህ፣ መሰረታቸው የተፈቀደ ገንዘብና ንብረቶች ሆኖ እርምጃቸው ከተገኙበት ምንጭ አንጻር የሆነ ነገሮች ናቸው። ምንጫቸው ማህበረሰቡንና ግለሰቦችን የሚጎዱ በመሆናቸው ምክንያት እርምጃ የተደረገ ናቸው። በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ነገሮችን እርምጃ የሚያደርጉ ምክንያቶች፡

ወለድ፣ ማጭበርበር፣ አለመታወቅ፣ በደል፣ ቁማር

እነዚህን ጉዳዮች በሚከተለው መልኩ እናብራራቸዋል?

> ወለድ

በወለድ ውስጥ በደልና በሌላው ላይ ጉዳት ማድረስ የሚገኝበት በመሆኑ በኢስላማዊው ሕግ እርምጃ የተደረገ ጭማሪ ገንዘብ ነው።

የወለድ ዓይነቶች ብዙ ናቸው። ታዋቂዎቹና እርምጃቸው በጣም የጠበቀው፡ የብድርና የእዳ ወለድ ነው። ይህ በአንድ ገንዘብ ላይ ያለ ሽያጭ ወይም በሁለቱ ጠረፎች መካከል የእቃ ልውውጥ ሳይኖር የሚገኝ ጭማሪ ሲሆን ሁለት መልክ አለው።

■ የእዳ ወለድ

የብድሩ መክፈያ ወቅት ደርሶ ተበዳሪው በቃሉ መሰረት መክፈል ሳይችል ሲቀር በብድሩ መጠን ላይ የሚደረግ ጭማሪ ነው።

ለምሳሌ፡ አቶ ሰዲድ ከአቶ ኻሊድ ከአንድ ወር በኋላ ለመክፈል 1000 ዶላር ተበደሩ እንበል። ወሩ ሲያልቅና የመክፈያው ወቅት ሲደርስ፣ አቶ ሰዲድ መክፈል ባይችሉና በቃላቸው መገኘት ቢያቅታቸው፣ አቶ ኻሊድ በተስማሙበት ወቅት ላይ ማለትም ወሩ እንዳለቀ የሚከፍሉት ከሆነ ያለምንም ጭማሪ ገንዘቡን ሊከፍሉት፣ ከተጨማሪ አንድ ወር በኋላ የሚከፍሉት ከሆነ ደግሞ 1100 ዶላር እንዲከፍሉት፣ ደግሞም መክፈል ካልቻሉ ከሁለት ወር በኋላ ደግሞ 1200 ዶላር አድርገው ይከፍሉት ዘንድ እንደ ቅድመ ሁኔታ ቢያስቀምጡ፣ እነዚህ ጭማሪዎች የእዳ ወለድ ይባላሉ።

ማንኛውም ብድር ወይም ዕዳ ለአባዳሪው ጥቅም የሚያስገኝ ከሆነ ወለድ ነው።

■ የብድር ወለድ

ይህ ደግሞ ከአንድ ግለሰብ ወይም ባንክ የሆነ ያክል ገንዘብ ሲበደር በስምምነታቸው መሰረት ብድሩን እስኪከፍል ድረስ በየዓመቱ ወይም ከዚያ በታች ወይም ከዚያ በላይ በሆነ ወቅት በስምምነቱ መሰረት (ለምሳሌ 5 ፐርሰንት) እየተጨመረ ታስቦበት የሚከፍለው ጭማሪ ገንዘብ ነው።

ለምሳሌ፡ አንድ ሰው የሆነን የመኖሪያ ቤት በመቶ ሺህ መግዛት ይፈልግና በቂ ገንዘብ አይኖረውም። ከዚያም ወደ ባንክ ያመራና ለቤቱ መግዢያ ከባንኩ አንድ መቶ ሺህ ይበደራል። ይኸውም ለአምስት ዓመታት በየወሩ እየተቆራረጠ የሚከፈል ሲሆን መጠኑም አንድ መቶ ሃምሳ ሺ ብር በሚል ስምምነት ነው።

ይህ ዓይነቱ ወለድ የብድር ወለድ ይባላል።

ወለድ ከከባድ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። አባዳሪ በማበደሩ ቁሳዊ ጥቅም ለማግኘት ከሆነም በዚህ ስር የሚካተት ነው። ብድሩ የንግዱን ዘርፍ ለማጠናከር፣ ኢንዱስትሪን ለማስፋፋት፣ መሰረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት፣ ቤት ለመግዛት፣ ወይም የዕለት ተዕለት ፍጆታዎችን ለመግዢያ የሚውል ቢሆንም ወለድ ካለው የተከለከለ ነው።

ዕቃዎችን ዋጋቸውን ከተመናቸው በላይ በየጊዜው በካሽ በመክፈል መግዛት ግን ወለድ አይደለም።

ለምሳሌ፣ አንድ መገልገያ መሣሪያን ወዲያው በሚከፈል አንድ ሺህ ዶላር መግዛት ወይም ይህንኑ መሣሪያ ለዕቃው ባለቤት፣ ለሻጩ በየወሩ መቶ ዶላር በመክፈል በአንድ ሺህ ሁለት መቶ ዶላር መግዛት ዓይነት ነው።

የንግድ ግንኙነት

የወለድ ፍርድ

ወለድ በጥብቅ የተከለከለ እርምጃ(ሐራም) ነው። እርምጃውም በግልጽ የቁርኦን አንቀጾችና ሐዲሶች ላይ ሰፍሮ ይገኛል። ወለድ ከትላልቅ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱ.ወ) ከወንጀሎች መካከል ጦርነትን እንዳወጀበት የዛተው ወለድን በሚባለና በርሱ በሚገለግል ሰው ላይ ብቻ ነው። የወለድ እርምጃ በኢስላም ብቻ ሳይሆን በቀደምት መለኮታዊ መመሪያዎችም ጭምር የተደነገገ ነው። ነገር ግን ከቁርኦን ውጭ ባሉ መመሪያዎች ውስጥ ያሉት ሕግጋት ድለዛና ክለሳ እንደተደረገባቸው ሁሉ የወለድ ሕግም ተመሳሳይ ነገር አጋጥሞታል።

አላህ (ሱ.ወ) የመጽሐፍቱ ባለቤት የሆኑትን ሕዝቦች የቀጣበትንና በነርሱ ላይ የተቆጠበትን ምክንያት ሲገልጽ እንዲህ ይላል፡- «ከርሱ በርግጥ የተከለከሉ ሲሆኑ አራጣንም በመያዛቸውና የሰዎችን ገንዘቦች ያለ አግባብ በመብላታቸው ምክንያት (ረገምናቸው)።» (አል ኒሳአ 161)

የወለድ ቅጣት

1 በወለድ የሚገለገል ሰው ከአላህና ከመልክተኛው ጋር ጦርነት በማወጅ እራሱን አጋፍጧል። በዚህም የአላህ እና የመልክተኛው ተዋጊ ጠላት ይሆናል። አላህ (ሱ.ወ) አራጣን የሚበሉ ሰዎችን እንዲህ ይላል፡- «(የታዘዛችሁትን) ባትሰሩም ከአላህና ከመልክተኛው በኾነች ጦር (መወጋታችሁን) ዕወቁ። ብትጸጹትም ለናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ አትበደሉም አትበድሉምም።» (አል በቀራ 279)

ይህ ጦርነት መንፈሳዊና አካላዊ ጫናዎች አሉት። በአሁኑ ሰዓት ሰዎችን ያጋጠማቸው አለመረጋጋት፣ ጭንቀት፣ የሃሳብና የትካክ ፈተና፣ በዚህ ጦርነት ምክንያት የመጣ እንጂ በሌላ አይደለም። የአላህን ትዕዛዝ በጣሰ ወይም ወለድ በበላ ወይም በወለድ ላይ በተባበረ ሰው ምክንያት የመጣ ጣጣ ነው። ይህ የዱንያ ወጤቱ ሲሆን ታዲያ የአኼራው የጦርነት ውጤት ስንት ይሆን?

2 በወለድ የሚገለገልና ወለድን የሚበላ፣ እንዲሁም በዚህ ላይ አገዛ የሚያደርግ ሰው ከአላህ እዝነት የተባረረና የተረገመ ነው። ጃቢር(ረ.ዐ) እንዲህ ይላሉ፡- «የአላህ መልክተኛ ወለድ የሚበላን፣ ወኪሉን፣ ጸሐፊውን፣ ምስክሩንም ጭምር ረግመዋል።» «ሁላቸውም እነሱ (በወንጀሉ) እኩል ናቸው።» ሲሉም ተናግረዋል። (ሙስሊም 1598)

3 ወለድ የሚበላ ሰው የትንሳኤ ቀን የሚቀሰቀሰው እጅግ ዘግናኝና አስከሬ በሆነ ሁኔታ ነው። የአውድቅ በሽታ እንዳለበት፣ በጅን እንደተለከፈ ሰው እየተወላከፈና እየወደቀ ይነሳል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «እነዚያ አራጣን የሚበሉ ያ ሰይጣን ከመንካቱ የተነሳ የሚጥለው ሰው (ከአውድቅ) እንደሚነሳ ቢጤ እንጂ (ከመቃብራቸው) አይነሱም።» (አል በቀራ 275)

4 የወለድ ገንዘብ ምን ቢበዛ ከበረከት የተሟጠጠ ነው። በወለድ እረፍትን፣ ስኬትንም፣ እርካታና እርጋታንም ማግኘት አይቻልም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አላህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቶችንም ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትለው ጉዳት

ኢስላም በማህበረሰብና በግለሰብ ደረጃ በሚያስከትለው ጉዳትና ክስረት የተነሳ በወለድ ዙሪያ ጠበቅ ያለ አቋም ይዟል።

1 በሁብት መከፋፈል ተግባር ላይ በሁብታሞችና በድሆች መካካል ልዩነትን ይፈጥራል

ወለድ፣ ገንዘብ ከማህበረሰቡ ውስጥ በተወሰኑ ሰዎች እጅ ብቻ እንዲኖር የሚያደርግ ሲሆን በርካቶችን የገንዘብ ተጠቃሚ እንዳይሆኑ ያደርጋል። ይህ ደግሞ በገንዘብ ክፍፍል ላይ ትልቅ ክፍተት የሚፈጥር ነገር ነው። በመሆኑም አንድ ማህበረሰብ ድንበር ባለፈ መልኩ ሃብትን ያከበቱ የጥቂት ግለሰቦች ወይም ቡድኖች መፈንጨያ ይሆናል። የተቀሩት ስራ አጦች፣ ድሆችና ችግሮች ይሆናሉ ማለት ነው። ይህ ደግሞ በማህበረሰቡ ውስጥ ቂምን፣ ምቅኝነትንና ወንጀልን ከሚያስፋፋ ምክንያቶች ዋነኛው ነው።

2 ገንዘብን አለመቆጠብና የአባካኝነት ልማድ ለአብዳሪ በሚገኝ ጥቅም ላይ የተመሰረተ የብድር ስርዓት እንዲስፋፋ ነገሮችን ማግራራት፣ ብዙዎች ገንዘብን እንዲይቆጥቡና የአባካኝነት ልማድን እንዲያዳብሩ ያበረታታል። ምክንያቱም ተባብሮ ባሰፈለገው ጊዜ ገንዘብን በቀላሉ ያገኛል። በመሆኑም ስላለበትና ስለወደፊቱ አያስብም። የተበደረውን ገንዘብ በመዘናናትና በትርፍ ነገሮች ላይ ወሰን ባለፈ ሁኔታ ያባክናል። ብሎም፣ ከፍተኛ የሆነ የብድር ዕዳ ይከማችበትና ሕይወቱ ይጨናነቃል። ዕድሜ ልኩን በወሰደው ብድርና በተሸከመው እዳ እንደተሸማቀቀ ይኖራል።

3 ወለድ፣ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚጠቅም ነገር ላይ እንዳይሳተፉ የሚከለክል እንቅፋት ነው። በወለድ ስርዓት ውስጥ አንድ ባለ ሃብት በገንዘቡ ላይ ተጨማሪ የወለድ ገንዘብ የሚያገኝበት አጋጣሚ ይመቻችሉታል። ይህ ደግሞ ለማህበረሰቡ ምን ያክል ጥቅም የሚያስገኝ ቢሆንም፣ ገንዘቡን በኢንዱስትሪ፣ በግብርናና በግግዳ ዘርፎች እንዳያውል ያደርገዋል። ምክንያቱም፣ እነኚህ ስራዎች ልፋትና ድካምን የሚፈልጉና እንዲሁም የተወሰነ ያክል አደጋ ወይም ክስረት ይኖራቸዋል።

ስለዚህ በመስራት ፋንታ ገንዘቡን አብድሮ አራጣን መሰብሰብን ይመርጣል።

4 ወለድ የገንዘብ በረከት እንዲወገድ፣ የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል። ማንኛውም ብድርጅቶች ወይም በግለሰቦች ላይ የሚከሰት የኢኮኖሚ ውድቀትም ሆነ ከፍተኛ ኪሳራ መንስኤው በተከለከለው ወለድ ላይ መዘውተር ነው። ይህ ደግሞ አላህ (ሱ.ወ) የተናገረው የበረከት መወገድ አንዱ ውጤት ነው። ምጽዋትና ለሰዎች መልካም መዋል ግን ገንዘብ እንዲባረከና እንዲጨምር ያደርጋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አላህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቶችንም ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

አንድ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገለገል የነበረ ቢሆንና ኢስላምን ቢቀበል፣ የሚሰጠው ብይን ወይም ፍርድ ምንድን ነው?

አንድ በወለድ ውል በመገልገል ላይ የነበረ ሰው ኢስላምን ከተቀበለ፣ ፍርዱ ሁለት መልክ የኖረዋል።

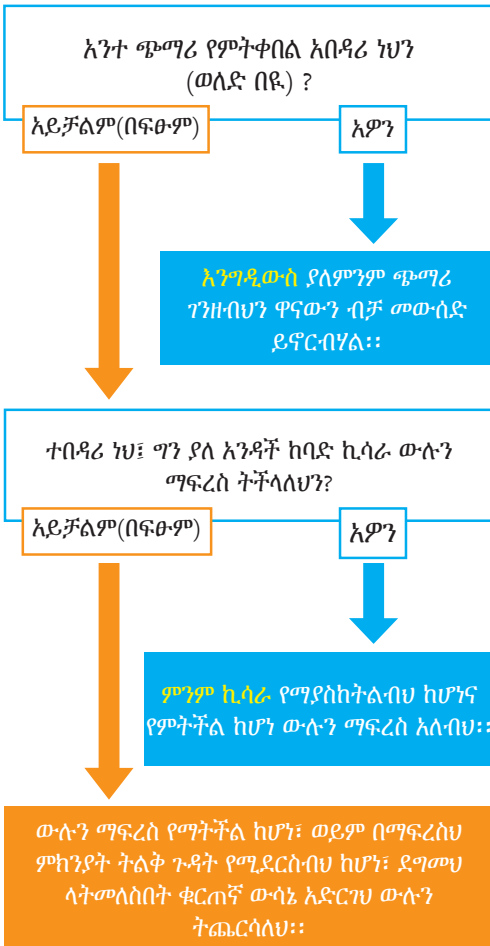
1- እርሱ ጭማሪውንና የሚገኘውን ጥቅም የሚወስድ አብዳሪ የነበረ ከሆነ፣ ኢስላምን ሲቀበል፣ ዋናውን ብቻ ነጥሎ በመውሰድ ጭማሪውን ይተዋል። አላህ እንዲህ ይላል፡- «በትጻጻፉም ለናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ። አትብድሉም አትበደሉምም።» (አል በቀራ 279)

2- ጭማሪውን የሚከፍል (ተባብሮ) ከነበረ ደግሞ፡-

- * ከባድ የሆነ ጉዳት የማያደርስበት ከሆነ ውሉን በማፍረስ ከዚህ ፅልመት መውጣት አለበት።
- * ውሉን ማፍረሱ ትልቅ ኪሳራን የሚያደርስበት ከሆነ ግን፣ ደግሞ ላይመለስበት ቁርጥ ውሳኔ በማድረግ ውሉን እስከተዋዋለበት ጊዜ ድረስ ይቀጥላል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ከጌታውም ግሳጼ የመጣለትና የተከለከለ ሰው ለርሱ (ከመከልከሉ በፊት) ያለፈው አለው። ነገሩም ወደ አላህ ነው (አራጣ ወደ መብላት) የተመለሰው ሰው እነዚያ የእሳት ጓዶች ናቸው እነርሱ በውስጧ ዘውታሪዎች ናቸው።» (አል በቀራ 275)

> ወለድ፣ የገንዘብ በረከት እንዲታጣና የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ምክንያት ይሆናል።

> ሰውን ማታለልና አለማወቅ

ይህ ሐረግ ማንኛውንም በውስጡ የተወሰነ የማይታወቅ ክፍተት ያለው ነገርን ያዘለ፤ በሁለቱ ውል ፈፃሚዎች (ሻጭና ገዥ) መሐከል ጭቅጭቅና ሙግት እንዲከሰት፤ አለያም አንዱ ሌላኛውን እንዲበድል ምክንያት የሚሆን ተግባርን የሚገልጽ ነገር ነው።

ኢስላም፣ ሙግትን ወይም በደልና ጉዳትን አስቀድሞ ለመከላከል ሲል ማታለልና ግልጽ አልባነትን እርም አድርጓል። ይህ ነገር ሰዎች ቢስማሙበትና ቢወዱትም ክልክል ነው። ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ማታለል ያለበትን ሸያጭ ክልክለዋል። (ሙስሊም 1513)

ማታለልና ግልጽ አልባነት ያለበት ሸያጭ ምሳሌ

- 1 አንድን ፍሬ ጥናና መጥፎቱ ሳይለይ፤ በዛፍ ላይ እያለ ለመቆረጥ ባልተዘጋጀበት ሁኔታ ላይ ሳለ መሸጥ። ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሙብሰሉ በፊት የመበላሸት አደጋ ሊደርስበት ስለሚችል ይህ ዓይነቱን ሸያጭ ክልክለዋል።
- 2 በውስጡ ያለው ነገር ውድ ይሁን ርካሽ፤ የሚጠቅም ይሁን አይሁን ከመረጋገጡ በፊት አንድ ሳጥንን ወይም እሽግ ዕቃን ለመግዛት የሆነ ያክል ገንዘብ አስቀድሞ መክፈል ክልክል ነው።

የአንድ እቃ ምንነት አለመታወቅ በግብይቱ ውስጥ ታሳቢነት የሚያገኘው መች ነው?

ከውሉ ጋር ብዙ ተያያዥነት ባላቸው ጉዳዮችና በውሉ መሰረታዊ ጉዳዮች ላይ ካልሆነ በስተቀር ሽንገላና ምንነቱን አለማሳወቅ የአንድን ውል ፍፃሜ የተከለከለ ለማድረግ አይችሉም።

ለምሳሌ፣ ለአንድ ሙስሊም አንድን ቤት ለመገንባትና ለማሳመር የተጠቀመውን የዕቃ ዓይነት ሳይገልጽ ቤቱን መሸጥ ይችላል። ምክንያቱም ምንነቱን አለማሳወቅ ዋናው ነገር ባለመሆኑ ነው። እንዲሁም የተከሰተው በውሉ መሰረታዊ ጉዳይ ላይ ሳይሆን ከውሉ ጋር ተያያዥነት ባለው ጉዳይ ዙሪያ በመሆኑ ነው።

> በደልና የሰዎችን ገንዘብ አላግባብ መውሰድ

በደል ኢስላም ካስጠነቀቃቸው እኩይ ተግባራት መካከል አንዱ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «በደል የትንሳኤ ቀን ጽልመት ነው።» (አል ቡኸሪ 23215 / ሙስሊም 2579)

ትንሽ ቢሆንም፣ የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ መውሰድ ክልክል ነው። ይህ አላህ(ሱ.ወ) ፈፃሚዎቻችን በመጨረሻው ዓለም ላይ ጠንካራ ቅጣት እንደሚገጥማቸው ከወዲሁ በመንገር ከዛተባቸው ከከባባድ ሃጢአቶችና ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ ሰ.ወ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ስንዝር ያክል መሬት የበደለ ሰው በትንሳኤ ቀን ከሰባቱ ምድር (በአንገቱ) ይጠለቅላል።» (አልቡኸሪ 2321 / ሙስሊም 1610)

በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ከሚከሰቱ የበደል ምሳሌዎች፡

1 ማስገደድ፡ በየትኛውም የማህበራዊ ግንኙነት ውስጥ፣ ማስገደድና በኃይል ማንበርከክ አይፈቀድም። በነፃ ምርጫና በስምምነት ካልሆነ በስተቀር በማስገደድ የሚፈፀም ማንኛውም ውል ተቀባይነት የለውም። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሽያጭ (የሚፀድቀው) በስምምነት ነው።» (ኢብኑ ማጃህ 2185)

2 የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማጭበርበር፡ ይህም ከከባባድ ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እኛን ያታለል ከኛ አይደለም።» (ሙስሊም 101)

ነብዩ (ሰ.ወ) ይህን ሐዲስ የተናገሩበት ምክንያቱ፡ በአንድ ወቅት ወደገበያ ወጣ ባሉበት፣ እህል የያዘ ከረጢት ተመለከቱ፤ ከዚያም እጃቸውን ወደታች ዘለቅ አድርገው በከረጢቱ ውስጥ ሲሰዱት ከታች እርጥበትን አገኙ፤ ወዲያውም ለሻጩ «አንተ ባለ እህል ይህ ምንድነው?» አሉት፤ እሱም፡ «ዝናብ አግኝቶት ነው የአላህ መልክተኛ» አላቸው፤ እሳቸውም፡ - «ሰዎች እንዲያዩት ከላይ አታደርገውም ነበር? እኛን ያታለል ከእኛ አይደለም።» አሉት። (አል ቴርሚዚ 1315)

3 የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብና በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀለድ፡ አንድ ሰው የርሱ ያልሆነ ገንዘብን በሕጋዊ መንገድና በፍርድቤት አስወስኖ የመውሰድ ጭሌነትና ፍጥነት ሊኖረው ይችላል። ነገር ግን የአንድ ዳኛ ፍርድ ስህተትን እውነት ሊያደርገው አይችልም። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እኔ የሰው ልጅ ነኝ፤ እናንተ ደግሞ እኔ ዘንድ በመምጣት ትካሳላችሁ፤ ምናልባት አንዳችሁ ማሰረጃ ከማቅረብ አኳያ ከሌላኛው የበለጠ ይሆንና በሰማህት መሰረት ለርሱ ልፈርድለት እችላለሁ። እናም ከወንድሙ መብት ለርሱ የፈረድኩለት ሰው እንዳይወስድ፤ እኔ ለርሱ የቆረጥኩለት ከአሳት የሆነ ቁራጭን ነው።» (አል ቡኸሪ 6748 / ሙስሊም 1713)

> መጠኑ ቢያንስም የሰዎችን ገንዘብ በግፍ መውሰድ ከከባባድ ሃጢአቶችና ወንጀሎች መካከል ነው።

4 ጉቦ፡ ጉቦ ማለት፣አንድ ሰው የርሱ ያልሆነን ንብረት ለማግኘት ሲል ገንዘብ ወይም የሆነ አገልግሎት መስጠቱ ሲሆን፤ ይህ ተግባር ከበደል ዓይነቶች ሁሉ አደገኛው በደልና ከባዱ ወንጀል ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) ጉቦ ሰጪውንም ተቀባዩንም ረግመዋል። (አል ቲርሚዚ 1337)

> ነብዩ (ሰ.ወ) ጉቦን የሚሰጠውንም የሚቀበለውንም ረግመዋል።

በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ ጉቦ ከተስፋፋ፣ ስርዓት የለሽነት ይሰፍናል፤ ስርዓት ይንኮታኮታል። እድገቱና ስልጣኔውም ይቆማል።

በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አግባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው ኢስላምን ሲቀበል ፍርዱ ምንድነው?

አንድ ሰው አግባብ ባለሆኑ መንገዶች በግፍ ድንበር በማለፍ በስርቆት ወይም በመሸወድና ወዘተ ከሰዎች የወሰደው ገንዘብ እሱ ዘንድ እያለ ከሰለመ የሚደውቃቸው ከሆነና ምንም ዓይነት አደጋ ሳይከሰት ለነርሱ ማስረከብ የሚችል ከሆነ ለባለቤቶቹ የመመለስ ግዴታ አለበት።

ይህን ገንዘብ፤ ምንም እንኳን ኢስላምን ከመቀበሉ በፊት ያገኘው ቢሆንም ይህ በግፍ ድንበር በመተላለፍ የተወሰደ ገንዘብ በእጁ ያለ ገንዘብ ነው። እናም ከቻለ ይህን ገንዘብ መመለስ ይገባዋል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንድታደርሱ ያዘኝኋል።» (አል ኒሳአ 58)

ባለቤቱን ለማወቅና ለማግኘት የሚችለውን ያክል ከጣረ በኋላ ማወቅ ካልቻለ ገንዘቡን በመልካም ስራዎች ላይ በማዋል መጽዳት አለበት።

> ቁማር

ቁማር ማለት ምንድን ነው?

ቁማር ሁለት ተጫዎች ወይም ተወዳዳሪዎች ወይም ተወራሪጆች አንዳቸው ካተረፈ (ካሸነፈ) ከከሰረው (ከተሸነፈው) ላይ ገንዘብ እንዲወስድ ቅድመ መስፈርት በሚቀመጥለት ውድድርና ጫዳሪ ላይ ይከሰታል። በዚህ ላይ የሚሳተፉት ሁለቱም ወገኖች ገንዘቡን ከሌላው ወገን በሚያገኙበት ወይም ለሌላው በማስረከብ በሚከሰርበት መሀል የሚሸከርከሩ ናቸው።

የቁማር ሽሪዓዊ ፍርድ፡

ቁማር እርም ነው። በቁርአንና በነብዩ (ሰ.ወ) ሱና ውስጥ እርምነቱ በግልፅ ተነግሯል።

1 አላህ (ሱ.ወ) በቁማር ምክንያት የሚከሰት ወንጀልና ጉዳት በርሱ ከሚገኝ ጥቅም እጅግ የገዘፈ መሆኑን አስቀምጧል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አዕምሮን ከሚቃወም (አስካሪ) መጠጥና ከቁማር ይጠይቁሃል፤ በሁለቱም ውስጥ ጥቅሞች አሉባቸው ግን ሃጢአታቸው ከጥቅማቸው በጣም ትልቅ ነው በላቸው።» (አል በቀራ 219)

2 አላህ (ሱ.ወ) በግለሰቦችና በማህበረሰብ ላይ ከሚያስከትሉት መጥፎ ጉዳዮች አንጻር ቁማርን ስውር ወይም ረቂቅ አርኩስ በሚል ፍርድ ሰጥቶብታል። ከርሱ በመራቅም አይደለም። የልዩነትና የጥላቻ መንስኤ፣ ከሠላትና አላህ ከማውሳት የመዘናጊያ ምክንያት መሆኑንም ተናግሯል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያስከር መጠጥ ቁማርም ጦካታትም አዝላምም(የመጠንቆያ እንጨቶች) ከሰይጣን ስራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው።(እርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጃላልና። ሰይጣን የሚፈልገው በሚያስከር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው ታዲያ እናንተ (ከነዚህ) ተከልካዮች ናችሁን? (ተከልከሉ)» (አል ማኢዳ 90-91)

ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች፡

ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች እጅግ በጣም በርካታ ናቸው። ዋና ዋናዎቹም፡

- 1 በሰዎች መካከል ጠብንና ጥላቻን ይፈጥራል። አብዛኛውን ጊዜ ቁማር ተጫዎቹን ጓደኛዎችና ወዳጆች የነበሩ ይሆናሉ። ከዚያ በኋላ፣ እንደኛቸው አሸናፊ ሆኖ ገንዘቡን በሚወስድ ጊዜ፣ ሌሎቹ እንደሚጠሉትና ቁም እንደሚይዙበት፣ በነፍሳቸው ውስጥም ለርሱ ጥላቻንና ምቅኝነትን እንደሚያበቅሉ ጥርጥር የለውም። እርሱ በነሱ ላይ ኪሳራን እንዳይረሰባቸው ሁሉ እነሱም እርሱን ለመጉዳትና ለመተናኮል የተለያዩ ዘዴዎችን መጠቀማቸው አይቀርም። ይህ፣ ሁሉም የሚያውቀውና የሚያስተውለው ተጨባጭ እውነታ ነው። አላህ (ሱ.ወ)፡- «ሰይጣን የሚፈልገው በሚያሰክር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል ነው።» ይላል።
- 2 በተጨማሪም ኃላፊነትን ከመወጣት፣ ሠላትን ከመስጠት፣ እንዲሁም አላህን ከማውሳት የሚያዘናጋ ነገር ነው። አላህ (ሱ.ወ) ሰይጣን ሰዎች ቁማርን እንዲጫወቱ የሚያስማምርበትና የሚገፋፋቸውን ሁኔታ ሲጠቅስ እንዲህ ብሏል፡- «አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው»
- 3 ቁማር ገንዘብ የሚሟጥጥ፣ ሃብትንም የሚያከስም ነው። በቁማርተኞች ላይ በርካታና ከፍተኛ ክስረቶችን ያደርስባቸዋል።
- 3 ቁማርን የሚያዘወትር ሰው በሱሱ ይጠመዳል። ቁማርተኛ ሲያሸነፍ በቁማር ላይ ያለው ጉጉትና ምኞት ይጨምራል። በመሆኑም ይህን የሐራም ገንዘብ በመሰብሰብ ላይ ይቀጥላል። ሲሸነፍም፣ ምናልባት ያጣሁትን ገንዘቤን አስመልሳለሁ በሚል ጉጉትና ምኞት መጫወቱን ይቀጥላል። ሁለቱም የስራና የልማት ጸሮች፣

የቁማር ዓይነቶች

በቀደምት ዘመናትም ሆነ በአሁኑ ጊዜ ያሉት የቁማር ዓይነቶች በርካታና የተለያዩ ናቸው። በዘመናችን ከሚገኙ የቁማር ዓይነቶች መካከል የሚከተሉት አሉበት፡

- 1 ማንኛውም አሸናፊው በማሸነፉ ከተሸናፊው ገንዘብ ሊወስድ ቅድመ መስፈርት የሚቀመጥበት ጫወታ። ለምሳሌ፡ የሆኑ ሰዎች ተሰባስበው ካርታ ሲጫወቱ በቅድሚያ ሁላቸውም የሆነ ያክል ገንዘብ ያስይዛሉ ወይም ያስቀምጣሉ። ከነሱ መካከል አሸናፊው የሁሉንም ገንዘብ ይወስዳል።
- 2 የሆነ ክለብ፣ ወይም ቡድን፣ ወይም ተጫዋች ያሸንፋል እያሸነፍም በሚል መወራረድ። የሚወራረዱት ሁላቸውም ቅድሚያ ገንዘብ በማስያዝ ሲሆን እያንዳንዳቸው ያሸንፋል ብለው በሚገምቱትና በሚያምኑበት ቡድን ወይም ተጫዋች ስም ገንዘብ ያስይዛሉ። ከዚያም የተወራረደበት ቡድን ካሸነፈ የተወራረጆቹን ገንዘብ ይወስዳል። የተወራረደበት ቡድን ከተሸነፈ ገንዘቡን ይከስራል።
- 3 ዕድልና ዕጣ፡ ለምሳሌ ዕጣው ሲወጣ የአንድ ሺህ ዶላር አሸናፊ ልሆን እችላለሁ በሚል እሳቤ በእጣው ላይ ለመሳተፍ የሆነ ካርድ በሆነ ያክል ዶላር ይገዛል።
- 4 ተንቀሳቃሽ የሆኑ በኤክትሮኒክስ መሳሪያ የሚሰሩ ወይም በኢንተርኔት ድህረ ገጾች ላይ የሚለቀቁ የቁማር ጨዋታዎች። በነዚህ ጨዋታዎች ላይ ተጫዋቹ ሁለት ግምቶች ይኖሩታል። እሱም ገንዘብ ማግኘት ወይም መክሰር ነው።

> በኤሌክትሮኒክስ መሳሪያዎች ተንቀሳቃሽም ይሁኑ በማንኛውም መልኩ የሚዘጋጁ የቁማር ጫዋታ ዓይነቶች ሁሉ ክልክል (ሐራም) ናቸው። ከከባድ ወንጀሎችም መካከል ናቸው።

ኢስላም፣ ልዩ ትኩረት የቸራቸው በገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ ያሉ ስነምግባሮች

ኢስላም፣ ገንዘብ ነክ ጉዳዮችን በተመለከተ መመሪያና ደንብ እንደዘረጋ ሁሉ፣ በዚህ ዘርፍ የተሰማሩ ሰዎችም ሊላበሷቸው የሚገቡትን በርካታ ስነምግባሮችና ስርዓቶችን በመዘርዘር ልዩ ትኩረት ችሯቸዋል። ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

ታማኝነት፡

ታማኝነት፣ ከሌሎች ሰዎች ጋር በሚኖረን የንግድ ግንኙነት ወሳኝ ስነምግባር ነው። አንድ ሙስሊም፣ ለሙስሊሞችም ሆነ ለካሃዲያን ያለልዩነት ታማኝ መሆን አለበት። ታማኝነት፣ የአላህን ድንጋጌ ለሚከተል ሙስሊም ዋነኛ መገለጫ ባሕሪው ወይም ስነምግባሩ ነው። በዚህ ላይ ኢስላም ልዩ ትኩረት እንዲደረገው የሚከተሉትን መረጃዎች መመልከት እንችላለን፡-

- አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንድታደርሱ ያዛችኋል።» (አል ኔሳእ 58)
- ኑብዩ (ሰ.ወ) የአንድ ሰውን አደራ አለመጠበቅንና በታመነበት ነገር ላይ ማጭበርበርን ከመናፍቅነት ባህሪ ቆጥረውታል። «የመናፍቅ መገለጫ ወይም ምልክቶች ሦስት ናቸው፤ ሲናገር ይዋሻል፤ ሲቀጥር ያፈርሳል፤ ሲታመን ይከዳል።» (አል ቡኻሪ 33 /ሙስሊም 59)
- ታማኝነት የሙእመራኖች ዋነኛ መገለጫቸው ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ(ዳኑ)»..... «እነዚያ እነርሱ ለአደራዎቻቸውና ለቃል ኪዳናቸው ጠባቂዎች (የኾኑት)» (አልሙዕሚኑን 1-8) ኑብዩ (ሰ.ወ) አደራን የሚከዳን ወይም የሚያጭበረብርን ሰው ኢማኑን ውድቅ ያደረጉት ለዚህ ነው። ኑብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «አማና የሌለው ሰው ኢማን የለውም።» (አሕመድ 12567)
- ኑብዩ (ሰ.ወ) በነብይነት ከመሾማቸው በፊት በመካ ሳሉ፣ «እውነተኛው፣ ታማኙ» በሚል ቅፅል ስም ይታወቁ ነበር። ይህም ከሰዎች ጋር በነበራቸው ግንኙነትና ትስስር የታማኝነት ተምሳሌት ስለነበሩ ነው።

እውነተኝነት

እውነተኝነትና ግልጽነት፣ ኢስላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸው ጉዳዮች መካከል ዋናዎቹ ናቸው።

- ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሻጭና ገዢ በማስመልከት እንዲህ ብለዋል፡- «እውነተኞች ከሆኑና ግልጽ ካደረጉ ግብይታቸው ይባረክላቸዋል። ከሸሽጉና ከሞሹ ደግሞ የግብይታቸው በረከት ይነሳል።» (አልቡካሪ 1973 / ሙስሊም 1532)
- ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እውነተኝነትን አደራ! እውነተኝነት ወደ መልካም ነገር ይመራል፤ መልካም ነገር ደግሞ ወደ ጀነት ይወስዳል፤ አላህ ዘንድ እውነተኛው ተብሎ እስኪመዘገብ ድረስ አንድ ሰው እውነት ከመናገርና እውነትን ከመጠበቅ አይወገድም።» (ሙስሊም 2607)
- ኢስላም፣ ዕቃውን ለማዳነቅና ለማሻሻጥ ሲል በሐሰት የሚምል ሰው ከባድ ወንጀል ውስጥ እንደተዘፈቀ ያስተምራል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «ሦስት ዓይነት ሰዎችን የትንሳኤ ቀን አላህ አያናግራቸውም፡ ፤ወደነርሱም አይመለከትም፤ አያጠራቸውምም፤ አሳማሚ ቅጣትም አለላቸው፤» ካሏቸው መካከል «በሐሰት መሐላ ዕቃውን የሚያሻሽጥ» ብለው ጠቅሰዋል። (ሙስሊም 106)

ሥራን፣ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት

ማንኛውም ፈብራኪ ወይም ሰራተኛ ሙስሊም፣ ስራውን በጥራትና በብቃት፣ እንዲሁም ባማረ መልኩ የመስራት ግዳጅ አለበት። ይህ የሙስሊም ቋሚና የማይለወጥ መገለጫው ነው።

- አላህ (ሱ.ወ) በማንኛቸውም ጉዳይ ላይ ጥራትና ማሳመርን ደንግጓል። በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ላይም ተግባራዊ እንዲሆን አዟል። እንደ አደንና እርድ ያለ መጀመሪያ ሲመለከቱት በብቃትና በጥራት ለመስራት አስቸጋሪና የማይቻል በሚመስል ጉዳይ ላይ ሳይቀር ይህንኑ አስቀምጧል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ በሁሉም ነገር ላይ በጥራት መስራትን ወይም ማሳመርን ደንግጓል። ስትገድሉ አገዳደልን አሳምሩ። ስታርዱም አስተራረድን አሳምሩ። አንዳችሁ ማረጃ ካራውን ይሳለው። እርዱንም በቶሎ ያሳርፈው» (ሙስሊም 1955)
- ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ የአንድ ሰው አስከሬን ላይ ለመስገድ በተገኙበት አጋጣሚ ባልደረቡቻቸውን የአስከሬኑን ማረፊያ ጉድድድ አስተካክለው እንዲያዘጋጁና አቀባበሩን እንዲያሳምሩ መመሪያ ይሰጧቸው ነበር፡ ፡ ከዚያም ወደነሱ በመዞር እንዲህ አሉ፡- «ይህ እናንተ የሰራችሁት የሞተውን ሰው የሚጠቅመው ወይም የሚጎዳው ነገር አይደለም። ነገር ግን አላህ አንድ ሥራ ሲተገበር በሚያምር መልክ መስራቱን ይወዳልና ነው።» (አል ቢይሃቁ ፊ ሸዕቤል ኢማን 5315) በሌላ ዘገባ ደግሞ፡ «አላህ (ሱ.ወ)፣ አንዳችሁ አንድን ነገር ሲሰራ በብቃት እንዲሰራው ይወዳል።» ብለዋል። (አቡ ያዕላ ሸዕቤል ኢማን 4386) (ገጽ፣ 213 ተመልከት)

የግጥም ግንኙነት

ԳՐԴՆԻՍԿ ԺՈՒՐՆ

8

ሐላል ምግብ በኢስላም ከፍተኛ ቦታ ይሰጠዋል። ዱዓ ተቀባይነት እንዲያገኝ፤ ገንዘብና ቤተሰብ የተባረኩ እንዲሆኑ ሐላል መመገብ የግድ ነው።

ሐላል ምግብ በሚለው ቃል የተፈለገው ትርጓሜ፣ የተፈቀደ፣ በተፈቀደ መንገድ የተዘጋጀ፣ በሌሎች መብት ላይ ድንበር ሳይታለፍ፣ ግፍ ሳይፈጸም የተገኘና በንፁሕ ገንዘብ የተዘጋጀ ምግብ ለማለት ነው።

የምዕራፉ ማውጫ

በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች
አዝርዕቶችና ፍሬዎች

አስካሪ መጠጦችና አልኮል

አደንዛኸር እጽ

የባሕር ምግቦች

የዩብስ እንስሳት

- ኢስላማዊ አስተራረድ
- በካሃዲያን ምግብ ቤትና ማዘጋጃያ የሚገኝ ስጋ ብያኔ

ኢስላማዊ አደን

የምግብና የመጠጥ ስነ ስርዓቶች

ምግብና መጠጥ

በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች

ምግብና መጠጥን በተመለከተ ያለው መሰረታዊ መመሪያ፡ የሰው ልጅን በጤናው፣ በስነ ምግባሩና በሃይማኖቱ ላይ ጉዳት የሚያስከትሉ የሆኑ፣ በክልክለነታቸው ለብቻ ተነጥለው የተጠቀሱት ነገሮች ሲቀሩ ሌሎች ሁሉ የተፈቀዱ መሆናቸውን የሚናገር ነው። አላህ (ሱ.ወ) እርም ካደረጋቸው ነገሮች በስተቀር በምድር ላይ ያሉ ነገሮችን ሁሉ ለሰው ልጆች የፈጠረላቸው መሆኑ አላህ በሰው ልጅ ላይ ከዋለው ውለታ እንደሆነ ተናግሯል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ ያ በምድር ያለውን ሁሉ ለናንተ የፈጠረ ነው።» (አል በቀራ 29)

>አዝርዕቶችና ፍሬዎች

እንደ አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ዓይነት አካልና ጤንነት ላይ አደጋ የሚያደርሱ ወይም አዕምሮን የሚሸፍኑና የሚያስቱ ካለሆኑ በስተቀር፣ ከበረሃና ከጫካ ዛፎች፣ ስራ ስሮችና በተፈጥሮ የበቀሉ፣ እንዲሁም ሰዎች የሚዘሯቸው ተክሎች ሁሉም በዓይነታቸው ሊበሉ የሚፈቀዱ ናቸው። አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ግን ለአደጋና ለአዕምሮ መመረዝ ሰበብ ስለሆኑ እርም ናቸው።

> አስካሪ መጠጥና አልኮል

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ወይም ከርሱ ተቀላቅሎ የሸነፈው ወይም ሸፍኖት ተጽእኖ ያሳደረበት ነገር በሙሉ ሽምር ወይም አስካሪ መጠጥ ነው።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ ነገር ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው።» (ሙስሊም 2003) አስካሪ መጠጥ፣ እንደ ወይን፣ የቴምር እሸት፣ በለስና ዘቢብ ባሉ ፍራፍሬዎች፣ አለያም እንደ ስንዴ፣ ጉብስ፣ በቆሎ ወይም ሩዝ ባሉ አዝርዕቶች፣ ወይም እንደ ማር ባሉ ጣፋጭ ነገሮች የተሰራ ቢሆንም ፍርዳ አንድ ዓይነት ነው።

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ነገር፣ በየትኛውም ስም ቢጠራም በየትኛውም መንገድ ቢዘጋጅም ሽምር ነው። ከጭማቂዎች ጋር ወይም ከጣፋጮችና ቸኮሌቶች ጋር ተቀላቅሎ የተዘጋጀ ቢሆንም እንኳ ሽምር ነው።

> አሰላም አዕምሮን ከሚረብሹትና ከሚጎዱት ነገሮች ሁሉ ጠብቆታል።

አዕምሮን መጠበቅ

ይህ ታላቅ ሃይማኖት፣ በቅርቡም ሆነ በወዲያኛው ዓለም የባሮችን ጥቅም በሚረጋገጥና በማስጠበቅ ላይ ትኩረት የሰጠ ሃይማኖት ነው። ከነዚህም ጥቅሞች መካከል እጅግ አንገብጋቢና አስፈላጊ ለሆኑ አምስት ነገሮች ልዩ እንክብካቤና ጥበቃ አድርጎላቸዋል። እነሱም ሃይማኖት፣ ነፍስ፣ አዕምሮ፣ ንብረትና ዘር ናቸው።

አዕምሮ የኃላፊነት መሰረት ነው። የሰው ልጅ መለኮታዊ ክብርና ምርጫን የተጎናጸፈበት አካል ነው። በመሆኑም ኢስላማዊው ድንጋጌ እርሱን ከሚያበላሽና ከሚያዳክም ማናቸውም ነገር ልዩ እንክብካቤና ጥበቃ አድርጎለታል።

የሽምር ፍርድ

ሽምር መጠጣት ከከባባድ ወንጀሎች መካከል የሆነ ወንጀል ነው። በቁርአንና በነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) ሐዲሶች ላይ የሽምርን እርምጃ የሚያውጁና የእሷን ጉዳይ አጥብቀው የሚያወግዙ መልክቶች ተላልፈዋል። ከነኚህም መካከል፡

- ❖ አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያሰክር መጠጥ፣ ቁማርም፣ ጣኦትም፣ አዝላምም፣ ከሰይጣን ስራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው። (እርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጀላልና።» (አልማሊዳ 90)

አላህ (ሱ.ወ) ሽምርን የገለጸት በነጃሳነቷ ነው። የሰይጣን ተግባር መሆኗን ከገለጸም በኋላ መዳን የምንፈልግ ከሆነ ከእርሷ እንድንርቅም አዘዘናል።

- ❖ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ መጠጥ ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው። በዱንያ ላይ ሽምርን የጠጣና እሱን አዘውታሪ ሆኖ የሞተ በአኼራ አይጠጣም።» (ሙስሊም 2003)

- ❖ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሽምር መጠጣት ከኢማን ጋር የሚቃረንና እሱን የሚያጎድል እንደሆነ ሲገልጹ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድም ሰው በሚጠጣበት ቅጽበት ላይ ሙአሚን ሾኖ ሽምርን አይጠጣም።» (አል ቡኸሪ 5256 / ሙስሊም 57)

- ❖ ኢስላም ኸምርን በሚጠጣ ሰው ላይ ቅጣትን በይደፈል። ኸምርን የሚጠጣ ሰው ክብሩ ይጎድፋል። በማህበረሰቡ ውስጥ ታማኝነቱ ይወገዳል።
- ❖ በተጨማሪም አላህ (ሱ.ወ) እስከሚሞት ድረስ ኸምርን በመጠጣት ላይ የዘወተረንና በመሰል ተግባር ላይ የተሰማራ ሰው አሳማሚ ቅጣት እንደሚጠብቀው ዝቷል። ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) የሚያሰክርን ነገር የሚጠጣ ሰውን የመግል እንጥፍጣሬን ሊያጠጣው ቀጠሮ ዝቶበታል።» (ሙስሊም 2002) ይህ መግል የጀሀም ሰዎች ቁስል እኾ ነው።
- ❖ ከቅርብም ሆነ ከሩቅ ኸምርን በመጠጣት ላይ የተሳተፈም ሆነ የረዳ ሰው በዛቻው ውስጥ ይካተታል።

ነብዩ (ሲ.ወ) በኸምር ዙሪያ ተሳታፊና ተያያዥነት ያላቸውን አስር ሰዎች ረግመዋል። ጠማቂውን፣ አስጠማቂውን፣ ጠጨውን፣ ተሸካሚውን፣ አሸካሚውን፣ ቀጂውን፣ ሻጩን፣ ዋጋውን የሚበላውን፣ እሱን ገዝቶ ጋባዥን፣ እና የሚገዛለትን ወይም ተጋባዥን ረግመዋል። (አል ቲርሚዚ 1295)

> አደንዛዥ እጽ

የሚበቅልም ይሁን በፋብሪካ የተመረተ አደንዛዥ እጽን በአፍንጫ በመሰብሰብ ሆነ በመዋጥ፣ ወይም በመርፌ መልክ በመወጋት መጠቀም ወይም መውሰድ ከታላላቅ ወንጀሎችና ሃጢአቶች መካከል ነው። እሱ አዕምሮን የሚጋርድ ከመሆኑም በተጨማሪ የሰው ልጅን ነርቮች ያበላሻል። አደንዛዥ እጽን የሚያዘወትር ሰው በተለያዩ የነርቭና የመንፈስ በሽታዎች ይጠቃል። ምናልባትም ለሞቱ ምክንያት ሊሆን ይችላል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ነፍሶቻችሁንም አትግደሉ አላህ ለናንተ አዘኝ ነውና።» (አል ኒሳእ 29)

> የባሕር ምግቦች

የባሕር ምግቦች ሲባል የሚጠቁመው በውሃ ውስጥ እንጂ የማይኖሩትን እንሰሳት ነው።

ባሕር ደግሞ ብዙ ውሃ ያለው ሲሆን እንደ ሐይቅና የመሳሰሉት ብዙ ውሃ ያለባቸው የውሃ ዓይነቶችም በዚህ ስር ይካተታሉ።

እነኚህ የባሕር ምግቦች፣ እንሰሳት ወይም እጽዋቶች ቢሆኑም የታደኑ ወይም ሞተው የተገኙ ሆነው በጤንነት ላይ ጉዳት የማያስከትሉ ከሆነ እነሱን መመገብ የተፈቀደ ነው።

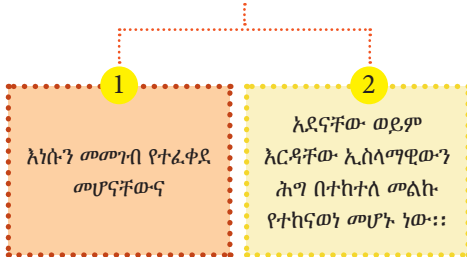
አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የባሕር ታዳኝና ምግብ ለናንተም ለመንገደኞችም ተፈቀደ።» (አልማኢዳ 96)

ታዳኝ ማለት ከነነፍሱ የተያዘ ማለት ነው። ምግብ የተባለው ደግሞ ከሞተ በኋላ ባሕር የተፋው ማለት ነው።

> የየብስ እንሰሳት

የየብስ እንሰሳትን መብላት የሚፈቀደው ሁለት መስፈርቶች ከተሟሉ ነው።

የሚፈቀዱ እንሰሳት የትኞቹ ናቸው?

ሐራምነታቸው ከቁርአንና ከሱና ማስረጃ ከተገኘላቸው ውጭ ያሉ ሁሉም እንሰሳት መሰረታቸው የተፈቀደ ነው።

የተከለከሉት የሚከተሉት ናቸው።

1 አሳማ:

በኢስላም ውስጥ አሳማ እርም የተደረገና እርኩስ ነው። እያንዳንዱ ገላውና አካሉ ከርሱም የሚወጣ ማንኛውም ነገር እርምና ነጃሳ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በከት፣ ፈሳሽ ደምም፣ የአሪያ (አሳማ) ስጋም ... በናንተ ላይ እርም ተደረገ።»

(አል ማኢዳ 3)

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአሳም ስጋ አሱ እርኩስ ነውና።» (አል አንዓም 145) እርኩስ ማለት ነጃሳ ማለት ነው።

2 ማንኛውም አዳኝ ጥርሶች ያሉት አውሬ:

ይህ ማለት ማንኛውም ስጋ በሊታ አውሬ ለማለት ነው። እንደ አንበሳና ነብር ያሉ ትላልቆችና ግዙፎች ቢሆኑም አለያም እንደ ድመትና የመሳሰሉ ትናንሾችም ቢሆኑ ፍርዱ ልዩነት የለውም። ውሻም በዚህ ስር የሚካተት ነው።

3 ማደኛ ያላቸው በራሪ አዕዋፍ:

ይህ ስጋ በሊታ የሆኑ አዕዋፍን በሙሉ የሚመለከት ነው። ቁራ፣ ንስር አሞራንና የመሳሰሉትን ያካትታል።

4 ነፍሳት:

ማንኛውም በየብስ የሚኖሩ ነፍሳትን መብላት አይፈቀድም ምክንያቱም እነርሱ ለመታረድ አይመቹም። ከነሱ መካከል አንበጣ ለብቻው ተነጥሎ ይወጣል። እሱን መብላት ይፈቀዳል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት ሙት ነገሮች ተፈቅደውልናል፤ አሳና አንበጣ።» (ኢብኑ ማጃህ 3228)

5 እባብ፣ ዘንዶና አይጥ:

እነኚህን መብላት ከልከል ነው። እንደንገላቸው ታዘናል። ነብዩ ሰ.ወ እንዲህ ብለዋል፡- «አምስት ነገሮች አጥፊዎች ናቸው። በሐጅ ትጥቅ ላይ ሆኖም፣ ተፈቶም እነሱን መግደል ይፈቀዳል። እነሱም፡ እባብ፣ ጥቁር አሞራ፣ አይጥ፣ ተናካሽ ውሻና ቀርጮ።» (አል ቡካሪ 3136 / ሙስሊም 1198)

6 የቤት አህያ:

ዕቃን ከቦታ ቦታ ለመጓጓዣና ለመጫን የሚገለገሉበት አህያ ነው።

> በቁርአንና በሱና ለብቻቸው ተነጥለው የተነገሩት ሲቀሩ እንሰሳትን ካረዱ በኋላ መመገብ ይፈቀዳል።

የተፈቀዱ እንስሳት ዓይነት

ከነዚህ መካከል አላህ የፈቀዳቸው በሁለት ይከፈላሉ።

✦ በበረሃ የሚኖሩ፣ ከሰው ልጅ የሚሸሹ፣ ሰዎች ይዘውት ለማረድ የማይችሉትን የዱር እንስሳ ሕጋዊ በሆነ መንገድ ልናድነው ይፈቀድልናል።

✦ ሌላው ዓይነት ደግሞ ለማዳና በቀላሉ ሊያዝ የሚችል ነው። ይህ ዓይነቱ ደግሞ በኢስላማዊ አስተራረድ ካልታረደ በስተቀር መመገቡ አይፈቀድም።

ኢስላማዊ አስተራረድ

ኢስላማዊ መስፈርቶችን ያሟላ እርድ ማለት ነው። የኢስላማዊው አስተራረድ መስፈርቶች

- 1 የሚያርደው ግለሰብ ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት። እሱም ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤቶችን፣ ክርስቲያንና አይሁዳውያንን የሚያካትት ሲሆን እርዱን መምረጥ የሚችልና ስለ እርድ የሚያውቅ መሆን አለበት።
- 2 የሚያርድበት መሳሪያ እንደ ቢላዋ ያለ የሚቆርጥ፣ ደም የሚያፈስና ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት። እንስሳቱን በከብደቱ በሚጫን መሳሪያ፣ ወይም የእንስሳቱን ጭንቅላት በመግጨት ወይም በኤሌክትሪክ ንዝረት በማቃጠል መግደል እርም ነው፤ አይፈቀድም።
- 3 እጁን ለማረድ በሚያንቀሳቅ ጊዜ «ቢስሚላህ» በማለት የአላህን ስም ማውሳት።
- 4 በእርድ ላይ መቆረጥ ያለባቸውን ክፍሎች መቆረጥ፣ እነርሱም የአየር ቧንቧ፣ ጉሮሮና ሁለቱ የደም ጋኖች ናቸው። እነዚህ በአንገት ግራና ቀኝ ያሉ የደም ስሮች ናቸው። ከነዚህ አራት አካላት መካከል ሦስቱን ቢቆርጥ በቂ ነው።

እነዚህ ጉዳዮች ከተሟሉ እርዱን መብላት ይበቃል። ነገር ግን ከእነዚህ መስፈርቶች መካከል አንዱ ከተጓደለ እርሱን መብላት አይፈቀድም።

> የመጽሐፍቱ ባለቤቶች፣ አይሁድና ነግራ፣ ኢስላማዊውን አስተራረድ ተከትለው ያረዱት ከሆኑ፣ አላህ(ሱው) እርዱን እንድንበላ ፈቅዶልናል።

የስጋ ዓይነቶች በምግብ ቤትና በልኳንዳዎች የሚገኝ ስጋ

- 1 ሙስሊም ወይም የመጽሐፍቱ ባለቤቶች ያላረዱቸው፣ ቡዲሂስቶች፣ ሂንዶዎች፣ እንዲሁም ሃይማኖት የለሾች ያረዱቸው፣ ያልተፈቀዱና እርም የተደረጉም ናቸው። ብዙሃኑ ነዋሪቹ ሙስሊም ወይም የመጽሐፍ ባለቤቶች ባልሆኑ ሀገር ውስጥ የሚገኙ ምግብ ቤቶችና ልኳንዳዎችም በዚህ ስር ይካተታሉ። ተቃራኒ የሆነ ብይን እስካልተረጋገጠለት ድረስ ይህ ዓይነቱ ሐራም ነው።
- 2 ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤት የሆነ አራጅ ኢስላማዊውን ሕግ በተከተለ መልኩ ያረደውን መብላት በአንድ ድምፅ የሚፈቀድ ወይም ሐላል መሆኑ የጸደቀ ነው።
- 3 አንድ ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤት የሆነ ሰው ኢስላማዊውን ሕግ ባልተከተለ መንገድ እንስሳው እራሱን ስቶ እንዲሞት፣ ወይም ውሃ ውስጥ ሰጥሞ እንዲሞት የተደረገ እንስሳ ስጋ። ይህን ዓይነቱን መብላት ክልከል ነው።
- 4 አንድ አስተራረድ በማያውቅ የመጽሐፍት ባለቤት በሆነ ግለሰብ ወይም ምግብ ቤትና ልኳንዳ ውስጥ የታረደ። በመሰረቱ ይህ ዓይነቱም ከነሱ እርድ ውስጥ የሚካተት ነው። እናም ምንም እንኳ ሐላል መሆኑ ግልጽ የሆነን ስጋ ፈልጎ መመገቡ በላጭ ቢሆንም፣ እንዲህ ያለውን እርድ መመገብ የተፈቀደ መሆኑን የሚያጻድቅ አስተያየት ትክክል ነው። ሲመገቡት ግን የአላህን ስም ማውሳት መዘንጋት የለበትም።

> ሸሪዓዊው አደን

ሸሪዓዊው አደን የሚፈቅደው፣ ስጋቸው የሚፈቀድ፣ ነገር ግን እነርሱን በቁጥጥር ስር አውሎ መባረክና ማረድ የማይመች የሆኑ እንስሳትን ነው። ለምሳሌ፡ ስጋ በሊታ ከሆኑት በጫካና በዱር የሚገኙ አዕዋፍ፣ እንዲሁም ሚዳቋ፣ ጥንቸልና የመሳሰሉት ይገኙበታል።

ለአደን መስፈርቶች አሉት። ከነርሱም መካከል፡

- 1 አዳኙ፣ ጤናማ አዕምሮ ያለው፣ አደንን አስቦ የወጣ፣ ሙስሊም አለያም ከመጽሐፍት ባለቤት የሆነ መሆን አለበት። ጣዖት አምላኪ ወይም አዕምሮን የሳተ ሰው ያደነው አይፈቀድም።
- 2 እንስሳው በመበርገግና ከሰው በመራቁ ምክንያት ተባሮ ሊያዝና ሊታረድ የማይችል መሆን አለበት። እንደ ዶሮ፣ ፍየልና በግ፣ እንዲሁም ኩብት አይነት ከሆነ ማደን አይቻልም።
- 3 እንስሳው የሚገደልበት መሳሪያ እንደ ቀስት፣ ጥይትና የመሳሰሉ መሳሪያዎች ዓይነት በስለቱ የሚገድል መሆን አለበት። እንደ ድንጋይና መሰል በክብደቱ የሚገድል ዓይነት፣ ሰውዬው እንስሳው ከመሞቱ በፊት ደርሶ የሚባርከውና የሚያርደው ካልሆነ በስተቀር መመገቡ አይፈቀድም።
- 4 ማደኛ መሳሪያውን ከመተኮሱ ወይም ከመልቀቁ በፊት፣ «ቢስሚላህ» በማለት የአላህን ስም ማውሳት አለበት።
- 5 እንስሳውን ወይንም በራሪውን ካደነው በኋላ ሳይሞት በሕይወት ካገኘው በማረድ ሐላል ሊያደርገው ይገባል።
- 6 ለመብላት ካልሆነ በስተቀር እንስሳትን ማደን እርም ነው። ያደኑትን ላይበሉ፣ ለመዝናናትና ለሌላ ጥቅም ጥቅም እንስሳትን ማደን ክልክል ነው።

> የሙብላትና የመጠጣት ስርዓት

አላህ ለሰው ልጆች የዋለውን ጸጋ ለማስታወስ፣ ከበሽታዎች ለመጠበቅ፣ ማባከንን እና፣ ድንበር ከማለፍ መጠበቅን ይመስል ዓላማንና አምላካዊ ጥበብን ለማረጋገጥ፣ አላህ (ሱ.ወ) በምግብና መጠጥ ውስጥ ብዙ ስርዓቶችን ደንግጓል።

ከነኚህ ስርዓቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 በወርቅና ብር ዕቃዎች፣ ወይም የሁለቱ ቅብ በሆኑ ዕቃዎች ላይ መመገብ ክልክል ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት፣ በዚህ ውስጥ ብክነት፣ ድንበር ማለፍ፣ እና የድሆችን ቀልብ መስበር ስላለበት ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በወርቅና ብር ዋጋዎች አትጠጡ፤ በነርሱም ትሪዎች ላይ አትመገቡ፤ እርሷ በዚህች ዓለም የነርሱ (የከሃዲያን)፣ በወዲያኛው ዓለም ደግሞ የኛ ነች።» (አል ቡኸሪ 5110 / ሙስሊም 2067)

2 ከምግብ በፊትና በኋላ እጅን መታጠብ። በእጅ ላይ ቆሻሻና የምግብ ቅሪት ካለበት ደግሞ መታጠብ የጠበቀ ይሆናል።

3 ሙብላት መጠጣት ከመጀመሩ በፊት፣ «ቢስሚላህ» ማለት። ትርጉሟ፡ በአላህ ስም በረከትን እፈልጋለሁ፣ በነርሱም እታገዛለሁ፣ ማለት ነው። ከረሳና በምግብ መሐከል ካስታወሰ፣ «ቢስሚላሂ ፊ አወሊሂ ወአኺሪሂ» (መጀመሪያውንም መጨረሻውንም በአላህ ስም) ይላል።

ነቢዩ (ሰ.ወ) የመመገብ ስርዓትን የማያውቅና የማያሰምርን አንድ ትንሽ ሕፃን ልጅ አይተው ሊያስተምሩት እንዲህ አሉት፡- «አንተ ልጅ ሆይ! የአላህን ስም አውሳ፤ በቀኝ እጅህ ብላ፤ ከአጠገብህም ብላ።» (አል ቡኸሪ 5061 / ሙስሊም 2022)

4 በቀኝ እጅ ሙብላትና መጠጣት። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በግራ እጃችሁ አትብሉ፤ ሸይጣን የሚበላው በግራ እጁ ነው።» (ሙስሊም 2019)

5 ቆሞ ባይበላና ባይጠጣ ይወደድለታል።

6 አንድ ሰው እርሱ አጠገብ ካለ ምግብ ሙብላትና ሰዎች ፊት ለፊት ካለው አለሙብላት ከአደብ ነው። ከሰዎች ፊት እያነሱ ሙብላት፣ ስርዓት ማጣት ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) ለልጁ፣ «ከአጠገብህም ብላ።» ብለውታል።

- 7 ጉርሻ ከወደቀ ማንሳትና ያለባትን ቆሻሻ ማስወገድ እስከተቻለ ድረስ ማበስና ሙብላት ይወደዳል። በዚህ ውስጥ ጸጋንና ምግብን መጠበቅ አለበት።
- 8 የምግብን ነውር አለመኖር፣ አለማዋደቅና አለመኖቅ። ከተቻለ ያድንቅ፤ አለበለዚያ፣ ይተውና ዝም ይበል። ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዴም ምግብን አነውረው አያውቁም። ከፈለጉት ይበሉታል፤ ከጠሉት ደግሞ ይተውታል። (አል ቡኸሪ 5093/ሙስሊም 2064)
- 9 ምግብን አለማብዛትና በርሱም አለመወጠር። ይህ የበሽታና የድብርት ምንጭ ነው። መሐከለኛ መሆን የነገሮች ሁሉ ያማረው ገጽታ ነው። ጉዳዩ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዳሉት ነው። «የሰው ልጅ ከሆድ የከፋን ዕቃ አልሞላም። ለአደም ልጅ፣ ወገቡን ቀና የሚያደርግበት ጥቂት ጉርሳዎች ይበቁታል። ሙብላት የግድ ከሆነ ግን፣ አንድ ሦስተኛውን ለምግቡ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ለመጠጡ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ደግሞ ለአየር ያድርገው።» (አት-ቴርሚዚ 2380/ ኢብኑ ማጃህ 3349)
- 10 ሰያቢቃ «አልሐምዱሊላህ» በማለት ከሰዎች ብዙዎችን ሳያካትት እርሱን በመመገብ ያበለጸገውን አላህን ያመሰግናል። በዚህም ላይ አክሎ፣ ((አልሐምዱ ሊላሂ አለዚ አጥዐመኒ ሓዛ ወረዘቀኒሂ ሚን ገይሪ ሐውሊን ሚኒ ወላ ቁዋህ)) «የኔ ብልሃትና ኃይል ሳይኖርበት ይህንን የመገባኝና የሰጠን አላህ ይመሰግን» ማለት ይችላል።

> ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ለአንድ ባሪያ፣ ትንሽ ምግብን በልቶ ሊያመሰግነው፣ ትንሽ መጠጥንም ጠጥቶ ሊያመሰግነው ይወድላታል።» (ሙስሊም 2734)

ΑΠΟΥ

9

ልብስ ለሰው ልጅ ከተሰጡ የአላህ ጸጋዎች መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላችሁን የሚሸሽግን ልብስ፣ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን፤ አላህን የመፍራትም ልብስ ይህ የተሻለ ነው።ይህ ከአላህ ታምራቶች ነው ይገሰጹ ዘንድ (አወረደላቸው)።» (አል አዕራፍ 26)

የምዕራፉ ማውጫ

ልብስ በኢስላም

የተከለከሉ ልብሶች

- ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ
- በሁለቱ ጸጋዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር
- ከካሃዲያን ጋር የሚያመሳሰል
- ኩራትንና መኮረንን የሚያንጸባርቅ
- ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ
- ብክነት ወይም አላስፈላጊነት የሚታይበት

ልብስ በኢስላም

አንድ ሙስሊምን ከሰዎች ጋር ለመደባለቅና ሰላም ለመስጠት የሚለብሰው ልብስ፣ የሚያምርና ንጹህ መሆን አለበት። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «የአደም ልጆች ሆይ (ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመስገጃው ሁሉ ዘንድ ያዙ።» (አል አዕራፍ 31)

አላህ (ሱ.ወ)፣ የሰው ልጅ በአለባበሱና በይፋዊ መገለጫው እንዲቆነጃጅ የሚያዘው ሕግን ደንግጓል። ይህ በራሱ የአላህን ጸጋ ይፋ ማድረግ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአላህን ጌጥ ያችን ለባሮቹ የፈጠራትን ከሰላይም ጥሩዎቹን እርም ያደረገ ማን ነው? በላቸው እርሷ በትንሳኤ ቀን ለነዚያ ላመኑት ብቻ ስትኾን በቅርቡ ትይወት ተገቢያቸው ናት። በላቸው እንደዚሁ ለሚያውቁ ሕዝቦቹ አንቀጾችን እናብራራለን።» (አል አዕራፍ 32)

ልብስ ብዙ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል፡

1 የተወሰኑ የሰውነት ክፍሎችን ከአይታይ ይሸፍናል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸገግን ልብስ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

2 ገላን ከሙቀትና ከውርጭ፣ እንዲሁም ከጎጂ ነገሮች ይጠብቃል። ብርድና ሙቀት ተለዋዋጭ የአየር ንብረቶች ናቸው። አላህ (ሱ.ወ)፣ የልብስን ገጽታ በማስመልከት እንዲህ ብሏል፡- «ሐሩርንም (ብርድንም) የሚጠብቁችሁን ልብሶች፣ የጦራችሁንም አደጋ የሚጠብቁችሁን ጥሩሮች ለናንተ አደረገላችሁ። እንደዚሁ ትሰልሙ ዘንድ ጸጋውን በናንተ ላይ ይሞላል።» (አል ነሕል 81)

> በልብስ ዙሪያ

> ኢስላም ልብስን በተመለከተ፣ መለበስ አለበት ብሎ የገደበው ወይም የወሰነው ልብስ የለም፣ በላጩና የተሻለው፣ በኢስላም የተፈቀደና የሀገሬው ነዋሪዎች የሚለብሱት የልብስ ዓይነት ነው።

ኢስላም ተፈጥሯዊ ሃይማኖት ነው። በመሆኑም የሰዎችን አኗኗር አስመልክቶ የተደነገጉት ሕጎች በሙሉ ከተፈጥሮ ጋር የሚስማማውና ከጤናማ አዕምሮ ጋር የሚጣጣሙ ናቸው።

የሙስሊም አለባበስና የተፈቀዱ መቆነኞችም ኢስላም የሰው ልጅን አለባበስ የተገደበ አላደረገውም። ድንበር ማለፍ የሌለባቸው ከሆነና ለተፈለጉበት ዓላማ መዋል የሚችሉ እስከሆኑ ድረስ፣ ሁሉም የልብስ ዓይነቶች ሕጋዊ መሆናቸውን ያጸድቃል።

ነቢዩ (ሰ.ወ)፣ በዘመኑ የነበሩ አልባሳትን ለብሰዋል። ሰዎች የተወሰኑ ልብሶች ብቻ እንዲለበሱ አላዘዙም። እንዲያለበሱ የከለከሉት ውስን ልብስም የለም። የከለከሉት በአለባበስ ዙሪያ ያሉ የተወሰኑ ገጽታዎችን ነው።

በማህበራዊ ጉዳዮች ዙሪያ፣ የሁሉም ነገር መሰረቱ የተፈቀደ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር እርምጃ ነው ማለት አይቻልም። ልብስ ደግሞ ከነዚህ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው። አምልኮ ግን የዚህ ተቃራኒ ነው። ማንኛውም ዓይነት አምልኮ መሰረቱ የተከለከለ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር የተፈቀደ ወይም ሕጋዊ አይሆንም።

ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ያለማባከንና ያለኩራት ብሉ፣ መጽውቱ፣ ልብሱ።» (አል ነሳኢ 2559)

የተከለከሉ አልባሳት

1 አንድ ሙስሊም ሀፍረተ ገላውን በልብስ የመሸፈን ግዴታ አለበት። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡ - «ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸሸግን ልብስ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

ኢስላም ለወንዶችም ለሴቶችም የሀፍረተ ገላን ገደብ አስቀምጧል። የወንድ ልጅ ሀፍረተ ገላ ከአንብርቱ እስከ ጉልበቱ ሲሆን፣ ጥልቁ ሀፍረተ ገላው ሁለት ብልቶቹ ናቸው። እነዚህ ሁለት ብልቶች፣ ለሚስት ወይም እንደ ሕክምና እና መሰል ጉዳዮች አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩ ካልሆነ በስተቀር ለማንም ማሳየት አይፈቀድም። አንድ ሠላጢይ፣ ነቢዩን (ሰ.ወ) ስለ ሀፍረተ ገላ በጠየቃቸው ጊዜ እንዲህ ብለውታል፡- «ሀፍረተ ገላህን፣ ለባለቤትህ ወይም በቁጥጥር ስር ላሉ ባሮች ካልሆነ በስተቀር ከማጋለጥ ጠብቅ።»

ሠላጢይም፡ «አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ፣ ሰዎች ከፊሉ ከከፊሉ ጋር ተደበላልቀውና ተቀላቅለው የሚኖሩ ከሆነህ?» አላቸው። በዚህን ጊዜ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ አሉት፡- «አንድም ሰው እንዳይደብህ ማድረግ እስከቻልክ አይደብህ።» አሉት

ሠላጢይም በማስከተል፡- «እሺ አንዳችን ብቸውን ከሆነህ? (እርቃትን ቢሆንህ)» በማለት ጠየቀ። ነቢዩም (ሰ.ወ)፡- «አላህ ከሰዎች የበለጠ ሊታፈር ይገባል።» አሉት (አቡ ዳውድ 4017)

ሴት ልጅ፣ ለወንዶች እይታ በምትጋለጥበት ወይም ወንዶች ፊት ለፊት ስትሆን፣ ከመዳፎቿና ከፊቷ በስተቀር ሰውነቷ በጠቅላላ ሆፍረተ ገላዋ ነው። ይህ ሴቶችን ከማናቸውም ክብራቸውን ከሚያጎድፍና በነርሱ ላይ አደጋን ከሚጋርጥ ነገር የሚጠብቅ ነው።

አሰላም፣ በፈቀደበት አጋጣሚ ላይ ካልሆነ በስተቀር ለባዕድ (አጅነቢ) ወንዶች ምንም ዓይነት የገላዋን ክፍል መግለጥና ለእይታ ማጋለጥ አይፈቀድላትም። ነገር ግን የቅርብ ተጠሪዎቿ (መሐሪሞቿ) ፊት ለፊት በተለምዶ መገለጥ ወይም መታየት ያለበት የሆነን ገላዋን ተገልጣ መታየት ትችላለች። ባሏ ግን ለርሱም ሆነ ለርሷ የፈለጉትን መመልከትና በሱም መርካትና መደሰት ይችላሉ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እነርሱ ለኛንተ ልብሶች ናቸው፤ እኛንተም ለነርሱ ልብሶች ናችሁ።» (አል በቀራ 187)

የገላን ቅርጽ የሚያወጣ የተወጣጠረ ልብስም ሆነ ከስሩ ያለን ገላ ገልጦ በሚያሳይ ስስ ልብስ መሸፈን አይቻልም። አላህ (ሱ.ወ)፣ ሆፍረተ ገላውን የሚያሳይ ስስ ልብስ በሚለብስ ሰው ላይ የዛተው ለዚህ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ)፡- «ሁለት ዓይነት ሰዎች የእሳት ጓዶች ናቸው።» ካሉ በኋላ «ለብስው የተራቆቱ ሴቶች።» በማለት አንደኛውን ጠቅሰዋል።

2 በሁለቱ ጾታዎች መሐል መመሳሰልን የሚፈጥር

ይህ ሴቶች ብቻ የሚለብሷቸውን አልባሳት በመልበስ ወንዶች ከሴቶች ጋር መመሳሰላቸውን እንዲሁም ሴቶች በወንዶች መመሳሰላቸውን የሚገልፅ ነው። ይህ ከከባድ ወንጀሎች ውስጥ የሚፈረጅ እርም ወይም ክልክል ነው። በአካሄድ፣ በንግግርና በመሳሰሉት መመሳሰልም በዚሁ ስር የሚካተት ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) የሴቶችን ልብስ የሚለብስን ወንድ እንዲሁም የወንዶችን ልብስ የምትለብስ ሴትን ተራግመዋል። (አቡ ዳውድ 4098)

በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ነቢዩ (ሰ.ወ) ከወንዶች መካከል በሴቶች የሚመሳሰሉትን፣ ከሴቶች መካከልም በወንዶች የሚመሳሰሉትን ተራግመዋል። (አል ቡኻሪ 5546)

እርግጥን ማለት ከአላህ እዝነት መባረርና መራቅ ነው። ኢስላም የወንድ ባህሪና ውጫዊ መገለጫዎቹ፣ የርሱ ብቻና ከሴቶች የሚለዩት እንዲሆኑ ይፈልጋል። ሴቶችም እንዲሁ። ካልተበረዘ ተፈጥሯዊ ስርዓትና ጤናማ አዕምሯዊ እይታ ጋር የሚስማማውም ይሄው ነው።

3 ከካሃዲያን ልዩ መገለጫ ጋር የሚመሳሰለል ልብስ

እንደ ባሕታውያንና ካህናት ልብሶች ዓይነት የተወሰነ ሃይማኖት መገለጫ ወይም አርማ የተደረጉ አልባሳትና የመሳሰሉት የተከለከሉ ናቸው። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከሕዝቦች ጋር የተመሳሰለ እርሱ

ከነርሱ ነው።» (አቡ ዳውድ 4031) የሃይማኖት ማንጸባረቂያ አርማ ያለባቸው አልባሳትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው። በዚህ መልኩ መመሳሰል፣ የአቋም ድክመት፣ በራስ አለመተማመንና እርሱ በእምነት እርግጠኛ አለመሆንን የሚያስረዳ ነው።

አንድ ሙስሊም፣ ከካሃዲያን መካከል አብዛኞቹ የሚለብሱትና የሚያዘወትሩት ቢሆንም፣ በሀገሩ ላይ በሰፊው ሕዝብ የሚለበስን ልብስ መልበሱ መመሳሰል አይባልም። ምክንያቱም፡ ነብዩ (ሰ.ወ) በኢስላማዊው ድንጋጌ ከተከለከለው ውጭ የቀረይሽ አጋራን ይለብሱት የነበረውን የልብስ ዓይነት ይለብሱ ነበር።

> ከካሃዲያን ጋር የሚያመሳሰልን ወይም ከኢስላም ውጭ ያሉ ሃይማኖቶችን አርማ በላዩ ላይ ያዘለን ልብስ መልበስ ክልክል ነው።

4 ኩራትና መኮፈስን የሚያንጸባርቅ አለባበስ

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በቀልቡ ውስጥ የቅንጣትን ክብደት ያክል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም፡፡» (ሙስሊም 91)

ኢስላም ኩራትና መኮፈስን የሚፈጥር ከሆነ ወንዶች ልብሳቸውን ከቁርጭምጭሚታቸው በታች በመልቀቅ እንዳይጎትቱ ከልክሏል፡፡ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በትዕቢት ተሞልቶ ልብሱን የጎተተ ሰው የትንሳኤ ቀን አላህ አይመለከተውም፡፡» (አል ቡኻሪ 3465 ሙስሊም 2085)

ለታዋቂነት የሚጋብዝ ልብስም ተከልክሏል፡፡

አንድ ሰው በመልበሱ ሰዎች የሚገረሙበትና የሚደነቁበት፣ ስለሱ የሚያውሩለት ፣በይዘቱ ወይም በመልኩ ወይም እሱን የለበሰ ሰው በሚያሳየው የኩራትና የትዕቢት ስሜት ምክንያት የሚሸማቀቁበት የአለባበስ ዓይነት ወይም ልብስ የተከለከለ ነው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በዱንያ ላይ የታዋቂነት ልብስን የለበሰ ሰው፣ አላህ (ሱ.ወ) በትንሳኤ ቀን የውርደት ልብስን ያለብሰዋል፡፡» (አህመድ 5664 ኢብኑ ማጃህ 3607)

5 ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለወንዶች የተከለከለ ነው፡፡

ኢስላም ሁለቱንም በወንዶች ላይ እርም አድርጓል፡፡ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንኚህ ሁለቱ በወንድ ሕዝቦቼ ላይ እርሞች ናቸው፣ ለሴቶቻቸው ደግሞ የተፈቀዱ ናቸው፡፡» (ኢብኑ ማጃህ 3595 / አቡ ዳዊድ 4057)

በወንዶች ላይ እርም የተደረገው፣ በሐር ትል የሚመረተው የተፈጥሮ ሐር ነው፡፡

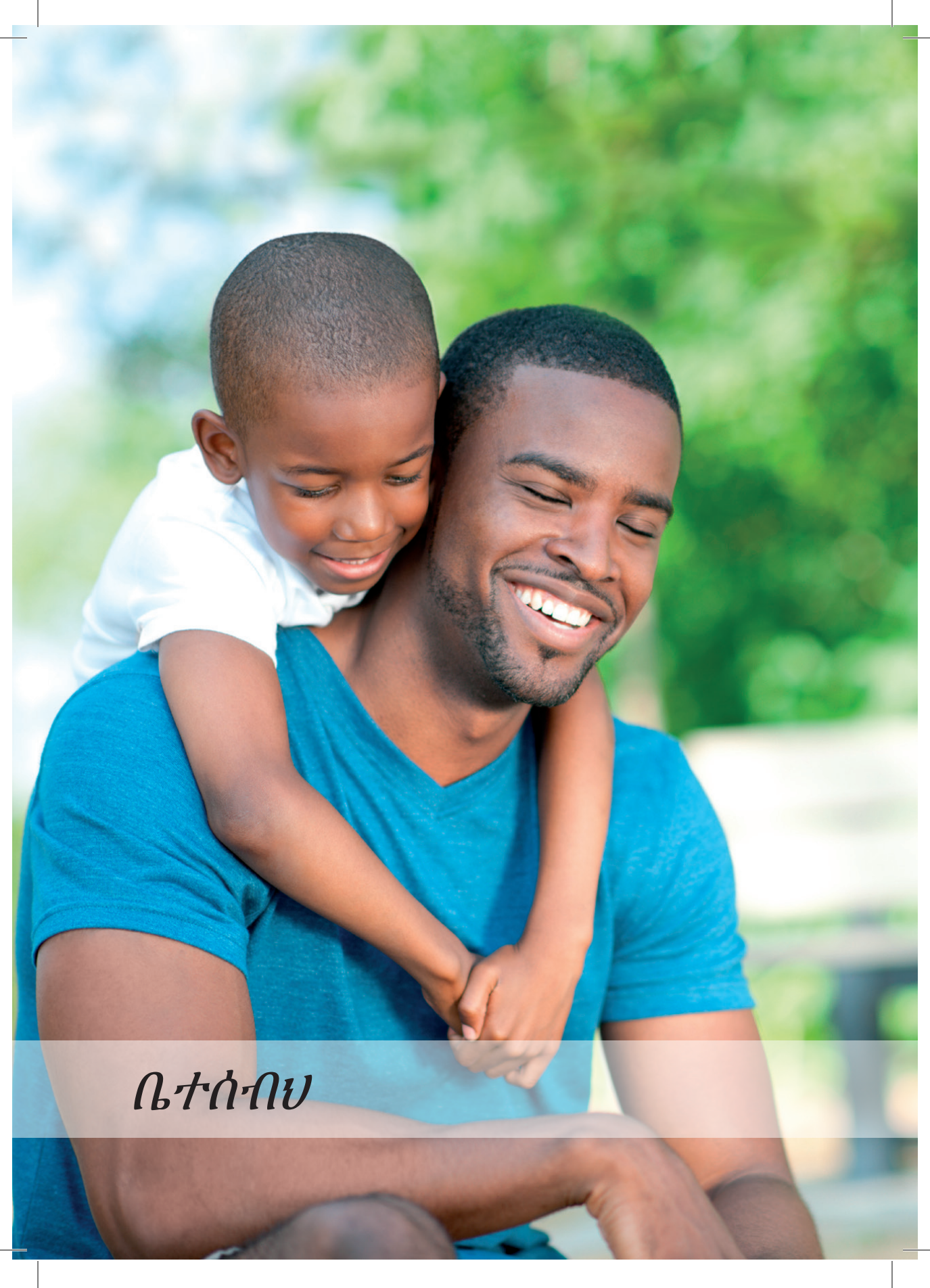
6 ማባከንና ማዝረክረክ ያለበት፡

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማባከንና ኩራት በሌለበት ሁኔታ ብሎ መጽውቱ ልበሱ፡፡» (አል ነሳኢ 2559)

ይህ እንደሁኔታው ይለያያል፡፡ ባለሃብት፣ ድሃ ሊገዛው የማይገባውንና የማይችለውን የልብስ ዓይነት የመግዛት መብት አለው፡፡ ይህም ካለው ሃብትና ገቢ፣ እንዲሁም ኢኮኖሚያዊ ደረጃ አንጻር የሚታይ ይሆናል፡፡ አንድ ልብስ ለድሃ ሰው ማባከን ተብሎ ለሃብታም ግን ማባከን ላይባል ይችላል፡፡

> ማባከን በአለባበስም የተከለከለ ነው፡፡ ይሁን እንጂ እንደየግለሰቡ የቀን ገቢና የተገቢነት ደረጃ ይለያያል፡፡

A photograph of a man and a young boy outdoors. The man, wearing a blue t-shirt, is smiling broadly and has his eyes closed. The boy, wearing a white t-shirt, is sitting on the man's shoulders and is also smiling. The background is a soft-focus green landscape. A semi-transparent grey bar is at the bottom of the image, containing the Amharic text.

ቤተሰብ

10

ኢስላም ቤተሰባዊ ሕይወት እንዲጸናና እንዲረጋጋ፣ እንዲሁም ቤተሰብን ከሚያበላሹና ከሚያፈርሱ ነገሮች በመጠበቅና በመከላከል ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ባጠቃላይ፣ አንድ ቤተሰብ ካማረና ከተስተካከለ የተቀናጀ ግለሰባዊና ማህበረሰባዊ ዋስትናዎችን ማረጋገጥ ይቻላል።

የምዕራፉ ማውጫ

ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

ሴት በኢስላም ውስጥ ያላት ክብርና ደረጃ

- ኢስላም ልዩ ትኩረት የሰጣቸው ሴቶች
- በሁለቱ ያታዎች መካከል መጣረስ የለም
- ከወንድ አንጻር የሴት ዓይነቶች
- በባዕድ ወንዶችና ሴቶች መካከል ለሚኖር ግንኙነት የተቀመጠ መመሪያ
- የሂጃብ -የሴቶችኢስላማዊ አለባበስ- ገደብ

ጋብቻ በኢስላም

የባልና የሚስት መብቶች

ከአንድ በላይ ሚስቶች ማግባት

ፍቺ

የወላጆች መብት

የልጆች መብት

> ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

የሚከተሉት ጉዳዮች ኢስላም ለቤተሰብ ልዩ እንክብካቤና እገዛ ማድረጉን በግልጽ ያሳያሉ፡-

1

ኢስላም በጋብቻ ጅምራና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ እይታ አለው፡፡ በመሆኑም ከስራዎች ሁሉ የላቀ ተግባር ከመሆኑም ባሻገር፤ የመልክተኞች ፈለግ እንዲሆንም አድርጎታል፡፡ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነገር ግን እኔ እጸማለሁ እፈታለሁም፤ እሰግዳለሁ አሸልባለሁም፤ ሴትም አገባለሁ፡፡ ከኔ ፈለግ የወጣ ከኔ አይደለም፡፡» (አል ቡኻሪ 4776 /ሙስሊም 1401)

❖ ቁርአን ከታላላቅ ተግምራትና ጸጋዎች ጎራ ከቆጠራቸው ነገሮች አንዱ አላህ (ሱ.ወ) በባልና ሚስት መላክል ፍቅርን እዝነትንና እርካታን ማድረጉን ነው፡፡ አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለኛተም ከነፍሳቸው ሚስቶችን ወደነርሱ ትረኩ ዘንድ መፍጠሩ፤ በመካከላችሁም ፍቅርንና እዝነትን ማድረጉ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው፡፡ በዚህ ውስጥ ለሚያስተውሉ ሕዝቦች ታምራቶች አልሉ፡፡» (አል ፍም 21)

❖ ጋብቻን ገር ማድረግ፤ ለማግባት የሚፈልግም ሰው ነፍሱን ከዝሙት እንዲጠብቅ መረዳትና መታገዝ እንዳለበት ትዕዛዝ ተላልፏል፡፡ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ሦስት ዓይነት ሰዎችን ለመርዳትና ለማገዝ በራሱ ላይ ግዴታ አድርጓል፡፡ » አሉና ከነሱ መካከል፤ «ጥብቅነትን ፈልጎ ጋብቻን የፈጸመን ሰው» ጠቅሰዋል፡፡ (አል ቲርሚዚ 1655)

❖ ወጣቶችን ገና በአፍላ ዕድሜያቸውና ባልተነካ ጉልበታቸው ላይ ሳሉ ጋብቻን እንዲፈጸሙ አዟል፡፡ ምክንያቱም ጋብቻ ለነሱ መርጊያቸውና መርኪያቸው ስለሆነ ነው፡፡ ለፍቶት ስሜታቸውና ፍላጎታቸው ትክክለኛ መፍትሄም ነው፡፡

> ቁርአን በባልና በሚስት መላክል ያለን እርካታ፤ ፍቅርና መተዛዘን ከታላላቅ ጸጋዎች መድቦታል፡፡

2

ኢስላም ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል፡፡

ኢስላም ልጆቹን የመንከባከብና በማሳዳግ ጉዳይ በእናትና በአባት ላይ ከባድ ኃላፊነት ጥሏል፡፡ ዐብዱላህ ኢብኑ ዑመር፤ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ስምቻቸዋለሁ ማለታቸው ተላልፏል፡- «ሁላችሁም እረኞች ናችሁ፤ ማናችሁም ከሚጠብቀው ይጠየቃል፡፡ አንድ መሪ እረኛ ነው፤ በጥበቃው ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡ አባወራ በቤተሰቡ ላይ እረኛ ነው፤ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡ ሴትም በባሏ ቤት ውስጥ እረኛ ነች፤ በርሷ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነች፡፡ ባሪያ በአሳዳሪው ንብረት ላይ እረኛ ነው፡፡ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡» (አል ቡኻሪ 853 /ሙስሊም 1829)

3

ኢስላም ለአባቶችና ለእናቶች ክብር በመስጠትና ደረጃቸውን በመጠበቅ፤ እንዲሁም እስከ ህልፈተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዛቸውን መፈጸምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ቸሯል፡፡

ወንድ ወይም ሴት ልጅ፤ ምንም ያህል ትልቅ ሰው ቢሆኑም ለወላጆቻቸው ታዛዥ የመሆንና ለነሱ በጎ የመዋል ግዴታ አለባቸው፡፡ አላህ (ሱ.ወ) ይህንን ጉዳይ ከርሱ አምልኮ ጋር አቆራኝቶ ጠቅሶታል፡፡ እነርሱ ላይ በንግግርና በተግባር ድንበር ማለፍን ከልክሏል፡፡ በነሱ መኖሪያ የሚመለከትን ቃል ወይም ድምፅ ማሰማትንም ሳይቀር ከልክሏል፡፡ «ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፤ እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ስሩ፤ በአንተ ዘንድ ጅነው

አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸውም፤ ለነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው።» (አል ኢስራኢ 23)

4 ኢስላም የወንድም ሆነ የሴት ልጆችን መብት እንድንጠብቅ አይደለም። በመካከላቸው በወጪም ሆነ በይፋ በሚታዩ ጉዳዮች ላይ ፍትሃዊ መሆንም ግዴታ ነው።

5 ኢስላም በአንድ ሙስሊም ላይ ዘመድናን የመቀጠል ግዴታ ጥሎበታል። ይህ ማለት በእናቱም ሆነ በአባቱ በኩል ያሉትን ዘመዶችን ዝምድና በመቀጠልና ለነርሱ በጎ በመዋል ይገለጻል።

ወንድሞቹ፣ እህቶቹ፣ አጎቶቹ፣ አከሰቶቹና ልጆቻቸው እዚህ ውስጥ የሚገቡ ሲሆን ለነርሱ መልካም መስራት፣ ከታላላቅ ወደ አላህ መቃረቢያዎችና ታዛዥነትን መግለጫ መገንጠያ መካከል ቆጥሮታል። ዝምድናቸውን ከመቆረጥ፣ ወይም ክፉ ነገር በነርሱ ላይ ከመፈፀም እንድንርቅ አስጠንቅቋል። ይህን ማድረግን ከከባባድ ወንጀሎች ፈርጆታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «ዝምድናን ቆራጭ ጀነት አይገባም።» (አል ቡኸሪ 5638 /ሙስሊም 2556)

> ኢስላም ለእናትና ለአባት ክብር የመስጠትን መሰረት ጥሏል።

> ሴት በኢስላም ውስጥ ያላት ስፍራ

ኢስላም ሴት ልጅን እጅግ በጣም አክብሯታል። ለወንዶች ባሪያ ከመሆንም ነፃ አውጥቷል። ክብርና ደረጃ የሌላት ውዳቄና ርካሽ ከመሆንም አድኗታል። ከሴት ልጅ ክብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

❖ ኢስላም ለሴት ልጅ ፍትሃዊ በሆነ ክፍፍሎቿ የውርስ ድርሻዋን ሰጥቷል። በአንዳንድ ስፍራ ከወንድ ጋር እኩል ታገኛለች። በአንዳንድ ስፍራ ደግሞ ድርሻዋ ከወንዱ ይለያል። ይኸውም ለሚችሉ ባላት ቅርብ፣ እንዲሁም ካለባት ኃላፊነትና ወጪ አንጻር የሚወሰን ነው።

❖ በሌሎች በርካታ ጉዳዮች ላይ ወንድና ሴትን እኩል አድርጓቸዋል። ከነዚህም መካከል ማንኛውም ገንዘብ ነክ እንቅስቃሴ አንዱ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴቶች የወንዶች ክፋይ ናቸው።» (አቡ ዳውድ 236)

❖ ኢስላም ለሴት ልጅ ባሏን የመምረጥ ነፃነት ሰጥቷል። ልጆቿን የማሳደግ ትልቅ ኃላፊነት ደግሞ ጥሎታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴት ልጅ በባሏ ቤት ውስጥ ጠባቂ ነች፤ ከምትጠብቀው ነገር ተጠያቂ ነች።» (አል ቡኸሪ 853 / ሙስሊም 1829)

❖ ስሚና በአባት የመጠራት ክብሯ እንዲቆይ አድርጎላታል። ከጋብቻ በኋላም በአባት መጠራቷ ይቀጥላል። ምን ጊዜም በአባቷና በቤተሰቦቿ መጠራቷም ይዘልቃል።

❖ ወጪያቸውን መሸፈን ከሚኖርበት ሴቶች መካከል ከሆነች ማለትም ሚስቱ እናቱ ወይም ሴት ልጁ ከሆነች፣ ኢስላም በወንዱ ላይ አሏን የመጠበቅና ወጪዋን የመሸፈን ግዴታ ጥሎበታል።

❖ የቅርብ ዘመድ ባትሆንም፣ ረዳት የሌላትን ደካማ ሴት መርዳትና ማገዝ ልዩ ክብርና ደረጃ የሚሰጠው መሆኑን አጽንኦት ሰጥቶታል። እሷን ለመርዳትና ለማገዝ መሯሯጥ አላህ ዘንድ ትልቅ ክብር ያለው ተግባር መሆኑን በመግለጽ አነሳሰቷል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ባሎቻቸው የሞቱባቸውን ሴቶችና የችግረኞችን ጉዳይ ለመፈፀም የሚሯሯጥ ሰው፣ ልክ በአላህ መንገድ ላይ ትግል እንደሚያደርግ፣ ሌሊት ተነስቶ ሳይታከት እንደሚሰግድና፣ ጾም እንደሚያፈጥር ሰው ነው።» (አልቡኸሪ 5661 / ሙስሊም 2982)

ኢስላም ልዩ ትኩረት እንዲቻራቸው ያደረጋቸው ሴቶች

እናት፡ አቡ ሁረይራ(ረ.ዐ) የሚከተለውን ሐዲስ አስተላልፊዋል። አንድ ሰው ወደ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፣ አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ ከሰዎች ሁሉ በበለጠ ጓደኝነቱን ወይም ግንኙነቱን ልጠብቅለት የሚገባ ማን ነው? አላቸው። እሳቸውም፡ «እናትህ» አሉት፤ ከዚያስ? አላቸው፤ «ከዚያም እናትህ» አሉት፤ ከዚያስ? አላቸው፤ «አሁንም እናትህ» አሉት። ለአራተኛ ጊዜ፡ ከዚያስ? አላቸው፤ «ከዚያማ አባትህ ነው።» አሉት። (አል ቡቫሪ 5626 / ሙስሊም 2548)

ሴት ልጅ፡ ዐቅብኑ ኢብኑ ዓሚር(ረ.ዐ) ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል፡ «ሦስት ሴት ልጆች ኖረውት፤ ስለነርሱ ትዕግስት አድርጎ፣ ጥሮ ግሮ ከላቡ ውጤት ያበላቸው፣ ያጠግቸውና፣ ያለበሳቸው ሰው፣ የትንሳኤ ቀን ከእሳት ግርዶሽ ይሆኑለታል።» (ኢብኑ ማጃህ 3669)

ሚስት፡ እመት ዓኢሻ(ረ.ዐ)፣ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ማለታቸውን አስተላልፏል፡- «በላጫችሁ ለቤተሰቦቼ መልካም የሆነው ነው። እኔ ለቤተሰቦቼ መልካማችሁ ነኝ።» (አል ቲርሚዚ 3895)

በኢስላም የወንድና የሴት ግንኙነት የመደጋገፊያ ግንኙነት ነው። እያንዳንዳቸው ሙስሊም ማህበረሰብን በመገንባት ላይ የሚዘገት ክፍተት ወይም ቀዳዳ አላቸው።

በሁለቱ ይታዎች መካከል ሽኩቻ የሚፈጥር ነገር

የለም።

በአንዳንድ ያልሰለጠኑ ማህበረሰቦች ውስጥ እንደታየው፣ በወንድና በሴት መካከል የተደረጉት ሽኩቻዎች፣ በወንዱ በሴት ላይ ፈላጭ ቆራጭ መሆን፣ አለያም ደግሞ በሴቷ ከተፈጥሯዊ ባህሪ ማፈንገጥና ከአላህ ሕግጋት ውጭ መሆን ይጠናቀቃል።

ይህ ደግሞ ከአላህ ሕግጋት ፍፁም በመራቅ እንጂ ሊከሰት አይችልም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህም ከፊላችሁን በከፊላችሁ ላይ በርሱ ያበለጠበትን ጸጋ አትመኙ፤ ለወንዶች ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ ለሴቶችም ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ አላህንም ከችሮታው ለምኑት አላህ በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነውና።» (አል ኒሳእ 32)

በኢስላም ሁለቱም ይታዎች እራሱን የቻለ ልዩ ተሰጥኦ፣ ኃላፊነትና ክብር አላቸው። ሁሉም የአላህን ችሮታና ውዴታ ለማግኘት ይጥራሉ። ኢስላማዊው ድንጋጌ፣ ለሙስሊም ማህበረሰብ ብሎም ለሰው ዘር በሙሉ እንጂ ለወንዶች ወይም ለሴቶች ሲባል የተደነገገ አይደለም።

በኢስላም እይታ መሰረት፣ በሁለቱ ይታዎች መካከል ያ ለሽኩቻ ቦታ የለውም። በዓለማዊ ጥቅም መፎካከር ትርጉም አልባ ነው። በሴቶች ላይ ማሰር ወይም በወንዶች ላይ ማመጽ የሚባል ነገር ጣዕም ወይም ስሜት አይኖረውም። ፡ አንዱ ሌላኛውን በቁጥጥሩ ስር ለማድረግ፣ ድክመቱን ችግሩንና ጉድለቱን ለማጋለጥ የሚካሄድ ሙከራ በኢስላም ቦታ የለውም።

ይህ ሁሉ በአንድ በኩል ስንመለከተው ጫወታ ነው። ፡ በሌላ በኩል ደግሞ ኢስላምንና የሁለቱን ይታዎች ትክክለኛ የስራ ዘርፍ አላግባብ ከመረዳት የመነጨም ነው። ሁላቸውም አላህን ከችሮታው ሊለምኑት ይገባል።

ከወንድ አንጻር ሴቶች ያላቸው ስፍራ

ሴት ለወንድ ከምትሆንለት አንጻር በብዙ ክፍል ትመደባለች።

1 ሴቷ ለወንዱ ሚስት መሆኗ አንድ ወንድ ሚስቱን በፈለገው መልኩ ማየትና በሷ መርካት ይፈቀድለታል። ሴትም ከባሏ ጋር እንዲሁው ይፈቀድለታል። አላህ (ሱ.ወ) የመንፈስ ትስስራቸውን፣ የስሜት ውህደታቸውንና የአካል ቅርርባቸውን ሲገልጽ፣ ባልን የሚስት ልብስ ሚስትንም የባል ልብስ በማለት ይገልጻቸዋል። «እነርሱ ለናንተ ልብሶች ናቸው፤ እናንተም ለነርሱ ልብሶች ናችሁ።» (አል በቀራ 187) (ገጽ፡ 204 ተመልከት)

2

የቅርብ ዘመዱ (መሕረም) ከሆነች

ከሴቶች መሕረም የሚባሉት፣ አንድ ወንድ ፈፅሞ ሊያገባቸው የማይችሉ የሆኑ ሴቶች ናቸው። እነሱም የሚከተሉት ናቸው፡-

1	ወላጅ እናትና አያት፤ አያትነቱ ቢረዝምም ቢያጥርም አንድ ነው።
2	የራሱን ሴት ልጅ፣ የወንድ ልጁ ሴት ልጅ፣ የሴት ልጁ ሴት ልጅ፤ የልጅ ልጅነታቸው ምንም ያክል ቢወርድም እርምነቱ ያው ነው።
3	የእናት አባቱ ልጅ አህቱ፣ በአባት የሚገናኙ አህቱ፣ ወይም በእናት የሚገናኙ አህቱ፤
4	የአባቱ አህት አክስቱ፤ ለአባቱ አህትነቷ በአባትም በእናትም ቢሆንም በአባት ብቻ ወይም በእናት ብቻም ቢሆንም ልዩነት የለውም። የአባት አክስትና የእናት አክስትም በዚህ ስር የሚካተቱ ናቸው።
5	የእናቱ አህት የሹሜው፤ ለእናቱ አህትነቷ በአባትም ሆነ በእናትም ቢሆን፣ በአባት ወይም በእናት ብቻም ቢሆን ልዩነት የለውም። የአባት አክስትና የእናት አክስትም በዚህ ስር የሚካተቱ ናቸው።
6	የወንድሙ ሴት ልጅ፤ ወንድምነቱ በእናትም በአባትም፣ ወይም በእናት ብቻ፣ ወይም በአባት ብቻ ቢሆንም ልዩነት የለውም።
7	የወንድም ወንድ ልጅ ሴት ልጅን ይመስል የልጅነት ሐረግ ቢወርድም ፍርዱ ያው ነው።
8	የሚስቱ እናት፣ ሚስቱ አብራው ብትሆንም ወይም ቢፈታትም እናቷ እስከመጨረሻው መሕረምነቷ ይቆያል። ልክ እንዲሁ የሚስት እናት እናት ወይም የሚስት አያትም ከዚህ ትመደባለች።
9	ከርሱ የማትወለድ የሚስቱ ሴት ልጅ
10	የልጅ ሚስት ወደ ታች የሚወለድ ቢሆንም ለምሳሌ እንደ ልጅ ልጅ ሚስት
11	ወደ ላይ ከፍ ቢልም የአባት ሚስት ወይም ልክ እንደ የልጅ ሚስት በአባት በኩል
12	የጡት እናቱ፣ የጡት እናት ማለት በሁለቱ የመጀመሪያ የአራስነት ዓመታት ወቅት ውስጥ አምስት ጊዜ ጠግቦ የጠባት ሴት ናት። እርሱን በማጥባቷ ምክንያት ኢስላም ለርሷ በርሱ ላይ ሙብት ደንግላታል።
13	የጡት አህቱ፣ ይህች ደግሞ እርሱን ያጠባቸው ሴት ልጅ ናት። በዚህ መልክ፣ የጡት አክስት የጡት ወንድም ልጅ የጡት አህት ልጅና የመሳሰሉት ሁሉም የጡት ዘመዶች ልክ የደም ትስስር እንዳላቸው ዘመዶች እርም ይሆናሉ።

3 ሴታ ለርሱ ባዕድ ከሆነች
 ባዕድ ሴት የምትባለው ከተጠቀሱት መሐሪዎች ውጭ ያለች ሴት ሁሉ ነች። ከርሱ ጋር ዝምድና ያላቸው ቢሆኑም፣ እንደ አጎት ልጅ፣ የአክስት ልጅ፣ የወንድሙ ሚስት፣ ወይም ከርሱ ጋር ዝምድና የሌላቸው ቢሆንም ከርሱ ጋር የሚያስተሳስራቸው የዘር ሐረግ ወይም የአማችነት ትስስር ባይኖርም በኢስላም እይታ አጅነቢ ወይም ባዕድ ናቸው።

በእርግጥ ኢስላም አንድ ሙስሊም ከባዕድ ሴት ጋር ሊኖረው የሚገባን ግንኙነት ሥርዓትና መመሪያ አድርጎለታል። ይህ ደግሞ ከብርን የሚጠብቅና የሰይጣን በሮችን የሚዘጋ ነው። የሰው ልጅን የፈጠረው አላህ(ሱ.ወ)፣ ለርሱ የሚበጀውን ከማንም በላይ ያውቃል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «የፈጠረ አምላክ እርሱ ዕውቀት ረቂቁ ውስጥ ዐዋቂው ሲኾን (ሚስጥርን ሁሉ) አያውቅምን?» (አል ሙጎልክ 14)

በየዕለቱ የሚወጡ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት ከእምነት አስተምህሮ በራቁ ቤተሰቦችና ማህበረሰብ ውስጥ የአስገድዶ መድፈርና ፀያፍ የወንጀል ስራዎች በሰፊው ተስፋፍተዋል።

> ኢስላም በሰቶችና በወንዶች መካከል የሚኖርን ግንኙነት ስርዓት የሚያስገቢ ደንብና መመሪያ አስቀምጧል።

በወንድና በባዕድ ሴት መካከል የሚኖር ግንኙነት ስርዓት

1 ዓይንን መስበር
 አንድ ሙስሊም የሌላ ሰውን ሀፍረተ ገላ ማየት አይፈቀድለትም። የፍቶት ስሜቱን የሚቀሰቅሱ ነገሮችንም መመልከትም የተከለከለ ነው። ያለ ጉዳይ አንዲትን ሴት አተኩሮ ማየት የለበትም።

አላህ (ሱ.ወ) ሁለቱንም ጾታዎች ዓይናቸውን ሰበር እንዲያደርጉ አዟቸዋል። ምክንያቱም ይህ የጥብቅነትና የጨዋነት ጎዳና በመሆኑ ነው። ዓይንን ያለ ገደብ እንደፈለጉ መልቀቅ የዘመኑትና የወንጀል መንገድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለምዕመናን ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ያልተፈቀደን ከማየት ይከልከሉ፤ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ ይህ ለነሱ የተሻለ ነው፤ አላህ በሚሰሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው። ለምእመናትም ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ይከልከሉ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ።» (አል ኑር 30-31)

በድንገት የተከለከለን ነገር ለማየት የተጋለጠ ሰው ወዲያው ከዚያ እይታ ዓይኑን ሰበር ማድረግ አለበት። ዓይንን መስበር በተለያዩ መገናኛ ብዙሃንና በኢንተርኔት ከሚሰራጩ የተከለከሉ ነገሮችንም ያካትታል፤ የፍትወት ስሜት ቀስቃሽ የሆኑ ነገሮችን መመልከት ከልክል ነው።

2 በስርዓትና በመልካም ስነምግባር አብሮ መኖር
 ስርዓትን በጠበቀና መልካም ስነምግባርን በተላበሰ መልክ፣ ከማንኛውም ስሜት ቀስቃሽ ነገሮች ርቀው አንዲት ባዕድ ሴትን ቢያናግር፣ እሷም ብታናግረው፣ ማሕበራዊ ሕይወታቸውን ቢመሩ አይከለክልም።

> አላህ ከከለላቸው ነገሮች ዓይንን ሰበር ማድረግ ጨዋነትንና ከብርን ማስጠበቂያ መንገድ ነው።

❖ አላህ(ሱ.ወ) ሴቶች ባዕድ ወንዶችን ሲያናግሩ ድምፃቸውን እንዳያስለመልሙ ከልክሏል። ግልጽ የሆነ ንግግርን እንዲናገሩም አዟል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ያ በልቡ በሽታ ያለበት እንዳይከጅል በንግግር አትለስልሱም መልካምንም ንግግር ተናገሩ።» (አል አሕዛብ 32)

❖ ስሜት ቀስቃሽ የሆኑ አረማመዶች፣ እንቅስቃሴዎችና ከኤጦችም ከፊሎቹን ግልጽ ማድረግ የተከለከሉ ናቸው፡ ፡ አላህ (ሱ.ወ) ሴቶችን አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡- «ከኤጦቻቸው የሚሸፍኑት ይታወቅ ዘንድ በአግሮቻቸው አይምቱ።» (አል ኑር 31)

3 የኸልዋ (ሉብቻ መነጠል) እርምጃነት ኸልዋ ማለት አንድ ወንድ ከአንዲት ሴት ጋር ማንም በማያያቸው ስፍራ ላይ ለብቻቸው መገኘት ሲሆን ይህንን ኢስላም እርም አድርጎታል። ምክንያቱም፣ ይህ ዓይነቱ አጋጣሚ፣ ዝሙትና ፀያፍ ተግባራት እንዲፈፀሙ የሚያደርግበት የሸይጣን መግቢያ በር በመሆኑ ነው። ኑብዩ(ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አድምጡ! ከአይታ በራቀ ቦታ ላይ አንድ ወንድ ከአንዲት ሴት ጋር አይነጠልም ሦስተኛቸው ሰይጣን ሲሆን እንጂ።» (አል ቲርሚዚ 2165)

4 አል ሒጃብ (የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ) አላህ (ሱ.ወ) በሴቶች ላይ ሂጃብን ግዳጅ ያደረገው ማራኪ ውበትና አታላይ ተክለ ሰውነት ያላበሳቸው በመሆኑ ነው። ይህ ተፈጥሯቸው ደግሞ ለወንዶች ፈታኝነቱ፣ ወንዶች ለሴቶች ካላቸው ተፈጥሯዊ ፈታኝ ገጽታ በእጅጉ የላቀ ነው።

አላህ (ሱ.ወ) ሂጃብን የደነገገው ለብዙ ዓላማ ነው።

- ❖ ሴት የተፈጠረችለትን ዓላማና የተጣለባትን ማህበረሰባዊ ኃላፊነት፣ በዕውቀትም በተግባርም በብቃትና በጥራት እንድትወጣ እንዲሁም ክብሯንና ጨዋነቷን ጠብቃ እንድትኖር ለማድረግ ነው።
- ❖ የዋልጌነትና የጋጠወጥነት መንስኤዎችን በመቀነስና በማዳከም በአንድ በኩል የማህበረሰቡን ጽዳብነት በሌላም በኩል የሴትን ክብር ለማስጠበቅ ነው።
- ❖ ወደሴቶች ለሚመለከቱ ወንዶች በጥብቅነትና ስሜትን በመቆጣጠር ላይ ማገዝ፣ ይኸውም እንደማንኛውም የእድገትና የልማት አጋር ከሴቶች ጋር እንዲረዳዱና እንዲተጋዝዙ ያደርጋል። የቅጽበታዊ ስሜት ማርኪያ የፍቶት ስሜት ቀስቃሽ ብቻ አድርገው እንዳይመለከቷት ለማድረግ ያስችላል።

የሂጃብ ይዘት

አላህ (ሱ.ወ) ሴት ልጅ በባዕድ ወንዶች ፊት ከፊቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ሰውነቷን በሙሉ እንድትሸፍን ግዴታ አድርጓል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡ - «ጌጣቸውንም ከርሷ ግልጽ የኾነውን በስተቀር አይግለጡ።» (አል ኑር 31)

ግለጽ የኾነ የሚባለው ፊትና መዳፍን ነው፤ እሱም ቢሆን፣ ፊትና መዳፍን በመገለጥ የሚከሰት ፈተና ወይም ችግር ካለ መሸፈናቸው ግድ ይሆናል።

የሒጃብ ስርዓተ ደንብ

እንዲት ሴት የሚከተሉትን ቅድመ መስፈርቶች በጠበቀ መልክ የፈለገችውን ዓይነት መልክና ይዘት ያለው ሒጃብ ወይም ልብስ መልበስ ይፈቀድላታል።

- 1 ሒጃቡ የግድ መሸፈን ያለበትን የሰውነት ክፍል በጠቅላላ የሚሸፍን መሆን አለበት
- 2 ሰፊ መሆን አለበት፣ የሚያጣብቅ፣ ጠባብ፣ የሰውነትን ቅርጽ የሚያወጣና የሚያሳይ መሆን የለበትም።
- 3 ወፍራም መሆን አለበት። ስስነቱ በስሩ ያለን የሰውነት ክፍል የሚያጋልጥና የሚያሳይ መሆን የለበትም።

> ሒጃብ ሴት ልጅን በማህበረሰቡ ውስጥ ሊኖራት የሚገባውን ሚና በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ከሚታወቁት ስርዓቶች ሁሉ በጥራትና በብቃት እንድትወጣ አመቻችቷታል።

> ጋብቻ በኢስላም

ጋብቻ ኢስላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸውና ካበረታታቸው ማህበራዊ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው። የኑብያት ፈለግም ነው። (ገጽ፣ 196 ተመልከት)

> ጋብቻ ኢስላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸው ማህበራዊ ጉዳዮች አንዱ ነው

ኢስላም ለጋብቻ ዝርዝር ድንጋጌና ስርዓትን በመዘርጋት ትኩረት ሰጥቶታል። የባለ-ትዳሮች መብት መከበር የጋብቻው ግንኙነት እንዲገለግልና እንዲረጋ ያደርጋል። በመንፈስ የተረጋጋ፣ በእምነቱ የጻፈ፣ በሁሉም የማህበራዊ ጉዳዮች ላይ የመጠቀ፣ ሕፃናት በውስጡ የሚደድጉበት የሆነ ስኬታማ ቤተሰብ ለመመስረት ያስችላል።

ከነኚህ ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል፡ ኢስላም ለአንድ ጋብቻ ትክክለኛነት በባልም ሆነ በሚስት በኩል የግድ ሊሟሉ የሚገባቸው መስፈርቶችን አስቀምጧል። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

ኢስላም ለሚስትነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡

1 ሙስሊም፣ ወይም የመጽሐፍት ባለቤት ማለትም አይሁድ ወይም ክርስቲያን መሆን አለባት። ይሁን እንጂ ኢስላም ከሙስሊሚም ቢሆን በሃይማኖቷ ጠንካራዋን እንድንመርጥ ይመከራል። ምክንያቱም ወደፊት ለልጆችህ እናትና ተንከባካቢ፣ ለአንተ ደግሞ በመልካም ነገር ላይ የምታግዝህና የምታጸናህ እሷ በመሆኗ ነው። ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ባለ ሃይማኖቷን ምረጥ አለይ እጅህ አመድ አፋሽ ትሆናለች» (አል ቡካሪ 4802 / ሙስሊም 1466)

2 ጥብቅና ጨዋ መሆን አለባት። በዝሙትና በእንዝላልነት የምትታወቅ ሴትን ማግባት ክልክል ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡ - «ከምእመናት ጥብቆቹም ከነዚያ ከናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም (ተፈቀዱላችሁ)» (አል ማሊዳ 5)

3 ለዘላለሙ ሊያገባቸው እርም ከተደረጉ መሐሪሞቹ መካከል መሆን የለባትም። የዚህን ዝርዝር ማብራሪያ ከዚህ በፊት አሳልፈናል፡ ፡ በጋብቻው አንዲት ሴትን ከእህቷ ወይም ከአክሰቶቿ ማለትም ከአባቷ እህት ወይም ከእናቷ እህት ጋር በአንድ ላይ ማግባት አይፈቀድለትም። (ገጽ፣ 200 ተመልከት)

ኢስላም ለባልነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች፡

ባል ሙስሊም መሆን አለበት። በኢስላም፣ ሙስሊም ሴትን ሃይማኖቱ የመጽሐፍ ተከታይ (አህለል ኪታብ) ወይም መጽሐፍ የለሽ ቢሆንም ለካሃዲ መዳር የተከለከለ ነው። ኢስላም አንድን ወንድ በባልነት ለመቀበል ወንዱ ሁለት ባህሪዎችን የተላበሰ እንዲሆን ይፈልጋል።

- ❖ በሃይማኖቱ ጽኑ መሆኑና
- ❖ መልካም ስነ ምግባር የተላበሰ በሆኑ ናቸው።

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሃይማኖቱንና ስነምግባሩን የምትወዱለት ልጃችሁን ከጠያቃችሁ አጋቡት።» (አል ቲርሚዚ 1084 / ኢብኑ ማጃህ 1967)

> የባልና የሚስት ሙብቶች

አላህ (ሱ.ወ) በባልም በሚስትም ላይ ሊጠብቁት የሚገባ የሆነ ሙብት ሰጥቷቸዋል። እንዲሁም የጋብቻን ሕይወት የሚያሳምሩና የሚጠብቁ ነገሮችን በሙሉ እንዲፈፅሙ አነሳሷቸዋል። እነዚህን ጉዳዮች የመጠበቅ ኃላፊነት በሁለቱም ወገን ላይ የተጣለ ነው። ባልም ሆነ ሚስት አንዳቸው ከሌላኛው የማይቻልን ነገር እንዲፈፅም መጠየቅ የለባቸውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለነርሱም (ለሴቶች) የዚያ በነርሱ ላይ ያለባቸው (ግዳጅ) ብጤ በመልካም አኗኗር (በባሎቻቸው ላይ ሙብት) አላቸው።» (አል በቀራ 228)

የሕይወት ጉዞ ቀጣይነት እንዲኖረው እና የተከበረው ቤተሰብ እንዲጸና ነገርን ማግራራትና ጉድለትን ማለፍ እንዲሁም መለገስ ያስፈልጋል።

የሚስት ሙብቶች

1 ቀለብና መጠለያ

❖ ሚስት ባለ ሃብት ብትሆንም እንኳ፣ ባል ለሚስቱ የምግቧን፣ የመጠጧን፣ የልብሷንና የአስፈላጊ ጉዳዮች ወጪዋን የመሸፈን ግዴታ አለበት። እንዲሁም ለሰረሷ ተመጣጣኝ የሆነን መኖሪያ ወይም ማረፊያም ሊያዘጋጅላት ይገባል።

❖ የወጪ መጠን፣ ወጪ የሚለካው እንደ ባልየው የገቢ መጠንና እንደየ አገሩ የአኗኗር ዘይቤ ሲሆን፣ ማባከንም ሆነ መጨናነቅ የለለበት ሊሆን ይገባል።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «የችሎታ ባለቤት ከችሎታው ይቀልብ፤ በርሱም ላይ ሲሳይ የተጠበበት ሰው፣ አላህ ነፍሱን የሰጣትን እንጂ አያስገድዳትም።» (አል ጠላቅ 7)

❖ ይህን ወጪ ሲሸፍን መመደቅ፣ እንዲሁም በመጨናነቅ እሷንም ሆነ አራሱን ማዋረድ የለበትም፡ ፡ ገንዘብ ሲያወጣ፣ አላህ (ሱ.ወ) በገለጸው መልኩ በመልካም እሳቤ ሊሆን ይገባል። ምክንያቱም ይህ ሚስት በባሏ ላይ ያላት ሙብት እንጂ እርሱ በቸርነቱ የለገሳት አይደለም፤ እናም ሙብቷን በአግባቡ ሊጠብቅላትና ሊሰጣት ይገባል።

❖ በአሰላም፣ በሚስትና በቤተሰብ ላይ የሚወጣ ወጪ ከባድ ምንዳን ያጎናጽፋል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሙስሊም ከአላህ እመነዳበታለሁ በሚል እሳቤ በሚስቱ ላይ ወጪ ሲያወጣ ለርሱ ምጽዋት ይሆንለታል።» (አል ቡኻሪ 5036 / ሙስሊም 1002)

በሌላም ዘገባ ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በርሷ ብትመነዳባት እንጂ አንተ የአላህን ፊት ከጃይ ሆነህ አንድም ወጪን አታወጣም፤ በሚስት አፍ ውስጥ የምታስቀምጣት ጉርሻ እንኳን ብትሆን።» (አል ቡኻሪ 56 / ሙስሊም 1628)

> አንድ ሰው በአካባቢው ተለምዶ መሰረት የባለቤቱንና የልጆቹን ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት።

ወጪ አልሰጥም ያለ ሰው፣ ወይም እየቻለ ማውጣት ካለበት የቀነሰ ሰው፣ በርግጥ ከባድ ወንጀል ውስጥ ተዘፍቋል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ለአንድ ሰው ወንጀለኛነት፣ የሚያስተዳድረውን ሰው ማንገላታቱ ይበቃዋል።» (አቡ ዳውድ 1692)

2 መልካም አኗኗር ወይም ግንኙነት

መልካም አኗኗር በሚለው የተፈለገው መልዕክት መልካም ስነ ምግባር የሚለው ነው። ልቦ ለሰላሳነት፣ ለብ ያለ ንግግርን መናገር፣ አንድም የሰው ልጅ ሊርቃቸው የማይችሉ ስህተቶችንና ድክመቶችን ችሎ ማለፍና የመሳሰሉትን ነው። አላህ ሱ.ወ እንዲህ ብሏል፡- «በመልካምም ተኗኗሩዋቸው፤ ብትጠሉዋቸውም (ታገሱ)፤ አንዳችን ነገር ልትጠሉ፣ አላህም በርሱ ብዙ ደግ ነገርን ሊያደርግ ይቻላልና።» (አል ኒሳአ 19)

ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከሙእሚኖች መካከል የተሟላው ሙእሚን በስነ ምግባሩ በላጭ የሆነው ነው፤ በላጭቻችሁ ለሚስቶቻቸው በስነ ምግባራቸው ጥሩዎቹ ናቸው።» (አል ቲርሚዚ 1162)

> ባል በጋብቻ ውል ላይ የተጠቀሱ ቅድመ መስፈርቶችን የመጠበቅና የመሙላት ግዴታ አለበት።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህም ብለዋል፡- «ከሙእሚኖች መካከል የተሟላው ሙእሚን በስነ ምግባር ጥሯቸውና ለሚስቱ ገራገር የሆነው ነው።»

(አል ቲርሙዚ 2612 / አህመድ 24677)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በላጫችሁ ለቤተቡ ጥሩዎችሁ ነው፤ እኔ ለቤተሰቤ ጥሩዎችሁ ነኝ።» (አል ቲርሙዚ 3895)

አንድ ሠሐቢይ፣ ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ)፡- «አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ የአንዳችን ሚስት በሱ ላይ ያላት ሙብት ምንድን ነው?» በማለት ጠየቃቸው፤ እሳቸውም፡ «ስትበላ ልታበላት፤ ስትለብስም ልታለብሳት፤ ፊቷን ላትመታት፤ ላታዋርዳት፤ በቤትህ ውስጥ እንጂ ላታኮርፋት ነው።» አሉት። (አቡ ዳውድ 2142)

3 መቻቻል

የሴቶች ተፈጥሯዊ ባህሪ ከወንዶች ጋር ይለያያል፤ በመሆኑም ይህን የሚለዩባቸውን ባህሪያት ወንዱ ሊላመደውና አቅልሎ ሊመለከተው ይገባል፡ ፡ የጋብቻን ሕይወት ከብዙ አቅጣጫ ለማየት ጥረት ማድረግ አለበት። ማንም ከስህተት ነፃ አይደለም፤ እናም ስህተት ሲከሰት ትዕግስት ማድረግና ከስህተቱ ባሻገር ያሉትን መልካም ጎኖች መመልከት ያስፈልጋል። አላህ (ሱ.ወ)፣ ባልንም ሚስትንም፣ አንዱ የሌላኛውን መልካም ወይም ጠንካራ ጎን እንዲመለከቱ ያሳስባል። እንዲህ ይላል፡- «በመካከላችሁም ችሮታን አትርሱ።» (አል በቀራ 237)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሙእሚን እንዲትን ሙእሚን አይጥላት፤ አንድ ባህሪዋን ቢጠላባት ሌላ ባህሪዋን ይወዳልና።» (ሙስሊም 1469)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ለሴቶች ልዩ ትኩረት እንዲሰጣቸውና ወንዶች በመልካም እንዲኖሯቸው አሳስበዋል። አያይዘውም የሴቶች መንፈሳዊና ስጋዊ ባህሪያቸው ከወንዶች ጋር እንደሚለያይ ተናግረዋል። ይህ የባህሪ ልዩነት ለአንድ ቤተሰብ መደጋገፊያና ውብት መሆኑንም አስተምረዋል። እናም ይህ የባህሪ ልዩነት የመለያየትና የፍቺ መንስኤ ሊሆን አይገባም። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴት የተፈጠረችው ከጎን አጥንት ነው፤ በምንም ጉዳይ ላይ ላንተ አትስተካከልህም፤ በሷ ልትጠቀም ከፈለግህ ከነጉብጠቷ ልትጠቀምባት ትችላለህ፤ ለማቃናት ከሞከርክ ግን ትሰብራታለህ፤ ስብራቷም መፈታቷ ነው።» (አል ቡኻሪ 3153 / ሙስሊም 1468)

4 አብሮ ማደር ወይም መተኛት

አንድ ሰው ከሚሰቱ ጋር ግብረ ስጋ መተኛት አለበት። ቢያንስ በአራት ቀናት አንዴ ይህንን ሊፈፀም ይገባል። ከአንድ በላይ ያገባ ከሆነም የሳምንቱ ቀናቶችን በእኩልነት በሚስቶቹ መካከል ሊከፋፍል ይገባል።

5 ክብርና ሞገስ ስለሆነች ልትከላከላት ይገባል።

አንድ ሰው ሲያገባ፣ ያገባት ሴት የእርሱ ክብሩ ነች። ስለሆነም ለሞት የሚዳርገው ቢሆንም እንኳን ይህን ክብሩን ሊከላከልና ሊሟገትለት ይገባል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ስለ ሚስቱ የተገደለ ሰው ሰማዕት ነው።» (አል ቲርሚዚ 1421/ አቡ ዳውድ 4772)

6 የሚስትን ሚስጥር አለማባከን

አንድ ሙስሊም፣ የሚስቱን ልዩ ባህሪያትና፣ በርሱና በርሷ መካከል ስለ ተፈፀመ የአልጋ ላይ ሚስጥር ለሰዎች ሊያወራ አይፈቀድለትም። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «የትንሳኤ ቀን ከሰዎች ሁሉ ከደረጃ በኩል የከፋ ሰው ማለት፣ እርሱ ለሚስቱ ተገላልጦ፣ ሚስቱም ለርሱ ከተገላለጠች በኋላ የሷን ሚስጥር አውጥቶ የሚበትን ሰው ነው።» ብለዋል። (ሙስሊም 1437)

7 በሴት ላይ ድንበር ማለፍ አይፈቀድም

አሰላም ለሚፈጠሩ ችግሮች በርካታ መፍትሄዎችን አስቀምጧል። ከነዚህም መካከል፡

- ✦ ስህተቶች በመወያየት፣ በመመካከርና በተግሳጽ ሊታረሙ ይገባል።
- ✦ ከሦስት ቀናት ላልበለጠ ጊዜ አለማናገር ወይም ማኩረፍ ከዚያም ከቤት ሳይወጣ በመኝታና በግብረ ስጋ ግንኙነት ማኩረፍ ይፈቀድለታል።
- ✦ እመት ዓኢሻ እንዲህ ብለዋል፡- ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በአላህ መንገድ ላይ ሲዋጉ ካልሆነ በስተቀር አንዲትንም ሴት ሆነ ባሪያ መራቅ አያውቁም።

8 ማስተማርና መምከር

ሰውየው ሚስቱን በመልካም ሊያዛትና ከመጥፎ ሊከለከላት ይገባል። ወደ ጀነት ጸጋ የሚያዳርሳቸውን፣ ከእሳት ቅጣት የሚያርቃቸውን ነገሮች በማመቻቸትና በሱም ላይ በማበረታታት፣ እንዲሁም እርም ነገሮችን በመከልከልና እንዲጠሉ በማድረግ ልዩ ትኩረት መስጠት አለበት። ፡ በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ሚስትም ባሏን በመምከር፣ ወደ መልካም ነገር በመገፋፋትና በመጠቆም፣ ልጆቿን በጥሩ ስነ ምግባር ኮትኩቶ በማሳደግ ላይ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይጠበቅባታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን ከእሳት ጠብቁ።» (አል ተህሪም 6)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሰውየው በሚስቱ ላይ ጠባቂ ነው፣ ስለጠበቀው ነገር ይጠየቃል።» (አል ቡኻሪ 2416 /ሙስሊም 1829)

9 ሚስቱ ያስገባችውን ቃል መጠበቅ

ጋብቻው በሚፈፀምበት ጊዜ፣ ሚስት ለምሳሌ፣ ይዘቱ ለየት ያለ ቤትን ሊገዛላት ወይም ሊሰራላት ዓይነት የተፈቀዱ ነገሮችን እንዲፈፀምላት ቃል ካስገባችው፣ ቃሉን የመጠበቅና የመሙላት ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የጋብቻ ውል ከቃልኪዳኖች ሁሉ ትልቁና ከባዱ በመሆኑ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስፈርቶች ሁሉ እጅግ በርሱ ልትሞሉ የሚገባው ብልትን የተፈቀደ ያደረጋችሁበት ቃል ኪዳን ወይም መስፈርት ነው።» (አል ቡኻሪ 4856 / ሙስሊም 1418)

የባል መብቶች

1 በመልካም ነገር ላይ እሱን የመታዘዝ ግዴታ አለባት

አላህ (ሱ.ወ) ወንድን በሴት ላይ የበላይ አስተዳዳሪ አድርጎታል። ይኸውም ልክ የአገር መሪዎችና አስተዳዳሪዎች ለሕዝብ እንደሚያገለግሉት፣ ጉዳይዎን የሚያስፈጸምላት፣ መስመር የሚያስይዝላትና የሚከታተልላት እሱ ነው ማለት ነው። ይህም ሊሆን የቻለው አላህ (ሱ.ወ) ለወንድ ልዩ መገላጫዎችን የሰጠው በመሆኑና በንብረት የማስተዳደር ኃላፊነት በሱ ላይ የተጣለ በመሆኑ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ወንዶች በሴቶች ላይ ቋሚዎች (አሳዳሪዎች) ናቸው፤ አላህ ከፊላቸውን በከፊሉ ላይ በማብለጠና (ወንዶች) ከገንዘባቸው (ለሴቶች) በመስጠታቸው ነው።» (አል ኒሳእ 34)

2 ባሏ እንዲረከባት መዘገጃጀት ወይም መመቻቸት

ባል በሚስቱ ላይ ካለው መብቶች አንዱ፣ እርሱ ግብረ ስጋ ግንኙነት እንዲፈጸም እራሷን ማመቻቸትና እንዲረከባት ማድረግ ነው። በመሆኑም ሆን ብላ ለርሱ መቆነጃጀትና መዘገጃጀት ይወደድላታል። የወር አበባ ደም ላይ መሆን፣ ወይም የግዳጅ ጾም ላይ መሆን፣ ወይም በህመምና በመሳሰሉት ሽሪዓዊ ምክንያቶች ካልሆነ በስተቀር፣ ሚስት ባሏ ሊገናኛት እየፈለገ ወይም ሲጠራት ፈቃደኛ ካልሆነች እጅግ በጣም ትወገዛለች፤ ከባድ ወንጀልንም ትሸከማለች።

ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው ሚስቱን ወደ ፍራሹ ሲጠራት እንቢተኛ ከሆነችና ተቆጥቶባት ወይም ተከፍቶባት ካደረገች እስኪነጋ ድረስ መላእክት ይረግሟታል።» (አል ቡኻሪ 3065 /መሰሊም 1436)

3 ባል ወደቤቱ እንዲገቡ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲገቡ አለመፍቀድ

ባል በሚስቱ ላይ ካለው መብቶች መካከል ሚስት እርሱ ከሚጠላቸው ሰዎች አንዱንም አለማስገባት ነው።

ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዲት ሴት በርሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር ባሏ እያለ ልትጾም አይፈቀድላትም፤ በሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር በቤቱ ውስጥ ሰው እንዲገባ መፍቀድ የለባትም።» (አል ቡኻሪ 4899)

4 በባል ፈቃድ ካልሆነ በስተቀር ከቤት አለመውጣት

ባል በሚስት ላይ ካሉት መብቶች አንዱ ያለርሱ ፍቃድ ከቤት አለመውጣት ነው። ልዩ ቦታ ለመሄድ መውጣቷም ይሁን ለስራ ጉዳይ መውጣቷ ሁለቱም አንድ ነው። ያለ ባል ፈቃድ አይሆንም።

5 ሚስት ባሏን መንከባከብ

ሚስት ባሏን በሀገሬው ተለምዶ መሰረት ምግብ በማዘጋጀትና መሰል በሆኑ በቤት ውስጥ ጉዳዮች ልትንከባከበው ይገባል።

> ከአንድ በላይ ሚስት ማግባት

በኢስላም የጋብቻ መሰረት የሚጠነሰሰው አንድ ወንድ ከአንድ ሴት ጋር የሚዋደዱ፣ የሚተሳሰቡና የሚደጋገፉ ገንዘብ በሚመሰርቱት ቤተሰብ ነው። ከመሆኑም ጋር፣ ኢስላም ለወንድ ከአንድ በላይ ሚስት እንዲያገባ ፈቅዶለታል። ይህ ደግሞ በቀደምት መለኮታዊ ድንጋጌዎችም ጭምር ሲሰራበት የነበረ ነው። ይህንን የፈቀደበት ዓላማ የግለሰቦችንና የማሕበረሰቡን ጥቅም ለመጠበቅ ነው። ይሁን እንጂ ጉዳዩን ስርዓት የለሽና ደንብ አልባ አድርጎ አልተወውም። እንደውም ሴቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ የሚያደርጉ መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችንና በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስቀምጧል።

1 ፍትሃዊነት

በቤት ወጪ፣ በመኖሪያ ቤትና በመሳሰሉት ግልጽ በሆኑ ቁሳዊ ጉዳዮች በሚስቶች መካከል ፍትሃዊ መሆን ግዴታ ነው። በመካከላቸው ፍትሃዊ መሆን የማይችል ከአንድ በላይ ማግባት በርሱ እርም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «አለማስተካከልንም ብትፈሩ አንዲትን ብቻ...ያዙ» (አል ኒሳእ 3)

ፍትሃዊ አለመሆን እጅግ በጣም አደገኛና አስከፊ ወንጀል ነው። ነብዩ(ሲወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት ሚስቶች ኖረውት ወደ አንደኛዋ ያዘነበለ ሰው የትንሳኤ ቀን በአንድ ጎኑ ተጣሞ ይቀሰቀሳል።» (አቡ ዳውድ 2133) የማይቻል ጉዳይ ነውና በልባዊ ፍቅር ፍትሃዊ መሆን ግዴታ አይደለም። በሚከተለው አንቀጽ ላይ የተጠቀሰውም ይኸው ነው። «በሴቶችም መካከል ምንም እንኳ ብትጎጉ (በፍቅር) ለማስተካከል አትችሉም።» (አል ኒሳእ 129)

2 የሚስቶችን ወጪ መሸፈን መቻል

የሚስቶቹን ጠቅላላ ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የመጀመሪያውን ጋብቻ ሲፈፅም ይህ ጉዳይ የጋብቻ መስፈርት እንደሆነው ሁሉ በሁለተኛው ላይ ደግሞ የበለጠ ወሳኝ የሆነ መስፈርት ይሆናል።

3 ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር

በኢስላም ከአንድ በላይ የማግባት ገደቡ ይህ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለናንተ ከሴቶች የተዋበላችሁን ሁለት ሁለት፣ ሦስት ሦስትም፣ አራት አራትም አግቡ።» (አል ኒሳእ 3)

ከአራት በላይ ሚስቶች ኖረውት ኢስላምን የተቀበለ ሰው፣ ከነርሱ መካከል አራቱን ብቻ መርጦ በማስቀረት ሌሎቹን ሊፈታ ይገባል።

4 ቤተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅና ዝምድናን ላለማበላሸት አንዳንድ ሴቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግባትም አይፈቀድም።

- ❖ አንዲትን ሴት፣ ከእህቷ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- ❖ አንዲትን ሴት፣ ከእናቷ እህት ከየሹሜዋ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- ❖ አንዲትን ሴት፣ ከአባቷ እህት፣ ከአክሲቷ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።

> ኢስላም ከአንድ በላይ ሚስት ማግባትን አስመልክቶ ሕግጋትና ቅድመ-ዝግጅቶች አስቀምጧል።

> ኢስላም የባልና የሚስት ግንኙነት ቀጣይነት ያለው መሆን እንዳለበት ያስተምራል። ለጉዳዩም ትኩረት ይሰጣል። ግና የግድ አስፈላጊ በሚሆንበት ወቅት ፍቺንም ይፈቅዳል።

ኢስላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆን እንዳለበት ይመክራል። ጋብቻው ሁለቱም ወገኖች ሞት እስኪለያዩቸው ድረስ የሚቆይ መሆን አለበት። አላህ (ሱ.ወ) ጋብቻን የጠበቀ ውል ሲል ጠርቶታል። በኢስላም፣ ጋብቻን ለተወሰነ የጊዜ ገደብ በሚል መፈፀም ጨርሶ አይፈቀድም።

ኢስላም በጋብቻ ላይ ሰዎችን ሲያበረታታ ድንጋጌው የወጣው በምድር ላይ ለሚኖር ሰብዓዊ ፍጡራን መሆኑ ግልጽ ነው። እነርሱ ደግሞ የራሳቸው የሆነ ልዩ መገለጫ ባህሪያትና ስጋዊ ፍላጎቶች አሏቸው። በመሆኑም አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና መንገዶች ሁሉ ሲዘጋጉ፣ የማስተካከያና የማሻሻያ ዘዴዎች ሁሉ ፍሬ አልባ ሲሆኑ፣ ከዚህ ውል እራሳቸውን እንዴት ነፃ ሊያደርጉ ወይም ሊያላቅቁ እንደሚችሉ ስርዓትን ደንግጎላቸዋል። በዚህም ለወንድም ሆነ ለሴቷ ፍትሃዊና ሚዛናዊ በሆነ መንገድ የሚበጃቸውን መስመር ይዘረጋል። ብዙ ጊዜ በባልና ሚስት መካከል የሚፈጠሩ አለመግባባቶች ፍቺን ብቸኛ የችግራቸው መፍትሄ የሚያደርጉበት አጋጣሚ አለ። በቤተሰቡም ሆነ በማህበረሰቡ ውስጥ ሰላምና መረጋጋት እንዲኖር የሚያደርግበት ሁኔታ ይኖራል። ምክንያቱም በባልና ሚስት መካከል የተመሰረተው ትዳር የተፈለገበትን ግብ ሊመታ ባለመቻሉ አብረው ከመቆየታቸው ይልቅ ፍቺ የተሻለ ይሆናል።

ከእንዲህ ዓይነቱ ሁኔታ ለመውጣት ሲባል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው። እያንዳንዳቸው ሌላ የትዳር አጋር መቀየር አለባቸው። ምናልባት ሁላቸውም ከመጀመሪያው የትዳር አጋራቸው ያጡትን ከዚህኛው ሊያገኙ ይችላሉ። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ቢለያዩም አላህ ሁሉንም በችሮታው ያብቃቸዋል። አላህም ችሮታው ሰፊ ጥበበኛ ነው።» (አል ኒሳእ 130)

ፍቺ እራሱን የቻለ ስርዓት አለው።

- ❖ ፍቺ በወንድ እጅ እንጂ በሴቷ እጅ አይደለም።
- ❖ አንዲት ሴት ከባሏ ጋር መኖር ካልቻለች፣ እሱ ደግሞ ሊፈታት ፍቃደኛ ካልሆነ፣ ዳኛ ዘንድ በመሄድ እራሷን ማስፈታት ትችላለች። ዳኛውም ያቀረበችው ምክንያት አሳማኝ ሆኖ ካገኘው ሊያፋታት ይገባል።
- ❖ አንዲት ሴት ከተፈታች በኋላ፣ ሁለት ጊዜ መመለስ ትችላለች። ነገር ግን ለሦስተኛ ጊዜ ከፈታት ሌላ ትክክለኛ ጋብቻ ፈፀማ እስካልተፈታች ድረስ ወደ መጀመሪያው ትዳር መመለስ አትችልም።

> የወላጆች መብት

ለወላጆች በጎ መዋል ከመልካም ስራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንዳን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሲሆን፤ አላህ (ሱ.ወ) እርሱን ከመገዛትና በአሃዳዊነቱ ከማመን ጋር አቆራኝቶታል።

ለእርሱ በጎ መዋልና ጥሩ መሆን ጀነት ለመግባት የሚያስችል ወሳኝ ምክንያት አድርጎታል። ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «ወላጅ የጀነት የመሐለኛው በር ነው፤ ይህን በር ብትፈልግ ችል በለው ወይንም ጠብቀው።» (አል ቲርሚዚ 1900)

❖ በወላጆች ላይ የማመፅና ለእርሱ ክፉ የመሆን አደገኝነት

መለኮታዊ መመሪያዎች በሙሉ በአደገኝነቱና በከባድ ወንጀልነቱ የተሰማሙበትና ከርሱም ያስጠነቀቁት ነገር ቢኖር ለወላጆች ክፉ መሆን ነው። ነብዩ (ሱ.ወ) ለሠሐቦቻቸው፡ «አይኩብዱ የከበዱ ወንጀሎችን አልነግራችሁምን?» አሉ። ሠሐቦችም፡ «እንዴታ ይንገሩን እንጂ አንቱ የአላህ መልክተኛ» አሉ። ነብዩም (ሱ.ወ)፡ «በአላህ ማጋራትና በወላጆች ላይ ማመፅ ናቸው።» አሉ። (አል ቡኻሪ 5918)

❖ በአላህ ላይ ከማመፅ ውጭ ባለ ጉዳይ እነርሱን መታዘዝ

አላህ(ሱ.ወ) ላይ በማመፅ ወይም የአላህን ሕግ በመጣስ እስካላዘዙ ድረስ ወላጆች በሚያዙት ነገር ሁሉ ለእርሱ ፍጹም ታዛዥ መሆን ግዴታ ነው። ምክንያቱም በፈጣሪ ላይ እያመፁ ለፍጡራን መታዘዝ አይፈቀድም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሰውንም በወላጆቹ መልካም አድራጎትን አዘዘው፤ ላንተም በርሱ ዕውቀት የሌለህን (ጣዖት) በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህ አትታዘዛቸው።» (አል አንከቡት 8)

❖ ለእርሱ በጎ መዋል በተለይም ሲሸመግሉ

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፤ እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ስሩ፤ በአንተ ዘንድ ጥንው አንዳቸው ወይም ሁሉታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸውም፤ ለእርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው።» (አል ኢስራአ 23) አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጅ ለወላጆቹ በተለይም ከሸመግሉና ከደከሙ በኋላ ታዛዥ እንዲሆንና እንዳይገላምጣቸው ወይም እንዳይቆጣቸው አዘዘ። ኡፍ በማለት ቢሆንም ቃል ባይተነፍስም እንኳ በእነርሱ ላይ መበላጨትና መቆጣት የለበትም።

❖ ከሃዲያን ወላጆች

አንድ ሙስሊም ወላጆቹ ከሃዲያን ቢሆኑም እንኳን ለእርሱ ፍፁም ታዛዥና በጎ የሚውልላቸው ሊሆን ይገባል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለአንተ በርሱ እውቀት የሌለህን ነገር በኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዛቸው፤ በቅርቢቱም ዓለም በመልካም ስራ ተወዳጃቸው» (አል ሉቅማን 15)

ለእርሱ በጎ ከመዋል ሁሉ እጅግ ታላቁና ጠቃሚው እነርሱን በጥሩ ስነምግባርና በጥበብ በተሞላ መልኩ ወደ ኢስላም መጥራት ነው።

> የልጆች መብት

❖ ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልካም ሚስት ለጋብቻ መምረጡ አባት ለልጆቹ ከሚያቀርብላቸው ስጦታዎች ሁሉ በላጩ ነው።

❖ ስም ከነርሱ የማይለይ የሆነ መገለጫቸው በመሆኑ፣ ልጆችን በሚያማምሩ ስሞች መሰየም ልጆች በወላጆች ላይ ካላቸው መብት መካከል ነው።

❖ በመልካም ስነ ምግባር አንጻራዊ ማሳደግ፣ መሰረታዊ የሃማኖች ጉዳዮችን ማስተማርና ሃይማኖታቸውን እንዲወዱ ማድረግ።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እያንዳንዳችሁ እረኞች ናችሁ፤ ከጠቢቃችሁት ነገርም ተጠያቂዎች ናችሁ፤ በሰዎች ላይ የተሾመ ሹም እረኛ ነው፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነው፤ አባወራ በቤተሰቡ ላይ እረኛ ነው፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነው፤ ሴት በባሏ ቤትና በልጆቹ ላይ እረኛ ነች፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነች፤ ባሪያም በአሳዳሪው ንብረት ላይ እረኛ ነው፤ ስለነርሱ ተጠያቂ ነው፤ አዎጅ! ሁላችሁም እረኞች ናችሁ፤ ሁላችሁም ስለጠቢቃችሁት ነገር ተጠያቂዎች ናችሁ።» (አል ቡኻሪ 2416 / መስሊም 1829)

ወላጆች እንደየአስፈላጊነቱና አንገብጋቢነቱ ቅደም ተከተል በማስያዝ ልጆቻቸውን ማነጽ ይኖርባቸዋል። በመጀመሪያ ከማጋራትና ከፈጠራ አመለካከት የጸዱ ማድረግ፣ ትክክለኛውን የእምነት መሰረት እንዲይዙና ከዚያም አምልኮዎችን፣ በተለይም ሠላትን እንዲሰግዱ ማድረግና ብሎም ጥሩ ስነምግባርንና ስርዓቶችን ሊያስተምሯቸው ይገባል። ክብርና በጎ የሆነን ሁሉ ሊያሳዩዋቸው ይገባል። ይህ አላህ ዘንድ ትልቅ ከሚባሉ ስራዎች ነው።

❖ ወጪ፡ ወላጅ አባት የወንድም ሆነ የሴት ልጆቹን ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። በዚህ ጉዳይ ላይ ችላ ማለትም ሆነ መሳንፍ አይገባውም። እንደውም እንደችሎታውና አቅሙ በተሟላ መልኩ ይህንን ኃላፊነት ለመወጣት መጣር ይኖርበታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው የሚያስተዳድረውን መጣሉ ብቻ ከወንጀል በኩል ይበቃዋል።» (አቡ ዳውድ 1692)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ሴት ልጆችን በመጠበቅና ለነርሱ ወጪ ማድረግን በተመለከተ እንዲህ ብለዋል፡- «የነዚህን ሴት ልጆች ጉዳይ የተሸከመና ለነርሱም በጎ የሞላላቸው፣ እነርሱ ለርሱ ከአሳት ግርዶ ይሆኑላታል።» (አል ቡኻሪ 5649 / መስሊም 2629)

❖ ወንዶችም ሆኑ ሴቶች በሁሉም ልጆች መካከል ፍትሃዊ መሆን። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህን ፍሩ በልጆቻችሁ መካከል ፍትሃዊ ሁኑ።» (አል ቡኻሪ 2447 / መስሊም 1623)

ሴቶችን ከወንዶቹ ማስበለጥ እንደማይፈቀድ ሁሉ ወንዶችንም ከሴቶች ማስበለጥም አይፈቀድም። ይህን ማድረግ አደገኛ ችግርን ይፈጥራል።

ስነ-ምግባርና በኢስላም

11

በኢስላም፣ ስነ-ምግባር ማሟያ ወይም ትርፍ ነገር አይደለም፤ ይልቅንም፣ በሁሉም ዘርፍ የጠበቀና ጥልቅ ትስስር ያለው የሃማኖት ክፍል ነው። ስነ ምግባር በኢስላም የላቀና ከፍተኛ ስፍራ አለው። ይህ ደግሞ በኢስላም ድንጋጌዎችና ህገ ደንቦች ውስጥ በይፋ የሚታይ እውነታ ነው፤ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተላኩትም መልካም ስነ ምግባሮችን ሊያሟሉ ነው።

የምዕራፉ ማውጫ

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

- ስነ-ምግባር የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) መላክ ዋነኛው ዓላማ ወይም ምክንያት መሆኑ
- ሥነ-ምግባር ዋና የእምነት ክፍል ነው
- ስነ-ምግባር ከሁሉም የአምልኮ ዘርፎች ጋር የተሳሰረ መሆኑ
- አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ባለቤቶች ያዘጋጀው የላቀ ችሮታና ታላቅ ምንዳ

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ልዩ መገለጫ

- የላቀ ስነ-ምግባር በተወሰኑ ሰዎች ብቻ የተለየ አይደለም
- የላቀ ስነ-ምግባር በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አለመሆኑ
- በህይወት ዘርፎች በጠቅላላ ውስጥ የሚኖሩ የላቀ ስነ-ምግባሮች
- በተለያዩ አገጣጫዎች ውስጥ የሚንጸባረቁ የላቀ ስነ-ምግባሮች

ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሕይወት ተምሳሌትነት

- መተናነስ
- እዝነት
- ፍትሃዊነት
- በጎ መዋልና ለጋስነት

ስነ-ምግባር በኢሰላም ውስጥ ያለው ስፍራ

1 ስነ-ምግባር፣ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ወደ ሰው ዘር ከተላኩበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው።

አላህ (ሱ.ወ) ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡- «እርሱ ያ በመሃይሞቹ ውስጥ አንቀጾቹን (ቁርአንን) በነርሱ ላይ የሚያነብላቸው፣ (ከማጋራት) የሚያጠራቸውም... የኾነን መልክተኛ የላከ ነው።» (ጁምዓ 2) በአአንቀጹ ላይ፣ አላህ (ሱ.ወ) ለምእመናን ቁርአንን እንዲያስተምራቸውና ከእኩይ ስነ-ምግባር እንዲያጠራቸው መልክተኛውን በመላኩ የዋለውን ውሳኔ አውሰቷል፡ ፡ እራሱን ማጥራት ወይም ተገዢው፡- ቀልብን በአላህ ከማጋራት እንዲሁም እንደ ቂምና ምቅኝነት ካሉ እኩይ ስነ-ምግባሮች፣ ንግግርና ተግባርን ደግሞ ከተወገዙ ልማዶች ማጥራትን ያካትታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አሻሚ ባልሆነ ግልጽ ቃላቸው እንዲህ ብለዋል፡- «እነሆ እኔ የተላኩት መልካም ስነ-ምግባሮችን ለሚላ ዘንድ ነው።» (አል ባይሃቂ 21301) ለነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) መላክ ምክንያት ከሆኑ ነገሮች አንዱና ዋነኛው ግላዊና ማህበራዊ ስነ-ምግባሮችን ማሳደግና ማረቅ ነው።

2 ስነ-ምግባር ዋነኛ የእምነት ክፍል ነው ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በኢማኑ ባላጩ አማኝ የትኛው ነው? ተብሎ በተጠየቁ ጊዜ፡ «በስነምግባሩ በላጫችሁ ነው ብለዋል።» (አል ቲርሚዚ 1162 /አቡ ዳውድ 4682)

አላህ (ሱ.ወ) ኢማንን በጎ ነገር በሚል አውሰቶታል፡ ፡ አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «መልካም ስራ፣ ፊቶቻችሁን ወደ ምስራቅና ምዕራብ አቅጣጫ ማዞር አይደለም፤ ግን መልካም ስራ በአላህና በመጨረሻው ቀን፣ በመላእክትም፣ በመጻሕፍትም፣ በነብያትም ያመነ ሰው... (ስራ) ነው።» (አል በቀራ 177) መልካም ነገር (ቢር)፡ በጎ ነገሮችን ከስነ-ምግባር፣ ከንግግርና ከተግባር ጋር የሚያቆራኝ ጥቅላዊ ስያሜ ወይም መጠሪያ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «መልካም ነገር ጥሩ ስነ ምግባር ነው።» ያሉት ለዚህ ነው። (ሙስሊም 2553) ይህ ጉዳይ በይበልጥ ግልጽ የሚሆነው በሚከተለው የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ንግግር ውስጥ ነው፡- «ኢማን ከስልሳ ሦስት እስከ ስልሳ ዘጠኝ ደረጃዎች አሉት፤ ከፍተኛው ላኢላሃኢላላህ የሚለው ቃል ሲሆን ዝቅተኛው ደግሞ ከመንገድ ላይ ቆሻሻን ማስወገድ ነው፤ ህፍረትም ከኢማን ክፍል ነው።» (ሙስሊም 35)

> ስነ ምግባርን ማሟላት ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተልዕኮ ዓላማዎች ዋነኛው ነው

3 ስነ-ምግባር ከአያንዳንዱ የአምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው አላህ (ሱ.ወ) አንድንም የአምልኮ ዓይነት ሲያዝ ስነምግባራዊ ዓላማውን ወይም በግለሰብና በማህበረሰብ ላይ የሚያስገኘውን ለውጥ ወይም የሚጥለውን ፋና አብሮ ያሳስባል ወይም ይገልጻል። ለዚህ ምሳሌ የሚሆኑ በርካታ ጉዳዮች አሉ፤ ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

ሠላት፡
«ሠላትንም (ደንቡን ጠብቀህ) ስገድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና።» (አል አንከቡት 45)

ዘካ፡
«ከገንዘቦቻቸው ስትኾን በርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የኾነችን ምጽዋት ያዝ።» (አል ተውባ 103)

በመሰረቱ፣ ዘካ ለሰዎች በጎ መዋል፣ እነርሱን መደገፍና መርዳት ነው። ከዚህ ባሻገር ደግሞ፣ የሰጪውን ክፍል ነፍስ ከመጥፎ ስነ-ምግባሮች ያጠራለታል።

ጾም፡
«እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ክፍንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።» (አል በቀራ-183) የጾም ዓላማው፣ ትዕዛዙን በመፈጸምና የተከለከለውን በመራቅ አላህን መፍራት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡ - «የውሸት ንግግርና በርሱ መስራትን ያልተወ ሰው፣ ምግብና መጠጡን ከመተው አላህ ጉዳይ የለውም።» ብለው የተናገሩት ለዚህ ነው። (አል ቡኻሪ 1804) መጻሙ ከሰዎች ጋር በሚኖረው ግንኙነት ስነ-ምግባራዊ ለውጥ ያላመጣለት ሰው በርሱ ላይ የጾም ዓላማ አልተረጋገጠበትም።

4 አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንዳ

በዚህ ዙሪያ በርካታ የቁርኣንና የሐዲስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል፡-

■ በትንሳኤ ቀን በሚዛን ላይ እጅግ በጣም ክብደት ከሚያነሱ ወይም ከሚደፉ መልካም ስራዎች መካከል ነው።

ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሚዛን ላይ ተደርጎ ከጥሩ ስነ-ምግባር የበለጠ የሚከብድ ነገር የለም፤ የጥሩ ስነ-ምግባር ባለቤት የጸመኛና የሰጋጅ ደረጃን በርሱ ይደርሳል።» (አል ቲርሚዚ 2003)

■ ጀነት ለመግባት ዋና ምክንያት ነው።

ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሰው ልጅን በብዛት ጀነት የሚያስገባው፣ አላህን መፍራትና ሰናይ ስነ-ምግባር ነው።»

(አል ቲርሚዚ 2004 /ኢብኒ ማጃቅ 4246)

■ የጥሩ ስነ ምግባር ባለቤት የትንሳኤ ቀን ለነብዩ (ሱ.ወ) እጅግ የቀረበ ይሆናል።

ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በትንሳኤው ቀን እኔ ዘንድ እጅግ ተወዳጃችሁና በስፍራም ለኔ የበለጠ ቅርባችሁ፣ ከናንተ መካከል በስነ ምግባሩ በላጫችሁ ነው።» (አል ቲርሚዚ 2018)

■ በጀነት ከፍተኛውን ማዕረግ እንደሚያገኝ ነብዩ (ሱ.ወ) ዋስትና ሰጥተውታል።

ነብዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እውነቱ እርሱ ዘንድ ቢሆንም መግትን ለተወ ሰው፣ በጀነት ዳርቻ የሆነ ቤትን፣ ለቀልድ ቢሆንም ውሸትን ለተወ ሰው ደግሞ በጀነት መሐል የሆነ ቤትን፣ ስነ-ምግባሩ ላማረ ሰው ደግሞ በጀነት የላይኛው ክፍል የሚገኝ ቤትን ዋስትና አሰጠዋለሁ።» (አቡ ዳውድ 4800)

> ሰናይ ስነ ምግባር አላህ ዘንድ ከታላላቅ ተግባራት መካከል የሚመደብ ሲሆን ለሰው ልጅም አረፍትና ደስታን ይሰጠዋል።

በኢሰላም ውስጥ የስነ ምግባር ልዩ መገለጫዎች

በኢሰላም፣ ስነ ምግባር በርካታ የሆኑ ልዩ መገለጫዎች አሉት። ያ ደግሞ ይህን ታላቅ ሃይማኖት ልዩ ከሚያደርጉት ጉዳዮች መካከል ነው።

1. የላቀ ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም።

አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጅን ሲፈጥር በተለያዩ ቅርጽ፣ ቀለምና ቋንቋ ላይ አድርጎ ነው። ይሁን እንጂ በአላህ ሚዛን ሁሉም እኩል ናቸው። በኢማናቸው፣ አላህን በመፍራታቸውና በጥሩነታቸው ልክ እንጂ፣ አንዳቸው በሌላኛው ላይ ምንም ዓይነት ብልጫ የለውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ፤ እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ፤ አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈሪያችሁ ነው።» (አል ሑጁራት 13) መልካም ስነ ምግባር፣ አንድ ሙስሊም ከማንኛውም ሰው ጋር ያለውን ግንኙነት ልዩ እንዲሆን ያደርገዋል። ምክንያቱም፣ በሃብታምና በድሃ፣ ደረጃው በተለቀና ባነሰ፣ በጥቁርና በነጭ፣ በዐረብና ዐጀሙ መካከል ልዩነት ስለማይፈጥር ነው።

ሙስሊም ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖር ስነምግባር አላህ (ሱ.ወ) ስነ ምግባራችን ከሁሉም ጋር ያሚረ እንዲሆን አዞናል። ፍትሃዊነት፣ በጎነት፣ እዘነት፣ ትክክለኛ ሙስሊም ከሙስሊሞችም ሆነ ከካሃዲያን ጋር በሚኖረው ግንኙነት የሚታወቅበት መገለጫዎቹ ናቸው። በመሆኑም ሙስሊም ይህ መልካም ስነ ምግባር ሙስሊም ያልሆኑ ወገኖችን ወደዚህ ታላቅ ሃይማኖት የሚጠራበት ዋነኛ መንገዱ እንዲሆን ይጥራል።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከነዚያ በሃይማኖት ካለተጋደሏችሁ ከአገሮቻችሁም ካለወጡዎችሁ (ከሃዲያዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም፤ አላህ ትክክለኞቹን ይወዳልና።» (አል ሙምተሒና 8)

አላህ የከለከለው ከካሃዲያን ጋር መንዳኘትንና እነርሱ ያሉበትን ክህደትና ማጋራትን መውደድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሚከለክላችሁ ከነዚያ በሃይማኖት ከተጋደሉዎችሁ ከቤቶቻችሁም ካወጡዎችሁ እናንተንም በማውጣት ላይ ከረዱት (ከሃዲያዎች) እንዳትወዳጁዎቸው ብቻ ነው፤ ወዳጅ የሚያደርጓቸውም ሰዎች እነዚያ እነርሱ በዳዮቹ ናቸው።» (አል ሙምተሒና 9)

>የዘር ሃረጎቻቸውም ሆነ ሃይማኖታቸው ከርሱ ጋር የሚለያይ ቢሆንም፣ አንድ ሙስሊም ከሁሉም ሰው ጋር የሚኖረው ግንኙነት በመልካም ስነ ምግባር ላይ የተመሰረተ መሆን አለበት።

2. የላቁ ስነ ምግባር ስራዎች ብቻ የተገደቡ አይደሉም።

ስነ ምግባር ከእንሰሳት ጋር

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ እንዲት ሴት ድመትን አስራ በረሃብ በመግደል ምክንያት ጀሃነም እንደገባች፣ ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ አንድ ሰው የተጠማ ውሻን በማጠጣቱ ምክንያት አላህ ወንጀሎቹን እንደማረው ነግረውናል።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እንዲት ሴት ባሰረቻት ድመት ምክንያት እሳት ገባች፤ ወይ አላበላቻት ወይ ከመሬት ነፍሳቶች እንድትበላ አልተወቻት።» (አል ቡኸሪ 3140/ ሙስሊም 2619)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «አንድ ሰውዬ በመንገድ እየተጓዘ ሳለ ውሃ ጥም ጠናበት፤ የጉድጓድ ውሃ አገኘ፤ ወደ ጉድጓዱ ወርዶ ጠጣ፤ ከዚያም ሲወጣ ከመጠማቱ የተነሳ አፈር የሚልስ፤ ምላሱን ጎልጉሎ የሚያለክልክ ውሻ አገኘ፤ እንዲህም አለ፡- «ይህ ውሻ ልክ እኔ ተጠምቼ እንደነበርኩት ዓይነት ተጠምቷል» አለና በድጋሚ ወደ ጉርጓዱ ወርዶ፤ በጫማው ውሃ ሞልቶ፤ በአፉ ነክሶ ይዞ በመውጣት ውሻውን አጠጣው፤ በዚህም አላህ ስራውን ወደላት ወንጀሎን ማረው።» ብለው ተናገሩ። ሠላቦቹም፡ «የአላህ መልክተኛ ሆይ! እኮ እኛ በነዚህ እንሰሳትም ምንዳ እናገኛለን?» በማለት ጠየቁ፤ እሳቸውም፡

«ነፍስ ባለው ነገር ሁሉ ውስጥ ምንዳ አለ።» አሉ። (አል ቡኸሪ 5663 / ሙስሊም 2244)

ስነ ምግባርና የአካባቢ ጥበቃ ኢስላም፣ በመመራመርና ስልጣኔን በማሳደግ፣ በመስራት፣ በማልማት፣ ምድርን እንድናስውባት አዘናል። ይህም፣ ምድር ላይ ያለውን ጸጋ በመጠበቅ እንዲሁም ከሚያበላሹትና ከሚያባክኑት ነገሮች በመከላከልና በሚገባው ስፍራ ላይ ግልጋሎት እንዲሰጥ በማድረግ ይረጋገጣል። የአካባቢ ብልሽትና ብክለት

ሰዎችን፣ እንሰሳትንም ሆነ እጽዋትን መጉዳቱ ሁሉም በአንድ ዓይን የሚታይ ነው። ጉዳቱ በየትኛውም አካል ላይ ቢሆን፣ ኢስላም አጥብቆ የሚያወግዘውና የሚጠላው ተግባር ነው። አላህ (ሱ.ወ) በማንኛውም የሕይወት ዘርፍ ማበላሸትን አይወድም። እንዲህም ይላል፡- «አላህም ማበላሸትን አይወድም።» (አል በቀራ 205) ይህ ኢስላማዊ እሴት፣ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሙስሊሞች በአስቸጋሪና አጣብቂኝ ሁኔታ ውስጥ እንኳን ቢሆኑ፣ መልካምን እንዲሰሩና ምድርን ያለሙ ዘንድ ትእዛዝን እንዲያስተላልፉ አድርጓል። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችሁ በእጅ ችግኝ ይዞ ሰዓቲቷ ብትከሰት፤ ሳትከሰት ሊተክላት የቻለ ሁሉ ይትከላት።» (አህመድ 12981)

> ኢስላም አካባቢን በመጠበቅ ላይ ያበረታታል።

3. መልካም ስነ ምግባር በሕይወት ዘርፎች ሁሉ

በቤተሰብ ውስጥ:

ኢስላም፣ በአንድ ቤተሰብ አባላት መካከል ስነ ምግባር ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠው እንደሆነ አጽንኦት ይሰጣል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በላጫችሁ ለቤተሰቡ መልካም የሆነው ነው፤ እኔ ለቤተሰቦቼ መልካማችሁ ነኝ።» (አል ቲርሚዚ 3895)

- ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሰው ዘር በጠቅላላ ምርጡ ሰው ናቸው። እንዲህ ከመሆናቸውም ጋር በትንሽ በትልቁ፣ በቤት ውስጥ ጉዳይ ባለቤታቸውን ይረዱና ያግዙ ነበር። ባለቤታቸው፣ እመት ዓኢሻ(ረ.ዐ) የሚከተለውን ብለዋል፡- «አላቸው በቤተሰባቸው ጉዳይ የተጠመዱ ነበሩ።» (አል ቡኻሪ 5048) የህ ይረዱቸው ነበር፤ በቤት ውስጥ በሚሰሩት ስራ ከቤተሰባቸው ጋር ይሳተፉ ነበር ማለት ነው።
- ከሚስቶቻቸው ጋር ይቃለዱና ይጫወቱም ነበር፤ ባለቤታቸው እመት ዓኢሻ(ረ.ዐ) እንዲህ ይላሉ፡- «በአንድ ወቅት ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጋር በሆነ ጉዟቸው ላይ አብራሪያቸው ተጉገፎ ነበር፤ በወቅቱ እኔ ልጅ ነበርኩ። አልወፈርኩም አልከበድም ነበር፤ ነብዩ ለሰዎች እንዲህ አሉ፡ «ቅደሙን ከፊት ከፊት ሂዱ።» ሰዎቹም ከፊት ከፊት ሄዱ። ከዚያም «ነይ እስኪ እንሸቀዳደም» አሉኝ ተሸቀዳደምንና እኔ ቀደምኳቸው፤ ዝም አሉኝ፤ ከወፈርኩ፣ ከብደት ከጨመርኩ እና ተሸቀዳደሙን እንደነበረ ከረሳሁት በኋላ አሁንም በሆነ አጋጣሚ በአንድ ጉዟቸው ላይ አብራሪያቸው ተጉገዙ። አብረውን የነበሩ ሰዎችን «ወደፊት ቅደሙ» አሏቸውና ሰዎቹም ከፊት ከፊታችን ተገዙ፤ እስቸውም «እስኪ ነይ እንሸቀዳደም» አሉኝ፤ ተሸቀዳደምንና ቀደሙኝ፤ ከዚያም እየሳቁ፣ «ይህች የዚያች መካሻ ናት።» አሉኝ « (አሕመድ 26277)

በንግድ ውስጥ:

ምናልባት የሰው ልጅ ለገንዘብ ካለው ፍቅር የተነሳ ድንበር በማለፍ እርም የተደረጉ ነገሮች ውስጥ ሊዘፈቅ ይችላል፡ ፡ በመሆኑም ኢስላም ይህን የገንዘብ ውደታውን በላቀ ስነ ምግባር ሥርዓት ማስያዝ እጅጉን አስፈላጊ እንደሆነ አጽንኦት ሰጥቶ ያስተምራል። ለምሳሌ፡

- ኢስላም በሚዛን ድንበር ማለፍንና መበደልን ይከለክላል። ይህን የሚሠራ ሰውንም ብርቱ የሆነ ቅጣት እንደሚጠብቀው ይነግራል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለሰላቢዎች ወዮላቸው፤ ለነዚያ ከሰዎች ባሰሰፈሩ ጊዜ የሚያስሞሉ፤ ለነሱም (ለሰዎቹ) በሰፊና ወይም በመዘኑላቸው ጊዜ የሚያንድሉ (ለኾኑት)» (አል ሙጠፊፊን 1-3)
- በግብይት ላይ ገራገር መሆንን ያበረታታል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሲሸጥ፤ ሲፋረድ ገር የሆነን ሰው አላህ ይዘንለት።» (አል ቡኻሪ 1970)

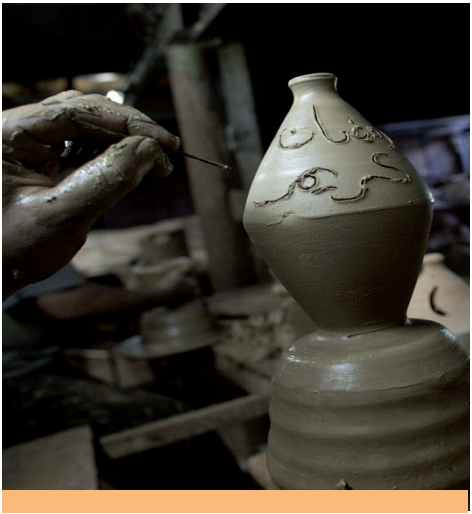

በሥራ ውስጥ:

ኢስላም፣ የፈጠራ ባለቤቶችን በርካታ ስነ ምግባሮችና ስርዓቶችን ሊላበሱ እንደሚገባ ያስተምራል።

■ ሥራን በብቃትና በጥራት መስራትን፤ ምርትን በሚያምር ሁኔታ ማምረትን ያዛል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ይላሉ፡- «አላህ (ሱ.ወ)፣ አንዳችሁ በሚሠራ ጊዜ ሥራውን በብቃትና በጥራት እንዲሰራው ይፈልጋል።» (አቡ ያዕሳ 4386/ አል በይሃቂ ፊ ሺዓቢል ኢማን 5313)

■ ከሰዎች ጋር የተደረገን ስምምነትና ውል መጠበቅ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ «የመናፍቅነት መገለጫ ምልክቶች ሦስት ናቸው፤» ካሉ በኋላ ከነሱ መካከል «ቃል ከገባ በኋላ ቃሉን ማፍረስ» በማለት ጠቅሰዋል። (አል ቡኸሪ 33)

4. የላቀ ስነ ምግባር በማንኛውም ሁኔታ አስፈላጊ ስለመሆኑ

በኢስላም፣ ስነ ምግባር እዚህ ውስጥ አይገባም የሚባልለት ነገር የለም። ሙስሊም፣ ጦርነትን ጨምሮ እጅግ አዳጋች በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ እንኳ የአላህን ሕግ በመፈፀም ረገድ የመልካም ስነ ምግባርን መርሆዎች ይከተላል። የአንድ ነገር ዓላማና መድረሻ መልካምነት የመዳረሻ መንገዶቹን መጥፎ ገጽታ አያጸዳውም፤ ስህተትነቱንና ጥመቱንም አይሸፍነውም።

ስለሆነም ኢስላም ሙስሊሙን፣ ከጠላት ጋር በሚኖረው ግንኙነት እና በጦርነት ወቅት በሚኖረው ሁኔታ ላይ ሳይቀር፣ በእያንዳንዱ እንቅስቃሴው የሚገዛውና በስርዓት የሚመራው የሆነ ጠቅላይ መመሪያ አስቀምጧል። ይህ መመሪያ፣ የአንድ ሙስሊም የሕይወት ገጠመኝ፣

የንዴትና የጭፍንነት ግላዊ ስሜቶች ተገርና እንዲሁም ለቁም ለችክተኝነትና ለማን አለበኝነት መፈንጨያ እንዳይሆን ያደርገዋል።

በጦርነት ላይ ያለው የኢስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ

1- ኢስላም ከጠላት ጋር ፍትሃዊነትና ሚዛናዊነት እንዲኖር አዟል፤ በደልንና በነርሱ ላይ ድንበር ማለፍን ከልክሏል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ፤ አስተካከሉ፤ እርሱ (ማስተካከል)ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው። » (አል ማኢዳ ለ) ለጠላቶቻችሁ ያላችሁ ጥላቻ ድንበር እንድታልፉና በደል እንድትፈጽሙ ሊያደርጋችሁ አይገባም ማለት ነው። ይልቁንም በንግግራችሁም ሆነ በተግባራችሁ ፍትሃዊ ሁኑ እያለ ነው።

2- ኢስላም፣ ከጠላት ጋር በሚደረግ ውልና ስምምነት መከዳትንና ማታለልን ይከለክላል።

ጠላትንም ቢሆን መከዳትና ማታለል ከልክል ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከዳተኞችን አይወድምና፡ ።» (አል አንፋል 58)

3- ኢስላም የጠላትን ሬሳ ማንገላታትና መቆራረጥን ይከለክላል። የሙታንን ገላ መቆራረጥ ሐራም ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «ሬሳን አትቆራርጡ» ብለዋል። (ሙስሊም 1731)

4- በጦርነት ላይ የማይሳተፉ አካባቢን በማበላሸት የማይታወቁ የሆኑ ሰላማዊ ነዋሪዎችን መግደል ይከለክላል

ታላቁ ሠሐቢይ፣ የሙስሊሞች ኸሊፋ፣ አቡበከር(ረ.ዐ)፣ ኡሳማ ቢን ዘይድን(ረ.ዐ) ወደ ሻም ሀገር የጦር መሪ አድርገው በላኩ ጊዜ፡- «ታዳጊ ሕፃንን፣ ያረጀ ሽማግሌንም፣ ሴትንም አትግደሉ። የተምር ዛፍን አትቁረጡ አታቃጥሉም። የሚያፈራ ዛፍንም አትቁረጡ። ልትመገቡ ካልሆነ በስተቀር በበቀል የሕዝቦችን ፍየሎች፣ ላምና ግመሎች አትረዱ። እራሳቸውን ለአምልኮ ያገለሉ፣ በገዳማት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎችም ያጋጥሟቸዋል፤ እራሳቸውን አሳልፈው በሰጡለት ነገር ላይ ተዋቸው።» ብለዋል፡ ፡ (ኢብኑ ዓሳኪር 2/ 50)

ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ አስተምህሮት መካከል፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ እጅግ የላቀ ለሆነው የሰው ልጅ መልካም ስነ ምግባር ዓይነተኛ ተምሳሌት ነበሩ። ቁርአን የሳቸውን ስነ ምግባር ታላቅ በማለት የገለጸው ለዚህ ነው። ባለቤታቸው እመት ዓኢሻም(ረ.ዐ) ስለርሳቸው ስነ ምግባር ሲናገሩ፡- «ስነ ምግባራቸው ቁርአን ነበር።» ከማለት ሌላ የተሻለ የረቀቀ አገላለጽ አላገኙለትም። እርሳቸው፣ ለቁርአን ስነ ምግባራዊ አስተምሮት ተግባራዊ ተምሳሌት ነበሩ።

> ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በስነ ምግባራቸው ከሰዎች ሁሉ የላቀ ነበሩ።

መተናነስ፡

❖ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እርሳቸውን በማክበርና በማላቅ አንድም ሰው እንዲቆምላቸው አይፈልጉም ነበር። ከዚህም አልፎ ሠሐቦቻቸውን እንዲህ ማድረግን ከልክለዋል። በመሆኑም ሠሐቦች ለርሳቸው ያላቸው ክብርና ውዴታ እጅግ ጠንካራ ከመሆኑ ጋር የእርሳቸውን መምጣት እያዩ አይቆሙላቸውም። ይህ ሊሆን የቻለው፣ እንዲህ ዓይነቱን ተግባር እርሳቸው እንዲሟጠሉ ስለወቁ ነው። (አህመድ 12345 /አል በዛር 6637)

❖ ዐዲይ ቢን ሓቲም(ረ.ዐ) ኢስላምን ሲቀበል፣ ወደርሳቸው ዘንድ መጣ። ዐዲይ፣ ከዐረብ መኳንንት አንዱ ነበር። የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ጥሪ እውነታ ለማወቅ ፈለገ። ዐዲይ(ረ.ዐ) ይህንን ገጠመኝ ሲናገር፡- «እርሳቸው ዘንድ ስደርስ አንዲት ሴትና አንድ ወይም ከአንድ በላይ ሕፃናት አብረዋቸው ነበሩ፤ - ከነብዩ ጋር ያላቸውን የዝምድና ቅርብም ጠቅሷል - በዚህን ጊዜ እነሆ እርሱ የኪስራም ሆነ የቀይሠር ንግስና ዓይነት እንዳልሆነ ተረዳሁኝ።» ይላል። (አህመድ 19381)

መተናነስ የነብዩት ሁሉ መገለጫ ባህሪ ነው።

❖ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከባልደረቦቻቸው ጋር ሲቀመጡ፣ ከነርሱ መካከል እንደሆነ አንድ ተራ ሰው ነበር። ከነሱ የሚለዩበት ምንም ነገር አይታይባቸውም። በዙሪያቸው ከሚቀመጡት የሚለያቸው የሆነ ስፍራም አይቀመጡም። የማያቃቸው እንግዳ ሰው በተቀመጡበት ቦታ በድንገት በሚገባ ጊዜ፣ እርሳቸውን ከባልደረቦቻቸው ለይቶ ማወቅ አይችልም። እናም «ከመካከላችሁ ሙሐመድ የትኛችሁ ነው? « በማለት ይጠይቅ ነበር። (አል ቡኻሪ 63)

❖ አነስ ቢን ማሊክ እንዲህ ብለዋል፡- «ከመዲና ባሮች መካከል የሆነች አንዲት ባሪያ፣ ጉዳይዋን እንዲያስፈፅሙላት የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) እጅ ይዛ የፈለገችበት ቦታ ትሄድ ነበር።» (አል ቡኻሪ 5724)

«እጃቸውን ይዛ» የሚለው ሐረግ፣ ለትንሹም ለደካማውም የነበራቸውን እሺታና ገራገርነት ለመግለፅ የተጠቀሙበት ነው። ይህ፣ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በመተናነስ ላይ የነበራቸውን ባህሪ ድካ በደረሰ መልኩ ይገልጻል። ምክንያቱም በታሪኩ ላይ የተጠቀሰው ወንድ ሳይሆን ሴት፣ ነፃ ሳትሆን ባሪያ ነች። ከመሆኑም ጋር ጉዳይዋን እንዲያስፈፅሙላት የፈለገችበት ስፍራ ይዛቸው ትሄድ ነበር።

❖ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በልቡ ውስጥ የቅንጣት ክብደት ያህል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም።» (መስሊም 91)

እዝነት፡

❖ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «አዛኞች አርረህማን ያዝንላቸዋል፤ በምድር ውስጥ ላለ እዘኑ፣ ከሰማይ በላይ ያለው ያዝንላችኋልና።» ብለዋል (አል ቲርሚዚ 1924 / አቡ ዳውድ 4941)

የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አዛኝነት በበርካታ ስፍራዎች ላይ ይንጸባረቃል፤ ከነዚህም መካከል፡

■ **ለሕፃናት የነበራቸው እዝነት፡**

❖ አንድ ገጠሬ ወደ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡ «ልጆቻችሁን ትስማላችሁን? እኛ ግን አንስማቸውም፡፡» አላቸው፡፡ ነብዩም (ሰ.ዐ.ወ)፤ «ታዲያ አላህ ከቀልብህ ውስጥ እዝነትን የነጠቀ ከሆነ እኔ ምን ላደርግልህ እችላለሁ?» በማለት መልስ ሰጡት፡፡

(አል ቡኻሪ 5652 ሙስሊም 2317)

ሌላ ገጠሬ ደግሞ የዓሊይን ልጅ ሐሰንን ሲሰሙ ተመለከታቸውና፤ «እኔ አስር ልጆች አሉኝ ነገር ግን አንዱንም ስሜው አላውቅም፡፡» አለ፡፡ በዚህን ጊዜ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «እነሆ የማያዘን አይታዘንለትም፡፡» አሉት፡፡ (ሙስሊም 2318)

❖ አንድ ጊዜ የልጃቸውን ሴት ልጅ፤ ኡማማ ቢንት ዘይነብን ይዘው ሰግደዋል፡፡ ሱጁድ ሲያደርጉ ቁጭ ያደርጓታል፤ ሲቆሙም ይሸከሟት ነበር፡፡ (አል ቡኻሪ 494/ ሙስሊም 543)

❖ ሠላት ውስጥ ሆነው የሕፃን ልጅ ለቅሶ ከሰሙ፤ ሠላቱን አጠርፍ ፈጠን አድርገው ይሰግዱ ነበር፡፡ አቡ ቀታዳ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሚከተለውን አስተላልፈዋል፡ «ሠላት ስሰግድ በውስጧ ማስረዘምን እፈልጋለሁ፤ ከዚያም የሕፃን ልጅ ለቅሶ እሰማለሁ፤ እናም እናትየዋን እንዳላስጨንቃት በማሰብ ሠላቱን አሳጥራለሁ፡፡» (አል ቡኻሪ 675/ ሙስሊም 470)

■ **ለሴቶች የነበራቸው እዝነት**

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሴት ልጆችን በመንከባከብ ለነርሱ በጎ በመዋል ላይ አነሳስተዋል፡፡ «በነዚህ ሴት ልጆች የሆነ ፈተናን የተፈተነ ለነርሱም በጎን የዋለ ሰው ለርሱ ከእሳት ግርዶ ይሆኑላታል፡፡» ይሉም ነበር፡፡

(አል ቡኻሪ 5649 / ሙስሊም 2629)

የሚስትን ሙብት በተመለከተ ጠበቅ አድርገዋል፡፡ የሷን ጉዳይ ልዩ ትኩረት ቸረውታል፡፡ የተለየ እንክብካቤም ሰጥተውታል፡፡ ሙስሊሞችም በዚህ ዙሪያ ከፊላቸው ለከፊሉ አደራን እንዲያስተላልፍ አዘዋል፡፡ « ስለ ሴቶች መልካም ነገርን ተናዘዙ፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቡኻሪ 4890)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከቤተሰባቸው ጋር ገራገር በመሆን ዓይተኛ ተምሳሌት ነበሩ፡፡ ለምሳሌ፤ በአንድ ወቅት ግመላቸው አጠገብ ቁጭ ባሉበት ባለቤታቸው ሠፊያ(ረ.ዐ) እግሯን በጉልበታቸው ላይ በማድረግ ተንጠላጥላ ግመሉ ላይ ወጥታለች፡፡ (አል ቡኻሪ 2120)

ልጃቸው ፋጢማ እሳቸው ዘንድ በምትመጣ ጊዜ እጇን ይዘው ይስሟታል፤ እርሳቸው በሚቀመጡበት ቦታም ያስቀምጧታል፡፡ (አቡ ዳውድ 5217)

■ ለደካሞች የነበራቸው እዝነት

❖ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ሰዎች ወላጅ አልባ ሕፃናትን የመንከባከብ ኃላፊነትን እንዲወስዱ ያነሳሉ ነበር። ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- አመልካች ጣታቸውንና የመሐል ጣታቸውን በማቆራኘት፣ - «እኔና ወላጅ አልባ ሕፃንን (የቲምን) የሚንከባከብ ሰው፣ በጅነት ውስጥ እንዲህና እንዲህ ነን» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 4998)

❖ ባሎቻቸው ለሞቱባቸው ሴቶች እና ለችግረኞች ጉዳይ የሚረጋገጥና የሚለፉ ሰው፣ ቀኑን በጾም፣ ሌሊቱን ደግሞ በመስገድ ከሚያሳልፍ፣ በአላህ መንገድ ላይ ከሚታገል ታጋይ ጋር እኩል አድርገውታል። (አል ቡኻሪ 5661/ሙስሊም 2982)

❖ ለደካሞች መራራትና መደንገጥ፣ መብታቸውን መጠበቅ ወይም መስጠት፣ ለሲባይ መጨመርና በጠላት ላይ ድልን የመገናጸፊያ ሰብብም እንደሆነ አስተምረዋል፡ ፡ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «ደካሞችን ፈልጉልኝ፤ ድልን የምታገኙትም ሆነ ሲሳይን የምታገኙት በደካሞቻችሁ ነው።» ይላሉ። (አቡ ዳወድ 2594)

> ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲት ሰሃባዎች ጫጮቻቸውን የወሰዱበትን ወፍ ስትረጋጋ በተመለከቱ ጊዜ እንዲህ ብለው ነበር፡ ማንንው ይህችን ልጃቸውን በመውሰድ ያስደነገጣት? ልጃቸውን መልሱላት።

> ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ባሎቻቸው ለሞቱባቸው ሴቶችና ለችግረኞች በጎ የሚውልን ሰው፣ በአላህ መንገድ ላይ ከሚታገል ሰው ጋር እኩል አድርገውታል።

■ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለእንሰሳት የነበራቸው እዝነት

❖ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ሰዎች ለእንሰሳት እንዲራሩ ያሳስቡ ነበር። የማይችሉትን ነገር እንዳያሸከሟቸውና እንዳያንገላቷቸው አስጠንቅቀዋል። ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) በነገሮች ሁሉ አሳምሮ መስራትን ደንግጓል፤ እናም ስትገድሉ አገዳደላችሁን አሳምሩ፤ ስታርዱም አስተራረዳችሁን አሳምሩ፤ አንዳችሁ ቢላዋውን ይሳለው፤ እርዱንም በቶሎ ያሳርፈው ።» (ሙስሊም 1955)

❖ አንድ ሠሐብይ እንዲህ ብሏል፡- በአንድ ወቅት ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ያቃጠልኑትን የጉንዳን መንደር ተመለከቱና፣ «ይሄን ያቃጠለው ማን ነው?» በማለት ጠየቁ፤ እኛ ነን አልናቸው፤ እሳቸውም፡ «የእሳት ጌታ እንጂ በእሳት ማንም ማንንም ሊቀጣ አይገባም።» አሉን። (አቡ ዳወድ 2675)

ፍትሃዊነት፡

❖ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የቅርብ ዘመዳቸው ላይም ቢሆን ፍትሃዊውን የአላህ ፍርድ ተፈፃሚ ከማድረግ ወደ ኋላ የሚሉ አልነበሩም። አላህም እንዲህ ሲል አዟል፡ - «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በትክክል (በፍትሕ) ቋሚዎች፣ በነፍሶቻችሁ ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢኾንም እንኳ ለአላህ መስካሪዎች ኹኑ።» (አል ኒሳአ 135)

> ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከቅርብ ዘመዶቻቸውም ሆነ ከጠላት ጋር ባላቸው ግንኙነት፣ እጅግ ሚዛናዊና ፍትሃዊ ነበሩ።

- ✦ የተወሰኑ የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ባልደረቦች፣ ጎሳዎ ውስጥ ኩብር የነበራት፣ ሰርቃ የተያዘች አንዲት ሴት ላይ ኢስላማዊው ቅጣት ተፈፀሟል እንዳይሆንባት ለማሟላድ ወደ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ በመጡ ጊዜ፣ «የሙሐመድ ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ፤ የሙሐመድ ልጅ ፋጢማ ብትስርቅ እንኳን እጄን እቆርጠዋለሁ።» ብለው መልሰዋቸዋል። (አል ቡኻሪ 4053 / ሙስሊም 1688)
- ✦ በሰዎች ላይ ወለድ ወይም አራጣ እርም በተደረገ ጊዜ መጀመሪያ የጀመሩት ለርሳቸው እጅግ ቅርብ የሆነውን ሰው በመከልከል ነበር። ያም አጎታቸው ዐባስ(ረ.ዐ) ነው። በወቅቱ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «መጀመሪያ ውድቅ የማደርገው የኛን ወለድ ነው፤ የዐባስ ቢን ዐብዱልሙጠሊብን ወለድ (የወለድ ውል ሰርዣለሁ)፤ እነሆ ሁሉም የአራጣ ገንዘብ ውድቅ ሆኗል።» አሉ። (ሙስሊም 1218)
- ✦ የአንድ ማህበረሰብ ዕድገትና ስልጣኔ የሚለካው፣ ደካሞች ምንም ሳይፈሩና ሳያመነቱ ከጉልበተኞች መብታቸውን መውሰድ በመቻላቸው እንደሆነ አስተምረዋል። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «በውስጡ ያሉ ደካሞች ያለ ምንም ፍርሃት መብታቸውን የማይወስዱበት ወይም የማያገኙበት ሕዝብ አይበለጽግም(አይደኑም)።» (ኢብኑ ማጃህ 2426)

በጎ መዋልና ለጋስነት፡

- ✦ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በመልካም ነገር ላይ ለጋስ ሰው ነበሩ። እጅግ በጣም ለጋስ የሚሆኑት ደግሞ በረመዳን ወር፣ ጅብሪል(ዐ.ሰ) በሚጎበኛቸው ጊዜ ነው። በረመዳን ውስጥ፣ ረመዳን እስከሚያልቅ ድረስ በየሌሊቱ ጅብሪል(ዐ.ሰ) ይጎበኛቸው ነበር። በዚህም ጉብኝቱ ቁርአንን ያናብባቸዋል። እናም ጅብሪል(ዐ.ሰ) በሚጎበኛቸው ጊዜ ለመልካም ነገር ያላቸው ለጋስነት ወይም ፈጣንነት ከተላከ ንፋስ የፈጠነ ነበር። (አል ቡኻሪ 1803 / ሙስሊም 2308)
- ✦ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ተጠይቀው ያልሰጡት ነገር የለም። አንድ ጊዜ፣ የሆነ ሰው ሊጠይቃቸው መጥቶ፣ በሁለት ተራሮች መሐል ያለን ሸለቆ የሚሞሉ ፍየሎችን ሰጡት፤ እናም ሰውየው ወደ ጎሳዎቹ በመመለስ፣ «ሕዝቦቼ ሆይ ስለሙ፤ ሙሐመድ ድህነትን የማይፈራ የሆነን ሰጦታን ይሰጣል።» አለ። (ሙስሊም 2312)
- ✦ በአንድ ወቅትም ሰማንያ ሺህ ዲርሃም መጣላቸውና በከረጢት አስቀመጡት፤ ከዚያም ተመልሰው መጡና አከፋፈሉት፤ አንድንም ለማኝ ሳይመልሱ ሁሉንም አከፋፍለው ጨረሱ። (አል ሃኪም 5423)
- ✦ አንድ ሰው ወደሳቸው በመምጣት ጠየቃቸውና፡ «ምንም የምሰጥህ ነገር የለኝም፤ ቢሆንም በኔ ስም ግዛና የሆነ ነገር ከመጣልኝ እከፍለዋለሁ።» ሲሉት፣ ዐ-መር(ረ.ዐ) «አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ፣ አላህ የማይችሉትን ነገር አላስገደደዎትም»- ለምን እራሳዎን ያስጨንቃሉ- ሲላቸው፣ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የዐ-መር(ረ.ዐ) አስተያየት አላሰደሰታቸውም ነበር፤ ሰውየውም እንዲህ አለ፡ «ስጥ የዙፋኑ ባለቤት እንደሆነ ያሳንሱበኛል ብለህ አትፈራ።» አላቸው፤ ነብዩም (ሰ.ዐ.ወ) በሰውየው ንግግር ፈገግ አሉ። የደስታ ስሜት በፊታቸው ላይ ይንጸባረቅ ነበር። (አል አላዲሱል ሙኸታራ 88)
- ✦ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሁኔታው ዘመቻ በተመለሱ ጊዜ የገጠር ሰዎችና አዲስ ሙስሊሞች ከተገኘው ምርኮ ስጦታ ከጅላው ወደሳቸው መጡ፤ በጣም አጨናነቋቸውም፤ በጣም ከማጨናነቃቸው የተነሳ ወደ ዛፍ ስር አስጠገኛቸው፤ የዛፍ ቅርንጫፍ ልብሳቸውን ገፈፋቸው፤ በዚህን ጊዜ ነብዩ(ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ አሉ፡- «ልብሱን ስጡኝ፤ በነዚህ ዛፎች ቅርንጫፍ ልክ ገንዘብ ቢኖረኝ እንኳን በመካከላችሁ አከፋፍዬው፣ ከዚያም ስስታምም ሆነ ውሸታም፣ እንዲሁም ድህነትን ፈሪ እንዳልሆንኩኝ ታውቁ ነበር።» አሉ። (አል ቡኻሪ 2979)

ኦዲሱ ሕይወትህ

12

የሰው ልጅ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ የሚሰጠው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። የመፈጠሩን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። ገር በሆነው የኢስላም ሕግ መሰረት ሊኖርና ሕያው ሊሆን እንደሚችልም የሚገነዘበው ከዚያች ቅጽበት በኋላ ነው።

የምዕራፉ ማውጫ

አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

ንሠሐ (ተውባ)

ምስጋና የሚሹ ጸጋዎች

ወደ ኢስላም መጣራት

- ወደ አላህ መንገድ የመጣራት ትሩፋት
- የትክክለኛ ጥሪ መገለጫዎች
- ቤተሰብን መጣራት

አካባቢህና ቤተሰብህ

ወደ ኢስላም ከገቡ በኋላ ያለው ቤተሰባዊ ሕይወት

- ባልና ሚስት በአንድነት ኢስላምን ከተቀበሉ
- ባል ብቻውን ከሰለመ
- ሚስት ብቻውን ከሰለመች
- የሕጻናት መስለም

ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር

ተፈጥሯዊ ፈለጎች

> አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

አንድ ሰው ሁለቱን የእምነት የምስክርነት ቃል ትርጉማቸውን አውቆ፣ በልቦናውም እርግጠኛ ሆኖ፣ በምላሱ በመናዘዝ ወደ ኢስላም ይገባል። እነኚህ ሁለት የእምነት የምስክርነት ቃሎች የሚከተሉት ናቸው፡

1 «ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚገዙት አምላክ አለመኖሩን እመስክራለሁ» ይላል። ከአላህ ባሻገር በእውነት የሚገዙት አምላክ እንደሌለ በልቦናዬ አምኜ በምላሴ እመስክራለሁ፤ እርሱን በብቸኝነት አመልካለሁ፤ ለርሱ አጋር የለውም ማለት ነው።

2 «ሙሐመድ የአላህ መልክተኛ ናቸው ብዬ እመስክራለሁ» ይላል። ሙሐመድ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላኩ የአላህ መልክተኛ መሆናቸውን በልቦናዬ አምኜ በምላሴ እመስክራለሁ፤ ላዘዘው ነገር ታሳዥ፣ ለከለከለውም ተከልካይ እሆናለሁ፤ አላህንም ከርሱ ድንጋጌና ፈለግ ጋር በሚገጥም መልኩ እገዛለሁ፤ ማለት ነው።
: (ገጽ፣ 40-48 ተመልከት)

አዲስ ሙስሊም ገላውን ይታጠባል

የሰው ልጅ፣ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ ያለው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። በሕይወት የመገኘቱን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። በዚህ ሃይማኖት ውስጥ ከመግባቱ ጋር ተያይዞ ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ መታጠብ ይኖርበታል። ውስጡን ከማጋራትና ከወንጀሎች እንዳጠራና እንዳጸዳ ሁሉ ላዩንም በውሃ በመታጠብ ቢያጸዳ ይወደድለታል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አንድ ከዐረብ መኳንንት መካከል የነበረን ሠሐብይ ወደ ኢስላም ለመግባት በፈለገ ጊዜ ሰውነቱን እንዲታጠብ አዘውት ነበር። (አል በይሃቂ 837)

> ንሠሐ

ንሠሐ፣ ወደ አላህ መመለስ ማለት ነው። ማንም ሰው ከነበረበት አመጸኝነትና ከሃዲነት ከልቡ በትክክል ወደ አላህ ከተመለሰ ያ ተክክለኛ ንሠሐ ይባላል።

ሙስሊም በእያንዳንዱ የሕይወት እርከን ወደ አላህ መመለስ ወይም ተውባና ምህረትን መለመን ያስፈልገዋል። የሰው ልጅ በተፈጥሮው ተሳሳች ነው፤ ስለሆነም በተሳሳተ ቁጥር አላህን ምሕረት መለመንና ወደርሱ ንሠሐ መግባት ይኖርበታል።

የትክክለኛ ንሠሐ መስፈርት ምንድነው?

አንድ ሰው፣ ከክህደት፣ በአላህ ከማጋራትና ከሌሎችም ወንጀሎች በሙሉ ተውበት (ንሠሐ) ሲያደርግ፣ ንሠሐው ትክክለኛና ተቀባይነት ያለው እንዲሆን የተወሰኑ ቅድመ መስፈርቶች መሟላት አለባቸው። ከነዚህ ከቅድመ መስፈርቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ወንጀሉን ማቆም

ወንጀል እየሰራ ንሠሐ ገብቻለሁ ቢል ንሠሐው ትክክለኛ አይሆንም። ከትክክለኛ ንሠሐ በኋላ ወደ ወንጀል ቢመለስ፣ ከዚህ በፊት ያሳለፈው ንሠሐ አይበላሽበትም ግን ለሰራው ወንጀል አዲስ ንሠሐ መግባት ያስፈልገዋል።

2 ላሳለፈው ወንጀል መጸጸትና መቆጫት

ንሠሐ(ተውበት)፣ ከአንድበፊፀመው ወንጀል ከማይጸጸትና በሰራው ሃጢአት ከማይቆጭ ሰው ተቀባይነት አይኖረውም። ያሳለፋቸውን ወንጀሎች የሚያወራን፣ በዚያም ኩራት የሚሰማውንና የሚከፈሉን ሰው ከተጸጸቾች መመደብ አይቻልም። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ንሠሐ ማለት መጸጸት ነው።» (ኢብኑ ማጃህ 4252)

3 ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ቁርጠኛ ውሳኔ ማድረግ

ከንሠሐ በኋላ ወደ ነበረበት ወንጀል ለመመለስ የሚያስብ ሰው ንሠሐው ተቀባይነት አይኖረውም።

ውሳኔ ላይ ለመድረስ የሚረዱ እርምጃዎች፡

- ❖ ነፍሱ የትኛውንም ያክል ከባድ ችግር ወይም እንቅፋት ቢገጥማትም ወደ ነበረበት ወንጀል ላለመመለስ ከነፍሱ ጋር ቃል ኪዳን ይገባል። ነብዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡- «ሦስት ነገሮች በውስጡ የተገኙለት ሰው የኢማንን ጣዕም አግኝቷል።» ባለት ንግግራቸው ውስጥ፣ «አላህ ወደ ኢስላም ከመራው በኋላ ወደ ክህደት መመለስን ልክ እሳት ውስጥ መወርወርን እንደሚጠላው መጥላቱ ነው።» የሚለውን ጠቅሰዋል። (አል ቡኻሪ 21/ ሙስሊም 43)
- ❖ ኢማናቸው ከዘቀጠና ወንጀልን ከሚያዘውትና ግለሰቦችና ወንጀል ከሚተገበርበት ቦታ መራቅ
- ❖ በገራለት አኳኋንና ቋንቋ አላህን እስከሚሞት ድረስ በሃይማኖቱ ላይ እንዲያጸናው መለመንን ማብዛት አበበት። ከነዚህም ዱዓዎች መካከል በቁርአንና በሐዲስ የተጠቀሱ አሉ፡-
 - ❖ «ጌታችን ሆይ ቅኑን መንገድ ከመራሽን በኋላ ልቦቻችንን አታዘምብልብን፤» (አል ዒምራን ለ)
 - ❖ «አንተ ልቦችን ገለባባጭ የሆነክ ጌታ ሆይ ልቤን በእምነት ላይ አጽናው» (አል ቲርሚዚ 2140)

ከንሥሐ በኋላስ?

አንድ ሰው በትክክል ንሥሐ ከገባና ወደ አላህ ከተመለሰ፣ ወንጀሎቹ ምን የከበዱና የበዙ ቢሆኑም አላህ ወንጀሎቹን በጠቅላላ ይምርለታል። የአላህ(ሱ.ወ) እዝነት ሁሉን ነገር ያካበሰች ነች። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «በላቸው፡ እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባሮቼ ሆይ ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቁረጡ፤ አላህ ሃጢአትን በሙሉ ይምራልና፤ እነሆ እርሱ መሃሪው አዛኙ ነውና።» (አል ዙመር 53)

አንድ ሙስሊም ትክክለኛ ንሥሐ ከገባ በኋላ ወንጀል የሌለበት ንጹሕ ይሆናል። ከዚህም አልፎ፣ አላህ (ሱ.ወ) እውነተኛ ተጻጻፎች የሆነን፣ በትክክል መቆጫትን የተቆጫን ንሥሐ አድራጊ ለየት ባለ ታላቅ ካሳ ይከሰዋል። መጥፎ ሥራዎቹን በበጎ ይቀይርለታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ተጻጻፎች የተመለሰና ያመገ መልካምም ሥራ የሠራ ሰው ብቻ ሲቀር፤ እነዚያም አላህ መጥፎ ሥራዎቻቸውን በመልካም ሥራዎች ይለውጣል፤ አላህም እጅግ መሐሪ አዛኝ ነው።» (አል ፉርቃን 70)

በዚህ መልክ የተገለፀ ሰው፣ ይህችን ንሥሐውን በመጠበቅ ላይ ከፍተኛ ጉጉት ሊያድርበት ይገባል። በሰይጣን ወጥመድ ውስጥ እንዳይገባና ወደ ኋላ እንዳያፈገፍግም የተቻለውን ሁሉ በማድረግ ንሥሐውን መጠበቅ አለበት።

የኢማን ጣዕም ወይም ጥፍጥፍ

ውዴታው ከማንም በላይ ለአላህና ለመልክተኛው የሆነለት ሰው፣ ሌሎችን የሚወደው ለአላህና ለሃይማኖታቸው ለኢስላም ባላቸው ቀረቤታ ልክ የሆነ፤ ወደነበረበት የክህደትና የማጋራት እንዲሁም የጥመት መንገድ መመለስን ልክ በእሳት መቃጠልን እንደሚጠላ ያክል የጠላ፤ በዚህን ጊዜ በልቡ ውስጥ የኢማንን ጣዕምና ጥፍጥፍ ያገኛል። ይህም ከአላህ በሚያገኘው ማበረታቻና እርጋታ፣ በአላህ ድንጋጌዎች በመርካትና በመደሰት፣ እንዲሁም ለቀጥተኛው ጎዳና መመራት ጸጋ ይረጋገጣል። ነብዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሦስት ነገሮችን በውስጡ ያገኘ ሰው፣ በነርሱ ሰብብ የኢማንን ጣዕም ያገኛል፤ አላህና መልክተኛው ከነርሱ ሌላ ካለ አካል ሁሉ እርሱ ዘንድ እጅግ ተወዳጅ መሆናቸውን፤ አንድን ሰው ለአላህ ብሎ እንጂ ለሌላ ነገር አለመውደድን፤ አላህ ከርሱ ከገላገለው በኋላ ወደ ከህይወት መመለስን ልክ እሳት ውስጥ መወርወርን እንደሚጠላ መጥላትን (በልቡ ውስጥ ያገኘ ሰው።) » (አል ቡኸሪ 21 / ሙስሊም 43)

> አንድ ሙስሊም ወደ ከህይወት መመለስን ልክ በእሳት ውስጥ መወርወርን እንደሚጠላ በሚጠላ ጊዜ የኢማንን ጣዕምና ጥፍጥፍ ያገኛል።

> ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የመመራትንና የንሠሐን ጸጋ ማመስገን

አንድ ሙስሊም አላህ(ሱ.ወ) በርሱ ላይ ከዋላቸው ጸጋዎች ታላቁ የሆነውን፣ ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የመመራትንና የንሠሐን ጸጋ ከሚያመስግንባቸው መንገዶች ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡-

1 ሃይማኖትን አጥብቆ መያዝና ለሚያጋጥሙ ችግሮች ታጋሽ መሆን

የድልብ ባለቤት የሆነ ሰው፣ ንብረቱ የወርባሎችና የዘራፊዎች እጅ እንዲያገኘው ከፍተኛ ጥንቃቄና ጥበቃ ያደርግለታል። ለጉዳት ከሚዳርጉት ነገሮች ሁሉ ይከላከለዋል። ኢስላም ለሰው ዘር በጠቅላላ የተበረከተ ታላቅ ስጦታ ነው። የአመለካከት አቅጣጫ ብቻ አይደለም። ወይም ሰዎች ባሻቸው ጊዜ የሚፈፅሙት ስሜትም አይደለም። እያንዳንዱን የሕይወት ገጠመኛና እንቅስቃሴ የሚቆጣጠርና የሚያስተዳድር ሃይማኖት ነው። አላህ (ሱ.ወ) መልክተኛውን (ሰ.ወ) አሳላምን፣ የቁርአንን መመሪያ አጥብቀው እንዲይዙ ያዘዘቸውና በዚህ ጉዳይ ላይ ምንም ዓይነት ማፈገፈግ ሊኖር እንደማይገባ የገለጸላቸው ለዚህ ነው። ይህም ኢስላም ትክክለኛውና ቀጥተኛው ጎዳና በመሆኑ ነው።

«ያንንም ወዳንተ የተወረደልህን አጥብቀህ ያዝ አንተ በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነህና።» ይላል። (አል ዙኸሩፍ 43)

አንድ ሙስሊም ኢስላምን ከተቀበለ በኋላ በሚያጋጥመው ችግርና መከራ ማዘን የለበትም። ለችግርና ለመከራ መጋለጥ የአላህ ተፈጥሯዊ ሕግ ነው። ከኛ በላይና ታላቅ የነበሩት መልዕክተኛ (ሰ.ወ) ብርቱ ችግርና መከራ ደርሶባቸው ታግለዋል፤ ታግለዋል። የአላህን ነብያት ብንመለከት፣ አላህ ታሪካቸውን ተርኮልናል፤ በምን መልኩ እንደተንገላቱና እንደተሰቃዩ ነግሮናል፤ ከጠላት በፊት የዘመድና የጓደኛ ጥቃት እንደደረሰባቸው ገልጻልናል፤ ሆኖም በአላህ መንገድ ላይ በገጠማቸው ነገር ምንም አልተዳከሙም፤ የነበራቸውን አቋምና እምነት አልቀየሩም አልለወጡም። ስለዚህ ይህ በአንተም ላይ የደረሰብህ ችግር፣ እምነትህ እውነተኛ፣ እርግጠኛነትህም ጠንካራ በመሆኑ ከአላህ የሆነ ፈተና ነው። እናም በፈተናው ልክ አንተም በርታ! ይህን ሃይማኖትህን አጥብቀህ ያዝ፤ ነብዩ (ሰ.ወ) በዱዓቸው ላይ በብዛት ይደጋግሙ እንደነበረው አንተም አላህን ለምነው። «አንተ ልብን ገለባባጭ የሆንክ ጌታ ሆይ! ልቤን በእምነትህ ላይ አጽናልኝ።» በል። (አል ቲርሚዚ 2140)

ይህን በማስመልከት አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሰዎች አምነናል በማለታቸው ብቻ እነሱ ሳይፈተኑ የሚተወ መኾናቸውን ጠረጠሩን? እነዚያንም ከነሱ በፊት የነበሩትን በእርግጥ ፈትነናል፤ እነዚያንም እውነት የተናገሩትን አላህ በእርግጥ ያውቃል፤ ውሸታሞቹንም ያውቃል።» (አል አንከቡት 2-3)

2 በጥበብና በመልካም ግሳፄ ወደ ኢስላም በመጣራት ላይ መታገል

ይህ የሰው ልጅ ለተጎናጸፈው የኢስላም ጸጋ ምስጋና ከሚገለፅባቸው መንገዶች መካከል ትልቁ ነው። ከዚህ በተጨማሪ በአላህ ሃይማኖት ላይ ጽናት እንዲኖር ከሚያደርጉ ምክንያቶችም ዋናው ነው። አንድ ከአደገኛ በሽታ ነፃ የሆነ፣ ሌት ተቀን ሲያንገላታውና ሲያስቃዩው ከነበረው ደቁ ሰውነቱ ጤናማ የሆነለት ሰው፣ እንዲሁም በምን መልኩ ከዚህ በሽታ መገላገያውንና ፍቱን መድሃኒቱን ያወቀ ሰው፣ በሰዎች መሐል ይህን ዕውቀቱን ለማሰራጨት ከፍተኛ ጉጉትና ፍላጎት ያድርበታል። በተለይም ለቤተሰቦቹ፣ ለቅርብ ዘመዶቹና ለሚወዳቸው ሰዎች ይህን ማስተማሩ ጥርጥር የለውም። እንግዲህ በሚከተለው መልኩ የሚብራራው ይህ ነው።

አዲሱ ሕይወትህ

> ወደ ኢስላም መጣራት

ወደ አላህ መጣራት ያለው ትሩፋት

ወደ አላህ መጣራት ትልቅ ችሮታ ካላቸው ስራዎችና ወደ አላህ ከሚያቃርቡ ነገሮች ላቅ ያለው ነው። ይህንኑ የሚያደንቁና የሚያበረታቱ የቁርአን አንቀጾችና የሐዲስ ዘገባዎች አሉ። ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙባቸዋል።

1 ወደ አላህ መጣራት በቅርቡ ዓለምም ሆነ በወዲያኛው ዓለም የመዳኛና የስኬት መንገድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናገተም ወደ በጎ ነገር የሚጠሩ፣ በመልካም ስራም የሚያዘቱ፣ ከክፉ ነገርም የሚከለክሉ ህዝቦች ይኑሩ፣ እነዚያም እነሱ የሚድኑ ናቸው።» (አል ሂምራን 104)

2 የአንድ ወደ ኢስላም ጥሪ አድራጊ ሰው ንግግር አላህ ዘንድ በላጭና ተወዳጅ ነው። አላህ (ሱ.ወ) የአንድን ተጣሪ ንግግር ሲያደንቅ እንዲህ ብሏል፡- «ወደ አላህ ከጠራና መልካምንም ከሰራ፣ እኔ ከሙስሊሞች ነኝ ካለም ሰው ይበልጥ ቃሉ ያማረ ማን ነው?» (አል ፋሢሊት 43) ከርሱ ንግግር የበለጠ ያማረ ንግግር የለም። ይህ ዓይነቱ ሰው፣ ሰዎች ጌታቸውን፣ ፈጣሪያቸውን፣ እንዲሁም ከማጋራት ጭለማዎች ወደ ኢማን ብርሃን ያወጣቸውን ጌታቸውን እንዲያመልኩ የሚያመለክትና የሚመራ ሰው ነው።

3 ጥሪ ማድረግ(ዳዕዋ)፣ የአላህን ትዕዛዝ መፈፀምም ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ወደ ጌታህ መንገድ በብልሃትና በመልካም ግሳጼ (በለዘብታ ቃል) ጥራ።» (አል ነሐል 125) ስለሆነም አንድ ተጣሪ ወይም ዳዊ ወደ ኢስላም ሲጣራ በብልሃት ሊሆን ይገባል። ሁሉንም ነገር በቦታው ማኖር አለበት። ይኸውም ለሚጠራቸው ወገኖች የሚሰማሙና አንገብጋቢ የሆኑ ነገሮችን በመምረጥና በማዘጋጀት እንደያደረጃቸው ምክርና ጣፋጭ የሆነ ተግሳጽን መስጠት ነው። ለዘብ ባለና ገር በሆነ መልኩ ከነርሱ ጋር መወያየትና ለነርሱ መመራት ቅርብ የሆነውን አካሄድ መጠቀም አለበት።

4 ወደ አላህ መጣራት የመልከተኞች ሁሉ፣ በተለይ የነቢያችን የሙሐመድ (ሰ.ወ.ወ) ተግባር ነው። አላህ (ሱ.ወ) እሳቸውን በሰው ልጆች ላይ መስካሪ አድርጓቸዋል። ለምእመናን በጀነት አብሳሪ፣ ለካሃዲያንና ለአመጸኞች ከእሳት አስጠንቃቂ አድርጎ ልኳቸዋል። ወደ አላህ የሚጣሩ በሰው ዘር ውስጥ መለኮታዊ ብርሃንን የሚያስራጩም ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አንተ ነብይ ሆይ እኛ መስካሪ አብሳሪና አስፈራሪም አድርገን ላክንህ፤ ወደ አላህም በፈቃዱ ጠሪ አብሪ ብርሃንም (አድርገን ላክንህ) አማኞችንም ከአላህ ዘንድ ለነርሱ ታላቅ ችሮታ ያላቸው መኾኑን አብስራቸው።» (አል አሕዛብ 45-47)

5 ጥሪ ማድረግ ወይም ዳዕዋ የማይዘጋ የመልካም ነገር በር ነው። ጥሪህን የተቀበለና በአንተ እጅ የተመራ ሰው ካለ ወይም ከገጠመህ ላንተም የእርሱ ዓይነት ምንዳ አለልህ። በሠላቱ፣ በአምልኮው፣ ሰዎችን ባስተማረ ቁጥር ላንተም ምንዳው ይጻፍልሃል። እንዲህ ያለው ተጣሪ የሚያገኘው ጸጋ ምንኛ የላቀ የአላህ ጸጋ ነው። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የተጣራ ሰው፣ እርሱን ከነርሱ ምንዳ ምንም ነገር ሳይጎድል የተከተሉት ሰዎች ምንዳ ይጻፍላቸዋል።» (ሙስሊም 2674)

6 የአንድ ዳዊ ምንዳ ከዱንያና በውስጧ ካሉ መጣቀሚያ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጠ ነው። አንድ ዳዊ ምንዳውን የሚያገኘው ከአላህ ዘንድ ነው። ከሰዎች የሚጠብቀው ምንም ዓይነት ምንዳ የለም። ምንዳው ትልቅ የሚሆነውም ለዚህ ነው። ለጋሱ አላህ ደግሞ ለሚወደው ትልቅን ነገር እንጂ አይሰጥም። አላህ (ሱ.ወ) በከቢዩላህ ዩኑስ (ዐሰ) አንደበት እንዲህ ይላል፡- «በትሸሸም (አትጎዱኝም) ከምንዳ ምንም አልሞናችሁምና። ምንዳዬ በአላህ ላይ እንጂ በሌላ ላይ አይደለም፤ ከሙስሊሞች እንድኹንም ታዘዝላሁ።» (ዩኑስ 72) ነብዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድን ሰው አላህ በአንተ ሰብብ ቢመራልህ፣ ቀያይ ግመሎች ላንተ ከሚኖሩህ ይሻላል።» (አል ቡኻሪ 2847 / ሙስሊም 2406)

የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥሪ) መገለጫዎች

አላህ(ሱ.ወ)፣ ትክክለኛ ጥሪ ከሌላ የጥሪ ዓይነት የሚለይበትን ባህሪ አብራርቷል። ትክክለኛ ጥሪ የሚከተሉት መገለጫዎች አሉት።

1 መረጃና ዕውቀት

አንድ ተጣሪ ወይም ዳዊ ወደርሱ በሚጠራበት ነገር ዕውቀት ሊኖረው ይገባል። የሚናገረውን ነገር ጠንቅቆ የሚያውቅ መሆን አለበት። አላህ (ሱ.ወ) ለነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ይላቸዋል፡- «በል፤ይህች መንገድ ናት፤ ወደ አላህ እጠራላሁ፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልጽ ማስረጃ ላይ ነን።» (ዩሱፍ 108)

አንተ ነቢይ ሆይ! መንገዱ፣ መመሪያዬ ይህ ነው፤ በዕውቀትና በመረጃ ላይ ተመስርቶ ወደ አላህ መጣራት ነው፤ ይህ ደግሞ እኔን የተከተሉ ተጣሪዎችም መንገድ ነው ብለህ ግለጽ እያላቸው ነው።

አንድ ተጣሪ ወደ አላህ መንገድ ለማጣራት የግድ በርካታ ነገሮችን ማወቅ አይጠበቅበትም። አንድን ሽሪዓዊ ሕግ ካወቀ ወደዚያ ነገር የመጣራት ኃላፊነት ይኖርበታል። አላህን በብቸኝነት መገዛትን (ተውሒድን) ከተማረ፣ ይህንኑ ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል፡ የኢስላምን መልካምነት ካወቀ ያክል ለሰዎች ማስተላለፍ አለበት። የሚያውቀው አንዲትን የቁርአን አንቀጽ ቢሆንም እንኳን ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል። ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«አንዲት አንቀጽ ብትሆንም ከኔ የሰማችሁትን አስተላልፉ።» (አል ቡኸሪ 3274)

ሠላሳቸውም እንዲሁ ነበሩ። ወደ ነቢዩ (ሰ.ወ) ዘንድ በመምጣት ኢስላምን ይቀበሉና በትንሽ ቀናት ውስጥ የሃይማኖቱን መሰረታዊ መርሆችንና መመሪያዎችን ይማራሉ፤ ከዚያም ወደ ጎሳዎቻቸው በመመለስ ወደ ኢስላም ጥሪ ያደርጋሉ፤ እንዲሰልሙ ያነሳሱባቸዋል። ባህሪያቸው፣ ሰዎች ኢስላምን እንዲወዱና እንዲቀበሉ የሚጋብዝና የሚያበረታታ ነበር።

2 በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ወደ ጌታህ መንገድ በብልሃትና በመልካም ግላጼ (በለዘብታ ቃል) ጥራ፤ በዚያችም እርሷ መልካም በኾነችው (ዘዴ) ተከራከራቸው።» (አል ነሐል 125)

ብልሃት ማለት፡ መስራት የሚገባን ነገር በሚጣጣም መልኩ መስራትና ከሚሰራው ስራ ጋር የሚስማማ የሆነን ጊዜና ቦታን መምረጥ ነው።

የሰዎች ዝንባሌና ወደ ልባቸው የመግቢያ መንገድ የተለያየ ነው። ነገርን የመረዳትና የመገንዘብ ችሎታቸውም አንድ ዓይነት አይደለም። ስለሆነም ዳዕዋ አድራጊ ሰው ለእያንዳንዱ ሰው የሚስማማ የሆነን ዘዴ መጠቀም ይኖርበታል። እጅግ በጣም ጫና ሊያሳድሩ የሚችሉ የሕይወት ገጠመኞችን ሊጠባበቅና ለዳዕዋ አመቺ በሆነ መልኩ ሊጠቀምባቸው ይገባል።

ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች ምንጊዜም ገርነትን፣ መልካም ግላጼንና እዝነትን ማንጸባረቅ ይኖርበታል። እልህና ንትርክ ውስጥ የማይከት የሆነ ረጋ ያለ ውይይት ማካሄድም አስፈላጊ ነው። አላህ (ሱ.ወ) ነቢዩ (ሰ.ወ) ከሰዎች ጋር የነበራቸውን ገርነትና ይቅር ባይነት በአድናቆት ያወሳው ሲሆን፣ ልብ ደረቅ፣ ጨካኛ ቢሆኑ ኖሮ በዙሪያቸው የነበሩት ትተዋቸው ይበተኑ እንደነበረም አስጠንቅቋል። እንዲህም ይላል፡-

«ከአላህም በሆነ ችሮታ ለዘብክላቸው፤ ዐመለ መጥፎ ልብ ደረቅም በሆንክ ኖሮ ከዙሪያህ በተበተኑ ነበር።» (አል ዒምራን 159)

ቤተሰብን መጣራት

አላህ ኢስላምን እንዲቀበል የቸረው ሰው፣ ቤተሰቦቹንና የቅርብ ዘመዶቹን ወደ ኢስላም የመጣራት ከፍተኛ ጉጉት ሊያድርበት ይገባል። ምክንያቱም እነርሱ ከማንም በላይ ለርሱ ቅርቦቹና ወዳጆቹም በመሆናቸው ነው። ለዚህም ከነርሱ የሚደርስበትን ስቃይና እንግልት በትግስት ማሳለፍ አለበት። የተለያዩ በብልሃት የተሞሉ መንገዶችን መጠቀም ይኖርበታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«ቤተሰብህንም በስግደት እዘዝ፤ በርሷም ላይ ዘውትር።» (ጧ.ሃ 132)

አንዳንድ ሰዎች በሚያደርጉት ዳዕዋ ባዕድ ሲቀበላቸው ቤተሰባቸውና የቅርብ ዘመዳቸው ግን እንቢተኛ ሲሆን እንመለከታለን። በዚህም እጅግ ይበላጫሉ፤ ተስፋም ይቆርጣሉ። ነገር ግን ስኬታማ ዳዕዋ አድራጊ፣ የዳዕዋ ስልቶችንና አካሄዶችን በመቀያየር በተለያዩ መንገድ ዳዕዋ በማድረግ የሚታገልና ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች አላህ(ሱ.ወ) እንዲመራቸው የሚማጸንላቸው የሆነ ሰው ነው። እልህ አስጨራሽ በሆኑ ኢጋጣሚዎች ላይም ተስፋ አይቆርጥም።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከአጎታቸው አቡ ጣሊብ ጋር የነበራቸውን ታሪክ ብንመለከት፣ አጎታቸው

ይረዳቸው፣ ይደግፋቸው፣ ከቀረይሾችም ጥቃት ይከላከልላቸው ነበር። ይሁን እንጂ ኢስላምን አልተቀበለም፤ ነብዩም (ሰ.ዐ.ወ) እርሱን ወደ ኢስላም በመጥራት የሚያደርጉትን ሙከራ እስከመጨረሻው እስትንፋሱ ድረስ አላቋረጡም። ፡ በዚያ ቅጽበት ላይ ሆኖ፡- «አጎቴ ሆይ ላኢላሃ ኢላላህ በል፤ አላህ ዘንድ የምሞግትልህ የሆነችን ቃል በል።» አሉት። (አል ቡኻሪ 3671/ ሙስሊም 24)

ነገር ግን ለርሳቸው ጥሪ ምላሽ ሳይሰጥ በክህደት ላይ ሞተ፤ አላህም የሚከተለውን አንቀጽ አወረደ፤ «አንተ የወደድከውን ሰው ፈጽሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል፤ እርሱም ቅኖቹን ዐዋቂ ነው።» (አል ቀሠሥ 56)

አንድ ዳዕዋ የሚያደርግ ሰው የሚቻለውን ሁሉ በማድረግ ሃይማኖቱን የማሰራጨትና ሰዎችን ወደ መልካም ነገር የመምራት ግዴታ አለበት። ልቦች በአላህ እጅ ናቸው፣ የሻውን ወደ ቀጥተኛው መንገድ ይመራል።

> አካባቢያና ቤተሰብህ

አንድ አዲስ ሙስሊም ወደ ኢስላም ከገባበት ጊዜ አንስቶ ከሚያውቃቸው ሰዎች እንዲሁም ከሙስሊም ወይም ሙስሊም ካልሆኑ ዘመዶቹ ጋር ያለውን ግንኙነትና ቅርርብ ይበልጥ ማጠናከር አለበት። ኢስላም እራሱን ወደ ማግለልና ወደ ባይተዋርነት የሚጣራ ሃይማኖት አይደለም።

ለሰዎች በጎ መዋልና ከነርሱ ጋር በመልካም ስነ ምግባር መኖር፣ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ) መልካም ስነ ምግባሮችን ለማሟላት የተላኩበት የሆነውን ሃይማኖት ለሌሎች ከሚያስተዋውቁ መንገዶች ሁሉ በላጩና ውጤታማው ነው።

የላቁ ስነ ምግባሮች በተግባር የሚተረጎሙባቸውና የተከበሩ መልካም ግንኙነቶች የሚንጸባረቅባቸው እርምጃዎች የመጀመሪያው ከቤተሰብ ጋር ያለው ግንኙነት ነው። (ገጽ፣ 213 ተመልከት)

የሚከተሉት መርሆች አንድ አዲስ ሙስሊም ከቤተሰቡ ጋር በሚኖረው ትስስር ሊያውቃቸው የሚገቡ ናቸው።

> ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያው ቤተሰባዊ ሕይወት

ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ

❖ ባልና ሚስት አብረው ከሰለሙ የነበራቸው የጋብቻ ውል ወይም ኒካሕ በኢስላምም ይጸናል፤ የጋብቻውን ውል እንደ አዲስ ማደስ አያስፈልጋቸውም።

ግን ይህ የማያካትታቸው ተንጠለው የሚወጡ ሁኔታዎች አሉ።

- 1 ጋብቻውን የፈፀመው በሽሪዓው ማግባት ከማይፈቀድለት(መላሪሞች) መካከል ከአንዱ ጋር ከሆነ፣ ለምሳሌ ከእናቱ ወይም ከእህቱ ወይም ከአክስቱ ጋር ጋብቻ ፈፅሞ የነበረ ከሆነ፣ ከሰለሙ ጊዜ ጀምሮ እንዲፋቱ ማድረግ የግድ ነው። (ገጽ፣ 200 ተመልከት)
- 2 ሁለት እህትማማቾችን ወይም ሴቷን ከአክስቷ ጋር ወይም ሴቷን ከየሹሜዋ ጋር በአንድነት አግብቶ ከሆነም አንዳቸውን የመፍታት ግዴታ ይኖርበታል።
- 3 እሱና ሚስቶቹ በአንድ ላይ ቢሰልሙና የሚሰቶቹ ብዛት ከአራት በላይ ቢሆን፣ ከአራት ሴቶች በላይ ስለማይፈቀድለት ከነርሱ መካከል አራቱን መርጦ በማስቀረት የተቀረቱን ይፈታቸዋል።

እርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የሚኖረው ድንጋጌስ ምንድነው?

በዚህ ጊዜ የሴቷ ሃይማኖት ግምት ውስጥ ይገባል፤ የመጽሐፍት ባለቤት፣ ማለትም አይሁድ ወይም ክርስቲያን ልትሆን ትችላለች፤ አለያም እንደ ቡድኑ ሃይማኖት ሃንዳዊዝምና ጣዖት አምላኪያን መጽሐፍት የለሽ የሌላ ሃይማኖት ተከታይ ልትሆን ትችላለች፤ ወይም በሃይማኖት የማታምን ሃይማኖት አልባ ልትሆንም ትችላለች። እና ፍርዱ ምንድን ነው?

1 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆነች ሚስት

አንድ ሰው ቢሰልምና ሚስቱ ግን ባትሰልም፣ የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ብትሆን፣ የጋብቻው ውል በነበረበት ሁኔታ ይቀጥላል። ምክንያቱም አንድ ሙስሊም አንዲትን የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ሴትን ቢያገባ አይከለክልም። ስለሆነም ይህም የሰለመ ሰው ከሚስቱ ጋር የጋብቻ ሕይወቱን መቀጠሉና በሚስትነት እሷን ይዞ መቆየቱ የተሻለ ነው።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ዛሬም መልካሞች ሁሉ ለኛንተ ተፈቀዱ፤ የነዚያም መጽሐፍን የተሰጡት ሰዎች ምግብ (የረዱት) ለኛንተ የተፈቀደ ነው፤ ምግባችሁም ለነሱ የተፈቀደ ነው፤ ከምእመናት ጥብቆቹም ከነዚያ ከኛንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም፡ ፡» (አል ማኢዳ 5)

ነገር ግን ባገኘው አጋጣሚና ብልሃት በመጠቀም እሷን ወደ እስልምና በመጥራቱ ላይ ከፍተኛ ጥረት ሊያደርግ ይገባል።

2 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ያልሆነች ሚስት

ሰውየው ሰልሞ ሚስቱ ኢስላምን ለመቀበል ባትሆንና በሃይማኖቷ የመጽሐፍቱ ባለቤት ተከታይ -አይሁድ ወይም ክርስቲያን- ባትሆንና ቡድኑ ሃይማኖት ሃንዳዊዝት ወይም ጣዖት አምላኪ ወይም የሌላ እምነት ተከታይ ከሆነች፡-

አንዲት ፍች ሴት የምትጠብቀውን ወቅት ያክል ይጠብቃል። ዝርዝሩ ከዚህ ቀጥሎ ባለው ክፍል ሰንጠረዥ ውስጥ ተጠቅሷል።

❖ በዚህ ቆይታ ውስጥ ከሰለመች ሚስትነቷ ይቀጥላል። የጋብቻውን ውል በአዲስ መልክ መፈፀም አያስፈልግም።

❖ ወቅቱ እስከሚያልቅ ድረስ ተጠብቃም ኢስላምን ለመቀበል ፍቃደኛ ካልሆነች ግን ጋብቻው ይፈርሳል።

ከዚህ ጊዜ በኋላ ከሰለመችና ሊያገባት ከፈለገ እንደ አዲስ ለጋብቻ ያጫትና ያገባታል። አላህ ሱወ እንዲህ ይላል፡- «የከሃዲዎቹንም ሴቶች የጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ።» (አል ሙምተሒናህ 10)

ከሰለመችሁ በኋላ ከመጽሐፍት ባለቤት ሌላ የካሃዲያንን ሴቶች በጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ ማለት ነው።

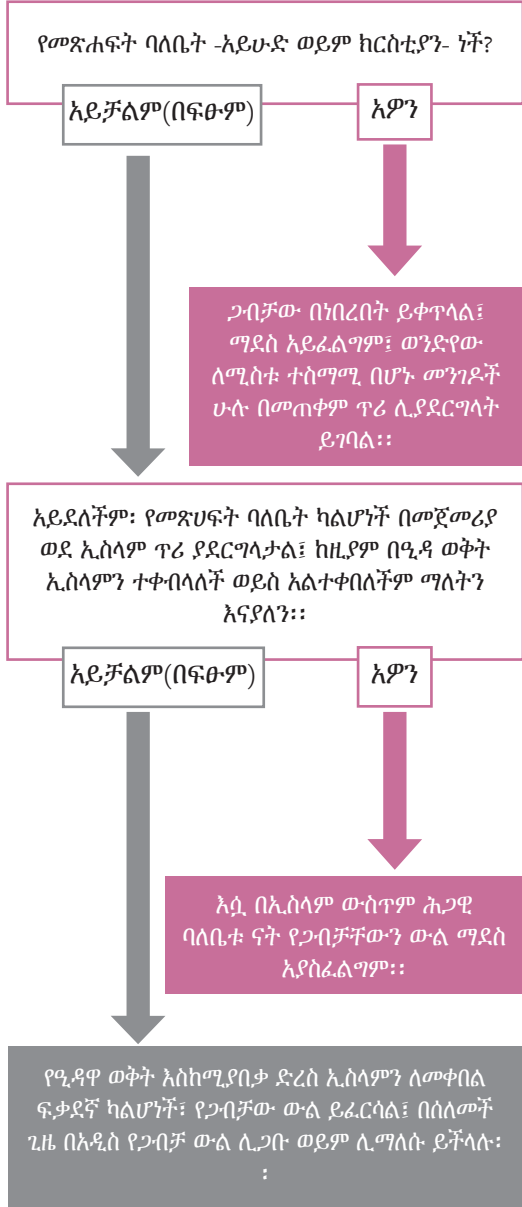
የተፈታኞች ሴት ዲዳ (ፍች የሚጠይቁት ጊዜ)

1	<p>የጋብቻ ውል ፈፀሞ፣ ይዟት ያልገባት- ግብረ ስጋ ግንኙነት አብሯት ያልፈፀመ- ወይም አብሯት ኑሮ ያልጀመረ ሰው ከፈታት፣ ፍቺውን በመፈፀሙ ብቻ ክርሱ ትለያለች። በየዝነው ርዕሰ መሰረት ደግሞ እሱ ብቻውን በመስለሙ ብቻ ክርሱ ትለያለች። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-</p> <p>«እናንተ ያመናችሁ ሆይ፣ ምእመናትን ባገባችሁና ከዚያም ሳትነኩዋቸው በፊት በፈታኞቻቸው ጊዜ ለናንተ በነሱ ላይ የምትቆጥሩዋት ዲዳ ምንም የላችሁም።» (አል አህዛብ 49)</p>
2	<p>የእርጉዝ ሴት ዲዳ፣ ያረዘዘችውን በመውለዷ ያበቃል። ጊዜው ቢረዘምም ቢያጥርም ልዩነት የለውም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-</p> <p>«የእርግዝና ባለቤቶች ጊዜያቸው እርጉዛቸውን መውለድ ነው።» (አል ጠላቅ 4)</p>
3	<p>እርጉዝ ያልሆነችና የወር አበባ የምታይ ሴት ዲዳዋ ከተፈታኞች በኋላ ወይም ባል ከሰለመ በኋላ ሦስት ሙሉ የወር አበባ ማየት ነው። የወር አበባ ደም መጥቶባት ትጸዳለች፤ ከዚያም በድጋሚ ይመጣባትና ትጸዳለች፤ ከዚያም ለሦስተኛ ጊዜ ይመጣባትና ትጸዳለች፤ ሦስት ሙሉአ የወር አበባ ጊዜ የሚባለው ይህ ነው ። በወር አበባዎቹ መሐከል ያለው ጊዜ ቢረዘምም ባይረዘምም ልዩነት አይኖረውም። ይህች ሴት ከሦስተኛው የወር አበባ መጽዳት በኋላ ከታጠበች ዲዳዋ ያበቃል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-</p> <p>«የተፈቱ ሴቶችም ነፍሶቻቸውን (ከማግባት) ሦስትን ቁሩእ (ሦስትን አደፍ ወይም ሦስትን የአደፍ ጥራት) ይጠብቁ።» (አል በቀራ 228)</p>
4	<p>ያልደረሰች ሕፃን በመሆኗ፣ ወይም ዕድሜዋ በመግፋቱ፣ ወይም ባለባት ዘውታሪ በሽታ ምክንያት የወር አበባ የማታይ ሴት፣ ከተፈታኞች ጊዜ፣ ወይም ባሏ ከሰለመበት ጊዜ አንስቶ ሦስት ወራቶችን ትጠብቃለች። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከሴቶቻችሁ ከአደፍ ያቋረጡት (በዲዳቸው ሕህግ) ብትጠራጠሩ ዲዳቸው ሦስት ወር ነው፤ እኒያም ገና አደፍን ያላዩት (ዲዳቸው እንደዚሁ ነው።)» (አል ጠላቅ 4)</p>

አዲሱ ሕይወት

ሚስት ካልሰለመች

ሴቷ ሰልጣ ባሏ ባይሰልም ፍርዱ ምንድን ነው?

ሁለት ባልና ሚስቶች አብረው ከሰለሙ፣ እንደ ወንድምና አጎት በኢስላም ሊጋቡ የማይፈቀድላቸው ካልሆኑ በስተቀር የጋብቻቸው ውል ባለበት ይጸናል። (ገጽ፣ 199 ተመልከት)

ሴቷ ሰልጣ ባልየው ኢስላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፤

በመስለሟ ብቻ የጋብቻው ውል ወደ ምርጫ ይቀየራል፤ ማለት ሚስት የመምረጥ ሙብት ይሰጣታል።

❖ የባሏን መስለም በትዕግስት መጠበቅ። የተለያዩ መንገዶችን በመጠቀም ለባለቤቷ የኢስላምን እውነታ ማብራራትና መግለጽ አለባት። አላህ ወደ ቀጥተኛው መንገድ እንዲመራው መማጸን ይኖርባታል። ከረዥም ጊዜ በኋላ ቢሆንም በዚህ ጥረቷ ከሰለሙ መስለሙን እየተጠበቀች እስከሆነ ድረስ በመጀመሪያው የጋብቻ ውል መሰረት በሚሰጥቷ ከሱ ጋር መኖር ትጀምራለች። ከመስለሙ በፊት ግን ከአሷ ጋር እንዲተኛ ልትመቻችለት ወይም ልትፈቅድለት አይገባትም።

❖ ይሰልማል የሚል ተስፋ የማይጣልበት ነው በምትልበት ጊዜ ፍቺ የመጠየቅና የጋብቻውን ውል የማፍረስ ሙብት አላት።

ከሰለሙች ጊዜ አንስቶ በሁለቱም ሁኔታዎች ለካሃዲ ባሏ እራሷን ለግንኙነት ማመቻቸት አይፈቀድላትም። እራሷን ማመቻቸቷ እርም ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡ - «አማኞችም መኾናቸውን ብታውቁ ወደ ከሃዲዎቹ አትመልሱዋቸው እነርሱ (ሴቶቹ) ለነርሱ የተፈቀዱ አይደሉም፤ እነርሱም (ወንዶቹ) ለነርሱ አይፈቀዱምና።» (አል ሙምተሒና 10)

በዚህ መመሪያ መሰረት አንዲት ሴት ከሰለመችበት ጊዜ አንስቶ የሚከተለውን መፈፀም ይኖርባታል፡

- 1 ከሰለመችበት ጊዜ አንስቶ የምታገኘውን አጋጣሚ ሁሉ ተጠቅማ በብልሃትና በመልካም ተግሳጽ ባሏን ወደ ኢስላም መጥራት አለባት።
- 2 ባል ኢስላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፣ እርሱን ለማሳመን ካልቻለች፣ ካልተሳካላት፣ ወይም በርካታ ሙከራዎችን አድርጋ ተስፋ የመቁረጥ ደረጃ ላይ ከደረሰች፣ በፍጥነት ክርሱ ጋር የምትፋታበትንና የምትለያይበትን መንገድ ማመቻቸት ይኖርባታል።
- 3 ለመፈታትና ከሱ ጋር ለመለያየት የሚወስድባት ጊዜ የሚረዝም ከሆነ በመካከላቸው ያለው የጋብቻ ውል ሕጋዊነቱ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባል በዚህ መሐከል ከሰለመ የዲዳ ወቅት ቢጠናቀቅም በመጀመሪያው የጋብቻ ውል ትዳራቸው መቀጠል ይችላል። አስፈላጊው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ባል ካልሰለመና ዲዳው ካለቀ ግን የጋብቻው ውል ይፈረሳል።
- 4 የፍቺው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ሚስት ትዳር በመሰረተችበት ቤት ውስጥ መቆየት ትችላለች፤ ይሁን እንጂ ከሰለመችበት ጊዜ ጀምሮ ባለው ቆይታ ውስጥ ለግብረ ስጋ ግንኙነት እራሷን ለባሏ ማመቻቸት አይፈቀድላትም፤ እርም ነው።

የሕፃናት መስለም

ሰዎች በሙሉ የሚወለዱት በተፈጥሯዊው እምነት በኢስላም ላይ ነው። ሌሎች ሃይማኖቶች ወላጆቻቸው በሚያስተምሯቸው ትምህርት ምክንያት በደባልነት የሚገቡባቸው ናቸው። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ልጅ ሁሉ የሚወለደው በተፈጥሯዊ እምነት- በኢስላም- ላይ ነው። ወላጆቹ ግን አይሁድ ወይም ክርስቲያን ወይም እሳት አምላኪ ያደርጉታል።» (አል ቡኻሪ 1292 / ሙስሊም 2658)

ከካሃዲያን ቤተሰብ ተወልደው በሕፃንነታቸው የሞቱ ልጆች፣ በዚህ ዓለም ከነሱ ጋር የሚኖረን ግንኙነት ልክ ከካሃዲያን ጋር የምናደርገው ዓይነት ነው። አላህ ሚስጥርንና ከዚያም በላይ የተደበቀን ነገር ዓዋቂ ነው፤ እርሱ ዘንድ አንድም ሰው አይበደለም። እነኚህ ልጆች በትንሳኤው ቀን ፈተና ያቀርብላቸዋል፤ ይፈተናሉ፤ በዚያ ፈተና ታዛዥ የሆነ ጅነት ይገባል፤ አመጸኛ የሆነ ደግሞ እሳት ይገባል።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ስለ አጋሪያን ልጆች በተጠየቁ ጊዜ፡- «አላህ ገና ሲፈጥራቸው ምን ሊሰሩ እንደሚችሉ ያውቃል።» በማለት መልሰዋል። (አል ቡኻሪ 1317)

በዱንያ ላይ የካሃዲያን ልጆች ሰልጠናዎል የምንለው መች ነው?

የሕፃናትን መስለም ለማጽደቅ የተለያዩ ሁኔታዎች ግምት ውስጥ ይገባሉ። እነሱም፡

- 1 ወላጆች ከሰለሙ፤ ወይም አንዳቸው ከሰለሙ፤ ልጅ ከወላጆቹ መካከል በሃይማኖት የተሻለ የሆነውን ይከተላል።
- 2 ለሃላፊነት ያልበቃ ወይም ያልገረመሰ፤ ነገር ግን ክፉና ደጉን የለየ ታዳጊ ሕፃን ከሰለሙና ወላጆቹ ካልሰለሙስ?

አንድ ነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ሲያገለግል የነበረ አይሁድ ታዳጊ ልጅ ከዕለታት አንድ ቀን ታሞ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሊጠይቁት መጡና ከራሱ አጠገብ ቁጭ ብለው «ሰለም» አሉት፤ የልጁ አባት አጠገቡ ነበርና ልጁ ወደ አባቱ ተመለከተ፤ አባቱም «የቃሲምን አባት ታዘዘቸው» አለው፤ ልጁም ሰለም

ከዚያን ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከልጁ ዘንድ ሲወጡ፤ «ይህን ልጅ ከአሳት ነፃ ያወጣው አላህ የተመሰገነ ይሁን» አሉ። (አል ቡኸሪ 1290)

ወላጆቹ በአንድነት ነው የሰለሙት ወይስ አንዳቸው ብቻ ነው የሰለሙት?

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

አንድ ላይ ነው የሰለሙት፤ እስልምናው ይጻፍቃል፤ በሙስሊሞች ሕግና ደንብ መሰረት ይኖራል።

ከቤተሰቡ ተነጥሎ ለብቻው ነው የሰለሙት?

አይቻልም(በፍፁም)

አዎን

አዎ፡ የሚናገረውን የሚገነዘብና ክፉና ደጉን የሚለይ ከሆነ በዱንያ ላይ መስለሙ ይጻፍቃል። ይህ የኢስላም ሊቃውንት ስምምነት ነው። በአኹራም ይጠቅመዋል፤ ያድነዋል፤ በሚል ሙስሊሞች በሙሉ በአንድ ድምፅ አጽድቀውታል።

የካሃዲያን ልጆች ሲሞቱ፤ እነሱን በተመለከተ በዱንያ ላይ ያለው ግንኙነታችን የሚከናወነው ከካሃዲያን እንዳለን ግንኙነት ዓይነት ነው። አላህ ሚስጥርና ከርሱም በላይ የተደበቀን ነገር ዐዋቂ ነው። «ጌታህ አንድንም ሰው አይበድልም»፤ እናም የትንሳኤ ቀን ይፈትናቸዋል፤ በፈተናው ለርሱ ታዛዥ የሆነ ወደ ጆነት ይገባል፤ ያመፀ ደግሞ ወደ እሳት ይገባል።

አዲሱ ሕይወትህ

> ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነውን?

በመሰረቱ አንድ ሰው ሲሰልም የነበረውን ስም ሳይቀይር በነበረው ስሙ መጠራት አለበት፤ በሠሐባ ዘመን ስምን መለወጥ ወይም መቀየር በሰፊው የሚታወቅ ጉዳይ አልነበረም፤ ብዙ ሰዎች ሰልመዋል፤ ግን በነበራቸው ዐረብኛ ባልሆነ ስማቸው ሲጠሩ ነበር። ነገር ግን መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ከሆነ ባዘለው መጥፎ መልዕክት ምክንያት ስሙ ይቀየራል።

በሚከተሉት ሁኔታዎች ስምን መቀየር ግዴታ ይሆናል፡

1 ከአላህ ሌላ ላለ አካል ተገዢነትን የሚያመለክት ከሆነ ወይም ከኢማን ጋር የሚጻጸር የሆነ መልዕክትን የያዘ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ስሙ ገብረ እገሌ፣ መሲሕ፣ ወይም ገብረ ነብይ፣ ወይም የዚህ ዓይነት ከሆነ ወይም የስሙ ትርጉምና መልዕክት ከኢማን ጋር የሚቃረንና የሚጋጭ ከሆነ ይቀየራል። ለምሳሌ ሹኑዳ «የአላህ ልጅ» ማለት ነው፤ አላህ ከእንዲህ ዓይነቱ ፍፁም የላቀና የጠራ ነው።

ወይም በአላህ ልዩ ባህሪያቸው መጠሪያዎች መሰየም

ለምሳሌ፡ ንጉሠ ነገስትና የመሳሰሉት የማዕረግ መጠሪያዎች፣ አላህን ብቻ ገላጭ የሆነን ነገር ወደ ባሪያው የሚያስጠጋ የሆነ ስያሜ ይቀየራል።

2 መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ወይም በተፈጥሮ ማንኛውም ጤናማ ነፍስ የሚጠላውና የሚያወግዘው የሆነ መጠሪያ ከሆነ ይቀየራል።

አላህ (ሱ.ወ) ከምግብና ከመጠጥ፣ እንዲሁም በሕይወታችን ውስጥ ከሚያጋጥሙን ጉዳዮች መጥፎና ጎጂ የሆኑትን እርም አድርጎብናል። ስለሆነም ከኢስላ በኋላ መጥፎ ትርጓሜ ባላቸው ስያሜዎች መጠራት አይፈቀድም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡ - «በመጥፎ ስሞችም አትጠራ።፤ከእምነት በኋላ የማመጥ ስም ከፋ።።» (አል ሁጁራት 11)

3 ስያሜው ሙስሊም ባልሆኑ ሕዝቦች ዘንድ ሃይማኖታዊ መልዕክት ያዘለ ከሆነ ወይም ሙስሊም ባልሆኑ ሃይማኖቶች ዘንድ የሃይማኖታቸው መገለጫ ተደርጎ በሰፊው የሚታወቅ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ጴጥሮስ፣ ጊዮርጊስ፣ ዮሐንስ፣ ጳውሎስ እና የመሳሰሉት ክርስቲያኖች ዘንድ በሰፊው የሚታወቁ ስሞች ይቀየራሉ።

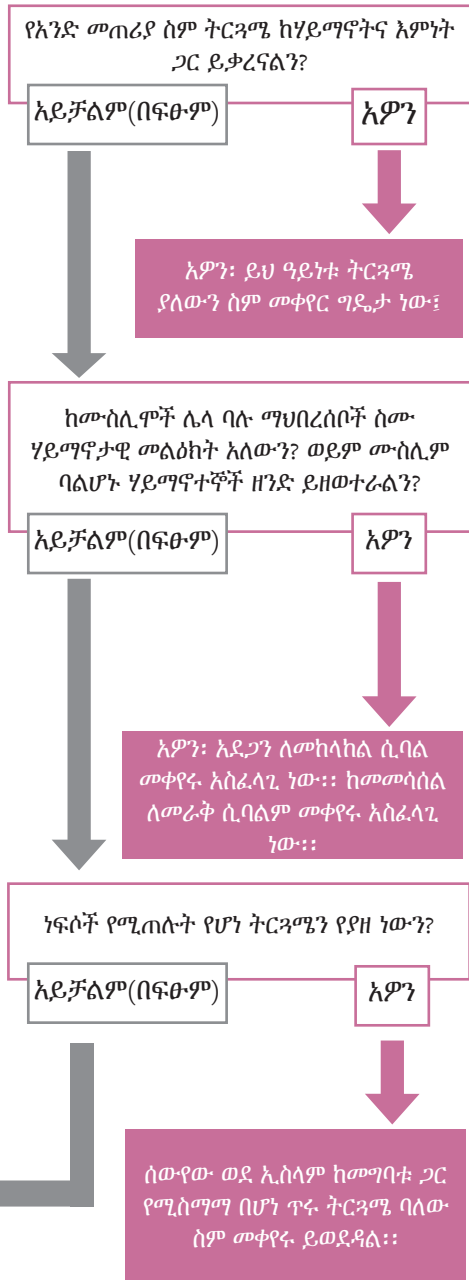
ይህን ዓይነቱን ስያሜ ምንም ዓይነት መሰል መልዕክትን ያላዘለ ወደ ሆነ ስያሜ መቀየር አስፈላጊ ነው። ምክንያቱም በኢስላም ሕግ መሰረት፣ እራስን ለጥራጣሬ የሚያጋልጡ ነገሮችን መራቅ ግዴታ ስለሆነና በዚህ ዓይነቱ ስሞች መጠራት ከካሃዲያን ጋር ስለሚያመሳስል ነው።

ለሚከተኩት ነገሮች ስምን መቀየር የተወደደ ተግባር ነው።

አዲሱ ስያሜ አላህ ዘንድ ተወዳጅ ከሆነ፤ ለምሳሌ ይጠራበት የነበረን ስም ወደ ዐብደላህ ወይም ዐብዱረህማን እንዲሁም ለአላህ ባርነትን ገላጭ ወደሆነ ስም ከሆነ፤ እነኚህ ስሞች የሚወደዱ ስያሜዎች ናቸው። ነገር ግን ይህ ወደ ኢስላም ከመጣባት ጋር ምንም ዓይነት ትስስር የለውም።

- ❖ ያለ ምንም ምክንያት ስምን መቀየርም ይቻላል፡
: ለምሳሌ ዐረብኛ ያልሆነ ስሙን ወደ ዐረብኛ መቀየር ይችላል። ነገር ግን ይህ የሚወደድ ተግባር ነው አይሰኝም። ወደ ኢስላ ከመጣባት ጋርም ግንኙነት የለውም፤

የተጠቀሱትን ዓይነት ትርጓሜ የያዘ ካልሆነ መቀየሩ ግዴታ አይደለም፤ ኢስላም በተለፋፋባቸው በመጀረመሪያዎቹ ክፍለ ዘመናት ውስጥ የነበሩ በርካታ ሙስሊሞች ዐረብ ያልሆኑ ስሞቻቸውን አይቀይሩም ነበር።
ያለ ምክንያትም ቢሆንም አንድ ሰው ስሙን መቀየር ይችላል። በተለይ ደግሞ ወደ አላህ የሚያስወድዱና ዐብደላህና ዐብዱረህማን ወደ ሚባሉ ስሞች ለመቀየር አስቦ ከሆነ ስሙን መቀየሩ ተወዳጅ ነው።

> ተፈጥሯዊ ፈለጎች

> ኢስላም አንድ ሙስሊም ባማረ ግርማ ሞገስ ላይ እንዲሆን ይፈልጋል።

ተፈጥሯዊ ፈለግ ምን ማለት ነው?

ተፈጥሯዊ ፈለግ ማለት አላህ (ሱወ) የሰው ልጅን የፈጠረበት መገለጫዎች ማለት ነው። አንድ ሙስሊም እነኚህን ነገሮች በመፈፀሙ ሙሉ ሰው የሚሆንባቸው ናቸው። ይህን በማድረግ ያማረ ገጽታና የተዋበ ግርማ ሞገስ ይኖረዋል። ስለሆነም ኢስላም እነኚህን የውበትና የቁንጅና መሰረት የሆኑ ጉዳዮችን ልዩ ትኩረት በመስጠት አንድ ሙስሊም ውጫዊና ውስጣዊ ማንነቱም ያማረ እንዲያደርግ አዟል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አምስት ነገሮች ተፈጥሯዊ መዋቢያዎች ናቸው፤ መገረዝ፣ በብልት ዙሪያ የሚበቅልን ጸጉር መላጨት፣ ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር፣ ጥፍርን መቀረጥ፣ እና በብልት ስር ያለን ጸጉር መንጨት።» (አል ቡኻሪ 5552/ ሙስሊም 257)

ግርዛት፡ ይህ በብልት ጫፍ ላይ የሚገኝ ቆዳን ማስወገድ ወይም መቀረጥ ነው። በተለምዶ ይህ ቆዳ እንዲወገድ የሚደረገው በመጀመሪያዎቹ የአራስነት ቀናት ነው።

ግርዛት ለወንዶች ተወዳጅና ከተፈጥሯዊ ፈለጎች መካካል ነው። ከጤናም አንጻር በርካታ ጥቅሞች አሉት። ነገር ግን ወደ ኢስላም ለመግባት መስፈርት አይደለም። አንድ ሙስሊም ፈርቶ ወይም በሌላ ምክንያት ባይገረዝ ወንጀለኛ አይሆንም።

ኢስቲሕዳድ፡ ይህ በብልት ዙሪያ ያለን ጸጉር መላጨት ወይም በፈለገው መንገድ ማስወገድ ነው።

ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር፡ ቀድሞ ቀመስን ባለበት መተው የተፈቀደ ቢሆንም የተወደደ ግን አይደለም። ነገር ግን አንድ ሙስሊም ቀድሞ ቀመስን ከተወው እጅግ በጣም እስኪረዝም ድረስ መተው የለበትም ሊከረከመውና ሊያሳጥረው ይገባል።

ጺምን ማሳደግ፡ ኢስላም ጺም ማሳደግን ያበረታታል። ጺም የሚባለው በአገጭና በጉንጮች ላይ የሚበቅል ጸጉር ነው።

ጺምን ማሳደግ ማለት ባለበት መተውና አለመላጨት ነው። ይህ ደግሞ የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ፈለግ መከተል ነው።

ጥፍርን ማስተካከል፡ አንድ ሙስሊም የጥፍሩን እድገትና ንጽህና ሊከታተል ይገባዋል። የቆሻሻ መከማቻያ እንዳይሆን በየጊዜው በማሳጠር ማስተካከል አለበት።

የብብትን ጸጉር መንጨት፡ አንድ ሙስሊም፣ በብብት ስር ያለውን ጸጉር በመንጨት ወይም በሌላ ማሰወገጃ ዘዴ በመጠቀም ማሰወገድ አለበት። ይህም ከርሱ መጥፎ ጠረን እንዳይወጣ ለመከላከል ይረዳዋል።

የመጽሐፍ ማጠቃለያ

ሁለተኛው አቅድህ እንዴት ነው ሚሆነው?

ይህን መጽሐፍ በማጠናቀቅህ ስለ ሃይማኖትህ ማወቅ የሚገበባህን የነገሮች የመጀመሪያ ምዕራፍ አጠናቀሃል ተማርከውንም በተግባር መተርጎምና በሕይወትህ ውስጥ አንድ አብይ ክስተት ማድረግ ይቀርሃል። በእርግጥ ተግባር ያልታከለበት እውቀት በትንሳኤው ቀን በባለቤቱ ላይ ክስረት ነው።

በዚህ መጽሐፍ ያላገኘኸውን በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በዋቢነት ከተጠቀሱት መጽሐፍት ፈልገህ ማግኘትና ማወቅ አለብህ ።

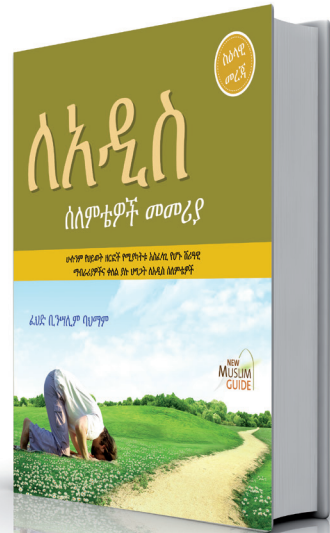
ማንኛውም ሙስሊም በኢማን የሚፈልግበት ደረጃ ቢደርስ እንኳ ተጨማሪ መመሪያን ይፈልጋል። ስለዚህ ማንኛውም ሙስሊም በየቀኑ በሚሰግዷቸው ሰላቶች በሚደጋግማት የፋቲሃ ምዕራፍ ውስጥ የሚከተለው ተቀምጧል። «ቀጥተኛውን መንገድ ምራን።» (አል- ፋቲሃ፡6)

አላህንም የቻላችሁትን ያህል ፍሩት

በዚህ በጽሑፍም ሆነ በሌላ መጽሐፍት በሕይወትህ ስለሚያጋጥሙህ ክስተቶች በስፋት የሚያብራራ ምላሽ አታገኝም ስለዚህ የእውቀት ባለቤቶችን በመጠየቅ በተቻለህ አቅም በየአጋጣሚዎችና ሰፊ ባሉ እለታዊ ግንኙነቶች አላህን ለመፍራት በር ለሚከተለው የተከበረ አንቀጽ ተምሳሌት ለመሆን «አላህንም የቻላችሁትን ያህል ፍሩት።»

ሙስሊም ወንድሞች ፈለግ ደወ ነርሱም ቅረብ።

ለሙስሊም ወንድሞችህ ቅርብ ሁን ኢስላማዊ ማዕከላትን መጎብኘትን አብዛ ከእርሱም ጋር ደስታም ሀዘንንም ተካፊል ከሰዎች ታላቁ የሆኑትን ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) መልካም ሰዎችን በመጎዳኘት ትዕግስት ያደርጉ ዘንድ አዝዟቸዋል። « ነፍስህንም እነዚያ ጌታቸውን ፊቱን(ውዴታውን) የሚሹኹ ኾነው በጧትም በማታም ከሚገዙት ጋር አስታግስ።» (አል፡ ካህፍ-28)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሙስሊሞች የመራቅን ተግባር አስጠንቅቆዋል። ምክንያቱም የህ መስሉ ተግባር ለጥመት ምክንያት ነው። ከመንጋ የተለኙ ለቀበሮ የመጋለጧ እድል ከፍተኛ እንደ ሆነ ነው።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል። በህብረት ግዴታ ይሆንባችሁ ከመንጋ የወጣችን (ፍየል) ቀበሮ እንደሚበላት ነው። (አል-ሙስተድሪክ 567)

ስለዚህ በአጠቃላይ ወደ ሙስሊሞች ቅረብ ተገዳኝ ምክንያቱም የመልካም ነገር የመመራትና የጽናት ምክንያት ነው።

በጅምር መንገድ ላይ ያለና እጁን ይዞ ሊያጫውተው የሚፈልግ ሰውስ ታዲያ እንዴት ሊሆን ነው።

አላህ ይስጥህ በሃይማኖቱ ላይም ያጽናህ ድብቆቹንና ግልጾቹን ፀጋዎች ያሟላልህ።

دليل المسلم الجديد

The New Muslim **Guide**

Guide du converti musulman

ለአዲስ ሰለምቲዎች መመሪያ

Ang Gabay Para sa Bagong Muslim

Vodič novom muslimanu

新改宗者のためのガイドブック

La guida del nuovo musulmano

새내기 무슬림을 위한 지침서

Handbuch für den neuen Muslim

नव मुस्लिम मार्गदर्शिका

Guía para o novo muçulmano

新穆斯林指南

Руководство для принявшего ислам

Guía para el Nuevo Musulmán

U . K - Birmingham
B11 1AR

Tel : +441214399144

K . S . A - Riyadh

Tel : +966112922240

Fax : +966112922205

www.newmuslimguide.com

www.guide-muslim.com

info@modern-guide.com